

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYN YABANCILAŞTIRMA
DENEYİMLERİNİ BAĞLANMA STİLLERİ ÜZERİNDEN
KEŞFETMEK: BİR KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMASI**

Mustafa ADIBATMAZ

Doktora Tezi

Ankara, 2024

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYN YABANCILAŞTIRMA DENEYİMLERİNİN
BAĞLANMA STİLLERİ ÜZERİNDEN KEŞFETMEK: BİR KARMA YÖNTEM
ARAŞTIRMASI

Mustafa ADIBATMAZ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2024

KABUL VE ONAY

Mustafa ADIBATMAZ tarafından hazırlanan "Üniversite Öğrencilerinin Ebeveyn Yabancılaştırma Deneyimlerini Bağlanma Stilleri Üzerinden Keşfetmek: Bir Karma Yöntem Araştırması" başlıklı bu çalışma, [24/05/2024] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Nurdan DUMAN (Başkan)

Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN (Danışman)

Prof. Dr. Eda PURUTÇUOĞLU (Üye)

Prof. Dr. Filiz YILDIRIM (Üye)

Doç. Dr. Seda ATTEPE ÖZDEN (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 6 ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

07/06/2024

Mustafa ADIBATMAZ

¹“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Mustafa ADIBATMAZ

TEŞEKKÜR

Bilimsel çalışma basamaklarının çerçevenilmiş olması bana hep çocukluğumdan bu yana 'eee, o zaman çok basit... basamakları takip et ve başar!' motivasyonunu vermiştir. Evet, aslında bilimsel bir çalışmanın prensipleri çok basit ancak önemli olan bilime gerçek bir katkı verebilmek arzusu ile yapılmayanı yapmak, keşfedilmeyeni keşfetmektir... Ve bu tez ile konuşulmayı konuşabilmenin ötesinde bilimsel bir keşif gerçekleşmiş oldu. Zor oldu belki ama oldu... Tez yazım sürecinin en zorlu anlarında mırıldandığım şarkıda olduğu gibi... *Güzel günler göreceğiz çocuklar, motorları maviliklere süreceğiz...* Şimdi maviliklere sürme zamanı...

Elbet bu tez yolculuğu tek başıma çıktığım bir yol değildi... Tez araştırma konusunu bana sunan ve bu şekilde büyük bir arzu ile çalışmamı sarılmamı sağlayan, her daim tüm sorunlarımda bana danışmanlık yapan, akademik kariyerimde her daim örnek alacağım sevgili tez danışmanım Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN'a canı gönülden teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Her TİK toplantısında değerli bilgilerini bana aktaran, çalışmamı en iyi hale getirmek için her daim yol gösterici olan ve desteklerini her zaman hissettiğim sevgili Prof. Dr. Filiz YILDIRIM ve Prof. Dr. Eda PURUTÇUOĞLU'na katkılarından dolayı teşekkür ederim. Tez savunma sürecinin de öncesinde lisans döneminde öğrencisi olmaktan her zaman kıvanç duyduğum Prof. Dr. Nurdan DUMAN'a ve lisans döneminde aynı sıralarda çok güzel anılar biriktirip tekrar bir araya gelip fikirlerinden, görüşlerinden destek aldığım sevgili Doç. Dr. Seda ATTEPE ÖZDEN'e teşekkürlerimi sunarım.

Sosyal hizmet lisans döneminde mesleğime tutkulu olmamda her hocamın üzerimde etkisi vardır. Bundan dolayı benim gibi aynı mesleğin aşığı olacak olan öğrencileri hakkıyla eğiten tüm sosyal hizmet akademisyenlerine şükranlarımı sunarım.

Akademik desteğin haricinde hep yanımda olan, duaları ile yüzümde tebessümü eksik etmeyen başta annem Fatma ADIBATMAZ ve babam Mustafa ADIBATMAZ olmak üzere, bana hep hem arkadaş hem yoldaş hem ağbılık yapan ağbilerim Süleyman ve Serkan ADIBATMAZ'a, doktora yıllarında kader yoldaşlığı

yaptığım, beraber ders çalışıp beraber 'öfff' dediğimiz Handan EROL ve Gökhan YANAR'a, yine doktora yıllarında bana her daim güler yüzle ev sahipliği yapan can dostum Ali BAYAR, eşi ve çocuklarına ve bu tezin oluşmasında desteği olan herkese candan teşekkürlerimi sunarım...

Ve elbette kızıma... Gülümsemesi ile bana hep yaşama nedeni veren, kızıma... Teşekkürler babam... Birlikte yazdık bu tezi, seni uyuturken bile 'baba sen çalış ben uyurum' diyecek kadar güzel yüreği olan kızıma... İyi ki varsın kızım, teşekkür ederim...

ÖZET

ADIBATMAZ, Mustafa. Üniversite Öğrencilerinin Ebeveyn Yabancılaştırma Deneyimlerini Bağlanma Stilleri Üzerinden Keşfetmek: Bir Karma Yöntem Araştırması, Doktora Tezi, Ankara, 2024

Kökenine dair izleri milattan öncesine dayanan ebeveyn yabancılaştırma sendromu Medea tragedyasında ele alınmış olmasına rağmen günümüzde halen varlığı konusunda yoğun tartışmalara maruz kalmaktadır. Konu hakkında yapılan birçok araştırma ebeveyn yabancılaştırmasının, yabancılaştıran ebeveynin hedef ebeveyne olan olumsuz duygularından dolayı kasıtlı veya kasıtsız olarak sahip olunan ortak çocuğun hedef ebeveyne karşı bir silah olarak kullanılması ve hedef ebeveynden uzaklaştırılması olarak bilinmekte olup etkileri konusunda birçok tespit gerçekleştirilmiştir.

Karma desen olarak tasarlanan bu araştırmanın nicel araştırma basamağında; bireyin, tüm bireyler ile olan ilişkilerinde yönlendiricisi olan bağlanma stiline geliştirmesi sürecinde ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin yordayıcılığını tespit etmek amaçlanmıştır. 821 üniversite öğrencisinin katılım sağladığı çalışma da Baker Strateji Soru Formu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ve Üç Boyutlu Bağlanma Ölçeği kullanılmış olup analizler basit doğrusal regresyon analizi ile çözümlenmiştir. Nitel araştırma basamağında ise ebeveyn yabancılaştırmasının etkilerinin keşfedilmesi için 11 katılımcının deneyim sürecindeki esnasında ve deneyim sonrasındaki düşünceleri yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığı elde edilmiş ve MAXQDA 24 programı ile analiz edilmiştir.

Yapılan çalışma sonrasın da ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan bireylerin kaygılı ve kaçınan bağlanma stili geliştirmelerinde ebeveyn yabancılaştırmasının etkisinin varlığı tespit edilmiş olup deneyim sahibi olan bireylerin deneyim sürecinde en yoğun olarak yabancılaştıran ebeveyn tarafından hedef ebeveyne yönelik karalama davranışı ile karşılaştıkları ve deneyim sonrasın da ise gerçeği keşfederek yabancılaştıran ebeveynlerine karşı yoğun bir kızgınlık ve kendi yaşantılarından dolayı kendilerine üzüldükleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca deneyimlenen ebeveyn yabancılaştırmasından dolayı,

bireyin kişisel gelişimini etkilediği, romantik ilişkilerine olumsuz yansıdığı ve ebeveynlerine olan bakışlarının değiştiği tespit edilmiştir.

Gerçekleştirilen çalışma sonrasında da ebeveyn yabancılaştırması deneyimlediğini düşünen bireylerin ebeveyn yabancılaştırması konusuna hakim klinik sosyal hizmet uzmanından danışmanlık almasının oluşmuş ve oluşabilecek olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesi yönünden yararlı olacağı önerilmektedir. Ayrıca gerek adli sosyal hizmet alanından çalışan gerekse de klinik sosyal hizmet alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının; yargı sistemi çalışanı olan savcı, hakim, avukat ve diğer meslek elemanlarının ebeveyn yabancılaştırmasının önemi ve bireyin yüksek yararı ilkesi gereğince uygulama ve kararları noktasında gerekli eğitimleri edinmelerinin ve bu konuda üniversite birimlerinin ve akademisyenlerin öncül rol oynamaları önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Yabancılaştırması, Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu, Bağlanma Stili, Boşanma, Boşanma Sonrası, Sosyal Hizmet

ABSTRACT

ADIBATMAZ, Mustafa. Exploring University Students' Experiences of Parental Alienation through Attachment Styles: A Mixed Methods Study, Ph. D. Dissertation, Ankara, 2024

Although the parental alienation syndrome, whose origins date back to before Christ, was addressed in the tragedy of Medea, its existence is still the subject of intense debate. Many studies on the subject have established that parental alienation is known as the intentional or unintentional use of the common child as a weapon against the target parent due to the negative feelings of the alienating parent towards the target parent and the removal of the child from the target parent.

The quantitative research phase of this study, which was designed as a mixed design, it was aimed to determine the predictive power of parental alienation experience in the process of developing the attachment style, that guides the individual in their relationships with all individuals. In the study in which 821 university students participated, Baker Strategy Questionnaire, Inventory of Experiences in Close Relationships-II and Three Dimensional Attachment Scale were used and analysed by simple linear regression analysis. In the qualitative research step, in order to explore the effects of parental alienation, the thoughts of 11 participants during and after the experience process were obtained through semi-structured interview forms and analysed with MAXQDA 24 software.

As a result of the study, the existence of the effect of parental alienation on the development of anxious attachment and avoidant attachment styles of individuals who were exposed to parental alienation was determined, and it was revealed that the experienced individuals encountered the most intense defamatory behaviour towards the target parent by the alienating parent during the experience process, and after the experience, they discovered the truth and felt intense anger towards their alienating parents and felt sorry for themselves because of their own experiences. In addition, as a result of experiencing parental alienation, the existence of its effect on personal development, its negative reflection on romantic relationships and changes in the view of their parents were determined.

Following the study, it is suggested that it would be beneficial for individuals who believe that they have experienced parental alienation to seek counselling from a clinical social worker who is familiar with parental alienation in order to eliminate the negative effects that have occurred and may occur. In addition, it is recommended that both social workers working in the field of forensic social workers and social workers working in the field of clinical social work; prosecutors, judges, lawyers and other professionals working in the justice system should receive the necessary training on the importance of parental alienation and its application and decisions based on the principle of the best interests of the individual and that university departments and academics should play a leading role in this regard.

Key Words: Parental Alienation, Parental Alienation Syndrome, Attachment Style, Divorce, Post Divorce, Social Work

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xii
TABLolar DİZİNİ	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	2
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	2
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	6
1.5. ARAŞTIRMANIN ETİK ÇERÇEVESİ	7
2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. EBEVEYN YABANCILAŞTIRMA SENDROMU	8
2.1.1. Tanımı.....	8
2.1.2. Tarihsel Gelişimi	22
2.1.3. Ebeveyn Yabancılaştırması ile İlgili Araştırmalar	25
2.1.4. Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu ve Sosyal Hizmet.....	37
2.2. BAĞLANMA KURAMI	40
2.2.1. Tanımı ve Tarihçesi.....	40
2.2.2. Araştırma Sonuçları	46
2.2.3. Çocukluk ve Ergenlikte Etkileri.....	52
2.2.4. Yetişkinlikte Etkileri	55
3. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	57
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ.....	57

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	59
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	62
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	62
3.3.2. Baker Strateji Soru Formu (BSSF)	63
3.3.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II)	64
3.3.4. Üç Boyutlu Bağlanma Ölçeği (ÜBBÖ)	66
3.3.5. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	66
3.4. VERİLERİN ANALİZİ	67
3.5. ARAŞTIRMANIN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ	68
4. BÖLÜM: BULGULAR	76
4.1. NİCEL BULGULAR	77
4.2. NİTEL BULGULAR	83
5. BÖLÜM: TARTIŞMA	127
6. BÖLÜM: SONUÇLAR VE ÖNERİLER	139
6.1. SONUÇLAR	140
6.2. ÖNERİLER	144
KAYNAKÇA	154
EK 1. ORJİNALLİK RAPORU	190
EK 2. ETİK KURUL İZİN BELGESİ	192
EK 3. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU	193
EK 4. NİCEL GÖRÜŞME SORULARI	195
EK 5. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI	205

KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltma	Açıklama
BSSF	Baker Strateji Soru Formu
DSM	Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EYS	Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu
ICD	Hastalıkların ve Sağlıkla İlgili Sorunların Uluslararası İstatistiksel Sınıflaması
MAXQDA	Nitel ve Karma Yöntemler İçin Profesyonel Veri Analiz Yazılımı
MMPI	Çok Yönlü Kişilik Envanteri
ÜBBÖ	Üç Boyutlu Bağlanma Ölçeği
YİYE	Yakın İlişkilerde Yaşantılar Ölçeği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Nicel Örneklem Grubuna Ait Betimsel Özelliklerin Sayı ve Yüzde Değerleri ..60	60
Tablo 2. Nitel Örneklem Grubuna Ait Betimsel Özellikler.....61	61
Tablo 3. Model Uyumuna İlişkin Elde Edilen Bulgular ve İlgili Ölçütler69	69
Tablo 4. Nitel Çalışma Geçerlilik ve Güvenirlik Tablosu76	76
Tablo 5. Ölçeklerden Elde Edilen Verilere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....78	78
Tablo 6. ÜBBÖ Kaygılı Bağlanma Alt Boyutu ile BSSF Düzeylerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları.....79	79
Tablo 7. ÜBBÖ Kaçınan Bağlanma Alt Boyutu ile BSSF Düzeylerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları.....80	80
Tablo 8. ÜBBÖ Güvenli Bağlanma Alt Boyutu ile BSSF Düzeylerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları.....81	81
Tablo 9. YİYE-II Kaygılı Bağlanma Alt Boyutu ile BSSF Düzeylerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları.....82	82
Tablo 10. YİYE-II Kaçınan Bağlanma Alt Boyutu ile BSSF Düzeylerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları.....82	82
Tablo 11. Bütün Kodların Kod Matris Tarayıcı Tablosu84	84

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Model Uyumuna İlişkin Elde Edilen Bulgular ve İlgili Ölçütler	71
Şekil 2. YİYE-II Grafik Histogramı	72
Şekil 3. YİYE-II Saçılma Diyagramı.....	73
Şekil 4. ÜBBÖ Grafik Histogramı	74
Şekil 5. ÜBBÖ Saçılma Diyagramı.....	74
Şekil 6. Ebeveyn Yabancılaştırma Deneyiminin Hiyerarşik Kod – Alt Kod Modeli.....	89
Şekil 7. Gardner Kod-Alt Kod Bölümler Modeli'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli ile Yabancılaştırma Deneyim Süreci'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli'nin Aynı Şekil Üzerinde Gösterimi.....	94
Şekil 8. Baker ve Fine Kod-Alt Kod Bölümler Modeli'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli ile Yabancılaştırma Deneyim Süreci Aynı Şekil Üzerinde Gösterimi.....	98
Şekil 9. Gardner Kod-Alt Kod Bölümler Modeli'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli ile Yabancılaştırma Deneyimi Sonrası Aynı Şekil Üzerinde Gösterimi.....	102
Şekil 10. Baker ve Fine Kod-Alt Kod Bölümler Modeli'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli ile Yabancılaştırma Deneyimi Sonrası Aynı Şekil Üzerinde Gösterimi.....	107
Şekil 11. Deneyim Sonrası Öz değerlendirmenin Kod-Alt Kod Bölümler Modeli'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli ile Deneyim Süreci Kod Birlikte Oluşum Modeli'nin Aynı Şekil Üzerinde Gösterimi.....	113
Şekil 12. Bütün Belgelerin Kelime Bulutu	117
Şekil 13. Bütün Belgelerin Kelime Bulutu	118
Şekil 14. Cinsiyetler Arası İki Vaka Modeli	119
Şekil 15. Ebeveyn Yabancılaştırma Beşgeni Kod Birlikte Oluşum Modeli.....	120
Şekil 16. Kişisel Gelişime Etki Kodu'nun Kod Birlikte Oluşum Modeli (Çakışan Kodlar)	122
Şekil 17. Kod Birlikte Oluşum Modeli Yabancılaştıran Kızgınlık Kodu.....	123
Şekil 18. Kod Birlikte Oluşum Modeli Kendine Üzülme Kodu	124
Şekil 19. Katılımcıların Anahtar Kelimeleri	126

GİRİŞ

İnsanlığın var olduğu günden bu yana insanoğlu sürekli bir gelişim ve değişim süreci içerisinde hayatın anlamını keşfetme, mutlu olma arzusu ile hayat yoluna yaş alarak devam etmektedir.

Hayatın anlamını keşfetme sürecinde birçok devrim yaşayan insanoğlu her attığı yenilikçi adımda öze yaklaştığını keşfederken aynı zamanda da özünden uzaklaşmaya başlayan bir kısır döngü içerisinde varlığını sürdürür. Hayatın anlamını keşfetme süreci içerisindeki bu devrim, mutluluğa erişme içinde geçerlidir.

Anne rahmine ilk düştüğü andan itibaren biyolojik gelişimini bireysel anlamda başlatan insan, doğumuyla hayat yoluna başlar ve ilerleyen her gün içerisinde modern çağın idealize etmiş olduğu aile kavramının bütünselleştiricisi haline gelir. Deyim yerindeyse 'kaderi varsa' kendisini sevgi bağı ile bağlanmış olan ve bakımını özveri ile gerçekleştiren biyolojik anne ve babaya sahip olur. Ama deyimdeki 'kader'i yoksa; ya terk edilir ya tek ebeveynli bir ailenin üyesi olur ya da sevgi bağı olmayan bir ailenin parçası haline gelir.

Araştırmanın odak noktası olan ebeveyn yabancılaştırması tam olarak burada var olmaktadır. Yunan tragedyası 'Medea'ya konu olmuş, filmlere, dizilere kısaca hayatın her köşesinde bilinen, mahkeme salonlarında vücut bulan, belki de komşumuzda belki de kendimiz de yaşadığımız ama varlığı konusunda halen tartışma konusu olup etkilerinin göz ardı edildiği ebeveyn yabancılaştırması... Ebeveyn yabancılaştırmasının varlığı ve kanıtlanabilirliği konusunda halen tartışmalar devam etmekte olup bu durum zihinsel ve ruhsal tanıların belirlenmesinde evrensel tanı kriteri olarak kullanılan 'Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı'nda (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM) da yer edinme konusunda da devam etmektedir. Tartışmalar devam ederken konu hakkında yapılan binlerce çalışma ise ebeveyn yabancılaştırmasının sayısız mağdurun hayatını olumsuz yönde etkilediğini ve yetişkinlik yaşantılarında izler yarattığını göstermektedir. Bu yönüyle ebeveyn yabancılaştırmasının bireyin 'diğerleri' ile kuracağı ilişkisinin üzerindeki etkisi

merak uyandırmaktadır. Bu noktada da bağlanma stilleri akla gelmektedir. Bireyin sahip olmuş olduğu bağlanma stili, yaşantı yolunda 'diğerleri' ile kuracağı tüm ilişkilerde yön gösterici olup, doğumla başlayan idealize edilmiş olan mutluluğa erişiminde ya anahtar yol oynayacaktır ya da çeldirici olacaktır. Bu nedenle ebeveyn yabancılaştırmasının bağlanma stilleri üzerinde etkisinin yordanması ve ebeveyn yabancılaştırmasının keşfedilmesi önem arz etmektedir.

Bu bağlamda, araştırmacı tarafından odak sorunsalı haline getirilen ebeveyn yabancılaştırması, çocukluk yaşantılarında ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalan üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri üzerindeki etkileri nicel araştırma metotları ile ilişkisi yordanmaya çalışılmış ve araştırmanın ikinci basamağı olan nitel basamakta ise ebeveyn yabancılaştırma yaşantısının keşfedilmesi gerçekleştirilmiştir.

Altı bölümden oluşan bu araştırmada ilk bölümde araştırmaya ilişkin genel bulgular verilmiştir. İkinci bölümde Kuramsal ve Kavramsal çerçeve ile ebeveyn yabancılaştırması ve bağlanma ile ilgili bilgiler sunulmuş olup üçüncü bölümde araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Dördüncü bölüm araştırmanın bulgularından, beşinci bölüm tartışmadan ve altıncı bölüm sonuç ve öneriler bölümünden oluşmaktadır.

1. BÖLÜM: ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Ebeveyn yabancılaştırma sendromu Gardner (1985) tarafından tanımlanması sonrasında birçok çalışmaya konu olmuştur. Yapılan birçok araştırmada da ebeveyn yabancılaştırmasının, yabancılaştırmaya maruz kalan çocuk veya ergenin gerek süreç içerisinde gerekse de yetişkinlik çağlarında birçok kalıcı olabilecek sorunla karşılaştığını belirtmektedir. Yapılan bu çalışmalarda, hafif derecede yabancılaştırıcı davranışlara maruz kalan çocukların bile öğrenmede, konsantre olmada, rahatlamada veya akranlarıyla geçinmede sorunlar yaşayabileceği, enürezis ve enkoprezis, yemek yeme problemleri, şiddetli baş

ağrıları ve ciddi davranış sorunları gibi fiziksel semptomlar geliştirebildikleri, öfke, üzüntü, kayıp veya dürtü kontrolü kaybı, kendine güven ve benlik saygısı kaybı, özgüven eksikliği, bağlanma ve ayrılık kaygısı, birleşme ve ayrılma kaygısı, korkular ve fobiler, depresyon ve intihar düşüncesi ve uyku bozukluğu gibi sorunlar yaşayabilecekleri, anksiyete bozukluğu, panik bozukluğu, madde kötüye kullanımı, cinsel kimlik problemleri, zayıf akran ilişkileri ve eğitim problemleri, antisosyal kişilik bozukluğu, ayrılma anksiyetesi, sanrısız bozukluk, narsisistik kişilik bozukluğu, dissosiyatif bozukluk gibi birçok ruhsal bozukluk geliştirebilecekleri açıklanmıştır (Andre, 2004; Baker, 2005b, 2006; Baker & Ben-Ami, 2011; Baker & Brassard, 2013; Baker & Verrocchio, 2013; Darnall, 1998; Gardner, 2006; Geniş vd., 2019; Johnston vd., 2005b; Lowenstein, 1999, 2007; Sher, 2015; Torun, 2011; Verrocchio vd., 2019; von Boch-Galhau, 2018).

Ebeveyn yabancılaştırma sendromunun (EYS) alanyazında varlığı hakkında birçok çalışma bulunmasına rağmen ebeveyn yabancılaştırma sendromunun bağlanma stilleri üzerindeki etkisi konusunda herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bağlanma stilinin oluşumunda EYS'nin yordayıcılığının incelenmesi bireyin tüm hayatı boyunca kuracağı tüm ilişkilerini belirlemesi yönüyle önem teşkil etmektedir. Bu konu da Freud'un (1935) erken dönemdeki bebek-anne (bakım veren) ilişkisinin bireylerin yaşam boyunca ilişkilerinde ve deneyimleri üzerinde etkisini vurgulaması da ebeveyn yabancılaştırmasının bağlanma stilleri üzerindeki yordayıcılığının irdelenmesinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Ayrıca ebeveyn yabancılaştırma deneyimlerinin keşfedilmesi gerek ulusal çalışmalardaki anlam ve kavram yoksunluğunun doldurulması konusunda gerekse de ebeveyn yabancılaştırmasının etkisinin anlaşılması konusunda yol gösterici olacaktır.

Bu bağlamda, araştırmada ebeveyn yabancılaştırma sendromunun tanınabilirliği ve etkisinin keşfedilmesi için öncelikle araştırmacı tarafından geliştirilen ebeveyn yabancılaştırma ölçeği ile üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri üzerindeki yordayıcılığı nicel metotlarla incelenmiş olup, araştırmanın nitel araştırma basamağında ise ebeveyn yabancılaştırma deneyimlerinin keşfedilmesi açıklayıcı sıralı karma yöntem ile incelenmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, ebeveyn yabancılaştırma sendromunu çocukluk döneminde deneyimleyen genç yetişkinlerin bağlanma stilleri oluşumunda ebeveyn yabancılaştırmasının yordayıcılığını incelemek ve ebeveyn yabancılaştırma deneyimini keşfetmektir. Bu doğrultuda, ebeveyn yabancılaştırmasını çocukluk döneminde deneyimleyen bireyler üzerindeki etkisi nicel araştırma metodları ile irdelenmiş ve bağımsız değişkenler ile aralarındaki ilişkinin yordayıcılığı tespit edilmiştir. Elde edilen veriler sonrasında da yabancılaştırma etkisi yüksek olan katılımcılarla nitel araştırma yaklaşımları içerisinde olan fenomenolojik desen yardımıyla ebeveyn yabancılaştırma deneyimi keşfedilmiştir.

Araştırma da ebeveyn yabancılaştırmasını, çocukluk döneminde deneyimleyen üniversite öğrencilerinin, ebeveyn yabancılaştırmasının bağlanma davranışları üzerindeki etkilerinin incelenmesi ve ebeveyn yabancılaştırma yaşantılarının keşfedilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmada aşağıdaki iki ana odak soruya yanıt aranacaktır:

1. Ebeveyn yabancılaştırması deneyiminin bağlanma stilleri üzerinde yordayıcılığı var mıdır?
2. Ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin bireyler üzerindeki etkileri nelerdir?
 - 2.1 Ebeveyn yabancılaştırma sürecinde bireyin çocukluk hatıralarına dayanan yaşantıları nelerdir?
 - 2.1.1 Ebeveyn yabancılaştırma sürecinde bireyin deneyimlediği yabancılaştırma biçimleri nelerdir?
 - 2.1.2 Ebeveyn yabancılaştırma sürecinin bireyin içselliğine etkisi nelerdir?
 - 2.1.3 Ebeveyn yabancılaştırma sürecinin bireyin sergilediği davranışlarda etkisi nelerdir?
 - 2.2 Ebeveyn yabancılaştırma deneyimi sonrasında birey üzerindeki etkileri nelerdir?
 - 2.2.1 Ebeveyn yabancılaştırma deneyimi sonrası bireyin öz değerlendirmesi nelerdir?

2.2.2 Ebeveyn yabancılaştırma deneyimi sonrası bireyin farkındalığı neyi değiştirmiştir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de boşanma sayılarında artış her geçen gün artmaktadır. 2023 yılı içerisinde ise 565.435 çift evlenirken, 171.881 çift ise boşanmıştır (TÜİK, 2024). Bu oran evliliklerin ortalama 3'te 1 oranında boşanma ile sonuçlandığını göstermektedir. Toplumun en küçük yapısını oluşturan ailelerin 3'te 1'inin boşanma sorunu ile karşılaştığı, boşanma sonrasında ise çiftlerin gerek duygusal yönden gerekse de zihinsel ve ekonomik yönlerden yıpranmasının yanı sıra sahip olunan çocuklar bu süreçten en çok etkilenenler olmaktadır (Geniş vd., 2019; Öngider, 2013). Boşanma sonrası sürecin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi, dağılmış olan aile üyelerinin gelecek yaşantılarını daha sağlıklı ilerlemesi için önem arz etmektedir. Boşanma sonrası süreç ile ilgili alanyazında birçok araştırma bulunmasına rağmen, özellikle evden ya da çocuktan ayrılan ebeveynler ve çocukların ilişkilerinin sağlıklı yürüyebilmesi için yeterli çalışma bulunmamaktadır. Alanyazında hedef ebeveyn olarak nitelenen ebeveyn ile çocuğun yaşamış olduğu uzaklaşma kimi zaman yabancılaştırıcı ebeveyn tarafından kasıtlı veya kasıtsız olarak yapılabilmektedir. Gardner (1985), boşanma öncesi, çocukları ile duygusal doyumu yaşayabilen ve yaşatabilen ebeveynlerin boşanma sonrasında gerek çocuğun yanında olamamasından dolayı gerekse de yabancılaştırıcı ebeveynin farklı teknikler ile çocuğun hedef ebeveyne karşı olumsuz duygular oluşturmasını 'Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu' (EYS) olarak tanımlamıştır.

Ülkemiz haricinde diğer ülkelerde gerçekleştirilen ebeveyn yabancılaştırması konusunda yapılan çalışmalara bakıldığında, çalışmalarının çoğunun ebeveyn yabancılaştırmasının bireyler üzerindeki etkisi üzerinde ve nasıl gerçekleştirildiği konusunda durulduğu görülmektedir (Baker, 2005b; Bernet vd., 2010; Cantwell, 2009; Ellis, 2008; Gardner, 1985; Lowenstein, 1999; Verrocchio vd., 2019). Ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin bağlanma stilleri üzerindeki

yordayıcılığının incelenmesi alanyazın taramasında çalışılmadığının anlaşılması ise araştırmmanın ufuk açıcı bir nitelik kazanmasını sağlamaktadır.

Ülkemizde ise EYS hakkında alanyazında yok denilecek kadar az çalışmanın olması, sendromun bireylerin sağlıklı ilişkiler geliştirebilmesi için gerekli olan güvenli bağlanma stilleri üzerindeki etkilerinin ciddiyetinin kavranabilmesi için hayati önem taşımaktadır. Bu bağlamda yapılacak olan çalışma gerek çocukluk döneminde ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan genç yetişkinlerin, nicel ölçüm araçları ile bağlanma davranışları üzerindeki etkilerinin yordanması gerekse araştırmmanın ikinci basamağında yapılması planlanan derinlemesine görüşmeler ile ebeveyn yabancılaştırmasının etkisinin keşfedilmesi gerekse de bilinen ancak varlığı günyüzüne çıkartılmayan gerçekliğin bilimsel yöntemlerle ispat edilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu bağlamda kanıt temelli uygulamalar açısından sosyal hizmet uygulamalarında kullanılabilecek önemli bir materyal haline gelmektedir. Kanıt temelli uygulama, sosyal hizmet uzmanının mesleki görevlerini ifa etmesinde verimli bir yol haritası çizerken, mesleki uygulamasının da güvenilirliğini arttırmaktadır.

Ayrıca bu çalışma karma desen yaklaşımının kullanılması nedeniyle ebeveyn yabancılaştırması ile ilgili süreçleri hem nicel hem de nitel yollarla konuya derinlemesine bir bakış açısı geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırma yönteminin güçlü olması da araştırmayı ayrıca önemli kılmaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Nitel çalışma basamağında yapılacak olan çalışma için katılımcıların belirlenmesinde en yüksek ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan öğrencilere öncelik verilmiştir. Ancak nicel katılımcılar arasından seçilen yüksek skorlu öğrencilerin bazılarının nitel araştırma için yapılacak olan derinlemesine görüşme tekliflerine olumlu bakmadıkları görülmüştür. Kendileri ile gerçekleştirilen görüşmelerde, görüşmeye katılmama düşüncelerinin temel odağının ailevi durumlarının bilinmesinin ve konuşulmasını istemedikleri en çok gözlemlenirken bir öğrenci ise çocukluk yaşantısında maruz kalmış olduğu

ebeveyn yabancılaştırma deneyim sürecini konuşarak tekrar yaşamak istemediğini bildirmiştir. Bu yönüyle nitel katılımcıların gönüllülüğü sürecinde sınırlılıklar yaşandığı görülmüştür.

Ayrıca araştırmanın Mart 2023 / Kasım 2023 tarihleri arasında yapılması zamansal sınırlılık olarak değerlendirilmiş olup araştırmacı insan kaynağı kullanımı konusunda bireysel çalışma gerçekleştirmiştir.

1.5. ARAŞTIRMANIN ETİK ÇERÇEVESİ

Araştırmanın etik çerçeve içerisinde ilerleyebilmesi için araştırmacı öncelikle Hacettepe Üniversitesi Etik Kurulu'ndan izin başvurusunda bulunmuştur. Hacettepe Üniversitesi'nin 31.03.2023 tarih ve E-35853172-300-00002773531 sayılı etik izni doğrultusunda araştırma başlatılmıştır.

Araştırmaya dahil olacak katılımcılara 'Bilgilendirilmiş Onam' formu sunulmuş olup katılım gönüllük esasına dayandırılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanacak olan 'Kişisel Bilgi Formu' ve yarı yapılandırılmış görüşme formu, mesleki etik kodlar gözetilerek hazırlanmış olup, görüşmeler esnasında veri kaybının olmaması için ses kayıt cihazının kullanılabilmesi yönelik katılımcılardan gerekli onay alınmıştır.

Araştırma verilerinin güvenilirliği için katılımcıların görüşme esnasında kullanmış oldukları ifadeler değiştirilmeden veri analiz sürecine dahil edilmiştir. Araştırmanın raporlaştırılma aşamasında katılımcıların kimliklerinin gizli tutulması amacıyla katılım sırasına göre birinci katılımcıya 'K1', ikinci katılımcıya 'K2' şeklinde kodlar verilmiştir.

2. BÖLÜM: KAVRAMSAL ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Ebeveyn yabancılaştırma sendromu (EYS) günümüzde halen tanınabilirliği konusunda tartışma konusu olmakla birlikte üzerinde hakkında birçok araştırma yapılmış ve yapılan araştırmalar sonucunda ebeveyn yabancılaştırma

deneyimine maruz kalan bireylerin süreç içerisinde ve uzun vade de olumsuz etkiler yaşadığı ispatlanmıştır. EYS'nin önemle ele alınması gerekliliğinden ve okuyucunun konuyu daha detaylı konuya hakim olabilmesi amacıyla bu bölümün ilk basamağında önce ebeveyn yabancılaştırma sendromunun kavramsal tanımı yapılmış olup sırasıyla; tarihsel gelişimi, EYS dair araştırma sonuçları içerisinde varlığına dair araştırmalar, boşanma süreci ve dinamikler, EYS'nin uygulanma şekli (yabancılaştıran ebeveynin davranışları), EYS'nin etkileri hakkında araştırmalar ve EYS'nin sosyal hizmet ile ilişkisi psikanalitik kuram çerçevesinde sunulmuştur.

Bölümün ikinci basamağında ise araştırmanın nicel bölümünün bağımlı değişkeni olan bağlanma kuramı hakkında kavramsal bir çerçeve sunulmuştur. Bu çerçeve içerisinde sırasıyla; tanımı ve tarihçesi, araştırma sonuçları, çocukluk ile ergenlikte etkileri ve yetişkinlikte etkileri sunulmuştur.

2.1. EBEVEYN YABANCILAŞTIRMA SENDROMU

2.1.1. Tanımı

1980'lerin başlarında bir çocuk ve ergen psikiyatristi olan Richard Gardner, New York eyaletinde çocuk velayeti davalarında değerlendirme ve bilirkişi görevlerini yürütürken davalarda yapmış olduğu gözlemlerden yola çıkarak Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu'nun (EYS) temellerini kurmuş ve literatüre kazandırmıştır. Gardner, tanımını ilk olarak, öncelikle çocuk velayeti anlaşmazlıkları bağlamında ortaya çıkan bir bozukluk olarak ifade etmiş ve ebeveyn yabancılaştırma sendromunun yabancılaştıran ebeveyn tarafından çocuğa uygulanan telkinler sonucunda çocuğun hedef ebeveynini kötülenmesine yaptığı katkıların birleşimi olarak tanımlamıştır (Gardner, 1985).

Gardner'ın sendrom tanımı birçok araştırmacı tarafından desteklenip, araştırmalarda varlığının kanıtı ortaya konmuş olsa da, bazı araştırmacılar konu hakkında yeterli sendrom kriterinin var olmadığını iddia edilmekte ve bu durumda daha önce sevgi dolu ve karşılıklı olarak tatmin edici bir ilişkiye sahip olan çocuk ve yabancılaştırılmış/hedef ebeveynin, uzun yıllar ve belki de yaşamları boyunca

sahip oldukları bu ilişkinin sevincini yitirmesine ve beslenmesine engel olan trajik bir sonuç olarak görülmektedir (Bernet, vd., 2010).

Gardner (1985), EYS'yi bir ebeveynin (yabancılaştıran ebeveyn) diğer ebeveyne (hedefteki ebeveyn) karşı bilinçli veya bilinçdışı bir şekilde çocuğun beyninin yıkanması ve çocuğun hedefteki ebeveyne iftira atması ve yabancılaşması olarak tanımlamıştır. Gardner (2001), sonraki çalışmalarında EYS'nin ortaya çıkmasında bir yabancılaştıran ebeveynin çocuğu programladığını belirtmekte ve bu programlama olmadığında bu rahatsızlığın oluşmayacağını vurgulamaktadır. Bernet ve arkadaşları (2010) ise ebeveyn yabancılaştırma sendromunu çocuğun bir ebeveynle güçlü ittifakını ve meşru bir gerekçe olmaksızın diğer ebeveynle olan ilişkisini reddetmesi olarak ifade etmişlerdir (Bernet, vd., 2010).

EYS, kendi bütünlüğü içinde birçok farklı olgunun varlığını kapsamaktadır. Bu kapsam içerisinde araştırmacılar, olgunun tanımını; yabancılaştıran ebeveynin, çocuk üzerinde 'duygusal istismar' uygulaması olarak (Baker, 2005b), boşanma sonrasında bir ebeveynin diğer ebeveyne karşı çocuklarına karşı yürüttüğü sistemli bir beyin yıkama süreci olarak (Cantwell, 2009), yabancılaştırıcı ebeveynin bağlanma problemi olarak (Aloia & Strutzenberg, 2019) ifade etmişlerdir.

Baker, (2005b) ebeveyn yabancılaştırmasının bir tür duygusal istismar olduğunu savunmuştur. Boşanma sürecinde veya sonrasında yabancılaştıran ebeveynin kendi duygusal gereksinimini karşılamak için, suçlayıcı veya duygusal odaklı manipülatif davranışlarının çocuğun bağımsız düşünme yeteneğini engellenmesine neden olduğunu ifade etmiştir. Cantwell ise EYS'yi, boşanma sonrasında yabancılaştıran ebeveynin hedef ebeveyne ve çocuklarına karşı yürüttüğü sistemli bir beyin yıkama süreci olarak tanımlamıştır (Cantwell, 2009).

Ebeveyn yabancılaştırması, çocuğun hedeflenen ebeveynle önceden olan sağlıklı ilişkisini yok etmekle birlikte, çocuğun hedef ebeveynle ilişkisini de bozulmasına neden olmaktadır. Bernet ve arkadaşlarının EYS hakkında yazmış oldukları geniş kapsamlı çalışmalarında, ebeveyn yabancılaştırmasının, reaktif bağlanma bozukluğu ve ayrılık kaygısı bozukluğu gibi zihinsel bozukluklarla

birlikte bir bağlanma bozukluğu olarak kavramsallaştırılabileceği ifade edilmiştir (Bernet, vd., 2010).

Gardner (1999, 2001, 2002) yapmış olduğu çalışmalar da ebeveyn yabancılaştırmasının belirtilerini sekiz basamakta ele almıştır; hedefteki ebeveyne karşı iftira kampanyası, bahane üretme, ikircikli düşünce eksikliği, 'Bağımsız Düşünür' fenomeni, anne –baba çatışmasının sonucunda çocuğun yabancılaştırmada rol alan içgüdüsel destek, yabancılaştıran anne ya da babaya karşı bir istismar ve/ya yaptığı kötü bir davranış hakkında suçluluğunun olmaması, başkasından alınan senaryoların varlığı, düşmanlık duygusunun giderek yabancılaştırma yaşayan ebeveynin yakın çevresine karşı da oluşmasıdır.

Hedefteki ebeveyne karşı iftira kampanyası: Söz konusu bu duruma; anneye ve babaya karşı çocuk tarafından gerçekleştirilen bir çeşit "karalama kampanyası" denilebilir. Çocuk anne veya babaya karşı yabancılaştıran onlardan uzaklaşır ve hatta onlarla yan yana olduğu vakitlerde dahi "Babaya/Anneye söyleyin, onunla/onlarla konuşmak istemiyorum" şeklinde dolaylı yoldan onlarla konuşur. Anne veya babanın yanında bulunan kendine ait oyuncaklarına dahi dokunmalarını istemez.

Boşanmayı evden ayrılan (hedef) ebeveyn istediye ve geride kalan ebeveyn (yabancılaştırıcı) de halen ayrılmak isteyen ebeveyne karşı sevgi besliyorsa öfke birikimi daha fazla hale gelebilir ve bu durum yabancılaştırma eyleminin de etkisini artırabilir. Bu süreç içerisinde evlilik sırasında gündeme gelmemiş veya gelmesi dahi önemsenmemiş olaylar ortaya atılabilir. Bu iddiaların varlığı konusunda netlik olmasa ya da evlilik birliği içerisinde en ufak bir şüphe duyulacak şikayetler dile getirilmese de hedefteki ebeveynin çocuğuna şiddet uyguladığı, çocuğun ihtiyaç duyduğu duygusal doyumu için gerekli zamanı geçirmedeği ve hatta cinsel istismarda bulunduğu olabilmektedir (Torun, 2017).

Hedefteki ebeveyni reddetmek için çocuğa tutarsız, gerçeküstü bir mantığa sürüklenme / Bahane üretme: Yabancılaştırıcı ebeveynin evlilik birliğinin bozulmasının tek nedeni olarak hedef ebeveyni görmesinden dolayı, terk edilme duygusunu, çocuğunun da üzerine yansıtmaktadır. Çocuğun yaşına paralel olarak sürecin gelişimi değişmekte olup, yabancılaştırıcı ebeveynin kimi zaman

direk kimi zaman ise subliminal mesajlar ile çocuğuna hedef ebeveynin terk ettiği imajını çizmektedir (Torun, 2017). Bu süreçte, çocuk yabancılaşarak reddetme eğilimi içerisinde olduğu anne veya babasına karşı birtakım bahaneler üretir (Cartwright, 1993). Warshak (2003a) yapmış olduğu çalışmada, EYS'nin tanımlanabilmesi için sürekli ve ısrarcı bir şekilde ebeveyn reddinin varlığının oluşmasının, bu reddin mantıklı bir nedenden kaynaklanmamasının ve tercih edilen (yabancılaştırıcı) ebeveynin etkisinin bulunması gerektiğini ifade ederek Gardner'ın oluşturmuş olduğu kriteri desteklemiştir.

İkircikli düşünce eksikliği: Hedefteki ebeveynine karşı reddetme tutumu takınan çocuk, sendrom öncesi yaşanan olumlu anları ve duyguları fark edemez durumda olur, bu durum tıpkı anne veya babasını seven bir çocuğun onlarda herhangi "olumsuz" durumun görememesi gibidir. Ebeveyni ile ayrılmış olmanın verdiği kayıp duygusu ve maruz kaldığı 'iftira' kampanyasına ortak olmanın verdiği çelişki hissi ile çocuk duygularını izole edebilir (Torun, 2017). Anne veya babasına karşı yabancılaşan çocuğla onlarla birlikteyken yapmış oldukları iyi şeylerin listesi hazırlatıldığında çocuk hazırladıkları bu listeyi ailesinin kendisine zorla yaptırdıklarını, hatırlamadığını hatta yazılanları abarttıklarını ima ederek reddetme eğilimi içerisine girdiği gözlemlenmiştir (Cartwright, 1993).

'Bağımsız Düşünür' fenomeni: Anne veya babasına karşı çocuğunu yabancılaştırıcı ebeveyn, çocuğun kendisinin anne veya baba ile görüşmek istemediğini, hatta yaşanan bu durumun çocuğla ait bir istek olduğunu belirtirler. Boşanma sonrası artık yabancılaştırıcı ebeveyn ile yaşayan çocuk, hem maruz kaldığı yabancılaştırmanın duygusal etkisi ile hem de terk edilme hissini bastırmak için yabancılaştırıcı ebeveynine duygusal bağ açısından daha yoğun bir bağlanma yoluna gider. Bu süreçte çocuk hem sahip olduğu bağın güçlenmesi hem de terk edilme korkusu nedeniyle yabancılaştırıcı ebeveynin duygularını özümseme ve onun gibi düşünme yolunu seçer. Çoğu zaman çocuk, onu yabancılaştırıcı anne ya da babayla aynı cümleleri kullanır, kimi zaman çocuk bu iddiaları daha da ileri götürebilmektedir.

Anne-baba çatışmasının sonucunda çocuğun yabancılaşmasında rol alan içgüdüsel destek: Çocuğu yabancılaştırıcı anne veya baba, kendisinin herhangi

bir yanlışının olmadığını, hatta ya kendisinin güçlü ya da korunmaya ihtiyacı olan biri olduğu inancını oluşturur.

Yabancılaşılın anne ya da babaya bir istismar ve/veya yaptığı bir kötü davranış hakkında suçluluğunun olmaması / Çocukta belirgin bir suçluluğun olmaması: Çocuğun yabancılaştırıldığı anne veya babasına karşı suçlu olabilme durumu neredeyse yok gibidir. Hedef ebeveynin aldığı hediyeler, gösterdiği ilgi ve yaptığı iyilikler için minnet veya mutluluk duygusuna sahip değildir.

Başkasından alınan senaryoların varlığı: Bu süreç içerisinde çocuk, yabancılaştırılan ebeveyn tarafından yönlendirilmiştir. Çocuğun söyledikleri, onu yabancılaştıran ebeveyne ait cümleler olup, yabancılaştıran ebeveyn için bu durumun çocuk için ne kadar travmatik olabileceğinin bir önemi yoktur (Torun, 2017).

Düşmanlık duygusunun giderek yabancılaşma yaşanan ebeveynin yakın çevresine karşı da oluşması / Hedefteki ebeveynin geniş ailesine karşı beslenen olumsuz duygular: Yabancılaştıran ebeveynin manipülatif iddiaları sadece hedef ebeveyn olmamakla birlikte hedef ebeveynin sahip olduğu geniş ailesi ve arkadaşları iddialar ile karşılaşmaktadır. Hedef ebeveynin geniş ailesinin ve/ya arkadaşlarının kötü bireyler oldukları ve kendisine kötü davrandıkları iddia edilir (Torun, 2017). Çocuk, bu süreçte anne veya babasının ailesine karşı da yabancılaştığı anne ya da babaya karşı duyduğu nefreti net bir şekilde göstermektedir (Cartwright, 1993). Literatürde, bu süreçten en çok olumsuz etkilenenlerin çocuklar olduğu belirtilmektedir (Beiner vd., 2014; Cartwright, 1993; Kaganas & Piper, 2020).

Ellis (2000), EYS'nin tanılanabilir olması için DSM kriterlerine benzer kriterler önermiştir. Bu kriterleri 12 basamakta ele almış ve çocukta bu kriterlerden dokuzunun varlığında ise EYS'nin varlığından söz edilebileceğini ifade etmiştir. Sekiz yıl sonra Ellis (2008), EYS'nin varlığının ortaya çıkarılması için yeni bir çalışma yapılmış ve bu çalışmada, çocuğun davranışına odaklanmanın ve ardından üç aşamalı bir süreçten geçmenin önemini vurgulamaktadır: (1) ebeveynle temasın reddedilmesinin aşırı ve yabancılaşmanın şiddetli olup olmadığının belirlenmesi, (2) bunun için herhangi bir temelin bulunup

bulunmadığının belirlenmesi, (3) ebeveyne karşı aşırı korku ve öfke. Ardından çocuğun önerilen toplam bu 15 kriterden en az 10'unu karşılayıp karşılamadığının belirlenmesi gelmektedir. Ellis (2008), çalışmasında bu kriterleri örnek vakalar ile betimlemiştir.

1. Kriter; Çocukta, hedef ebeveyne karşı temeli ve kanıtı olmayan yanılsamaların varlığı. Ebeveyn yabancılaştırma sendromunda yabancılaştıran ebeveyn, sözleri ve davranışları ile çocuğu hedef ebeveynine karşı kötöleme girişiminde bulunmaktadır (Kelly ve Johnston 2001). Bu tutum, çocuğun hedef ebeveyne karşı olumsuz duygular beslemesine, iletişim içerisine girmeyi reddetmesine neden olabilmektedir (Kayma-Güneş, 2007; Kelly & Johnston, 2001; Koçyıldırım, 2010).

Örnek olay;

Danışman ; Sence baban neden seni görmek istiyor?

Çocuk ; Çünkü bizden nefret ediyor. Çünkü o kaba. Çünkü acı çekmemizi istiyor.

Danışman ; Bunun ne anlama geldiğini söyler misin?

Çocuk ; Tatlı yemeden önce brokolimizi yememizi istiyor.

Danışman ; Başka...

Çocuk ; Birlikte seyahate çıktığımızda bizimle beraber fotoğraf çekiliyor.

Danışman ; Başka yaptığı olumsuz şeylerden örnek verebilir misin?

Çocuk ;Bütün zamanımızı ödevlerle geçirmemizi sağlıyor. Oraya gittiğimizde hiç eğlenemeyiz. Orada oturmalı ve her soru doğru cevabı bulana kadar bunu tekrar tekrar yapmalıyız.

Danışman ; Bu ne kadar sürüyor?

Çocuk ; Sonsuza kadar... Neredeyse bir saat...

2. Kriter; Çocuk belirsizliği azaltmak için bölme mekanizmasını kullanır. Yabancılaştırıcı ebeveyn tamamen iyi olarak görülür ve herhangi bir olumsuz özellik reddedilir. Aynı şekilde, hedeflenen ebeveyn tamamen kötü olarak görülür ve herhangi bir olumlu özellik reddedilir.

Örnek olay;

Danışman ; Annenle ilgili bir şeyi değiştirebilseydiniz, bu ne olurdu?

Çocuk ; Hiçbir şey. O kesinlikle mükemmel. O dünyanın en harika annesi.

Danışman ; Annenle anlayamadığın bazı şeyler neler?

Çocuk ; Hiçbir şey. Her konuda hemfikiriz.

Danışman ; Bana annen hakkında sevmediğin bir şey söyler misin? Bana yaptığı ve hoşlanmadığın bir şey söyle mesela.

Çocuk ; Onunla ilgili her şeyi seviyorum. Hiç sevmediğim bir şey yapmadı.

Danışman ; Annenin hâlâ içki sorunu var mı?

Çocuk ; İçki sorunu yok. O zaman sarhoş oldu ve arabayı mahvetti ve kafamı çarptım sadece bir hataydı. Herkes hata yapar.

Danışman ; Annen baban birlikteyken ne hatırladığını anlatır mısınız? Mesela, baban iyiyken nasıldı? Onunla geçirdiğin en iyi zaman neydi?

Çocuk ; Babamla ilgili güzel anılar hatırlamıyorum. Hepsi korkunçtu. Ailem birlikteyken hiç iyi bir şey olmadı. Babam bize her zaman kaba davrandı.

Danışman ; Peki, bana baban hakkında neyi sevdiğini söyler misin?

Çocuk ; Hiçbir şey. Onunla ilgili hiçbir şeyden hoşlanmıyorum, hiçbir şey...

Danışman ; Bana seninle ve babanla aynı olduğunuzu düşündüğün birşeyi söyler misin? Bana, senin ve babanın yapmaktan hoşlandığınızı ama annenin yapmaktan hoşlanmadığı bir şey söyler misin peki?

Çocuk ; Hiçbir şey. Ben hiç onun gibi değilim. Onunla bir şey yapmaktan hoşlanmıyorum.

3. Kriter; Çocuğun hedef ebeveyne karşı tutumu ve davranışları içinde bulunduğu durumdan duruma değişiklik gösterir. Çocuğun hedef ebeveyne nefret tutumu iki koşulda gerçekleşir. Bunlardan ilki yabancılaştıran ebeveyn ile aynı ortamı paylaştığında diğeri ise değerlendirici gibi kilit kişiler ile görüşme anlarında. Bununla birlikte, çocuk üzerindeki gerilim ve düşmanca tutumlar şu iki durumda çözülme yaşar.

İlki, çocuk hedeflenen ebeveyn ile bir süre yalnız kalabildiğinde, ikincisi ise kilit kişiler ile görüşmediğinde yada onu izlediklerini düşünmediği zamanlarda. Çocuğun diğer ebeveyne karşı tutumları yanında kaldığı yabancılaştırıcı ebeveynin tutumlarından etkilenebilir. Çocuk düşmanca bir tutuma girip, diğer ebeveyni artık kabul etmeyebilir (Benedek & Brown, 1997).

Örnek Olay;

Ellis (2008), doğru bir gözlemin yapılabilmesinin bu kriteri değerlendirmede önemli olduğunu vurgulayıp birden fazla yol ile değerlendirme yapılabileceğini ifade etmiştir. Bunlardan ilki yabancılaştırıcı ebeveynin olmadığı bir ortamda çocuğun doğal ortamı olan okul mahalle vb. yerlerdeki görevliler ile görüşüp çocuğun hedef ebeveyni ile olan ilişkisinin ne boyutta olduğunu öğrenilebilmesidir. Bir başka yol ise çocuk ile hedef ebeveynin danışmanın ofisinde baş başa kalmalarını sağlamak ve habersizce değerlendirmek olacağını ifade etmiştir. Ancak bu eylemi gerçekleştirirken doğal bir süreç yaratabilmek için üçlü görüşme esnasında danışmanın bir bahane yaratarak (örneğin; önemli bir telefon görüşmesi yapmak, araba park yerini değiştirmek vb.) yanlarından ayrılacağını bildirmesi ve ardından odadan çıktıktan sonra kendilerini dinlemesi olarak öneride bulunmuştur.

4. Kriter; Çocuk, hedeflenen ebeveyn için herhangi bir olumlu duyguyu reddeder. Hedeflenen ebeveynin hediye, organizasyon, eğlence gibi faaliyetlerinin fotoğrafları veya videosu gösterildiğinde değersizleştirilir, mantık dışı açıklamalarda bulunulur.

Örnek olay;

Danışman ; Burada (eğlence parkı fotoğrafı) baban ile resmine baksana, ikinizde gülümsüyorsunuz. Madem sevmiyorsun neden gülümsüyordun?

Çocuk ; Beni güldürdü, bunun için beni zorladı. Hatta ben gülene kadar kolumu çimdikliyor ve sıkıyor.

Örnek olay 2.;

Danışman ; Ne kadar sevimli, babanın doğum gününde ona üzerinde 'Seni Seviyorum' yazan bir kart hazırlamışsın. Ondan hoşlanmadıysan neden bunu hazırladın?

Çocuk; Öyle demek istemedim. Sadece bizi rahat bırakmasını sağlamak için yaptım.

5. Kriter; Hedeflenen ebeveyne olumsuz niteliklerin atfedilmesi, gerçeklikle temasın kaybıyla sınırlanan bir çarpıtma veya tuhafılık niteliğini alabilir.

Örnek olay;

Danışman ; şimdi bana babanın ne yaptığını tekrar anlatır mısın?

Çocuk ; Gölde tekne ile geziyorduk ve birden ayağa kalktığımda düştüm. Ve tekne üzerime doğru gelmeye başladı. Babamın, motorun kafamı kesmesini istediğini biliyorum ama amcam tekne bana gelmeden beni sudan çıkardı...

Örnek olay 2.;

Danışman ; Son ziyaretinde babanın evinde astım krizi geçirdiğini duydum.

Çocuk ; Evet. Evine benim atak geçirmeme neden olacak bir şey koymuş olmalı. Ve solunum cihazımı aradım ve bulamadım. Acı çekmemi istediği için saklamış olmalı.

6. Kriter; Hedeflenen ebeveyni kötülemek için çocuğun sahip olmadığı anıları aktarması. Çocuğun bu anıları özümseme süreci yabancılaştırıcı ebeveyn tarafından direk yapılabileceği gibi dolaylı olarakta gerçekleşebilir.

Örnek olay;

Danışman ; Bana babanla yaşadığını söylediğin kötü anılardan bahsedermisin?

Çocuk ; Bir keresinde ben bebekken beni balkondan sarkıttı ve aşağıya atmakla tehdit etti.

Danışman ; Bebekken olduğunu söylüyorsun ama bu durumu nasıl hatırladığını anlayamadım. Sence bu hikâyeyi bir yerde duymuş olabilir misin?

Çocuk ; Hayır. Hatırlıyorum.... Gerçekten yaptı...

Örnek olay 2.;

Danışman ; bir dakika, o gece annenle babanın büyük bir kavga ettiğini, hatta babanın annene doğru cep telefonunu attığını, telefonun da duvarda bir delik açtığını söyledin, ama o gece halanın evindeydin ve o yüzden şahit olmadın değil mi?

Çocuk ; Hayır bu doğru değil, orada olmalıyım, gözlerimi kapattığımda her şeyi görebiliyorum... havada uçuşan telefonu, bağrıışmaları, duvardaki deliği... Oradaydım, halam yalan söylüyor...

7. Kriter; Çocuğun hikâyesi içsel olarak mantıklı olmadığında, çocuk hikâyeyi veya açıklamaları tutarlı hale getirmek için değiştirir veya değiştirmeye çalışır.

Örnek olay;

Danışman ; Sen 18 aylıkken seni taciz ettiği için babanı görmekten korktuğunu söylüyorsun. Yine de onu beş yıl görmekten zevk aldın ve onu sadece bir yıl önce görmek istememeye başladın. Bunu çözemiyorum, bana yardımcı olur musun?

Çocuk ; Bilmiyorum. Sanırım bir yıl önce her şeyi hatırlamaya başladım.

Örnek olay 2.;

Danışman ; Babanla lunaparka gitmek ister miydin?

Çocuk ; Evet.

Danışman ; Onunla Alışveriş Merkezi'ne gitmeye ve alışverişe gitmeye istekli olur musun?

Çocuk ; Evet.

Danışman ; Ama babanın evine gitmek istemediğini çünkü ondan korktuğunu söyledin. Anlamıyorum. Peki nasıl olur da onun evinde korkarsın da Six Flags (bir tür oyun merkezi) ya da alışveriş merkezine korkmazsın?

Çocuk ; (cevap vermez)

8. Kriter; Çocuğun hedeflenen ebeveyn hakkında komutsal ifadeler kullanması. Çocuk ile görüşme esnasında çocuğun kullandığı

betimlemeler oldukça önem arz etmektedir. Bazı anlarda çocuğun hedeflenen ebeveyn hakkında yaşına uygun olmayan ifadeler kullandığı gözlemlenebilir.

Örnek olay;

Çocuk 1 ;babam Hristiyan değil....

Çocuk 2 ;babam çok kontrolcü....

Çocuk 3 ;babam kötü bir çocukluk geçirdi...

Çocuk 4 ;çocuk nafakası yeterli değil...

9. Kriter; Çocuğun hedeflenen ebeveyn ile karşılaştığında psikosomatik belirtiler göstermesi. Bu belirtiler arasında panik atak, karın ağrısı, kusma, histerik ağlama, yere düşme, tutunma, hiperventilasyon, geçiş nesnelere kavrama ve ağlama gibi aşırı kaygı tepkisi göstermesi

Örnek olaya;

Danışman ; Babanız birkaç dakika içinde sizi görmek için bu ofise gelse ne hissederdiniz? Sen ne yapardın?

Çocuk ; Ölüyorum! Kaçarım! Dizlerine tekme basardım! Kendimi öldürürdüm!

Danışman ; Ya sana bir hediyesi olsaydı?

Çocuk ; Parçalardım! Çöpe atardım!

10. Kriter; Çocuğun yabancılaştırıcı ebeveyn ile iç içe geçmiş yoğun ilişkisi.

Örnek olay;

Danışman ; Annenizle farklı olduğunuz bazı yönler nelerdir? Senin hoşlandığın, annenin hoşlanmadığı ve tam tersi olan şeyler yok mu?

Çocuk ; Hayır. Hep aynı şeyleri severiz. Annem benim en iyi arkadaşımıdır. Her yere birlikte gideriz.

Danışman ; Yatıya kalmalar için arkadaşlarının evlerine gitmeyi sever misin? Yazın kampa gider misin mesela?

Çocuk ; Hayır. Evden ya da annemden uzakta olmayı sevmiyorum. Sadece annemle olmayı seviyorum. Kampa gitmek için ondan uzak kalmak istemem.

Danışman ; Peki kız izci grubuyla gitmek ister miydin? Ya da okul gezisine arkadaşlarınla?

Çocuk ; Hayır. Bunları sadece annem geziye gelen ebeveynlerden biriye yaparım. Annem de gitmediği sürece gitmeyi sevmiyorum. Beni çok seviyor ve koruyor.

Danışman ; Genç olmak ve araba sahibi olmak nasıl olurdu diye düşünüyor musunuz? Üniversiteye gitmek mesela.

Çocuk ; Hayır, pek değil. O şeyleri düşünmüyorum. Her zaman annemin yanında olmak isterim.

Danışman ; Peki annen bir erkek arkadaş edindiğinde nasıl hissedersin?

Çocuk ; Annem bunu asla yapmaz.

11. Kriter; Çocuk hedeflenen ebeveyn haricinde tüm yetişkinlerle ve kurallarla uyum sağlayabilmektedir. Yabancılaştıran ebeveyn neredeyse her zaman çocuğunun sorunsuz bir çocuk olduğunu ifade etmektedir. Benzer durum ise çocuğun okul gibi doğal ortamlarında genel olarak yetişkinlerle normal üstü uyum sağlamasıdır.

12. Kriter; Çocuk yabancılaştıran ebeveyni bir kurban olarak görmektedir. Hedeflenen ebeveyn tarafından zulme uğratılan ve davranışlarıyla acı çektirilen birey olarak hissetmektedir.

Danışman ; Sence boşanma kimin hatasıydı?

Çocuk ; Elbette babamın. Anneme kötü davranıyordu, bizi terk etti. Artık bizi istemiyor.

Danışman ; Ama hatırladığım kadarıyla babana evden gitmesini annen söyledi.

Çocuk ; Evet, ama annem mecbur kaldığı için öyle söyledi.

Danışman ; Fark ettin mi hâkim annene tepkiliydi. Babanın seni görmesine izin vermemesinin onun suçu olduğunu düşünüyor.

Çocuk ; Evet, hâkim de anneme kötü davranıyor.

Danışman ; Ama senden sorumlu olan görevli de babanı görmem gerektiğini söyledi.

Çocuk ; Evet, o görevli de anneme kötü davranıyor.

Danışman ; Anladığım kadarıyla herkes sana ve annene kötü davranıyor.

Çocuk ; Evet, babam, avukat, hâkim herkes... Bizi umursamadılar, bizi yalnız bıraktılar... Annem o kadar çok acı çekti ki, bunlardan kurtulmak için uzaklara gidebiliriz...

Danışman ; Ama hâkim babanı iki haftada bir görüşmen konusunda karar verdi. Babanla birlikteyken sana kötü davranacağını düşünseydi ya da tehlikede olacağını düşünseydi bu kararı almazdı.

Çocuk ; Çünkü babam bunu söylemeleri için onlara çok para verdi, onlara rüşvet verdi.

13.Kriter; Çocuk hedeflenen ebeveyne karşı endişe, şefkat, acıma gibi duygulardan arınıktır, bunların yerine hedeflenen ebeveyni sömürü tutumunu sergiler. Çocuk hedeflenen ebeveyni sadece bir para ve maddi kaynağı olarak nesneleştirmiştir. Çocuk, durumu hedeflenen ebeveynin bakış açısından göremez veya hedeflenen ebeveynin ne hissedebileceğini hayal edemez.

Danışman ; Babanın nafaka parası göndermesi gerektiğini düşünüyorsun ama seni hiç göremiyor mu?"

Çocuk ; Evet, bu doğru. Parayı göndermeli çünkü kanunlar yapması gerektiğini söylüyor. Annemin paraya ihtiyacı var.

Danışman ; Ama seni göremiyor bile. Adil mi?

Çocuk ; Adil olup olmaması umurumda değil. Bize borcu var. Bize daha fazla para göndermeli.

Danışman ; Ama annen çalışmıyor. Hâkim bir iş bulmasını söyledi. Bunun hakkında ne düşünüyorsun?

Çocuk ; Çalışması gerekmemeli. Babam çok para kazanıyor. Çalışmak zorunda kalmasın diye daha fazla para göndermeli. Annem bizimle evde kalmak istiyor. Bizi seviyor.

14. Kriter ; Çocuk hedeflenen ebeveyni hayatındaki önemi en aza indirmeye çalışır. Çocuklar, üvey babalarına 'baba' sıfatı ile seslenirken, hedeflenen ebeveyne ismi ile hitap etmekte ısrarcı davranırlar. Bunun yanı sıra hedeflenen ebeveyn ile görüşme konusunda kendi düşüncelerinin önemli olması gerektiği konusunda ısrarcı davranırlar.

15. Kriter; Çocuğun inanç sistemi katı, sabit ve geleneksel müdahale yöntemlerine karşı dirençlidir. Örnek bir vakada, çocuğun bir süredir bireysel danışmanlık veya psikoterapi gördüğünü ve çocuğun hedeflenen ebeveynle olan ilişkisinde herhangi bir gelişme olması için yol almak istememesi nedeniyle olumlu yönde bir ilerleme olmadığını göstermektedir (Ellis'den, 2008 uyarlanmıştır).

Konu hakkında birçok çalışma yapmış olan Baker (2020), EYS'nin varolabilmesi için şu faktörlerin mevcut olmasının gerektiğini ifade etmiştir;

- Çocuğun, hedef ebeveynle olumlu bir ilişkiden bilinçli olarak kaçınması, direnmesi ya da reddetmesi,
- EYS'ye maruz kaldığı düşünülen çocuğun önceden hedef ebeveyn ile olumlu bir ilişki içerisinde olması,
- Hedeflenen ebeveynin istismar, ihmal veya ciddi şekilde yetersiz ebeveynlik davranışlarının iddialarının kanıtının olmaması,
- Yabancılaştırıcı ebeveynin birden fazla kez yabancılaştırıcı davranışları sergilemesi,
- Çocuğun, yabancılaşma davranışlarını sergiliyor olması gerekmektedir.

Çalışmalarını, Gardner'ın ebeveyn yabancılaştırma sendromu tanımına dayandıran Bone ve Walsh (1999) ise ebeveyn yabancılaştırma sendromunu tanımlamak için kullanılabilecek dört kriterden bahsetmişlerdir: yabancılaştıran ebeveynin, çocuk ile hedef ebeveyn arasındaki erişimi veya teması aktif olarak engellemesi; yabancılaştıran ebeveynin hedef ebeveyn hakkında yanlış ve asılsız istismar suçlamalarında bulunması; boşanma yada ayrılma sonunda

hedef ebeveyn ile çocuk/lar arasındaki ilişkide gözle görülebilecek düzeyde bozulma ve çocukların, yabancılaştırıcı ebeveynin hoşnutsuz kalmasının veya aynı fikirde olmadıklarını düşünme korkusudur.

Gardner (2004), EYS'nin hafif, orta ve şiddetli olmak üzere üç formunun olduğunu tanımlamıştır. Çocuğun hedef ebeveyne karşı yüzeysel bir iletişimde olduğu ve bu süreç içerisinde hoşnutsuz olduğu 'hafif' formda çocuk saygısız ve olumsuz davranışlar sergileyebilmektedir. Yabancılaşmanın hafif forma nispeten daha yoğun ortaya çıktığı 'orta' formda çocuk yabancılaştırıldığı ebeveynine karşı sahip oldukları iletişimi ve bağı yıkıcı davranışlar sergileyebilmektedir, bu nedenle iletişim kurmak oldukça zordur. Ebeveyn yabancılaştırmasının 'ağır' formunda ise çocuk, hedef ebeveyni artık 'ebeveyn' figüründen tamamen arındırmış ve bir düşman gibi görmektedir. İletişim kurulmasının mümkün olmadığı bu süreç çocuk içinde aynı zamanda kalıcı duygusal davranış bozukluklarına maruz kalabileceği en açık alandır (Andre, 2004; Baker, 2005b, 2006, 2007; Baker & Ben-Ami, 2011; Baker & Brassard, 2013; Baker & Verrocchio, 2013; Camps, 2003; Lowenstein, 1999; Raso, 2004; Sher, 2015; Verrocchio vd., 2019; von Boch-Galhau, 2018).

Ebeveyn yabancılaştırma sendromu ile ilgili birçok çalışmada hem olgusal varlığına dayalı hem çocuğa olan etkisine dayalı hemde yabancılaştırılan ebeveyne olan etkisine dayalı olan bilgiler sunulmuştur. Sendromun daha anlaşılabilir olması için aşağıdaki bölümde ebeveyn yabancılaştırma sendromunun tarihsel süreç içerisinde gelişimi sunulmuştur.

2.1.2. Tarihsel Gelişimi

Gardner'ın (1985) EYS kriterlerini tanılaması ile özellikle boşanma sonrası çocuk ruh sağlığı alanında çalışan birçok farklı disiplinden bilim insanı çalışmalarında bu sendromun varlığına dair ispat sonuçları ortaya çıkarmıştır. Ancak EYS, Gardner'dan önce de varlığını sürdürmüş ve farklı alanlarda kendini göstermiştir. Tarihsel açıdan ilk Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu'na bakılacak olursa Yunan tarihinin köklerine bakılması gerekmektedir.

Euripides'in kaleme aldığı Medea Tragedyası sendromun ilk gün yüzüne çıktığı eserdir. Tragedyada Jason'a deliler gibi âşık olan Medea'nın hikayesi işlenir. Terk edilme ve ihanete uğrama duygusu ile sağlıklı düşünme becerisini kaybeden Medea, kendisini başka bir kadın için terk eden kocasından intikam almak için ortak sahip oldukları çocuklarını katleder ve bu durum günümüzde 'Medea Kompleksi' veya başka bir adı ile 'Art Niyetli Anne Sendromu' olarak tanımlanan bir hastalıktır (Clawar & Rivlin,1991; Kırıcı vd., 2017; Sauber, 2006; Torun 2011, 2017; Wallerstein & Blakeslee, 1989; Yvanna Aires Gadelha, 2016).

Ebeveyn yabancılaştırma sendromu davranışları 1949 yılında psikoanalist Wilhelm Reich tarafından da tanımlanmıştır ancak bu durumu bir sendrom olarak ifade etmemiştir. 1976 yılında, Wallerstein ve Kelly, "patolojik yabancılaşma" ismini verdikleri klinik bir durumu tanımlamışlardır. Evlilik birliğinin sonlanmasından sonra bir ebeveynle yaşamına devam eden çocuğun, ayrılmış olduğu ebeveyni ile görüşme konusunda direnç geliştirmesini yabancılaşma olarak ifade etmişlerdir. Wallerstein ve Kelly'in 1980'de yapmış oldukları bir diğer çalışma da EYS'nin öncül araştırmalarından birisidir. Yapılan bu araştırmada, Kuzey Kaliforniya'da boşanmış 60 aile ile yaptıkları çalışma sonucunda, boşanmanın ardından narsistik davranışlar sergileyen öfkeli ebeveynlerin diğer ebeveyni incitmek ve cezalandırmak için savunmasız durumda olan çocukları ile bir müttefik gibi ittifak kurduklarını belirtmişlerdir. Yabancılaştırıcı ebeveynlerin bu yaklaşımında sonra çocukların boşanma öncesinde sevdikleri hedef ebeveynlerine sırtlarını döndükleri ortaya çıkmıştır. Bu davranışın ebeveyn ve çocuğun ayrılma sürecindeki dinamiklerinin bir sonucu olduğu belirtilmiş ve daha sonra ise bu fenomeni tanımlamak için "acı duygular uyandıran-kaotik" (embittered-chaotic) terimlerini kullanmışlardır (Wallerstein & Kelly, 1980).

Ebeveyn yabancılaştırma sendromu konusunda birçok yazar yabancılaşmayı kabul etmekle birlikte, bu yabancılaşmayı ifade edecek terim üzerinde uzlaşmamaktadır. Wallerstein ve Blakeslee (1989) ebeveynlerden birine karşı yabancılaştırma yaşayan çocuklar için EYS tanısı yerine "aşırı sorumluluk yüklenmiş çocuklar - overburdened children" tanımlamasının daha uygun olduğunu belirtmiştir. Wallerstein ve Blakeslee (1989) ayrıca çocukla hedef ebeveyn arasındaki ilişkiye zarar vermek isteyen yabancılaştırıcı ebeveynler için

“Medea Syndrome” kavramının kullanılmasını önermiştir. Johnston ve Campbell (1998) ise çatışmalı boşanmalarda arada kalarak duygusal zedelenmeye maruz kalan çocukların süreçteki uyumsuz reaksiyonları olarak kavramsallaştırmışlardır. Alanyazındaki diğer tanı isim önerilerine bakıldığında, patolojik hizalanma (Wallerstein ve Kelly, 1976; Johnston, 1993), ziyaret reddi (Wallerstein ve Kelly, 1980), ebeveyn yabancılaştırma sendromu (Gardner, 1985), sendrom kelimesi olmadan ebeveyn yabancılaştırması (Garrity & Barış, 1994), toksik ebeveyn (Cartwright, 1993), yabancılaştırılmış çocuk (Kelly ve Johnston, 2001) ve patolojik yabancılaştırma (Warshak, 2003b) kavramları görülmektedir.

Johnston ve Roseby (1997), çocuğun hassasiyeti ve kırılabilirliği üzerinde odaklanılan ‘Yüksek Çatışma Modeli ile EYS yerine farklı bir sınıflandırma yapılabileceğini ifade etmişlerdir. Bu model ile ‘kötülük birliği – unholy alliances’ ve ‘ebeveyn yabancılaştırmasının aşırı formu- extreme form of parental alienation’ sınıflandırmalarının yapılabileceğini ifade etmişlerdir.

Fidler ve arkadaşları (2008), kaleme aldıkları ‘Çocuk Yabancılaştırması ve Aileler Üzerindeki Etkisi’ adlı eserlerinde ruh sağlığı ve hukuk literatüründe boşanma sonrası ebeveyn-çocuk ilişkilerinin kavramsallaştırılması ve etiyojisi hakkında farklı bakış açılarının olduğunu ancak çoğu araştırmacının ebeveyn yabancılaştırma sendromu fenomenin var olduğu konusunda hem fikir olsa da, soruna uygun bir isim/tanı bulmakta hem fikir olunmadığını beyan etmişlerdir.

Literatürde ebeveyn yabancılaştırmasıyla ilgili tartışmalara devam etse de günümüzde kavramın yaygın olarak görülüp tanımlandığı ve bugüne kadar konu üzerine 1.000’den fazla kitap, kitap bölümü ve yine 1000’den fazla makalenin yayınlandığı görülmektedir (Bernet vd., 2010, Goldin & Salani; 2020; Torun, 2011, 2017).

Ebeveyn yabancılaştırma sendromu hakkında birçok farklı başlıkta araştırmalar yürütülmüştür. Bu başlıklar içerisinde öncelikle sendromun varlığının kanıtlanabilmesi için yapılan çalışmalar mevcutken, yabancılaştırma öncesi boşanma süreci ve dinamikler, yabancılaştırmanın yabancılaştırılan ebeveyn tarafından nasıl yapıldığına dair çalışmalar ve yabancılaştırmanın çocuk

üzerindeki etkileri bulunmaktadır. Bir sonraki başlıkta ebeveyn yabancılaştırması ile ilgili yapılan araştırmalar sunulmuştur.

2.1.3. Ebeveyn Yabancılaştırması ile İlgili Araştırmalar

EYS'nin varlığına ve vermiş olduğu hasarlar konusunda literatürde tanılanabilir bir sendrom olması konusunda birçok farklı açıklama mevcuttur (Baker, 2005b; Clemente & Padilla-Racero, 2016; Gardner, 1985; Lowenstein, 2013; Pepiton vd., 2012). Bernet ve arkadaşları (2010) EYS'nin sabit özellikler gösteren ve uluslararası düzeyde tanınması gereken bir sendrom olduğunu, EYS'nin ruh sağlığı, hukuk ve diğer tüm alanlarda çalışan meslek elemanlarınca tanılanabilmesi için 'Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı 5. Edisyon'a (DSM-V) ve 'Hastalıkların ve Sağlıkla İlgili Sorunların Uluslararası İstatistiksel Sınıflaması' (ICD) içerisinde yer alması gerekliliği konusunda görüş bildirmişlerdir. Yapılan geniş kapsamlı bu çalışmanın aksine bazı araştırmacılar ise EYS'nin bir sendrom olarak tanılabilmemesinin için yeterli çalışmanın olmamasından dolayı tanılamamanın olanaklı olmadığını ifade etmişlerdir (Clarkson & Clarkson, 2008; Garber, 2020; Kelly & Johnston, 2001; Milchman vd., 2020; Meier, 2009; Pepiton vd., 2012; Walker vd., 2004; Walker & Shapiro, 2010). Sonuç itibarıyla, EYS ile ilgili araştırmaların yetersiz olması, görülme hızı, zamana bağlı değişim, cinsiyet farklılıkları gibi argümanların tam olarak kanıta dayalı bir biçimde ortaya konulmaması gibi gerekçeler nedeniyle DSM-V ve ICD-11 içerisine dahil edilmemiştir (Torun, 2017).

Ebeveyn yabancılaştırma sendromunun tanınmamasına rağmen bireyler üzerinde bırakmış olduğu etkiyi Oberg ve Oberg'in (1992), EYS'ye maruz bırakılan çocuklar ile yapmış oldukları çalışmasındaki bir alıntı da en iyi şekilde tezahür etmektedir; 'İkisi de benim kan dolaşımında...'

Ebeveyn yabancılaştırma sendromunun DSM-V ve ICD-11 gibi tanı kriteri kitaplarında yerini alması sendromdan etkilenebilecek birçok çocuğun yüksek yararına olacağı su götürmez bir gerçektir. Sendromun varlığının tespiti için yapılan çalışmalara bakıldığında ise aşağıda yer alan çalışmalara erişilmiştir.

Nicholas'ın (1997), 21 aile ile yapmış olduğu çalışmada velayet değerlendirme sürecinde katılımcıların üçte birinin ebeveyn yabancılaştırma davranışını sergilediğini raporlaştırmıştır.

Bow ve arkadaşlarının (2009) ebeveyn yabancılaştırma konusunda deneyimli olan 448 ruh sağlığı ve hukuk uzmanı ile yapmış oldukları çalışmada, katılımcıların %26'sının çocuk velayeti davalarında ebeveyn yabancılaştırmasını rapor ettiklerini bildirmiştir.

Hollanda'da ebeveyn yabancılaştırması varlığı konusunda yapılan ilk deneysel çalışmada, çalışmaya katılan katılımcıların %42'sinin ebeveyn yabancılaştırmasının gerçekleştirildiğini düşündükleri ortaya çıkmıştır (Spruijt vd., 2005).

Gottlieb (2006), EYS tanımının İbrani literatüründe; 'ניכור הורי - nikur hori' (ebeveyn yabancılaştırması), 'התנכרות האחרת - hitnakrut hehoreh' (ebeveynden yabancılaştırma), 'סרבנות קשר - sarvanut kesher' (temas reddi) şeklinde yer aldığını ancak bütün tanımlamaların Gardner tarafından tarif edildiği gibi EYS'i oluşturan aynı semptom ve dinamik kümelerine işaret ettiğini ifade etmiştir.

Almanya'da ruh sağlığı ve hukuk uzmanları için önemli bir el kitabı olan 'Kindesmisshandlung und Vernachlassigung' (Çocuk İstismarı ve İhmali) kitabında "Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu"ndan velayet ve ziyaret çatışmaları bağlamında çocuklara yönelik özel bir psikolojik şiddet türü olarak bahsedilmektedir (Deegener & Korner, 2005).

Almanya'da EYS'e maruz kaldığını ve bu durumdan kurtulduğunu ifade eden yetişkinlerle bir çalışma yapan von Boch-Galhau ve Kodjoe yazmış oldukları kitap bölümünde şu ifadeleri kullanmışlardır; 'çocuk üzerinde kasıtlı veya kasıtsız olarak EYS'nin başlatılması bir tür psikolojik/duygusal istismar olarak düşünülmelidir. Çocukta yetişkinliğe kadar devam eden uzun vadeli travmatize edici etkilerle bağlantılı olabilir. Klinik bulgulara ve yakın tarihli travmatoloji ve mağduroloji araştırmalarının ilgili sonuçlarına rağmen, bu fenomenin hala önemsizleştirildiğini, reddedildiğini ve hatta birçok uzman tarafından karşı çıkıldığını anlamak zordur' (von Boch-Galhau & Kodjoe, 2006).

Kodjoe (2003) çalışmasında, uzmanlar tarafından tanılan(a)mayan EYS'nin çocuğu velayet ve diğer hukuksal süreçte dışarıda bırakıldığını, yabancılaştıran ebeveyn tarafından hedef ebeveyn hakkında manipülatif davranışlara maruz kalan çocuğun düşman imajını içselleştirdiğini ve bu davranışı istemsiz de olsa sergilediğini, bu durumun hali hazırda çocuğun duygusal istismara maruz kalması anlamına gelmesine rağmen uzmanlar tarafından görülemediğini ifade etmiştir.

Finlandiya'da EYS'nin hukuk alanında tanınırlığının artması için çalışmalar yürüten Hannuniemi 2007 yılında yayınlamış olduğu çalışmasında, EYS'nin, yabancılaştıran ebeveynin yalnızca kasıtlı-yarı kısıtlı yada bilinçsiz olarak çocuğu hedef ebeveyninden uzaklaştırma hareketi olarak görülmemesi gerektiğini, bu sürecin aynı zamanda klinik bir tablo olarak izlenmesinin, çocuğun yüksek sadakat duygusunun yabancılaştıran ebeveyn tarafından istismar edilmesi sonucunda çocuğun hedef ebeveyne yabancılaştırıldığını ifade etmiştir.

Bakala'r (2006), çalışmasında EYS olgusunun Ukrayna ve Rusya'da tanımlandığını ancak ruh sağlığı çalışanlarının sendromun tanımı hakkında yeterince aşinalıklarının olmamasından dolayı bir isim verilmediğini ifade etmiştir.

Ebeveyn yabancılaştırması konusunda birçok çalışması bulunan Van Gijsegem (2002, 2004, 2005b, 2009) ebeveyn yabancılaştırma sendromunun varlığı konusunda sahada çalışanlar için şüphe götürmez bir gerçeklik ile görüldüğünü ancak fenomenin çeşitli yönlerini çözmek için bir on yıl daha beklenmesi gerektiğini ifade etmiştir (Van Gijsegem, 2005a). Ancak ne yazık ki gelinen nokta da halen EYS'nin varlığının tanımlanabilir olması konusunda net bir tavır sergilenmemektedir.

Pedrosa ve Bouza, Arjantin'de ebeveyn yabancılaştırmasının yaygınlığı ve tanınırlığının artması ve konu hakkında bilgi edinmek isteyenler için 'Ebeveyn yabancılaştırma Sendromu: Çocuk ve Ebeveyn Arasındaki Bağın Engellenmesi Süreci' isminde bir kitap yayınlamışlardır (Pedrosa & Bouza, 2008).

Aile hukuku alanında birçok çalışması olan Berns (2001), Avustralya'da boşanma kararlarıyla ilgili bir araştırma yapmış ve vakaların %29'unda ebeveyn yabancılaştırma sendromunun mevcut olduğunu bulmuştur.

Türkat (1994), yanında ikamet ettiği ebeveyni tarafından ziyaretleri kısıtlanan çocukların EYS'ye maruz kaldığının en bariz örneği olduğunu açıklamıştır.

158 velayet değerlendirme sürecini araştırma konularının örnekleme olarak belirleyen Gordon ve arkadaşları yapmış oldukları çalışmada Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri'ni (MMPI-2) kullanmıştır. Denekleri yabancılaştırılan ebeveyn, hedef ebeveyn ve kontrol ebeveyn olarak üç gruptan oluşmaktaydı. Gordon ve arkadaşları araştırma sonucunda, yabancılaştırıcı olan anne ve babaların, bölme ve yansıtımlı özdeşim gibi ilkel savunmaları, kontrol anne ve babalarından (normal aralıktaki puanlar) daha yüksek puanlara (klinik aralıkta) sahip olduğunu bulmuşlardır. Genel olarak, bu çalışma Gardner'ın EYS tanımını güçlü bir şekilde desteklemiştir (Gordon vd., 2008).

Reay, yapmış olduğu çalışmada Gardner'ın EYS teorisine destek verdiği sonucuna vardı ve EYS tarafından mağdur edilenler için ömür boyu zihinsel sağlık sorunlarının meydana geldiğini gözlemlemiştir. Reay, yapmış olduğu bu çalışmanın veri analizinin EYS'nin bilimsel geçerliliğini desteklediğini bildirmiştir (Reay, 2007).

Burrill (2001), yapmış olduğu çalışmada çocukları EYS semptomlarına göre hafif, orta ve şiddetli kategoriler ayırmıştır. Ebeveynlerin semptomları ile çocukların semptomları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ifade etmiş ve çalışmadan elde edilen verilerin Gardner'ın EYS tanımı ile örtüştüğünü ve desteklediğini açıklamıştır.

Kopetski ve arkadaşlarının 1976 ve 1990 yılları arasında gerçekleştirilen 413 mahkeme kararıyla yapılan değerlendirmeden 84'ünde şiddetli derecede ebeveyn yabancılaştırma vakası tespit etmişlerdir (Kopetski, 1998a, 1998b, 2006). Kopetski ve arkadaşlarının uzun tarih aralıklı çalışmalarına benzer bir çalışmayı da Clawar ve Rivlin yürütmüştür. Clawar ve Rivlin 1970'lerin ortası ve 1980'lerin başlarına denk gelen 12 yıllık süre boyunca gerçekleşen 700 danışmanlık vakasını incelediler. Yapmış oldukları bu çalışmada, vakaların yaklaşık %80'inde, çocuğu diğer yabancılaştırılan ebeveyne karşı döndürmek amacıyla hedef ebeveyn hakkında yanlış ve olumsuz fikirler aşılacak için ebeveyn programlamanın bir unsuru olduğunu buldular (Clawar & Rivlin, 1991).

Ebeveyn yabancılaşması bir süreci temsil etmek ile birlikte oluşumunda birçok farklı dinamiği barındırmaktadır. Zamansal olarak sürece bakıldığında ebeveynlerin boşanma sürecinin öncesinde de çatışma ve yabancılaştırma davranışlarına başvurduğu görülmektedir. Bu yönüyle boşanma sürecinin de ele alınması araştırmanın kavramsal çerçevesi için yarar sağlayacağı düşünülmüştür.

Boşanma hukuki açıdan evlilik sözleşmesinin sonra ermesiyle sonuçlanan, psikolojik açıdan ailenin bölünmesine ya da dağılmasına, ekonomik ve sosyal açıdan birtakım değişimleri de beraberinde getiren ve tüm aile üyelerini etkileyebilen çok yönlü bir süreç olarak tanımlanabilir (Emery, 2011; Güler, 2017; Yörükoğlu, 2012).

Boşanma sonrası hem ebeveynlerin hem de çocuğun alıştığı düzen değişmekte ve çocuğun yeni sürece uyumuyla beraber ebeveynleri ile ilişkileri de yeniden şekillenmektedir (Gregory-Öngider, 2016). Boşanma sonrası sürece uyum sağlayabilen ebeveynler, çocuklarıyla sağlıklı bir biçimde ilişkilerini sürdürebilmektedir (Polak & Saini 2015). Ancak alanyazında, boşanma sonrası uyum sürecini sağlıklı yönetemeyen ebeveynlerin bu süreçte öfke, incinme, kırgınlık, suçluluk gibi duyguları yoğun bir şekilde yaşadıkları belirtilmektedir (Pines vd., 2002; Tein vd., 2000; Zafar & Kausar, 2014).

Boşanma sırası ve sonrası meydana gelen çatışmalar, genellikle boşanmadan iki ile üç yıl sonrasında azalmaya başlasa da bazı ebeveynler, bu çatışmaları uzun yıllar devam ettirebilmekte ve bu durum çeşitli açılardan çocuklar üzerinde olumsuz etkilere neden olabilmektedir (Karataş, 2019; Moné & Biringen, 2012; Tarhan, 2010).

Ordway ve arkadaşları bu çatışmanın ortasında kalan çocukların adeta savaş bölgesinin ortasında yaşamaya mahkûm edilen bireyler haline geldiklerini ifade etmişlerdir (Ordway vd., 2020). Dickstein, bu süreci 'üçgenleme' tanımı ile açıklamaktadır; yabancılaştıran ebeveynin, hedef ebeveynin ve çocuğun oluşturmuş bu metaforik üçgende yabancılaştıran ebeveyn tarafından müttefik olarak işe alınan çocuğun sempatisini ve desteğini kazanmaya çalıştığı süreci ifade ettiğini dile getirmiştir (Dickstein, 2005).

Boşanma ile ilgili toplum taramalarında boşanmış ailelerin çocuklarının %11-15'inde bir (hedef) ebeveyne karşı yabancılaşmanın olduğu ve o ebeveyn ile görüşmeye karşı dirençli olduğu bildirilmektedir (Johnston vd., 2005b). Velayet anlaşmazlıklarının olduğu çekişmeli davalarda ise bu oranın %20-27 arasında olduğu belirtilmiştir (Johnston, 1993, 2003; Kopetski, 1998; Wallerstein & Kelly, 1980).

Gardner (2003), yabancılaştıran ebeveynlerin genellikle boşanma öncesinde de paranoid kişilik bozukluğu belirtilerini taşıdığını, hedef ebeveyne karşı oluşturulan bilinçli iftiraların sanrısız bozukluk ile ilişkilendirilebileceğini, bu durumun zamanla yabancılaştıran ebeveyn tarafından üretilen iftiraların sanrı boyutuna varabildiği ve ilerleyen süreç içerisinde uygulayıcı yabancılaştıran ebeveyn tarafından da bu iftiraların inanılır hale geldiğini dile getirmiştir.

Erdoğan (2014) yazmış olduğu kitabında, boşanma ve velayet davaları süreçlerinde hukuk ve ruh sağlığı alanında yer alan karar vericilerin yabancılaştıran ebeveynin hedef ebeveyne karşı ithamları üzerinde odaklandığını, bu durumda dolayısıyla yabancılaştıran ebeveynin çocuğa karşı uygulamış olduğu duygusal istismarın göz ardı edilmesine neden olduğunu ifade etmiştir.

Ebeveyn yabancılaştırmasının varlığı birçok araştırmada tespit edilmiş olup sürecin nasıl işlediğine dair yapılan araştırmalara bakıldığında ise aşağıdaki bilgilere erişilmiştir.

Darnall (1998), EYS'e neden olan yetişkin davranışları ve süreçleri için 'ebeveyn yabancılaştırmaları' terimini kullanmıştır. Saf, aktif ve takıntılı yabancılaştırmacı tanımlarının kullanılması için üç katmanlı bir sınıflandırma sistemi önermiştir. Darnall (1998), saf yabancılaştırmacı ebeveynlerin, hedef ebeveyne karşı olumsuz duygular beslemesine rağmen çocuğu ile ilişkisinin zarar görmesi için bilinçli davranışlarda bulunmadığını, bilakis hedef ebeveyn ile çocuğun ilişkisinin devamlılığını desteklediğini ifade etmiştir. Aktif yabancılaştırmacı ebeveynlerin, hedef ebeveyne olan olumsuz duyguları nedeniyle bilinçli şekilde çocuk ile hedef ebeveyn arasındaki ilişkinin baltalanması için eylemlerde bulunduğunu, ancak bu sürecin aynı zamanda çocuğa zarar verdiğinin de farkında olduğunu dile

getirmiştir. Takıntılı yabancılaştırıcı ebeveynlerin ise çocuğa hedeflenen ebeveyn hakkında kendi olumsuz görüşlerini benimsemesi için baskı uyguladıklarını ve hedef ebeveyn ile çocuk arasında herhangi bir bağın bulunmasını dahi istemediklerini ifade etmiştir. Gardner (1999), çalışmasında benzer bir ifade kullanarak, çocuklarını yabancılaştıran ebeveynlerin, bilinçli ve programlı bir şekilde hedefteki ebeveyni suçlamakta zaman zaman da bu ithamlar sanrı düzeyine varabildiğini açıklamıştır.

Ebeveyn yabancılaştırma davranışını sergileyen ebeveynlerin özellikleri konusunda yapılan çalışmalarda ise, yabancılaştırıcı ebeveynlerin her iki cinsiyetten de olabileceği aktarılmıştır. Kopetski, (1998a) yapmış olduğu ilk çalışmasında incelemiş olduğu velayet davalarının %20'sinde ebeveyn yabancılaştırma sendromunun varlığının olduğunu bildirmiştir. İkinci çalışmada ise ebeveyn yabancılaştırmasının cinsiyete dayalı bir sendrom olmadığını, hedef veya uygulayıcı ebeveynlerin her iki cinsiyetten de olduğunu ifade etmiştir (Kopetski, 1998b). Bala ve arkadaşlarının (2010), Kanada'da yapmış oldukları çalışmada mahkeme kararlarının yaklaşık üçte ikisinde annelerin yabancılaştıran ebeveyn olarak tanımladıklarını bildirmişlerdir. Gardner (2002) ise Avustralya'da 5 yıllık bir çalışma yürütmüş ve bu çalışma sonrasında ise ebeveyn yabancılaştırmasını gerçekleştiren ebeveynlerin cinsiyetlerinin yaklaşık aynı sayılarda olduğunu bildirmiştir.

Siegel ve Langford (1998), çocuklarına bilinçli bir şekilde yabancılaştırıcı davranışlarda bulunan ebeveynlerin kişilik yapılanmalarını incelemek için Çok Yönlü Kişilik Envanteri-II (MMPI-2) ölçme aracı ile bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmaya göre, yabancılaştırıcı davranışlarda bulunan ebeveynlerin, inkâr ve yansıtma psikolojik savunmalarını kullanma olasılıklarının diğer ebeveynlere göre daha fazla olduğu sonucuna varmışlardır.

Yabancılaştırıcı davranışlarda bulunan ebeveyn çocuğun ruhsal durumunun bozulmasını dahi gözetmeksizin ne pahasına olursa olsun velayet sürecini mutlaka kazanılması gereken bir savaş olarak algılamakta (Torun, 2011) ve savaş stratejisi olarak ta hedefteki ebeveyn ile çocuk arasındaki bağı kopararak zafer kazanma amacındadır (Farkas, 2011). Yabancılaştıran ebeveynin en etkili

silahının zaman ve mesafe olduğunu düşünen Farkas (2011), hedefteki ebeveynin aynı çatı altında olmamasından dolayı çocuk ile ilişkisinin katılaşmaya başlayacağını ve bu süreç içerisinde hedef ebeveynin üzerine atılan suçlamalara karşı kendini savunamayacağını dile getirmiştir. Yabancılaştırıcı ebeveyn algıladığı savaşı kazanmak için her türlü iddialarda bulunabilmektedir. Bu iddialar kimi zaman ceza veya velayet davalarında hedef ebeveynin aleyhine kanıtsız cinsel istismar düzeyinde dahi olabilmektedir (Torun, 2011).

Yabancılaştırıcı ebeveyn, hedef ebeveyne karşı olan iddia süreçlerinde her zaman tek başına kalmamaktadır. Yabancılaştıran ebeveynin geniş ailesi de hedefteki ebeveyne yönelik yapılan tüm beyin yıkama kampanyasına sorgusuz bir biçimde destek vermektedir (Torun, 2011). Haines ve arkadaşları (2019), yabancılaştıran ebeveynin hedef ebeveyne karşı duruşunda çocuğun okulunda çalışan personeli de manipüle ederek kendi tarafında tutma davranışında bulduklarını bildirmişlerdir. Yabancılaştıran ebeveynlerin, çocuk ile hedef ebeveyn arasındaki temasa zedelemek için okul personelinde çocuk hakkında bilgilerin paylaşılmamasını talep edebilmekte, bazı durumlarda çocuğun gerçek kimlik bilgisini dahi gizleme davranışında bulunabilmektedirler (Baker & Darnall 2006; Steinberger, 2006).

Ebeveyn yabancılaştırma sürecinde, yabancılaştırıcı ebeveyn hedef ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkinin zarar görebilmesi, sonlanabilmesi için birçok davranış içerisine girebilmektedir. Baker ve Fine (2008), yapmış oldukları çalışmada yabancılaştırıcı ebeveynlerin bu davranışlarını on yedi farklı davranış şeklinde sergilediklerini belirtmişlerdir. Bu davranışlar; iletişimi engelleme ve/ya sınırlandırma, çocuğa ebeveynler arasında seçim yapmaya zorlama, hedef ebeveyn hakkında kötü sözler sarf etme, sevginin silah gibi kullanılması için geri çekilmesi, sembolik ilişkilerin (doğum günü, babalar günü, vb.) kurulmasını engelleme, çocukta hedef ebeveyne karşı kuşku uyandırma, çocuğun hedef ebeveyni redetmesi için baskı kurulması, hedef ebeveynin çocuğa karşı sevgisinin olmadığını inandırma çabası, çocukta şüphe yaratma, hedef ebeveynin tehlikeli biri olduğu izlenimi yaratma, çocuğun kimlik bilgilerini değiştirme, çocuğun akademik, tıbbi ve diğer önemli bilgilerine hedef ebeveynin erişimini engelleme, çocuğun hedef ebeveyn hakkında bilgilerini aktarması için

ajanlık teklif etme, çocuğun hedef ebeveyne baba/anne sıfatları yerine adı ile seslenmesi için baskı yapma, yabancılaştıran ebeveynin olası yeni eşini (partnerini) anne/baba olarak tanıtmaya, yabancılaştıran ebeveyne çocuğun bağımlı hale getirme, çocuğun sırları saklamasını isteme şeklindedir.

Yabancılaştıran ebeveynlerin 'iletişimi sınırlama' davranışını sıklıkla rastlanıldığı görülmekte olup, yabancılaştıran ebeveynin bu davranışı, hedef ebeveynin telefonlarına cevap vermeyerek, e-mail ve diğer iletişim kanallarını engelleyerek yaptığı görülmektedir (Altuntaş-Üner & Ziyalar, 2018; Baker, 2007; Baker & Sauber, 2012; Clawar & Rivlin, 1991).

Güler (2017), EYS değerlendirme süreçlerinde yabancılaştıran ebeveynin iş birliğine yatkın davranışlarda bulunmadığını, çocuğunun bir travma yaşadığına dair izlenim bıraktığını düşündüğü meslek elemanı ile iş birliği içinde olmaya çalıştığını ve hedef ebeveynin tarafsız bir değerlendirici tarafında çalışma yürütmesini kabul etmediğini dile getirmiştir. Benzer bir ifade kullanan Torun (2011), yabancılaştıran ebeveynlerin muayene esnasında yanıltıcı davranışlar içerisinde bulunabildiğini ve aldatici teknikler kullanabileceği, tecrübesiz olduğuna inandığı birine muayene olmayı tercih ettiğini dile getirmiştir.

Ebeveyn yabancılaştırma sendromu halen tanısal kriterleri çerçevelenmemiş olmasına rağmen birçok uluslararası araştırmaya konu olmuştur. Ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalan çocukların üzerinde yaratmış olduğu etkiler hakkında yapılan araştırma sonuçları aşağıda verilmiştir.

Ebeveyn yabancılaştırma sendromuna maruz kalan çocuklar ile yapılan araştırmalarda, çocukların davranış bozukluğu, psikopati, ayrılık kaygısı bozukluğu ve cinsiyet kimlik sorunları yaşama olasılıklarının yüksek olduğu (Gardner, 2006), çocuğun içsel sadakat çatışması yaşaması sonucu korku, bağımlılık ve yabancılaştıran ebeveyn ile özdeşleme belirtileri gösterebildiği bildirilmiştir (von Boch-Galhau & Kodjoe, 2006).

Fransa'da psikiyatri alanında çalışmalar yapan Delfiu (2005), EYS'nin tanınabilirliği, etkisi ve tedavi yöntemlerine dair yapmış olduğu çalışmada, boşanma davalarında çocukların ağır zihinsel manipülasyona uğrama artışlarını, EYS'nin psikodinamik ve klinik görünümünü vaka örnekleri ile betimlemiş ve

oluşan zedeleyici durumun ortak terapötik ve adli müdahaleler ile giderilebileceğini önermiştir. Fransa'da gerçekleştirilen bir başka araştırmada da EYS, psikolojik istismar olgusu odağında irdelenmiş ve aralarındaki kavramsal bağlantılar tanımlanmıştır (Gagne & Drapeau, 2005).

EYS hakkında yapılan diğer araştırmalarda, hafif derecede yabancılaştırıcı davranışlara maruz kalan çocukların bile öğrenmede, konsantre olmada, rahatlamada veya akranlarıyla geçinmede sorunlar yaşayabileceği, enürezis ve enkoprezis, yemek yeme problemleri, şiddetli baş ağrıları ve ciddi davranış sorunları gibi fiziksel semptomlar geliştirebildikleri, öfke, üzüntü, kayıp veya dürtü kontrolü kaybı, kendine güven ve benlik saygısı kaybı, özgüven eksikliği, bağlanma ve ayrılık kaygısı, birleşme ve ayrılma kaygısı, korkular ve fobiler, depresyon ve intihar düşüncesi ve uyku bozukluğu gibi sorunlar yaşayabilecekleri, anksiyete bozukluğu, panik bozukluğu, madde kötüye kullanımı, cinsel kimlik problemleri, zayıf akran ilişkileri ve eğitim problemleri, antisosyal kişilik bozukluğu, ayrılma anksiyetesi, sanrısız bozukluk, narsistik kişilik bozukluğu, dissosiyatif bozukluk gibi birçok ruhsal bozukluk geliştirebilecekleri açılanmıştır (Andre, 2004; Baker, 2005b, 2006; Baker & Ben-Ami, 2011; Baker & Brassard, 2013; Baker & Verrocchio, 2013; Darnall, 1998; Gardner, 2006; Geniş vd., 2019; Johnston vd., 2005; Lowenstein, 1999, 2007; Sher, 2015; Torun, 2011; Verrocchio vd., 2019; von Boch-Galhau, 2018). EYS'nin etkileri zamanla atlatılabilecek türden değildir ve çocuğun etkilenmiş ruhsal durumu yaşam boyu devam eder ve erişkin dönemi etkiler. EYS'nin uzun dönemli etkileri depresyon, boşanma, madde kullanımı, kendine ve başkalarına güven kaybı ve çocuklarına yabancılaştırmayı yaşatmaya varan bir dizi rahatsızlıktır (Baker, 2007).

Bernet ve arkadaşları, EYS sürecinde yabancılaştıran ebeveynin çocuğun zalim ve nankör olmasını teşvik ve siyah-beyaz düşünce stilini empoze edebildiğini, çocuğun eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesini engelleyebildiğini, istenmeyen (hedef ebeveyn) insanları ortadan kaldırabilme sürecini yaşatmalarından dolayı kişilerarası ilişkiler için olumsuz örnek olabildiklerini, çocuğun varlığının oluşmasında tamamlayıcı olan ebeveynin metaforik olarak 'yok edilmesi'nden dolayı olumsuz benlik imajı oluşturabileceği ve çocuğun

yabancılaştıran ebeveyne sağlıksız bağımlılık geliştirmesine neden olarak çocuğun kendi kendine yetebilen yeterlilik duygusunu zedeleyebildiğini bildirmişlerdir (Bernet, vd., 2010).

Rorschach testi uygulaması ile ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan ve bu durumu yaşamayan çocuklar ile yapılan başka bir çalışmada, yabancılaştırılmış çocukların, yabancılaştırma yaşamayan akranlarına kıyasla klinik olarak anlamlı oranlarda daha fazla duygusal ve davranışsal sorunları olduğu, bilgiyi nasıl algıladıkları ve işledikleri, tercih ettikleri süreçler ile başa çıkma tarzları ve kapasiteleri ve duygulanımlarını nasıl ifade ettiklerine göre birçok yönden farklılık gösterdikleri ortaya çıkmıştır (Johnston, Walters & Olesen, 2005a).

Ebeveyn yabancılaştırmasının yetişkin çocuklar üzerindeki uzun vadeli etkilerinin incelendiği boylamsal çalışmalarda katılımcıların çoğunda, düşük benlik saygısı, kendilerine ve başkalarına güven eksikliği, depresyon, uyuşturucu-alkol sorunları, kendi çocuklarından yabancılaşma ve boşanma gibi problemlerin yaşandığı saptanmıştır (Baker, 2005; Baker & Verrocchio 2013; Ben-Ami & Baker 2012). Bu bireyler ayrıca korku ve fobiler geliştirebilmekte, bağlanma problemleri ve çocuklarıyla yetişkin olarak iletişimlerinde sorun yaşamaktadırlar (Aloia & Strutzenberg, 2019).

Baker (2005a) çocukken ebeveyn yabancılaştırma sendromuna maruz kaldıklarını inanan yetişkinler ile yapmış olduğu çalışmasında, katılımcıların yüksek oranda düşük benlik saygısı yaşadıklarını, katılımcıların %70'inde önemli depresyon dönemleri yaşadıklarını, katılımcıların yaklaşık üçte birinde uyuşturucu ve/veya alkolle ilgili sorunlar yaşadıklarını, katılımcıların kendilerine ve diğer insanlara güven eksikliği yaşadıklarını; katılımcıların yaklaşık yarısında kendi çocuklarına karşı yabancılaşma yaşadıklarını ve boşanma oranlarının ülke ortalamasına göre daha fazla olduğunu bildirmiştir.

Baker (2007b), çocukken ebeveyn yabancılaştırma sendromuna maruz kaldıklarını düşünen 40 yetişkin ile nitel bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, ebeveyn yabancılaşmasının olası uzun vadeli etkilerinin, yas tutma ve yabancılaşmış ebeveynin kaybını anlamlandırma

yeteneğinin olmamasından kaynaklanan depresyon; düşük benlik saygısı ile ilişkili aşırı bağımlı olma tarzı; hedef ebeveyne ne yaptığının farkına vardığında suçluluk duygusu ve kimlik gelişimi ile ilgili zorluklardır. Bu araştırma sonucu Bowlby'nin (1988), 'güvenli üs' tanımı ve eksikliği konusundaki açıklamalarını desteklemektedir. Bowlby'e göre (1988) gerekli desteği ve teşviki sağlamadan büyüyen çocuklar ve ergenler muhtemelen daha az neşeli olacaklar; hayatı, özellikle samimi ilişkileri bulmak konusunda daha zorlanacaklar ve zor koşullarda savunmasız kalacaklardır. Ayrıca evlenme çağına geldiklerinde ve çocuk sahibi olduklarında zorluk yaşamaları muhtemel olacaktır.

Ülkemizde gerek ruh sağlığı alanında gerekse de hukuk alanında EYS'nin varlığı, geçerliliği ve etkileri konusunda yok denecek kadar az çalışma vardır (Torun, 2011). Torun ve arkadaşlarının (2021) hedef ebeveynler ile yapmış oldukları bu araştırma sonucuna göre; katılımcıların çoğunluğunun boşanma sürecinde yönlendirildikleri sağlık personelinin EYS hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıklarını düşündükleri ve ruh sağlığı çalışanlarından yetersiz bilgi sahibi oldukları ortaya çıkmıştır. Bu sonucun, diğer çalışmalarla da örtüştüğü gözlemlenmektedir (Baker, 2010 ; Baker & Darnall, 2006; Baker & Fine, 2014 ; Poustie vd., 2018; Vassiliou & Cartwright, 2001). Katılımcıların boşanma sürecinde çaresizlik, umutsuzluk, yalnızlık, anksiyete gibi duygusal zorluklar yaşadıklarını beyan ettikleri görülmektedir (Torun vd., 2021).

Ülkemizde yapılan bir başka çalışmada da boşanma ile ebeveyn yabancılaştırma sendromu ve davranış sorunları arasında ilişki olup olmadığını incelenmiştir. Bu çalışma sonrasında davranış sorunlarının ve duygusal sorunların yabancılaşma üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Ulutürk, 2019).

Dönmez ve Raşit (2023) çalışmalarında, ebeveyn yabancılaştırması konusunda farkındalığın artırılmasına katkı sağlamak amaçlamışlar ve sendromun varlığı hakkında çeşitli araştırmalardan bilgiler sunmuşlardır. Ateşci'nin (2023) yayınlamış olduğu çalışmada da ebeveyn yabancılaştırma sendromunun özellikle velayet davaları sürecinde önemle ele alınması gerektiğini ve konunun çocuğun üstün yararı doğrultusunda değerlendirilebilmesi için sendrom hakkında bilgisi olan uzman görüşlerinin dikkate alınması gerektiğini dile getirmiştir.

Camps (2003) çalışmasında, 'boşanma sürecinde EYS'nin varlığının oluşmaması için gerekli adımlar atılmadığı takdirde, psikiyatrik ve psikosomatik uzun vadeli sonuçlar dramatik olabilir ve çocuk hasta için büyük acılar eşlik edebilir' ifadesini kullanmıştır. Erwoine (2005) ise EYS'nin önlenememesi veya tedavi edilmemesi halinde çocuk üzerinde yaratacağı tahribatın geri döndürülemez olduğunu bildirmiştir.

Ebeveyn yabancılaştırması konusunda yapılan bir diğer nitel bir çalışmada, EYS'nin ne kadar şiddetli olursa çocuğun, dışa yönelim sorunları (uyuşturucu ve alkol, erken cinsel ve rastgele cinsel aktivite ve okulda disiplin sorunları) geliştirme olasılığının ve içselleştirme sorunları (güven, yakınlık ve bağlılık sorunları) geliştirmesinin o kadar olası olduğu beyan edilmiştir (Raso, 2004).

Ebeveyn yabancılaştırmasının çocuk üzerindeki etkileri azımsanmayacak kadar önemli olup, birçok çalışma bu durumu gözler önüne sermektedir. Çocuk üzerinde oluşturulan bu olumsuz tablonun görüldüğü kısım kadar bir de görünmeyen tarafı vardır ki, bu da araştırmancının kuramsal çerçevesi olan psikanalitik kurama dayanmaktadır. Bu doğrultuda aşağıdaki bölümde sosyal hizmet kuramları içerisinde yer alan psikanalitik kuramın ebeveyn yabancılaştırması ile ilişkisi açıklanmıştır.

2.1.4. Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu ve Sosyal Hizmet

Freud, psikanalizi, iç gözlemsel ve bilişsel tüm bilgiden bağımsız olarak bireyin kendisi ile ilgili bilmediklerinden yola çıkarak kendiliğın doğuşuna bağlı olarak insan ruhsallığına dair bir "yeni bilim" olarak yapılandırmıştır. (Dufour, 2014).

Winnicott (2014) çalışmasından psikanalizin, bilinçaltını, kökleri, en erken çocukluğun gerçek ve hayali yaşamında bulunan, her bireyin derin ve gizli yaşamını anlattığını ifade etmiştir.

Psikanalitik araştırmancının etkisi psikososyal alanı zenginleşmesini sağlamıştır. Bu bağlamda yapılan çalışmalara bakıldığında, psikolojik bozukluğu olan bireylerde

özellikle çocuklarla ve gençlerle yapılan çalışmalarda psikanalizin etkinliği destekleyen kanıtlar bulunmaktadır (Bower, 2005).

Psikanalitik kuram, sağlıklı bireylerin yeterli ölçüde iç görüye sahip olduğunu kabul etmekte ve sosyal hizmet müdahalelerinde bireylerin davranışlarının altında yatan nedenlerin irdelenmesi gerektiğini savunmaktadır (Rasmussen, 2010). Bir sorunun ele alınmasında yaratmış olduğu etki kadar oluşumundaki dinamikler de önem arz etmektedir. Sorunun oluşumunda çevresel faktörlerin birincil sorumluluğu olduğu kadar bireyin sorunu anlamlandırma sürecini anlamak çözüm için atılabilecek en yararlı yoldur. Bu yönden psikososyal yöntemin bireyleri iç ve dış dünyanın karmaşık etkileşimleriyle oluşmuş bir bütün olarak ele alma gerekliliği ve geçmiş yaşam deneyimlerinin bireyin şimdiki yaşantısına ve algılarına olan etkileri üzerinde durması yöntemin yarar noktasını bizlere göstermektedir (Coulshed & Orme, 1998; Tuncay, 2014). Bu bağlamda araştırmamızın kuramsal çerçevesi olan ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin bağlanma stilleri üzerinde etkisinin anlaşılabilmesi için ve ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin etkisinin keşfedilmesi için psikososyal yöntem önem taşımaktadır. Tuncay'ın (2014) çalışmasında aktardığı gibi hiçbir mesele görüldüğü haliyle kabul edilemez, arka planının incelenmesi gerekir ve bu da psikososyal yöntemle gerçekleştirilebilmektedir.

Hollis (1972) psikososyal yöntemin önemini şu şekilde ifade etmiştir; 'Vaka çalışması her zaman psikososyal bir tedavi yöntemi olmuştur. Çünkü yöntem, işlevsizliğin hem içsel psikolojik hem de dışsal sosyal nedenlerini karşılıklı olarak incelemekte ve bireyi sosyal ilişkilerinde daha yeterli düzeyde işlev görmesi için yetkin hale getirmektedir'.

Psikososyal müdahale yönteminin temelinde, dışsal baskılara verilen içsel tepkilerin etkileşimleri vardır. Bu etkileşimlerin bireylerin belirli durumlara verdiği cevaplara olan etkisini sosyal hizmet uzmanının anlaması gerekmektedir (Watson & West, 2006).

Sosyal hizmet sorunlara yol açan bilinçaltı nedenlerin varlığını reddetmemekle birlikte müdahale sürecinde bilinç düzeyindeki ve daha çok bugüne ait sorunlar üzerinde durur. Sorunu olan bireylerden alınan bilgiler, bilinçteki ya da bilince çok

yakın olan, bastırılmış duygu ve düşüncelerle ilgili olup bunlara salt görüşmeler yoluyla ulaşmak mümkündür (Turan, 2012).

Psikanalitik teori, sosyal hizmet değerlerini ortaya koymak için bir model sağlar. Özellikle baskı karşıtı uygulama ve güçlendirme gibi modellerin içsel dinamikleri geliştirmek ve onlarla etkileşime geçmesi için yardımcı olur. Duyguların aktarım noktasında imkân sağlayan ve bireye daha insancıl bir yaklaşım hazırlayan psikososyal yöntem sosyal hizmet mesleği için gerekliliği yadsınamaz (Tuncay, 2014).

Görüşme esnasında uzman görüşmenin şekillenmesinde, bireyin hikayesini dinlerken onun geçmişinde ve bugününde yer alan önemli deneyimlere odaklanır, burada amaç bireyin önemsiz olarak gördüğü bir olayın kilit rol oynayabilme ihtimalidir. Bu konuda güçlendirme yaklaşımı savunucuları psikososyal yöntemi eleştirmektedir. Bunun nedeni olarak, bireyin eşit olmayan bir ilişki üzerinde güçlendirmenin kısıtlı olacağı konusundadır. Ancak psikososyal yöntemin doğasında sorunun görüldüğü şekli ile kabul edilmemesi ve arka planın incelenmesi esası bulunmaktadır (Tuncay, 2014). Bu bağlamda uzmanın yönlendirilmesi müracaatçının yüksek yararına olacağı kanısı oluşmasından dolayı araştırmacının nitel basamağında katılımcılar ile yapılan görüşmeler yarı yapılandırılmış olup, katılımcının ifadelerinin derinleşmesi için gerekli olduğu anlarda araştırmacı tarafından sonda sorular ile yönlendirilmiştir. Bower'ın (2005) da ifade ettiği gibi Kendimizle ilgili gerçekleri anlamak bizi özgürleştiriyor ve hayatımızı kontrol etmemizi sağlıyor.

Payne'e (2020) göre ilgi odağı "çevresi içinde birey" olan psikososyal uygulama psikodinamik kuramın sosyal hizmetlerdeki temel kullanımıdır ve en yaygın kullanımı bağlanma kuramı ile gerçekleşmiştir. Çünkü bağlanma kuramında üzerinde durulan, çizdiği çerçevede kişinin izole zihninden ziyade çevresi içinde bireydir. McMillen'in (1992), çalışmasında belirttiği üzere sosyal hizmet uygulamalarında bağlanma kuramı uzun süredir kullanılmaktadır.

Erken çocukluk dönemi içerisinde bakım veren ile çocuk arasında oluşan ilişkinin çocuğun bireysel gelişiminde ilerleyen yıllarda etkisinin bağlanma kuramının ampirik temeline dayandırılması gerek sosyal hizmet uygulamalarında kanıt

dayalı olması yönüyle gerekse de önemli bir yol gösterici görevini üstlenmesi yönüyle önemlidir. McMillen (1992), bağlanma kuramının sahip olmuş olduğu ampirik temelin klinik sosyal hizmet uygulamalarında psikososyal bakış sunması ve benlik gelişiminin ilişkisel boyutuna odaklanması nedeniyle yararlı olacağını ve bu yönüyle aile terapisi ve bilişsel yaklaşımlar içinde bütünselleştirici bir alan hazırladığını ifade etmiştir.

Demirel ve Batman (2023), bağlanma teorisinin sosyal hizmet uzmanlarının çocuk ve gençlik alanları ile çalışırken değerlendirme ve karar verme süreçlerinde yol gösterici olabileceğini, velayet veya benzeri adli süreçlerde sosyal inceleme raporunun velayetin hangi ebeveyne verilmesi konusunda çocuğun üstün yararı için görüş bildirirken yol gösterici olup ilgili merci için rehberlik edebileceğini ifade etmişlerdir.

2.2. BAĞLANMA KURAMI

2.2.1. Tanımı ve Tarihçesi

Bağlanma kuramı tarihsel süreç içerisinde öncelikle bebek ve çocuğun özellikle anne ile kurmuş olduğu bağın anlamlandırılması sürecinde ortaya çıkmışken, ilerleyen yıllarda yetişkinlerin sosyal ve romantik ilişkilerinde davranış yapılarının incelenmesi sürecinde temel kuramlardan biri olarak ele alınmıştır (Hazan & Shaver, 1987, 1994; Meredith vd., 2007). Hazan ve arkadaşları geliştirdikleri yetişkin bağlanma kuramlarını Ainsworth'un ortaya koymuş olduğu üçlü bağlanma biçimini yakın ilişkiler bağlamında güvenli, kaygılı-kararsız ve kaygılı kaçınan bağlanma biçiminde üç boyutta tanımlamışlardır. Bu tanımlamalarına göre, güvenli bağlanma biçimine sahip olan yetişkin birey, kendine güvenen, sosyal ilişkilerinde girişken, yakın-romantik ilişkiler kurmaktan rahatsızlık duymayan bireyler olarak, kaygılı-kararsız bağlanma biçimine sahip olan yetişkinlerin, kendine özgüvenleri olmayan, sosyal ve yakın-romantik ilişkilerinde ret edilmek ve terk edilmekten korkan bireyler olarak, kaygılı-kaçınan bağlanma biçimine sahip olan yetişkinlerin ise yakın-romantik ilişkilerden kaçındıkları, kendi

iç dünyalarını açmaktan rahatsız duyan ve sosyal baskı altında olduğunu hisseden bireyler olarak tanımlamışlardır (Cooper vd., 1998).

Bowlby'e göre, erken çocukluk döneminde bağlanma figürü olan anne ve babaların tekrarlayan davranış örüntüleri çocukların zihinsel şemalarını şekillendirir (Bowlby, 1969, 1979) Çocuk tarafından oluşturulan bu şemalar çocuğun yaşamı boyunca etkisini göstermektedir. Bağlanma kuramına göre, çocuğun deneyimlemiş olduğu ebeveynlik davranışları ve etkileşim biçimi ilerleyen yıllarda dahil olacağı ilişkilerde beklentisini ve tutumunu yönlendiren 'içsel çalışma modellerinin' özünü oluşturmaktadır. Bu bağlamda ebeveyn yabancılaşması deneyimi olan genç yetişkin bireyin bağlanma örüntüleri üzerindeki etkisi kuramsal bir çerçeveye içerisine dahil olmaktadır. İçsel çalışma modelinde, bireyin zihninde, kendisi ile bağlandığı nesnelere arasındaki etkileşim örüntülerini taşıyan bir harita üzerinde yol bulunur. Her bireyin bağlanma biçimi gerek kendi içsel çalışma modeli ile gerekse de karşılaştığı veya deneyimlediği ilişkilerle şekillenmektedir. Bireyin çocukluk dönemi bağlanma deneyimleri, içerisine dahil olacağı ilişki örgütlerinde sağlıklı ilişkiler kurabilmesini belirlemektedir. Bireyin kişilerarası ilişkilerde deneyimleyeceği problemler kimi zaman bireyin belirli bir davranışı gerçekleştirmesi ve bu davranış sonrasında kişinin korkuları arasındaki çatışmayı yansıtır. Bu tip çelişkiler kısmen bireyin bağlanma geçmişinden olmak üzere, kişilerarası ilişkileri öğrenme geçmişinden kaynaklanabilir. Gündelik hayat içerisinde türü fark etmeksizin bireyin içerisinde dahil olduğu ilişkide güven sarsıcı bir deneyimi ilerleyen zaman içerisinde benzer bir ilişkiye girmesinde güven sorunu yaratabilir ve bu durumda kaçınan davranmasına neden olabilir (Horowitz vd., 1993).

Freud (1935, 1966), erken anne-bebek ilişkisinin önemi üzerinde çalışmalarını gerçekleştirirken, yetişkinlerin akranlarıyla ilişki temellerinin de benzer olduğunu fark etmiş ve bağlanma teorisinin zeminini oluşturmuştur (Bowlby, 1979; Main vd., 1985). Erken dönemdeki bebek-anne ilişkisinin, bireyin yaşam boyunca ilişkileri ve deneyimlerinin üzerinde etkisini vurgulamış, erken deneyimlerle elde edilen zihinsel temsillerin sonraki aşamalardaki etkisini belirtmiştir. Bu bağlamda, bireyin duygusal salınımlarının düzenlenmesinde savunma mekanizmalarının

işleyişini ve birincil bakım veren kaybı gibi önemli bir yas yaşanmasının, uyum sağlayıcı bir hedefe hizmet ettiğini öne sürmüştür (Lay vd., 1995).

Freud'un psikanalitik temelli bakış açısına farklı bir çerçeveden yaklaşan araştırmacılar, bağlanma teorisinin, herhangi bir sebepten dolayı kendisine bakım verenlerden ayrılmak zorunda kalan çocukların neden kaygı oluşturduğunu, çocukluk ve yetişkinlikteki kayıp ve yas arasındaki benzerlikleri, insan ruhundaki savunma sürecini ve bebeklikten itibaren kişiliğin gelişimini etkileyen sosyal davranış mekanizmalarını açıklamak için psikanalitik teoriye bir alternatif olarak ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. (Barnett ve Vondra, 1999; Bretherton, 1985; Cristobal, 2003; Waters vd., 2002).

John Bowlby, İngiliz Psikanalitik Enstitüsü'nde eğitim aldığı esnada, enstitüde 3 ana grup bulunmaktaydı, bunlar Freud taraftarı olanlar, Klein taraftarı olanlar ve her iki düşünürün de tarafında olmayanlar. Bowlby, Klein ile yakın bir ilişki geliştirmiş ve çalışmalarını izlemiştir. İlerleyen zaman içerisinde Bowlby, çocuğun bilişsel ve duyuşsal gelişiminde etkisinin kendi içsel libidinal dürtülerindeki çatışmadan daha çok aile deneyimlerinin etkisinin daha çok olduğu inancındaydı (Bretherton, 1992; Thompson, 2002). Bowlby ilk empirik çalışmasını, uyumsuz olarak nitelendirilen ve çalma davranışı sergileyen 44 çocukla ile gerçekleştirmiş ve bu çalışma Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) "Kırk dört çocuk hırsız: Kişilikleri ve yaşamları" ismiyle yayınlanmıştır. Bowlby, çalışmada doğumdan sonraki ilk üç sene içerisinde bebeklerin annesinden ayrı kalmasının, bireylerin ileriki yaşantılarında fiziksel ve ruhsal hastalık taşıma ihtimalinden bahsetmiştir (Holmes,1993). Bowlby, çocukların davranışlarının anne yokluğu ve bakım sürecindeki ayrılmaları ile ilişkili olduğunu ortaya çıkarmış ve bu doğrultuda bağlanma kuramının temellerini oluşturmaya başlamıştır (Bowlby, 1979; Çalışır, 2009). Bowlby'e göre erken dönemde annesi tarafından sevgi ve güvenle yetişen bebek, yaşamının ilerleyen dönemlerinde de güvenilmeye ve sevmeye değer bir birey olduğunu düşünecektir (Bowlby, 1973).

Bowlby (1969) tarafından ilk kez tanımlanan bağlanma kuramı, Ainsworth ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir (Ainsworth & Bell, 1970; Ainsworth, vd., 1978). Bağlanma teorisinin ilk sınındığı çalışma ise Ainsworth tarafından

Uganda'da gerçekleştirilen Ganda araştırmasıdır. Ainsworth, araştırmasını 1-24 aylık süttten kesilmemiş bebek ve anne ile 9 ay sürede gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda, annenin bakım esnasındaki duyarlılıkların bebekler üzerinde davranışsal etki oluşturduğu gözlemlenmiş ve 3 çeşit çocuk bağımlılığı örüntüsü gözlenmiştir. Bunlar, güvenli bağlanan, güvensiz bağlanan ve daha bağlanmayı gerçekleştirmeyenlerdi. Bakım esnasında, duyarlı ve hassas davranan annelerin bebeklerinde güvenli bağlanma örüntüleri gözlemlenirken, hassasiyeti stabil sağlamayan veya duyarsız olan annelerin bebeklerinde ise güvensiz bağlanma örüntüleri gözlemlenmiştir (Bretherton, 1992).

Bowlby (1969), bağlanma kuramının amacını, bebeklik döneminde deneyimlenen olgulara verilen tepkilerin anlamlandırılarak, birey tarafından verilen bu tepkilerin bireyin kişilik yapısını oluştururken etkilerini belirlemek olarak ifade etmiştir.

Bağlanma ile ilgili tanımlamalara bakıldığında ortak unsurları içeren birçok farklı açıklama mevcuttur. Bowlby (1973), bağlanmayı insanların kendileri için önemli hissettikleri kişilere karşı geliştirdikleri duygusal bağ olarak ifade etmiş, Zeanah ve arkadaşları (1997) ise bağlanma ilişkisinde belirleyici olanın temel bakım veren ile bebek arasındaki ilişki tarzı olduğunu ifade etmişlerdir.

Ainsworth (1978) bağlanmanın, bireylerin kendisi için özel hissettiği kişilerle etkileşim içindeyken haz almasını, kaygılı anlarda ise rahatlamasını sağlayan güçlü bir duygusal bağ şeklinde tanımlamıştır.

Bretherton (2000), bağlanma kuramının etiyoloji, nesne ilişkileri ve psikodinamik yaklaşımlar üzerine kurulmuş bir kişilik gelişim kuramı olduğunu ve bağlanma sürecinin oluşumunda bebeklik ve çocukluk döneminin temel alındığını ifade ederek farklı kuramsal çerçeveleri dahil etmiştir. Bir diğer çalışmada ise Kraemer (1992), bağlanma sisteminin doğada bütün memeli türlerinde doğuştan kazanılan ve bağımsız hareket etme kabiliyetinden yoksun olan yenidoğanın hayatta kalmasını sağlayan evrimsel bir sistem olduğunu dile getirmiştir. Keklik ise bağlanmanın bireylerin hayatta kalabilmeleri ve yaşamlarına uyum sağlayabilmeleri için çevre ile olan iletişimlerinde kendilerine yardımcı olduğunu dile getirmiştir (Keklik, 2011).

Sabuncuoğlu ve Berkem'e (2006) göre bağlanma, bireylerin yaşamlarının ilk dönemlerinde oluşan ve devamlılık arz eden, diğer insanlarla kurdukları ilişki örüntüsü olduğu ifade edilmiştir. Bir başka tanımda ise bağlanmanın stresli durumlarda belirgin hale geldiği, sürekliliği ve dayanıklılığı üzerinde durulmuştur (Pehlivantrk, 2004).

Winnicott (1971), güvenli bağlanmanın anne ve ocuk arasında hem fiziksel temas hemde ruhsal kucaklama ile oluştuğunu ifade etmiştir. Araştırmacılar, bağlanmanın anne veya birincil bakım veren ile bebek/ocuk arasında kalıcı olduğunu (Ainsworth vd., 1978; Armsden & Greenberg, 1987; Barnett & Vondra, 1999; Paterson vd., 1995), farklı stillerde oluşabileceğini ve başka bir ilişki ile yeri doldurulamayacağını ifade etmişlerdir (Barnett & Vondra, 1999).

Bağlanma, bireylerin fiziksel, ruhsal ve sosyal gelişim gibi birçok yaşam boyutunu etki eden ve yaşam boyu devamlılığı olan bir yapı olup (Bowlby, 1980; Köse vd., 2013), bireyleri "beşikten mezara" etkilemektedir (Bowlby, 1969; Roisman vd., 2001).

Alanyazında birincil bakım veren genel olarak anne ifade edilmesine rağmen birçok bebekte temel bağlanma anne ile olduğu kadar babayla da olduğu ifade edilmiştir (Biller, 1993). Bir başka çalışmada ise bağlanmanın, anne ile ocuk, birincil bakım veren ile ocuk ya da ebeveyn ile ocuk arasında oluşan duygusal bağ olarak ifade edilmiştir (Gvendeğer-Doksat & Demirci-ifti, 2016).

Bağlanma kuramına göre, bebeklik ve çocuklukta anne ve baba tutumlarının bireyin daha sonraki yıllarda yakın ilişkilerdeki inanç, beklenti ve tutumlarını yönlendiren "içsel çalışma modellerinin" içeriğini oluşturur. İçsel alışma modeli bireyin rahatsızlık duyduğu durum karşısında kendisinin ve karşısındaki bireylerin olası davranışlarını tahmin ederek uygun davranışa karar vermeyi sağlayan bir bilişsel şema olarak tanımlanabilir (Yıldızhan, 2017).

İçsel alışma modeli, bireyin bilişsel olarak kendisi ile ilişki içerisinde olan diğerleri arasında bir yol haritası vazifesi görür. Bağlanma kuramına göre, birincil bakım veren ile ocuk arasında kurulacak olan ilk bağ bu yol haritasının belirleyicisi olmakla birlikte tamamlayıcı bir nitelik taşır. Bebek ya da ocuk birincil bakımı veren ile 'Değerli Ben' ve 'Güvenilir o' kodlarını içsel çalışma modelinde yerleştirir

ve bu işlenmiş kod bireyin ilerleyen dönemlerde kuracağı yakın ilişkilerde güvenli, kaygılı ya da kaçınan bağlanma davranışını sergilemesi ile ilişkilidir (Kesebir vd., 2011; Lopez vd., 2000; Main, 1990). Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, başkaları ile olan tutumlarında; 'olumlu benlik ve olumlu başkaları', kaygılı bağlanma stilinde 'olumsuz benlik ve olumlu başkaları', kaçınan bağlanma stilinde ise 'olumlu benlik ve olumsuz başkaları' algısına sahip oldukları görülmektedir (Bartolomew & Horowitz, 1991).

Bartolomew ve Horowitz (1991) bağlanma kuramını açıklarken dört temelli bir yaklaşımı geliştirmişlerdir. Geliştirmiş oldukları modelde güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı bağlanma stillerinin varlığını ifade etmişlerdir. Bu modele göre, güvenli bağlanma stili geliştiren kişiler, kendilerini ve diğerlerini sevmeye ve değer vermeye layık olarak gördüklerini; kayıtsız bağlanma stiline sahip olanların kendilerini sevmeye değer görürken karşısındaki kişilere karşı aynı duyguları beslemediği; korkulu bağlanma stiline sahip olanların, kendileri ve başkaları hakkında ki düşüncelerinin olumsuz olduğu ve saplantılı bağlanma stiline sahip olan bireylerin ise kendi benliklerinin sevmeye layık olarak görülmediğini ancak karşılarındaki bireylerin sevmeye ve değer görmeye layık olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Bartolomew ve Horowitz (1991)'in geliştirmiş oldukları 'Dörtlü Bağlanma Modeli'nin yetişkinlerde ve çocuklarda kullanımında farklı görüş ayrılıkları oluşmuştur. Fraley ve Waller (1998), çalışmalarında kaygı ve kaçınma boyutlarının bağlanma davranışlarını tanımlayan en temel iki boyut olduğu konusunda geniş bir görüş birliğinin olduğunu ifade etmişlerdir. Brennan ve arkadaşlarının (1998) bağlanma ölçeklerinin temel boyutlarını belirlemek amacıyla yapmış oldukları çalışmanın faktör analizlerine göre yetişkin bağlanma davranışlarında olumsuz boyutta kaygı ve kaçınma olmak üzere iki temel boyutun olduğunu ispat etmişlerdir. Bu bağlamda, araştırmamızda Ainsworth ve arkadaşları (Ainsworth, vd., 1978) tarafından geliştirilen üç boyutlu bağlanma stilleri odağında çalışma gerçekleştirilmiştir.

Main ve arkadaşları (1985) yapmış oldukları çalışmada Ainsworth'un (1978) çocuklar için ortaya koyduğu bağlanma stillerinin yan yapılandırılmış görüşme

ölçeği kullanarak yetişkinler için de geçerli olabileceğini göstermişlerdir. Hazan ve Shaver (1990) ise, bağlanma teorisini yetişkin romantik ilişkilerini açıklayabilmek için kuramsal bir çerçeve olarak kullanmışlardır. Hazan ve Shaver, yetişkinlerin duygusal ilişkilerindeki tutum ve inançlarının temelinde Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) oluşturmuş olduğu kategoriye benzer nitelikte gruplanabileceklerini savını ortaya atmışlar ve her bir bağlanma stiline karşılık bir bağlanma stili ölçeği geliştirmişlerdir. Geliştirmiş oldukları ölçek, çok sayıda çalışmada, çok maddeli ölçek olarak farklı biçimlerde kullanılmıştır (Collins ve Read, 1990; Simpson,1990).

Bowlby (1969, 1973) ve Ainsworth (1989), bağlanma stillerinin, erken dönemde yaşanan ebeveyn etkileşiminin niteliği ile şekillendiğini, bireyin ilerleyen yıllarda inançları, ihtiyaçları, beklentileri ve diğer sosyal davranışları üzerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda, bağlanma sadece bebeklik ya da çocukluk dönemini değil bireyin tüm yaşam dönemlerini kapsamakta ve temelini oluşturmaktadır (Deniz, 2011; Nakash-Eisikovits vd., 2000; Varlık-Özsoy, 2015).

2.2.2. Araştırma Sonuçları

Bağlanma teorisi ile birçok konuda araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Yetişkinlerin bağlanma becerileri (Kurdek, 2009), flört kalıpları, aşk ve cinsellik ilişkileri (Bleichmar, 2003; Steele & Steele, 2003) ve suçluluğun kavramsallaştırılması gibi araştırmalarda bağlanma teorisi temel alınmıştır (Marshall & Marshall, 2010).

Boccio ve arkadaşları (1994), birincil bakım verenden herhangi bir sebeple ayrılma sonucunda, bebeğin kalt atım hızının yükseldiğini ve nörobiyolojik sisteminde anomali oluştuğunu ifade etmişlerdir.

Mickelson ve arkadaşlarının (1997) yapmış oldukları çalışmada Amerikan toplumunun yaklaşık %55'inde güvenli bağlanma biçimi görüldüğünü ifade etmişlerdir.

Güvenli bağlanma ile benlik saygısı ve özgüven arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır (Field vd., 1984).

Başka kuramcılar da insanın diğerleriyle ilişkide olmasının varoluşsal bir ihtiyaç olduğuna (Fromm, 1955), diğerleriyle ilişki kurmanın kişiliğin belirleyici bir unsuru olduğuna vurgu yapar. Örneğin Maslow (1943), ait olma, sevilme ve saygınlığı kendini gerçekleştirmeye giden yolda bir adım olarak görür.

Engels ve arkadaşları (2001) yaptıkları kesitsel araştırmada, 12-18 yaşlarındaki ergenlerin ebeveynlerine bağlanmaları ile sosyal becerileri, ilişkisel yeterlilikleri ve duygusal uyum gelişimleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda, erken ergenlik döneminde ebeveyne bağlanma sosyal becerileri, ilişkisel yeterlilikleri ve duygusal uyum arasında bir ilişkiyi yordamazken, orta ergenlik döneminde ebeveynlere bağlanma sosyal becerileri, ilişkisel yeterlilikleri ve duygusal uyumu yordadığı ifade edilmiştir.

Ebeveynleri boşanmış olan çocuklar ile yapılan araştırmaların birçoğunda, ebeveyni boşanmamış olanlara oranla daha az güvenli bağlanma stiline sahip olma eğiliminde oldukları görülmektedir (Carroll vd., 2009; Kirkpatrick & Hazan, 1994; Sardoğan vd., 2007; Schindler vd., 2010). Schachner ve arkadaşları (2008) ise yapmış oldukları çalışmada boşanmanın, çocuğun geliştirdiği bağlanma stili üzerinde bir etkisinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Birçok araştırma, aile birliği içinde ebeveyn tutumunun çocuğun geliştireceği bağlanma modelinde önemli rol oynadığını öne sürmüştür (Aral & Sağlam, 2012; Sardoğan vd., 2007; Yakupoğlu, 2011).

Kantarcı (2009) yaptığı çalışmada; güvensiz bağlanma modeline sahip olan yetişkinlerin güvenli bağlanma modeline sahip olan yetişkinlere oranla aldatma eğilimlerinin daha fazla olduğu bilgisini vermiş olup, yapılan diğer araştırmalarda benzer sonuçları vermektedir (Allen & Baucom; 2004; Yárnoz-Yaben, 2010).

Allen ve Baucom (2004) yaptıkları çalışmada kaçınan bağlanma stilinekilerin sıradan ve mesafeli ilişki yaşadıklarını belirtmişlerdir

Kart'ın (2002) gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, yetişkin bağlanması ve bunun bilişsel süreçlerle ilgili bağlantısını incelemiştir. Araştırmanın örneklemini bir kurumda çalışmakta olan sağlık personelleri oluşturmakta olup, amacı ise katılımcıların bağlanma stili ile meslek hayatları ile olan ilişkilerinin

incelenmesidir. Araştırma sonucuna göre; güvenli bağlanan bireylerin iş doyumları diğer bağlanma stiline sahip olanlara göre daha yüksek çıkmıştır.

Saymaz (2003), 474 üniversite öğrencisi ile yapmış olduğu çalışmada, bağlanma stilleri ve kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda, güvenli bağlanma stiline sahip olanların dışa dönüklük ve duyarlılık faktörleri arasında manidar bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Sümer ve arkadaşları 2009 yılında gerçekleştirmiş oldukları çalışmada, yetişkin bağlanma boyutları ile farklı psikopatoloji türleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 181 katılımcı oluşturmakta olup, herhangi bir psikopatolojik tanı konmayan 77 katılımcı kontrol grubunu, panik bozukluk, depresyon ve obsesif kompulsif bozukluk tanısı konmuş 104 kişi ise deney grubunu oluşturmuştur. Araştırma sonucuna göre, deney grubunda yer alan katılımcıların kaygılı bağlanma ve kaçınan bağlanma boyutlarının anlamlı seviyede kontrol grubunda yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Mikulincer (1998) 56 kadın ve 44 erkekten oluşan bir örneklem üzerindeki çalışmasında bağlanma stilleri ile öfkeye yatkınlık ve öfkenin dile getirilmesi arasındaki ilişkiyi ve öfkenin olası sonuçlarında bağlanma stillerine göre bir farklılık olup olmadığını incelemiştir. Araştırma sonucunda güvenli bağlananların öfkeye yatkınlık puanlarının düşük olduğu, öfkelendiklerinde daha uyumlu tepkiler gösterdikleri ve daha olumlu duygular sergiledikleri, başkalarına kin gütmeye eğilimlerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Mikulincer'in 1998 yılında gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, bağlanma stilleri ile öfkenin dile getirilmesi ve öfkeye yatkınlık arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan araştırma sonrasında, güvenli bağlanma stiline sahip olanların, öfke anlarında daha uyumlu davranışlar sergileyebildikleri ve öfkeye yatkınlıklarının daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır.

Tükenmişlik ve bağlanma stilleri arasında ilk çalışmayı gerçekleştiren Pines (2004), çalışmasını üç farklı ulustan toplam 2024 katılımcı ile gerçekleştirmiştir. Yapılan çalışma sonrasında güvensiz bağlanma stiline sahip olanların tükenmişlik ile anlamlı bir ilişkisinin olduğu ortaya çıkmıştır.

Belizaire ve Fuertes'in (2011) Amerika'da yaşayan Haiti'li göçmenler ile yapmış oldukları çalışmada, kaygılı bağlanma stiline sahip olanların kültürel uyum

konusunda stres seviyelerinin daha yüksek olduğu, kaçınan bağlanma stiline sahip olanların ise kültürel uyum konusunda daha fazla stres faktörü ile karşılaştıkları ortaya çıkmıştır.

Yıldız'ın 2008 yılında gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, üniversite öğrencilerinin geçmişte deneyimledikleri ilişki sonrası ayrılık kaygısı ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda, cinsiyetin korkulu ve güvenli bağlanma ile annenin çalışma durumu ile güvenli bağlanmanın arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Mack ve arkadaşlarının (2011) gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, bağlanma stilleri psikopatolojik davranışlar arasında ilişkiyi incelenmiştir. Araştırma sonucunda, kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip olan katılımcıların, psikopatolojik davranışlara diğer stil sahiplerine göre daha yatkın olduğu tespit edilmiştir.

Gürçam'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada yetişkinlerin bağlanma stilleri ile öfke denetimleri arasında manidar bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

Harvey ve Byrd'ın (2000) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada, ebeveyn bağlanma stilleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, ebeveynlerine güvenli bağlanma davranışı geliştiren öğrencilerin problemle karşılaştıklarında destek almak için ailelerine başvurabildikleri ve ailelerine yönelebildiklerini ancak kararsız bağlanma stiline sahip olan öğrencilerin ailelerinden destek almak için çaba göstermedikleri ortaya çıkmıştır.

Sardoğan ve arkadaşlarının 2007 yılında gerçekleştirdikleri çalışmada, ana baba bağlanma stiline ve ebeveyn medeni durumuna göre çocuklarda evlilik çatışmasının algılanma şekli incelenmiştir. Araştırma sonucunda anne babaları boşanmış ya da anne babaları ayrı yaşayan çocukların anne ve babalarına bağlanma stillerinin, anne ve babası boşanmamış olan çocuklara göre düşük olduğu ve güvensiz bağlanma stiline yatkın oldukları ortaya çıkmıştır.

Doyle ve arkadaşlarının (2009) yapmış oldukları boylamsal çalışmada, bireylerin bağlanma stillerinin buldukları yaşa göre farklılık olduğu ortaya çıkmıştır.

Ergenlerin yaşamlarının ilerleyen yıllarında daha fazla kayıtsız bağlanma stili geliştirdikleri belirtilmiştir.

Kaçmaz'ın 2020 yılında boşanmış aileye sahip bireylerin bağlanma stillerinin ilişki doyumu ve reddedilme duyarlılıklarını inceleme Çalışma sonucunda boşanmış ve boşanmamış aileye sahip bireylerin bağlanma stillerinin kaygı ve kaçınma toplam puanları ile ilişki doyumu toplam puanı arasında negatif yönde, reddedilme duyarlılığı toplam puanı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Akpınar'ın (2021) yapmış olduğu çalışmada, bağlanma stili ile eş seçimi arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan araştırma sonrasında bireylerin sahip oldukları bağlanma stillerine göre eş seçimi arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır.

Uğur'un 2017 yılında gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, erkeklerin kaygılı bağlanmaya daha yatkın olduğu ortaya çıkmıştır.

Doumas ve arkadaşlarının (2008) yapmış oldukları çalışmada, yetişkin bağlanma stili ile partner şiddeti arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, çekingen bağlanma stiline sahip olan erkek ile kaygılı bağlanma stiline sahip olan kadın partnerlerin eşleşmesi sonucunda, hem kadın hemde erkek şiddeti ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Pishva ve Besharat'ın (2011) gerçekleştirmiş oldukları çalışmada, bağlanma stillerinin mükemmeliyetçilik ile ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, güvenli bağlanma stili ile pozitif mükemmeliyetçilik arasında pozitif yönde bir ilişki saptanırken, negatif mükemmeliyetçilik ile negatif yönde ilişki saptanmıştır.

Simpson'ın (1990) bağlanma stillerinin romantik ilişkiler üzerindeki etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirmiş olduğu araştırma sonucuna göre, güvenli bağlanma stiline diğer bağlanma stillerine nazaran daha fazla ilişkiye bağlılık gösterdikleri ve memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Armsden ve Greenberg (1987) yapmış oldukları çalışmada ergenlerin anne baba ve arkadaşına bağlanma durumunun iyi oluş üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda ergenlerin anne baba ve arkadaşına bağlanma ile psikolojik iyi oluşları üzerinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Ma ve Huebner (2008), 587 ortaokul öğrencinin katılımı ile gerçekleştirdikleri araştırmada ebeveyn ve arkadaşla bağlanmanın yaşam düzeyi üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre, ebeveyne ve arkadaşla bağlanmanın yaşam doyumu üzerinde anlamlı bir etki yarattığı tespit edilmiştir. Diğer sonuçlara göre, ebeveyne bağlanmanın arkadaşla bağlanmaya göre daha yüksek yaşam doyumu etkisi oluşturduğu, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre arkadaşla bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Kökçü ve Kesebir'in (2010) yürütmüş oldukları çalışmada, bipolar bozukluğa sahip olan bireylerde güvensiz bağlanma stiline sahip olma sıklığının herhangi psipatolojik anomali yaşamayan bireylerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmada borderline kişilik bozukluğu, bipolar bozukluğa sahip olan bireylerin çocuklarında güvensiz bağlanma stillerinin öngörücüleri olarak ifade edilmiştir.

Bağlanmanın, benlik imajı ve saygısı, temel inançlar, erdem, empati, psikolojik sağlık, ilişkisel gelişim ve akademik başarı ile ilişkili olduğuna dair çalışmalar mevcuttur (Blissett vd., 2006; Bowlby, 1969, 1973, 1980; Dwiwardani vd., 2014; Fass & Tubman, 2002; Kenny & Sirin, 2006; Laible vd., 2004; Surcinelli vd., 2010; Wilkinson, 2004).

Bireyin ebeveynine yönelik geliştirmiş olduğu bağlanma stili, ilişki dinamiklerini, sosyal yeterliliği ve uyum sürecini ve bireysel benlik imajını etkilediği görülmektedir (Cotterell, 1992; Creasey & Ladd, 2005; Fass & Tubman, 2002; Paterson vd., 1995). Bu bağlamda güvenli bağlanma stili varlığının bireylerin ilişki kurma ve devam ettirme süreçlerinde etkili olduğu tespit edilmiştir (Çelik, 2004). Aynı zamanda güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin iş hayatlarında da doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu bilinmektedir (Keskin, 2007).

Güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerde, panik atak bozukluğu, obsesif kompulsif bozukluk, sosyal fobi ve travma sonrası stres bozukluğu gibi psikopatolojik anomaliler (Bifulco vd., 2002; Eng vd., 2001; Myhr vd., 2004; Sümer vd., 2009) ve madde kullanımı ile ilişkili olduğuna dair çalışmalar bulunmaktadır (Aydoğdu & Çam, 2013; Kelley vd., 2010; Massey vd., 2014; Scullin ve Jacobs, 2001).

Bağlanma stiline bireylerin duygu düzenleme süreçleri hakkında yapılan bir çalışmada (Yıldızhan, 2017) kaygılı bağlanma stiline sahip olan bireylerin duygulanım düzenlemelerinde düzensizlik ve yük düzeyde duygulanımı dışavurum davranışları saptanırken, kaçınan bağlanma stiline sahip olan bireylerde ise duygulanım dışavurumunda yetersizlik olduğu ifade edilmiştir. Duygu düzenleme konusunda yapılan diğer çalışmalarda (Allen & Miga, 2010; Consedine & Magai, 2003; Mikulincer & Shaver, 2008) ise güvenli bağlanma stiline sahip olan bireylerin yakın ilişkilerinde sahip oldukları olumsuz duygularını güvensiz bağlanma stiline sahip olanlara kıyasla daha yapıcı düzenledikleri belirtilmiştir.

Birincil bakım verenlere yönelik geliştirilen bağlanma stiline, bireylerin romantik ilişkilerini şekillendirdiği düşünülmektedir (Çavuşoğlu, 2011; Fricker, 2006; Solmuş, 2003; Weiss, 1982). Bowlby (1988), güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişkilerinde mutlu ve güvenilir bir duruş sergilediklerini ve terk edilme ya da yakınlık kurma hususunda endişe taşımadıklarını ifade etmiştir. Güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişki başlatma konusunda mesafeli durdukları (Hazan & Shaver, 1987), ve aldatma eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Gentzler & Kerns; 2004; Kantarcı, 2009).

Bağlanma stilleri hakkında yapılan araştırmalarda, güvenli bağlanma stiline sahip olan bireylerin genel uyumlarının ve sosyal becerilerinin daha yüksek olduğu (Akhunlar, 2010; Deniz vd., 2005), bireysel yetkinliklerinin farkında oldukları ve karşılaştıkları sorunlara karşı problem odaklı yaklaşabildikleri belirtilmiştir (Meyers, 1998; Terzi & Cihangir-Çankaya, 2009).

2.2.3. Çocukluk ve Ergenlikte Etkileri

Bireyin kurduğu ilk ve özel ilişki, bebeklik sürecinde birincil bakım veren ile kurmuş olduğu ilişkidir (Çetin vd., 2016). Anne, doğum sonrasında bebeğinin ihtiyaç duyduğu bakım ve duygusal gereksinimlerini tutarlı ve olumlu bir yapıda karşılayabilirse, çocuğunun 'beşikten mezara' kadar olan yaşam sürecinde güvenli bağlanma stiline sahip olacağı öngörülmektedir (Cortazar & Herreros,

2010; Kesebir vd., 2011). Bu yönden annenin bakım sürecindeki davranışlarının sürekliliği, çocuk tarafından geliştirilecek olan bağlanma stili açısından önemlidir (George ve Solomon, 1999; Zimmermann ve Becker-Stoll, 2002). Birçok araştırma, bireyin ilk geliştireceği bağlanma stiline hayatı boyunca kuracağı ilişkilerde temel oluşturduğunu göstermektedir. (Burger, 2006; Crowell vd., 2009; Fraley & Shaver, 2000; Hamarta, 2004; Hamilton, 2000; Hazan & Shaver, 1987, 1994; Kapçı & Küçüker, 2006; Pearson vd., 1993; Sable, 2008; Safran, 1990; Scharfe & Bartholomew, 1994; Von & Zendoom, 1995).

Bowlby (1969), bir çocuğun birincil bakım veren ebeveynlerinin yaşadıkları evlilik çatışması veya boşanma süreçlerinin güvenli bağlanma stilleri üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir. Bağlanma konusunda yapan birçok araştırmacıda evlilik çatışmasının (Davies & Cummings, 1994; Frosch vd., 2000; Owen & Cox, 1997) ve boşanma sürecinin (Beckwith vd., 1999; Clarke-Stewart vd., 2000; Olesen & Drozd, 2004; Solomon & George, 1999) çocuğun güvenli bağlanma sürecinde etkili olduğunu ispatlayarak Bowlby'nin görüşünü desteklemektedirler.

Öngider (2013), boşanma öncesinde aynı çatı altında ilişki sıklığının benzer olduğu ebeveynlerinden boşanma sonrasında mecburi ayrılık sebebiyle bir ebeveyni ile çocuğun görüşme sıklığının azaldığını ve bu durumun da çocuk üzerinde duygusal zarara neden olduğunu ifade etmiştir. Sardoğan ve arkadaşlarının (2007) yapmış olduğu çalışmada da ebeveynleri boşanmış veya birlikte yaşamayan çocukların, ebeveynleri boşanmamış veya birlikte yaşayan çocuklara göre daha fazla güvensiz bağlanma stili geliştirdiklerini ifade etmişlerdir.

Paterson ve ark. (1995), yapmış oldukları çalışmada, çocukların babaları ile etkileşimlerinin daha az olmasına rağmen, anneye ve babaya bağlanmanın benlik saygısı üzerinde eşit etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir.

Birçok araştırma kültürler arası fark gözetmeksizin doğum sonrası depresyonun, annenin güvensiz bağlanma biçimi ile ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır (McMahon vd., 2005; Sabuncuoğlu & Berkem, 2006).

Bağlanma davranışlarının cinsiyetler arasında değişiminin olduğunu inanan Bowlby' e göre; toplumlarda kadınların anneleriyle kurduğu bağlanma düzeyleri

ile erkeklerin anneleriyle kurduğu bağlanma düzeylerinden daha açıktır. (Bowlby, 1969).

Ergenlik dönemi ile birlikte bireyin ebeveynleri ile bağlantıları zayıflamaya başlar ve akran ilişkileri bu dönemde ön plana çıkmaktadır. Bir bireyin, çekirdek ailesi dışında geliştireceği derin ve anlamlı ilişkiler ergenlik döneminin önemli basamaklarından biri olduğu söylenebilir. Geliştirilecek olan bu yeni ilişkiler bireyin kendisi için mutluluk kaynağı olabileceği gibi stres kaynağı da olabilmektedir (Burger, 2006). Bu bağlamda bireyin sağlıklı ilişkilere sahip olabilmesi ve yürütebilmesi için çocukluk döneminde geliştireceği bağlanma stili  ne çıkmaktadır.

Yapılan çalışmalarda, ebeveynler ile kurulan sağlıklı ilişkinin genç ve erişkin ruh sağlığının belirleyicisi olduğu ifade edilerek bağlanma stilinin önemi aktarılmıştır (Çağatay, 2014; LeCroy, 1998). Ebeveynleri ile güvenli bağlanma stilini geliştirmeyen ya da yetersiz bağlanma geliştiren ergenlerin depresyon ile daha fazla karşılaştıkları ve gündelik hayattaki davranışlarında daha fazla zorluk yaşayarak olumsuz deneyimler yaşadıkları ifade edilmiştir (Kenny & Sirin, 2006; Raja vd., 1992).

14 yaşındaki ergenler ile yapılan boylamsal bir çalışmada, ergenlerin sahip oldukları güvensiz bağlanma stillerinin dört yıl sonraki romantik ilişkilerinde psikolojik şiddet uygulamayı ya da kurban olmayı yordadığı açıklanmıştır (Miga vd., 2010).

Bir diğer çalışmada da ergenlerin bağlanma stillerine algıları ile madde kullanımı, depresyon, yemek bozukluğu ve kişilik bozukluklarıyla ilişki saptanmıştır (etin, 2008).

Yetişkinliğin  n safhasında olan ergen gerek ikili ilişkiler odağında gerekse de cinsel çekicilik konusunda ilişkilerini genişletir (Lee, 2011). Bu dönemde ergenin geliştireceği ilişkilerde çocuklukta edinmiş olduğu bağlanma stili süreklilik göstermektedir (Bretherton & Munholland, 1999; Zimmermann & Becker-Stoll, 2002).

Ergenlerin bağlanma stilleri ve yalnızlık düzeyleri üzerinde yapılan bir diğer çalışmada ise güvenli bağlanma stiline sahip olan ergenlerin yalnızlık düzeyleri

ile negatif yönlü manidar bir ilişki tespit edilmiştir. Korkulu bağlanma stiline sahip olan ergenlerin ise yalnızlık düzeyleri ile pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir (Karakuş, 2012).

Çetin ve arkadaşlarının 2016 yılında 444 üniversite öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirdikleri araştırmada, ebeveyne ve arkadaşına bağlanma stilleri ile romantik ilişkilerinde problem çözme becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan araştırma sonucunda ebeveyne ve arkadaşına bağlanma stillerinin, romantik ilişkilerde problem çözme becerileri ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkisi olduğu tespit edilmiştir.

Warren ve arkadaşlarının (1997) yürüttükleri kohort çalışmada, bebeklik ya da erken çocukluk döneminde kaygılı bağlanma stili geliştiren çocukların, çocukluk ve ergenlik dönemleri boyunca anksiyete bozukluğu geliştirme açısından yüksek oranda risk altında olduklarını ifade etmişlerdir. Bir diğer ileriye dönük çalışmada ise (Collins vd., 2002), ergenlikte döneminde güvenli bağlanma stili geliştirmemiş ergenlerin yetişkinlik dönemlerinde olumsuz ilişkilere sahip olma açısından risk sahibi olduğunu ifade etmişlerdir.

2.2.4. Yetişkinlikte Etkileri

Bowlby (1979), bağlanmanın beşikten mezara kadar eşlik eden bir süreç olduğunu aktararak, çocukluk döneminde elde edilen bağlanma stiline yetişkinlik döneminde de varlığını devam ettirdiğini ifade etmiştir.

Birçok yönü ile benzerlikleri olmasına rağmen yetişkinlik bağlanmasının, çocukluk bağlanması ile farklılıkları vardır (Weiss, 1982), Weiss bu farkları 3 kademede ele almıştır. Bunlardan ilki çocuklukta bağlanma stili birincil bakım verenler ile geliştirilirken yetişkinlikte eşler arasında oluşmaktadır. İkinci önemli basamak ise yetişkinlikte çocukluk döneminde olduğu gibi bağlanma stili davranışsal sistemlerden etkilenmez ve son olarak yetişkinlikte bağlanma, sıklıkla cinsel ilişki öğelerini içermektedir (West & Sheldon-Keller, 1994). Bu bağlamda, çocukluk bağlanma stiline tamamlayıcı bir niteliğinin olduğunu ancak yetişkinlik bağlanma

stilinde ise bu sürecin karşılıklı olduğu ifade edilebilir (Ainsworth, 1989; Crowell, 1995; Küçüködük, 2015; Weiss, 1982).

Erişkinlik dönemi bağlanma stilleri ile ilgili ilk çalışma Main ve arkadaşları (1985) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formları ile yapılan bu çalışmada çocukluk dönemi bağlanmaları üzerinde yoğunlaşmıştır. Ainsworth'un (1989) temel bağlanma stilleri sınıflandırmasını Hazan ve Shaver (1987) yapmış oldukları çalışmada yetişkinler de sınıyarak benzer üçlü bağlanma stillerinin varlığını yetişkinlik döneminde de var olduğu bilgisine erişmişler ve elde etmiş oldukları veri doğrultusunda romantik ilişki örüntülerinin bağlanma kuramı içerisinde ele alınabileceğini ifade etmişlerdir (Hazan & Shaver, 1994). Hazan ve Shaver'ın (1987) yetişkinlik dönemi için geliştirmiş oldukları ölçek, birçok çalışmada kullanılmıştır (Collins & Read, 1990; Mikulincer vd., 1993; Simpson, 1990). Gerçekleştirilen bu çalışmaların katkısıyla da 90'lı yıllarda kâğıt-kalem kullanılarak uygulanabilecek birçok ölçüm aracı geliştirilmiştir.

Bir yetişkinin bağlanma stili, içinde bulunmuş olduğu duygusal durumunu ve romantik ilişkisinde yaşayabileceği olası sorunlar konusunda tahmin edilebilir bilgileri aktarmaktadır (Eisenberg & Fabes, 1995; Mikulincer & Shaver, 2005). Ayrıca, bireyin, anne ve babasına yönelik geliştirmiş olduğu samimi ve güvenli bağlanma stili yetişkinlik döneminde kendi bebeği ile olan ilişkisinde ve eşinin bebeği ile geliştireceği ilişkiyi de yansıtmakta olduğu bildirilmiştir (Zeanah vd., 1997).

Güvenli bağlanma stiline sahip olan yetişkinler, ihtiyaç duydukları anlarda partnerlerinin yanında olacakları düşüncesine sahiptirler ve partnerlerinin yapmış oldukları hataları daha rahat kabullenmekte ve çözüm arayışında olmaktadır. Kaygılı bağlanma stiline sahip olan yetişkinler ise romantik ilişkilerinde güvensiz bir hissiyat içindedirler. İlişki içerisinde olmuş olduğu kişinin kendisine karşı idealize ettiği sevgiyi vermeyeceğini düşünür ve ihtiyaçları karşılanması konusunda aceleci bir tavır içerisinde olurlar iken aynı zamanda bu ihtiyaçları karşılanmadığında yoğun bir hüsrana duygusu yaşarlar. Kaçınan bağlanma stiline sahip olan yetişkinler ise yakın ilişkiler kurmak konusunda çekingen bir

tavır içerisinde durarak ileride yaşayabileceklerini düşündükleri hüsrana bu şekilde korunmuş olduklarına inanırlar (Fraley, 2004.)

Bağlanma stili beşikten mezara kadar bireyin davranışsal kalıplarını şekillendiren önemli olgulardan biri olmasının yanı sıra nesiller arasında da aktarılmaktadır. Çocuğun bağlanma stilini oluşturmasında tamamlayıcısı olan ebeveynlerinin, kendi ebeveynlerinden edinmiş oldukları bağlanma stillerini aktarması bu sürecin nesiller arasında aktarıldığını göstermektedir. Bu yönüyle bağlanma stili, medeni halden, farklı cinsiyet çiftlerine, velayet düzenlemelerine kadar etki eden önemli faktörlerden biridir (Bergman & Harpaz-Rotem, 2004; Bernier & Miljkovitch, 2009; Kretchmar & Jacobvitz, 2002). Bu bağlamda, ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalmanın bireylerin geliştireceği bağlanma stilleri üzerinde yordayıcılığı araştırmanın nicel çalışma basamağının odağı olarak karar verilmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bulgular ebeveyn yabancılaştırmasının, bireylerin kısa ve uzun vadeli yaşantılarındaki ilişkilerini hangi yönde etkilediği tespit edilmiştir.

3. BÖLÜM: ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmanın amacı, ebeveyn yabancılaştırmasını çocukluğunda deneyimleyen genç yetişkinlerin, ebeveyn yabancılaştırması ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ve elde edilecek verilerin nitel araştırma yaklaşımları aracılığıyla fenomenolojik desen yardımıyla açıklanmasıdır. Bu nedenle araştırmada karma desen kullanılmıştır. Araştırma deseni, nicel ve nitel desenlerin oluşturmuş olduğu açıklayıcı sıralı karma desen olarak belirlenmiştir.

Gerçekleştirilen araştırmada karma desen kullanımının temel sebebi, dünyada da yeni yeni tanınmaya başlanılan ve ülkemizde doktora düzeyinde herhangi bir çalışmada ele alınmamış olan ebeveyn yabancılaştırma sendromunun daha nitelikli ele alınabilmesi ve literatüre kapsamlı bir bilgi aktarımının sağlanması amacı güdülmektedir.

Karma yöntem araştırmaları, nicel araştırmaların çalışma prensibi gereğince sınırlı kaldığı 'derinlik ve ayrıntı' noktasının, nitel araştırmaların da 'genelleme ve tahmin yürütme' sürecindeki sınırlılıklarını kırmak amacıyla bir fırsat sunmaktadır. Karma yöntem araştırmalarının en önemli özelliğı iki yöntemin noksanlıklarını güçlü yolları ile dengeleme yoluna gitmesidir (Balcı, 1996; Punch, 2011; Yıldırım & Şimşek, 2013). Bu bağlamda araştırma konusunun önemli ve keşfedilmemiş olması nedeniyle, nicel ve nitel yaklaşımlarından yararlanılarak her iki yaklaşımın güçlü yanlarının kullanarak, olağın sınırlamaların dengelenmesi amaçlanmıştır (Krysik & Finn, 2015).

Araştırma deseninin belirlenmesinde, çalışma konusunun en ideal yoldan açıklanabilmesi ve literatüre detaylı bilgi aktarabilme maksadıyla karma yöntem çalışmalarından 'açımlayıcı sıralı desen' kullanımına karar verilmiştir (Baki & Gökçek, 2012). Açımlayıcı sıralı desenin çalışma prensibi öncelikle nicel verilerin edinilmesi ve özömlenmesi sonrasında ise elde edilen verilerin ışığında nitel çalışma basamağında derin odaklı sonuçlara ulaşmak için soruların oluşturulması ve verilerin özölmesine dayalıdır (Creswell & Plano Clark, 2015).

Nicel araştırma evresinde çok değışkenli keşfedici korelasyon araştırma metodu benimsenmiştir. Keşfedici korelasyon araştırmaları değışkenler arası ilişkileri özömlenerek önemli bir olayı anlama çalışması için kullanılır. Keşfedici korelasyon araştırmaları yapılacak olan çalışmanın neden-sonuç ilişkisinin yordanması konusunda araştırmacıya yol gösterici olabilir. Nicel araştırma ile elde edilecek verilerin daha iyi yordanması ve neden-sonuç ilişkilerinin anlamlandırılması maksadıyla elde edilecek veriler doğrultusunda nitel araştırma evresinde fenomenolojik araştırma için araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formları ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Nitel alışma basamağında, nicel verilerden elde edilen bilgilerin açıklanabilmesi için fenomenolojik araştırma deseni kullanılmıştır. Fenomenolojik araştırma deseni, fenomeni deneyimleyen bakış açısını, yükledikleri anlamları keşfederek öze ulaşma yaklaşımı olarak tanımlanabilir (Creswell, 2021; Teherani vd., 2015).

Merriam (2013), fenomenolojik araştırmalarda insan davranışlarının öznel olmasından dolayı irdelenen fenomenin derinlemesine incelenmesinin odak

nokta olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda, ebeveyn yabancılaştırmasını deneyimleyen bireylerin fenomeni deneyimlerken yaşamış oldukları süreçlerin aktarılması ve kişilik yapılarına etkisinin anlaşılmasına odaklanılmış ve ebeveyn yabancılaştırma deneyimi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin belirlenerek bu ilişkinin arka plandaki deneyimlerinin özü ortaya çıkarılmıştır.

Nicel ve nitel araştırma verileri açıklayıcı sıralı desenle ele alınmış ve yorumlanmıştır. Açıklayıcı sıralı desenin tercih edilme sebebi, araştırma değişkenlerinin eğilimlerini ve ilişkilerini nicel veriler ile değerlendirmek ve ortaya çıkan eğilimlerin ardındaki mekanizmayı ve/ya sonuçları açıklamaktır.

3.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evreni üniversitede eğitim görmekte olan lisans ve ön lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise evrenden tabakalı örneklem metodu ile çekilmiş olan çalışma grubu oluşturmaktadır. Nicel araştırma için tabakalı örnekleme yöntemi kullanılacak olup araştırmanın ikinci basamağını oluşturan nitel araştırmada ise benzeşik amaçsal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örneklem çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin farklı görüş ve duygu durumlarını aktarmak amacıyla branş ve eğitim seviyesinin tabakalaştırılması amacıyla araştırmacı tarafından tercih edilmiştir. Tabakalı örnekleme yönteminde, evrende yer alan her bir tabakanın evren içindeki oranı dikkate alınmaktadır. Evrendeki temsil oranı ile örnekleme temsili oranı aynı veya yakın olmalıdır (Fraenkel vd., 2012). Benzeşik amaçsal örnekleme ise, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanımasından dolayı tercih edilmiştir.

Araştırmanın nicel basamağına 7647 katılımcı katılmıştır. Araştırmanın ana amacı ebeveyn yabancılaştırma deneyimi yaşayan üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri üzerinde etkisinin yordanması ve ebeveyn yabancılaştırma deneyimlerini keşfetmektir. Bu bağlamda araştırma sürecinde anne ve babası boşanmamış olupta, aile ilişki durumlarını olumlu değerlendiren öğrenciler dışlama kriterine tabii olmuşlardır. Ayrıca nicel veriler Google Form aracılığı ile

toplanması planlandığı için görme engelliliği yaşayan üniversite öğrencileri de dışlama kriterleri arasında bulunmaktadır.

7647 katılımcı arasında anne ve babası boşanmış olan 682 katılımcının yanı sıra, Moné ve Biringen'in (2012) çalışmasında, anne ve babası boşanmamış olupta ilişki durumlarını olumsuz değerlendiren bireylerinde ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kaldığı tespit edilmiş ve bu nedenle araştırmaya anne ve babası boşanmamış olup, ilişki durumlarını mesafeli, soğuk, kindar veya düşmanca nitelendiren 139 katılımcı da dahil edilerek 821 katılımcı ile çalışma gerçekleştirilmiştir.

Aşağıda yer alan Tablo 1.'de nicel örneklem grubuna ait betimsel sayı ve yüzde değerleri verilmiştir.

Tablo 1. Nicel Örneklem Grubuna Ait Betimsel Özelliklerin Sayı ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	Nitelik	Sayı	%
Yaş	18	71	8,7
	19	163	19,9
	20	199	24,2
	21	154	18,8
	22	110	13,4
	23	61	7,4
	24	28	3,4
	25 ve üstü	35	4,3
Cinsiyet	Erkek	247	30,1
	Kadın	574	69,9
Eğitim Düzeyi	Ön lisans	369	44,9
	Lisans	452	55,1
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	145	17,7
	1 Kardeş	249	30,3
	2 Kardeş	197	24
	3 Kardeş	127	15,5
	4 ve üstü	103	12,5
Anna Baba Durumu	Boşanmışlar	682	83,1
	Boşanmayıp Ayrı Yaşayanlar	139	16,9
	Arkadaşca	75	9,1
Ebeveyn İlişki Tanımı	Sevgi Dolu	43	5,2
	Geleneksel	81	9,9
	Mesafeli	218	26,6
	Soğuk	158	19,2
	Kindar	51	6,2
	Düşmanca	195	23,8
Toplam		821	100

Tablo 1'de katılımcıların, yaş dağılımlarına göre örneklem dağılımına bakıldığında, 18 yaşında olan öğrenciler %8,7'sini (n=71), 19 yaşında olan

öğrenciler %19,9'sunu (n=163), 20 yaşında olan öğrenciler %24,2'sini (n=199), 21 yaşında olan öğrenciler %18,8'sini (n=154), 22 yaşında olan öğrenciler %13,4'ünü (n=110), 23 yaşında olan öğrenciler %7,4'ünü (n=61), 24 yaşında olan öğrenciler %3,4'ünü (n=28) ve 25 yaş ve üstü olan öğrenciler ise %4,3'ünü (n=35) oluşturduğu görülmektedir.

Nitel çalışma grubu katılımcılara ait betimsel özellikleri gösteren tablo Tablo 2' de gösterilmiştir.

Tablo 2. Nitel Örneklem Grubuna Ait Betimsel Özellikler

Katılımcı	Görüşme Süresi	Görüşme Yeri
K1	1 saat 32 dakika	Yüzyüze
K2	45 dakika	Yüzyüze
K3	1 saat 41 dakika	Yüzyüze
K4	48 dakika	Yüzyüze
K5	1 saat 8 dakika	Yüzyüze
K6	1 saat 30 dakika	Yüzyüze
K7	54 dakika	Görüntülü Görüşme
K8	57 dakika	Görüntülü Görüşme
K9	1 saat 4 dakika	Görüntülü Görüşme
K10	1 saat 12 dakika	Görüntülü Görüşme
K11	56 dakika	Yüzyüze
TOPLAM	12 saat 27 dakika	

Nitel çalışma grubunun oluşturulmasında nicel çalışma basamağında yer alıp en yoğun ebeveyn yabancılaştırma deneyimi yaşayan katılımcılardan, katılımcı

olmaya gönüllü olan ilk 11 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların belirlenmesinde açılımlayıcı sıralı yöntem gereğince nicel çalışmada gerçekleştirilen çalışma sonrasında ebeveyn yabancılaştırma skoru en yüksek öğrencilerden başlayarak davet yapılmıştır. Ancak bazı öğrenciler kişisel nedenleri öne sürerek katılımcı olmak istemediklerini bildirmiş ve bu durumda da sonraki sıradaki katılımcıya davet oluşturulmuştur. Katılımcıların etik nedenlerden dolayı isimleri yerine birinci katılımcıyı temsilen 'K1', ikinci katılımcıya 'K2' şeklinde kodlar verilmiştir. Katılımcıların bir kısmı ile yüzyüze görüşmeler gerçekleştirilirken bir kısmı ile görüntülü web görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüntülü görüşme yapılmasının ana nedeni ülkemizde Kahramanmaraş merkezli yaşanan 6 Şubat 2023 depremi nedeniyle üniversitelerin online eğitim sistemine geçmeleri nedeniyle öğrencilerin ikamet değişikliğine gitmeleridir. 11 katılımcı ile yapılan görüşme toplam 12 saat 27 dakika sürmüş olup, ortalama her katılımcı ile 1 saat 8 dakika görüşme gerçekleştirilmiştir.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın birinci basamağında yapılacak olan nicel çalışma için araştırmacı tarafından oluşturulacak olan sosyo-demografik bilgilerin yer aldığı 'Kişisel Bilgi Formu' ile ilgilenilen özellikleri ölçmek için, araştırmacı tarafından Türkçe uyarlaması yapılan olan Baker Strateji Soru Formu (BSSF) ile Selçuk ve arkadaşlarının uyarladıkları (2005) Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II) ve Erzen (2016) tarafından geliştirilen Üç Boyutlu Bağlanma Ölçeği (ÜBBÖ) uygulanmıştır. Araştırmanın ikinci basamağı olan nitel araştırma sürecinde ise araştırmacı tarafından oluşturulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan olan 'Kişisel Bilgi Formu'nda, cinsiyet, aile durumu (öz-üvey, ayrı-birlikte, geniş-çekirdek), kardeş sayısı, gelir seviyesi,

ebeveyn eğitim durumu gibi araştırma odağında ele alınacak olan bağımlı değişkeni yordayabilecek bilgiler edinilmiştir.

3.3.2. Baker Strateji Soru Formu (BSSF)

Baker ve Chambers (2011) tarafından geliştirilen Baker Strateji Soru Formu (BSSF), ebeveyn yabancılılaşmasıyla tutarlı davranışlar olarak ebeveynlerin yapabileceği 19 spesifik davranış ve bir genel davranıştan oluşan 20 maddelik bir ölçümdür. Bu ölçekteki maddeler nicel (Baker & Darnall, 2006) ve nitel araştırmalardan (Baker, 2007) türetilmiş ve daha sonra sahada test edilmiş ve doğrulanmıştır (Baker & Chambers, 2011). Ölçekteki toplam puanların, öz saygı, istismar ve kendi kendine yeterlilik dahil olmak üzere çocukların iyi olma halinin ilgili ölçümleriyle istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde ilişkili olduğu diğer çalışmalarda bulunmuştur (Ben-Ami & Baker, 2012; Baker & Eichler, 2014). Ben Ami ve Baker (2012) yapmış oldukları çalışmada BSSF'nin, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (Rosenberg, 1965), İlişki Ölçeği (Bartholomew & Horowitz, 1991) ve Depresyon Teşhisi Envanteri (Zimmerman & Coryell, 1987) arasında manidar bir ilişki olduğunu saptamışlardır.

Ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliği bir dizi başka çalışmada bulunmuştur. Verrocchio ve Baker'ın (2013) ve Bernet ile arkadaşlarının (2015) yapmış oldukları çalışmada (mean=6.1, SD=5.9) Cronbach alfa değeri .94, Baker ve Verrocchio'nun (2013), anne babası boşanmış ve boşanmamış yetişkinlerle yapmış oldukları çalışmada Cronbach Alfa değer anne verileri için .95 baba verileri için ise .94, Verrocchio ve arkadaşlarının (2016) ebeveyn yabancılılaşmasının anksiyete ve depresyon ile ilişkisi hakkındaki çalışmalarında (mean=9.4, SD=15.2) Cronbach alfa değeri .94, Verrocchio ve arkadaşlarının (2018) 361 yetişkin birey ile ebeveyn yabancılıştırması deneyimlerine dayalı yapmış oldukları çalışmada ise Cronbach Alfa değer anne verileri için (mean=1.1, SD=2.6) .84, baba verileri için (mean=1.55, SD=3.0) .82 bulunmuştur. Tüm bu çalışmalar ölçeğin güvenilirliğinin yüksek seviyede olduğunu göstermektedir.

Baker ve Chambers (2011) tarafından geliştirilen BSSF'nin Türk kültürüne uyum çalışması Adıbatmaz ve Özkan (2023) tarafından gerçekleştirilmiştir. 1197 üniversite öğrencisinin katılımı ile gerçekleştirilen çalışmanın örneklemini dışlama kriterinden sonra 187 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Baker ve Chambers'ın (2011) geliştirmiş olduğu BSSF tek form olarak sunulmuş olup, Adıbatmaz ve Özkan (2023) çalışmalarında uzman görüşleri doğrultusunda formun daha anlaşılır olması için iki form şeklinde kurgulamış ve bu çalışma sonrasında BSSF Anne Soru Formu ve Baba Soru Formu oluşturulmuştur. Soru formu 20 sorudan oluşmakta olup 5'li Likert tip puanlama anahtarına sahiptir. Formdan alınabilecek en düşük skor sıfır, en yüksek skor ise 80'dir. Puanın yüksek çıkması ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalındığını göstermektedir.

Çalışmanın geçerlilik bulguları için yapılan faktör analiz sonuçlarına göre Baker Strateji Anne Soru formu Kaiser-MeyerOlkin (KMO katsayısının 0,93; Barlett Sphericity testi değerinin ($\chi^2=2743$, $p<.001$) olduğu bulgusuna erişilmiştir. Baker Strateji Baba Soru formu için yapılan çalışma sonrasında ise Kaiser-MeyerOlkin (KMO katsayısının 0,94; Barlett Sphericity testi değerinin ($\chi^2=2841$, $p<.001$) olduğu bulgusuna erişilmiştir. Çalışmanın uyum indisine bakıldığında, anne soru formu için $\chi^2/sd=2,08$, RMSEA=0,07, CFI=0,92 değerlerinde olduğu, baba soru formu için $\chi^2/sd=2,31$, RMSEA=0,08, CFI=0,91 değerlerinde olduğu görülmektedir. Çalışmanın güvenirlik çalışmasında ise anne soru formu için Cronbach alpha değeri .93, baba soru formu için .93 çıkmıştır. Bu değerler soru formunun geçerli ve güvenilir bir yapıda olduğunu göstermektedir.

3.3.3. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II)

Fraley ve arkadaşları (2000) tarafından geliştirilen 'Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYE-II)' toplam 36 maddeden oluşup, iki alt boyutu barındırmaktadır. Kaygı alt boyutu 18 madde ile ölçülürken, kaçınma boyutu da 18 madde ile ölçülmektedir. Ölçeğin geliştirilmesinde katılımcılardan romantik ilişkilerindeki duygu ve düşüncelerini 7'li Likert tip puanlama anahtarı ile belirtmeleri istenmiş olup ölçekte 14 madde ters kodlanmaktadır. Her iki alt

boyutta da alınabilecek en düşük puan 18 iken en yüksek 126 puandır. Uygulama sonucunda alınan yüksek puan, kaygılı ve kaçınan bağlanma stilinde artışa, düşük puan alımı ise güvenli bağlanma stiline işaret etmektedir. Ölçeğin orijinal gelişim çalışmasında madde tepki kuramından yararlanılmış olup dört farklı ölçekle geçerlik çalışması yapılmıştır. Madde tepki kuramı, geliştirilme çalışması yapılan ölçeğin ölçüm hassasiyetinin, ölçülen özelliklerin farklı değerleri için farklı seviyede olabileceği hesaplaması ile gerçekleştirilmektedir. Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Yetişkin Bağlanma Ölçeği, İlişki Stilleri Ölçeği ve Simpson Envanteri ile yapılan karşılaştırmalar sonucunda ortaya çıkan analiz sonuçlarına göre Yakın İlişkilerde Yaşantılar-II Envanterinin bağlanma boyutlarının ölçülmesinde geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir. Orijinal ölçeğin güvenilirliğini ölçmek için yapılan tekrar test ölçümleri sonucunda kaygı boyutu .95, kaçınma boyutu ise .95 olarak oldukça yüksek bir değer saptanmıştır.

Fraley ve arkadaşları (2000) tarafından alanyazına kazandırılan 'Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II' ölçüm aracının Türk kültürüne uyarlama çalışması Selçuk ve arkadaşları (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. 256 lisans öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada faktör yapısının tespiti için faktör analizi ve temel bileşenler analizi tekniği uygulanmış ve orijinal ölçekte yer alan iki faktörlü yapının doğrulandığı görülmüştür. Orijinal ölçekte yer aldığı gibi uyarlama çalışması yapılan ölçekte, 18'i kaçınma, 18'i kaygılı bağlanma stili olmak üzere toplam 36 madde yer almaktadır. Uyarlanan ölçeğin geçerlilik çalışmasında kaygı boyutunun özsaygı boyutu ($r = -.32, p < .01$) ve ilişki doyumu ($r = -.23, p < .05$) ile olumsuz yönde anlamlı bir ilişki gösterirken, onaylanmama kaygısı ($r = .55, p < .01$), ayrılık kaygısı ($r = .34, p < .01$) ve başkalarını memnun etme ($r = .44, p < .01$) ile olumlu yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Kaçınma boyutunun özsaygı ($r = -.19, p < .01$) ve ilişki doyumu ($r = -.49, p < .01$) ile olumsuz yönde anlamlı bir ilişki oluşturduğu görülürken onaylanmama kaygısı ($r = .17, p < .01$) ve yalnızlıktan hoşlanma ($r = .15, p < .05$) ile olumlu yönde ilişki gösterdiği saptanmıştır.

Selçuk ve arkadaşlarının (2005) uyarlama çalışması sonucunda envanterin iç tutarlılık çalışmasında Cronbach alfa katsayıları kaygılı bağlanma için .90 ve kaçınan bağlanma boyutu için .86'dır. Test-tekrar test analizi sonucunda ise

kaygılı bağlanma boyutu .82 ve kaçınan bağlanma boyutu .81 olduğu tespit edilmiştir. Yapılan tüm analizler ve bulgular doğrultusunda Türk kültürüne uyarlama çalışması yapılan 'Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II' ölçüm aracının geçerli ve güvenilir olduğu saptanmıştır.

3.3.4. Üç Boyutlu Bağlanma Ölçeği (ÜBBÖ)

Erzen (2016) tarafından bağlanma stillerinin ölçülmesinde geliştirilen Üç Boyutlu Bağlanma ölçeği (ÜBBÖ) yaşları 12 ile 25 arasında değişen 460 öğrenciden oluşturulan çalışma grubu ile gerçekleştirilmiştir. Ölçek 18 maddeden oluşmakta olup, ters madde bulunmamaktadır. Güvenli bağlanma alt boyutunda 5, kaygılı bağlanma alt boyutunda 6 ve kaçınan bağlanma alt boyutunda ise 7 madde bulunmaktadır. Ölçek 5'li Likert tip puanlama anahtarına sahip olup, ölçekten alınan yüksek puanın bağlanma boyutunun yüksekliğini ifade etmektedir.

Yapılan açımlayıcı faktör analizi çalışması sonrasında ölçek içerisinde yer alan 18 maddenin üç alt boyut olarak tutarlı bir yapı gösterdiği ortaya çıkmıştır. Çalışmanın doğrulayıcı faktör analizine bakıldığında GFI .93, AGFI .90, CFI .90, RMSEA .05 ve χ^2/sd oranı ise 2.48 olarak ortaya çıkmıştır. Çalışmanın güvenilirlik analiz sonuçlarına bakıldığında Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları kaçınan bağlanma alt boyutu için .80, kaygılı bağlanma alt boyutu için .71 ve güvenli bağlanma alt boyutu için .69 bulunmuştur.

3.3.5. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Yarı yapılandırılmış görüşme formları tam yapılandırılmış soru formlarına göre araştırmacıya esneklik sağlarken aynı zamanda incelenen konunun katılımcılar tarafından yorum yapma fırsatı vererek yüz üstüne çıkarılması açısından avantaj sağlamaktadır (Geray, 2006). Bu bağlamda, yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlık aşamasında katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorular, alan yazında yer alan bilgilerden yararlanılarak hazırlanmış olup, katılımcıların

aktarımlarında konu hakkında kendilerini rahat ifade etmeleri sağlanarak ebeveyn yabancılaştırılmasının keşfedilmesi amaçlanmıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme sorularının oluşumunda alanyazın taraması yapılarak başlanmış, sonrasında ise Gardner (2001) ile Baker ve Fine'nin (2008) ebeveyn yabancılaştırma davranışları olarak tanımlamış oldukları basamaklar dikkate alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, fenomenolojik yaklaşımın doğası gereği olguyu yaşayanın yansıtabilecek olmasından dolayı katılımcıların ebeveyn yabancılaştırma deneyimini aktarmaları konusunda teşvik edici hale getirilmiştir.

Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme soruları uygulama öncesinde pilot uygulaması gerçekleştirilmiş ve uygulama sonucunda gerek uygulayıcıdan edinilen bilgi doğrultusunda gerekse de uzman görüşü sonrasında bazı sorularda sonda soruların eklenilmesi uygun görülmüştür. Sonda soruları görüşme esnasında katılımcıların kendilerine yöneltilen soruları ayrıntı ve detaylı açıklama olanağı tanıyabilmekteyken ayrıca görüşmecilerin eksik kalan bir açıklamanın tamamlanabilmesi içinde sorulabilmektedir (Karataş, 2017; Yıldırım & Şimşek, 2013).

3.4. VERİLERİN ANALİZİ

Nicel araştırma sürecinde elde edilecek veriler dağılımın normal gösterdiğinde aşamalı çoklu regresyon veya basit doğrusal regresyon; dağılım normalliğinin sağlanamaması durumunda CHAID analizi yapılması planlanmıştır. Aşamalı çoklu regresyon ya da nonparametrik karşılığı olan CHAID analizi bir bağımlı değişken üzerinde birden fazla bağımsız değişkenin ortak etkisini görmeyi sağlayan güçlü istatistiklerdir (Büyüköztürk, 2005). Dağılımın normallik göstermesinden dolayı nicel veriler basit doğrusal regresyon analizi ile çözümlenmiştir.

Araştırmanın ikici basamağı olan nitel araştırma sürecinde tematik veri analizi yöntemi kullanılmış olup, Braun ve Clark'ın (2006) aşamalarına bakılmış ve bu aşamalar takip edilmiştir. Analiz sürecinde sırasıyla, ilk olarak fenomen ile ilgili

tüm ifadeler listelenmiş (transkripsiyon), ikinci olarak ortak ifadelerin gruplandırılması ile temalar oluşturulmuş, sonrasında her temanın bir anlama sahip olduğu dokusal dil ortaya çıkarılmıştır. Deneyimin ana temalarının ortaya çıkarılması yani tematik kümelemenin yapılması, deneyimlenen fenomeni etkileyen ortam ya da bağlam ile ilgili yapılan betimlemeler; yapısal betimlemenin yapılması ve son olarakta dokusal ve yapısal betimlemelerin birleştirilerek fenomenin karma bir betimlemesi gerçekleştirilmiştir.

Maxqda 24 analiz programı ile yapılan çalışmada, analizlerin görselleştirilmesi amacıyla hiyerarşik kod-alt kod modeli, kod-alt kod bölümler modeli, kod birlikte oluşum modeli, kelime bulutu ve iki vaka modeli kullanılmıştır. Hiyerarşik kod-alt kod modeli, bir kodun hiyerarşik yapısını ve kod frekansları ile birlikte alt kodlarını göstermek amacıyla kullanılmaktadır. Bu model sayesinde kodun hangi kodları kapsadığı görsel üzerinde detaylı olarak incelenebilmektedir. Kod-alt kod bölümler modeli, seçilen kodun alt kodlarla ve/ya üst kodlarla olan ilişkisini göstermektedir. Bu gösterim esnasında ortaya çıkan haritada kodun alt kodlarla olan frekans genişliğini kalınlıklarla gösterilebilmekte ve bu şekilde en yoğun olan kod ilişkisi ortaya çıkarılabilmektedir. Kod birlikte oluşum modeli seçilen kodların bir arada bulunma sıklığını göstermek için kullanılmaktadır. Bu sayede birden fazla kodun arasındaki ilişkinin görselleştirilmesi sağlanabilmektedir. Kelime bulutu, transkripte edilen bir metin içerisinde veya tüm metinler içerisinde en yaygın kelimelerin görselleştirmek için kullanılmaktadır. İki vaka modelinde ise iki vakanın kıyaslanması amaçlanmaktadır. Böylece her iki vakada da yer alan ortak kodların ve ortak olmayan kodların gösterimi yapılmaktadır.

3.5. ARAŞTIRMANIN GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİ

Regresyon analizinde BSSF araştırmanın bağımsız değişkeni, YİYE-II ve ÜBBÖ ölçeği ise araştırmanın bağımlı değişkenini oluşturmuştur. Elde edilen ölçümler, sürekli değişken olma özelliğini göstermektedir ve eşit aralıklı ölçek düzeyinde oldukları varsayılmıştır. Verilerin analizinde doğrusal regresyon kullanılmıştır. Regresyon analiz, yapılmadan önce ölçme araçlarına ilişkin güvenilirlik ve geçerlik kanıtları toplanmıştır. Bu bölümde öncelikle ölçme araçlarının güvenilirliğine ve

geçerliliğine ilişkin kanıtlar sunulmuş daha sonra regresyon analizinin gerektiği varsayımların test edilmesine ilişkin süreçler verilmiştir.

Ölçme araçlarının çalışma grubuna uygulanmasından elde edilen verilerin güvenilir bir ölçü verip vermediği Cronbach'ın α formülü kullanılarak hesaplanmıştır. BSSF ölçme aracından elde edilen verilerin Cronbach'ın α güvenilirlik değeri 0,94; YİYE-II ölçme aracının alt boyutu olan kaygılı bağlanma stilinden elde edilen verilerin Cronbach'ın α güvenilirlik değeri 0,89; diğer alt boyut olan kaçınan bağlanma stilinden elde edilen verilerin Cronbach'ın α güvenilirlik değeri ise 0,83; ÜBBÖ ölçme aracının alt boyutu olan güvenli bağlanma stilinden elde edilen verilerin Cronbach'ın α güvenilirlik değeri 0,68; diğer alt boyut olan kaçınan bağlanma stilinden elde edilen verilerin Cronbach'ın α güvenilirlik değeri ise 0,82; diğer alt boyut olan kaygılı bağlanma stilinden elde edilen verilerin Cronbach'ın α güvenilirlik değeri ise 0,81'dir. Bu ölçüler verilerin güvenilir olduğuna ilişkin kanıtlar sunmaktadır.

Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının, verilerin toplandığı örnekleme geçerli sonuçlar üretip üretmediği doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarıyla incelenmiştir. Tablo 3'te model uyumu indisleri ve Şekil 1'te path diyagramları verilmiştir.

Tablo 3. Model Uyumuna İlişkin Elde Edilen Bulgular ve İlgili Ölçütler

İstatistik	Ölçüt	Ölçüte ilişkin yorum	BSSF	YİYE-II	ÜBBÖ
χ^2	-	-	774,006	2978,746	530,762
sd	-	-	162	504	122
χ^2/sd	< 3	Mükemmel uyum	4,77	5,91	4,35
RMSEA	$\leq 0,05$ $\leq 0,06$ - 0,08	Mükemmel uyum İyi uyum	0,06	0,07	0,06
CFI	$\geq .95$ $\geq .90$	Mükemmel uyum İyi uyum	0,93	0,78	0,91
GFI	$\geq .95$ $\geq .90$	Mükemmel uyum İyi uyum	0,90	0,82	0,93
AGFI	$\geq .95$ $\geq .90$	Mükemmel uyum İyi uyum	0,88	0,79	0,90

DFA sonucunda uyum iyiliği indisleri incelendiğinde, BSSF'nin uygulanmasından elde edilen sonuçlara dayalı olarak χ^2/sd (4,77), RMSEA (0,06) ve CFI (0,93) değerlerinin mükemmel uyum verdiği; GFI (0,90) ve AGFI (0,88) değerlerinin ise kabul edilebilir düzeyde uyum verdiği belirlenmiştir.

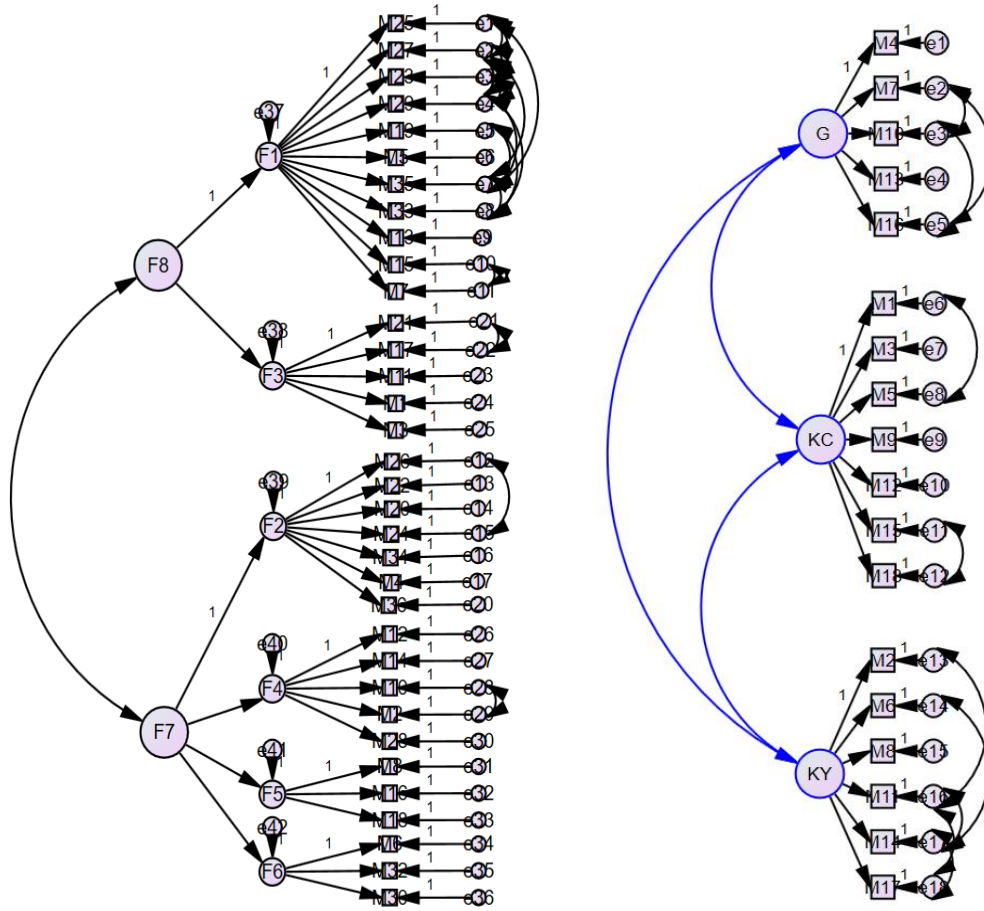
YİYE-II'nin uygulanmasından elde edilen verilerde yapının doğrulanması sırasında 9 ve 31. maddelerin yapıyla beklenen uyumu bozması nedeniyle ölçekten çıkarılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sırasında ilgili yapının doğrulanmaması sonucunda verilerde Açımlayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda iki faktörlü ve çok bileşenli (Tablo 3) bir yapının olduğu, bileşenli yapıların orijinal ölçekteki yapıyla uyumlu olduğu; ancak 9. ve 31. maddelerin orijinal ölçekteki yapıyı doğrulayamadığı görülmüş ve uzman görüşüne dayalı olarak bu maddeler ölçme aracından çıkarılmıştır. Ölçme aracında kaygılı bağlanma alt boyutunda yer alan 9. maddenin (Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim) ve 31. maddenin (Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendirir) her iki faktörde de yüksek yük değeri vermesi ve binişik olması sonucunda yapının doğrulanmasını güçleştirdiği düşünülmüştür. Bu iki madde doğrulayıcı faktör analizi sırasında analizden çıkarılmış ve yapı geçerliği araştırılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda YİYE'nin kabul edilebilir düzeyde ($\chi^2/sd=5,91$; RMSEA=0,07 ve CFI=0,78; GFI=0,82 ve AGFI=0,79) uyum verdiği belirlenmiştir. Yapının bu iki maddenin madde örnekleminde çıkarılarak doğrulanmasının ardından, ilgili iki maddenin toplam puana katkısı dışarıda bırakılarak regresyon analizlerinin yapılmasının daha geçerli sonuçlar üreteceğine karar verilmiştir. Bu nedenle toplam puanlar hesaplanırken bu iki madde toplam puana dahil edilmemiş ve regresyon analizleri yapılmıştır.

ÜBBÖ'nin uygulanmasından elde edilen veriler üzerinde doğrulayıcı faktör analizi yapılmış ve ilgili ölçme aracının üç bileşenli ayrık bir yapıya sahip olduğu (Şekil 1) ve model uyumunun ($\chi^2/sd=4,35$; RMSEA=0,06 ve CFI=0,91; GFI=0,93 ve AGFI=0,90) iyi uyum verdiği belirlenmiştir.

Şekil 1. Model Uyumuna İlişkin Elde Edilen Bulgular ve İlgili Ölçütler

YİYE-II PATH Diyagramı

ÜBBÖ Path Diyagramı

Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının güvenirliğine ve geçerliğine ilişkin kanıtların değerlendirilmesinin ardından verilerin regresyon analizi için uygun olup olmadığı ve temel varsayımların karşılanıp karşılanmadığına ilişkin kontroller yapılmıştır.

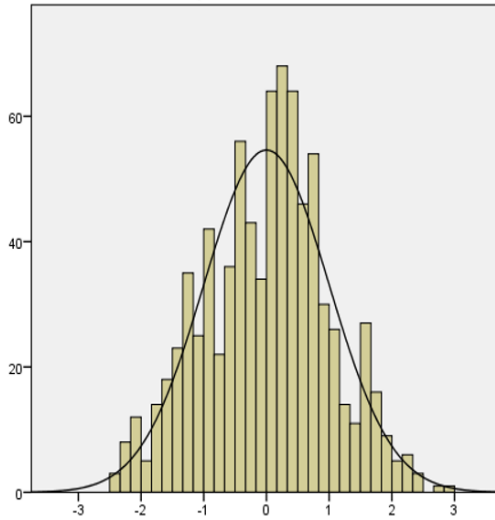
Araştırmada normallik varsayımlarını bozan uç değerlerin olup olmadığı regresyon analizi sırasında artık değerler ile incelenmiştir. Standart artık değerlerin $\pm 3,25$ arasında olması beklenmektedir (James vd., 2013). Bu değerler YİYE-II Kaçınma alt boyutu için -2,4 ile 2,9; YİYE-II Kaygılı alt boyutu için -2,7 ile 2,2; ÜBBÖ Kaçınan alt boyutu için -2,4 ile 3,1; ÜBBÖ Kaygılı alt boyutu için -2,5 ile 2,4 arasında değerler almıştır. Hesaplanan değerlerin $\pm 3,25$ arasında olması

dağılımda uç değerlerin olmadığına kanıt sunmaktadır. Ayrıca Cook uzaklık ölçüsünün aldığı en yüksek değer YİYE-II Kaçınma için 0,02; YİYE-II Kaygılı için 0,02; ÜBBÖ Kaçınan için 0,04; ÜBBÖ Kaygılı için 0,03 olarak hesaplanmıştır. Cook uzaklık ölçüsünün 1'den büyük değer almaması da uç değerlerin olmadığına kanıt oluşturmaktadır (Cook & Weisberg, 1982).

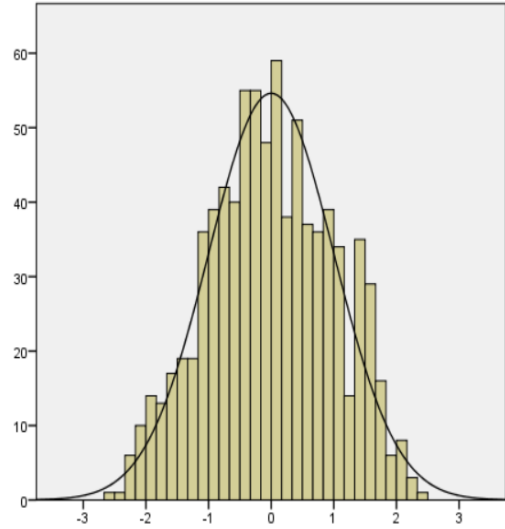
Regresyon analizinin temel varsayımlarından biri olan dağılımların normalliği histogram ve saçılma diyagramları kullanılarak incelenmiştir. Dağılımların normal olup olmadığını ilişkin histogram grafikleri ve saçılma diyagramları Şekil 2'te ve Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 2. YİYE-II Grafik Histogramı

YİYE-II Kaçınma Alt Boyutu

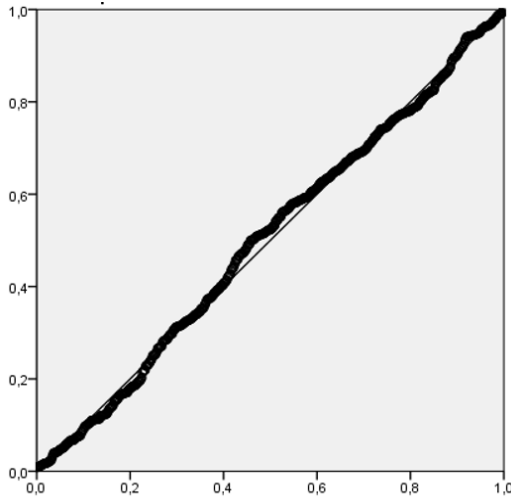

YİYE-II Kaygılı Alt Boyutu

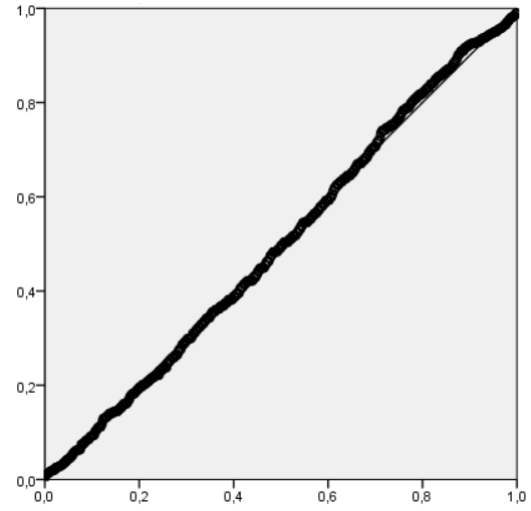

Şekil 3. YİYE-II Saçılma Diyagramı

YİYE-II Kaçınma Alt Boyutu

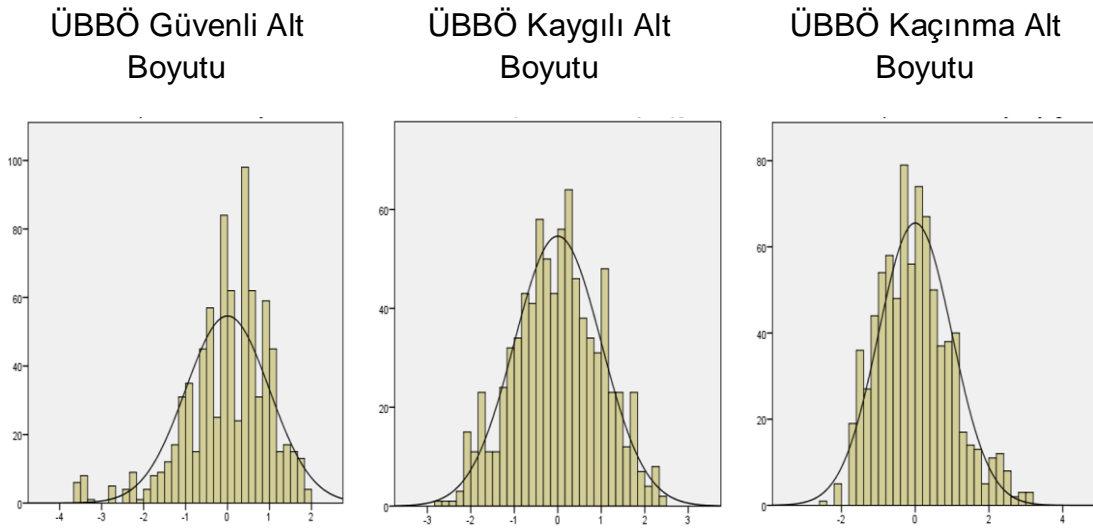

YİYE-II Kaygılı Alt Boyutu

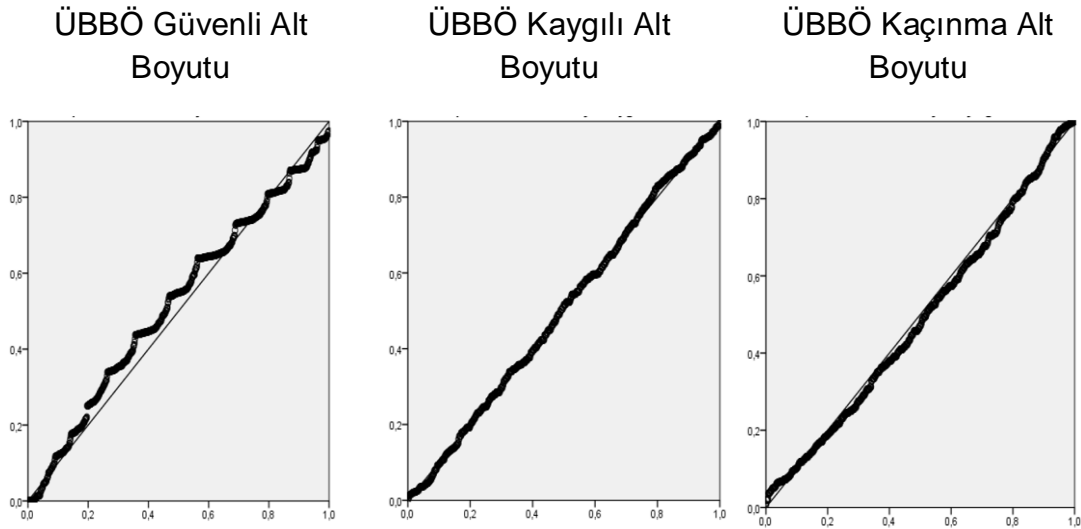

Şekil 2 ve Şekil 3 verilen saçılma diyagramları ve histogramlar incelendiğinde, YİYE-II'nin uygulanmasından elde edilen verilerin Kaygılı ve Kaçınmalı alt boyutlar için hataların normal bir dağılım gösterdiği; saçılma diyagramında noktaların bir eksen etrafında toplanma eğiliminde olduğu; saçılma diyagramının doğrusal ve pozitif yönde bir ilişkiyi tanımladığı söylenebilir. Bu nedenle regresyon analizleri Kaygılı ve Kaçınmalı bağlanma alt boyutları için gerçekleştirilmiştir.

Şekil 4. ÜBBÖ Grafik Histogramı

Şekil 5. ÜBBÖ Saçılma Diyagramı

Şekil 4 ve Şekil 5 verilen saçılma diyagramları ve histogramlar incelendiğinde, ÜBBÖ'nin uygulanmasından elde edilen verilerin Kaygılı ve Kaçınmalı alt boyutlar için hataların normal bir dağılım gösterdiği; saçılma diyagramında noktaların bir eksen etrafında toplanma eğiliminde olduğu; saçılma diyagramının doğrusal ve pozitif yönde bir ilişkiyi tanımladığı söylenebilir. Güvenli bağlanma alt boyutundan elde edilen verilerin normal dağılmadığı; bu alt boyutun regresyon analizi

yapılmasına uygun olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle regresyon analizleri yalnızca Kaygılı ve Kaçınmalı bağlanma alt boyutları için gerçekleştirilmesi düşünülmüş ancak güvenli bağlanma alt boyutunun çarpıklığının gösterilmesi için güvenli bağlanma alt boyutu da çalışmaya eklenmiştir.

Hataların birbirinden bağımsız olup olmadığını belirlemede Durbin-Watson değeri kullanılabilir. Durbin-Watson değerinin ise 1.5 ile 2.5 arasında olması beklenen bir durumdur (Albayrak, 2005; Kalaycı, 2009). Durbin-Watson değeri YİYE-II Kaçınma alt boyutu için 1,7; YİYE-II Kaygılı alt boyutu için 1,6; ÜBBÖ Kaçınan alt boyutu için 1,8; ÜBBÖ Kaygılı alt boyutu için 1,7 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ilgili ölçütü karşıladığından hataların birbirinden bağımsız olduğu yorumu yapılabilir.

Varsayımların test edilmesinin ardından verilerin regresyon analizi yapmak için uygun olduğuna karar verilmiş ve ebeveyn yabancılaştırmasının YİYE-II ve ÜBBÖ değişkenlerini yordama düzeyini incelemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

Nitel araştırmaların geçerlik ve güvenilirliği konusunda alanyazında nicel araştırma yöntemlerinde olduğu gibi net bir çerçeve bulunmamaktadır. Kimi araştırmacılar belli ölçütlerin kullanılabileceğini ifade ederlerken (Morse vd.,2002; Whitemore vd., 2001), kimi araştırmacılar (Maxwell, 1992) ise nitel araştırma sürecinde geçerlik ve güvenilirlik için geliştirilen ölçütlerin anlamsız olarak ifade etmişlerdir.

Bilimsel araştırmalarda, geçerlilik ve güvenilirliğin kilit öneme sahip olduğunu aktaran Creswell (2021), Polkinghorne'un (1989) fenomenolojik yaklaşımda geçerlilik ve güvenilirlik hakkında görüşlerine katıldığını ifade etmektedir. Bu doğrultuda nitel çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğinin kontrol edilebilmesi için Polkinghorne (1989), beş basamaklı ölçüt soruları aşağıda yer alan Tablo 4 içerisinde araştırmamızda cevapları aranmıştır. Verilen cevaplar doğrultusunda nitel çalışma basamakta gerçekleştirilen çalışmanın geçerliliğinin ve güvenilirliğinin olduğu ifade edilebilir.

Tablo 4. Nitel Çalışma Geçerlilik ve Güvenirlik Tablosu

Polkinghorne (1989) ölçütü	Sorulara verilen cevaplar
<ul style="list-style-type: none"> Mülakatçı, katılımcıların yaptığı betimlemelerin içeriğini, asıl deneyimlerini doğru yansıtmayacak şekilde etkilemiş midir? Transkriptler doğru aktarılmış mı ve kendisiyle görüşülen kişinin sözlü konuşmasındaki anlamı aktarıyor mu? Transkriptlerin analizinde, araştırmacı tarafından sunulanların dışında, çıkarılabilecek sonuçlar var mıdır? Araştırmacı bu alternatifleri ifade etmiş midir? Genel yapısal betimleme yardımıyla transkriptlere ve orijinal yaşantı örneklerindeki spesifik içerikleri ve bağlantıları açıklamak mümkün müdür? Yapısal betimleme, özel mi, yoksa başka durumlardaki deneyimlere genellenebilir mi? 	<ul style="list-style-type: none"> Çalışma süresince katılımcıların betimlemelerine sadık kalınmış ve transkripte edilmiştir. Transkripsiyon süresince üç tekrarlı kontrol gerçekleştirilerek; kelime, betimleme kaybı engellenmiştir. Görüşme sürecinde oluşan yansıtıcı gözlem notlarında tekrarlanan ifadeler saptanmış ve Şekil 19.'da betimlenmiştir. Veri analizi Maxqda 24 programıyla gerçekleştirilmiş ve birden fazla bağlantı saptanarak bulgularda açıklanmıştır. Betimlemeler alanyazındaki çalışmalarla büyük oranda benzerlik göstermesi yönüyle genellenebilir niteliktedir.

4. BÖLÜM: BULGULAR

Yapılan bu araştırmada iki ana odak soruya yanıt aranmıştır. Bunlardan ilki olan 'ebeveyn yabancılaştırma deneyimi ile bağlanma örüntüleri arasında bir ilişki var mıdır?' sorusudur. Bu sorunun cevabını araştırmacının nicel araştırma basamağında cevap aranmıştır. İkinci ana odak sorusu ise ebeveyn yabancılaştırmasını keşfetmek amacıyla ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalmanın etkileri nelerdir sorusu altında; ebeveyn yabancılaştırma

sürecinde bireyin çocukluk hatırlarına dayanan yaşantıları nelerdir sorusu ve ebeveyn yabancılaştırma deneyimi sonrasında birey üzerindeki etkileri nelerdir sorusudur. Bu soruların cevabını da nicel araştırma basamağında en yoğun ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan katılımcılardan gönüllü olan 11 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen fenomenolojik çalışma ile aranmıştır.

4.1. NİCEL BULGULAR

Nicel çalışma sonrasında yapılan analizler sonucunda, katılımcıların cinsiyetlerinin ve kardeş sayılarının bağlanma örüntülerinin oluşumunda ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin herhangi bir etkisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Alanyazın taramasında da cinsiyetin ebeveyn yabancılaştırma deneyimi ve bağlanma arasında herhangi bir bilgiye erişilmemiştir.

Ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin bireylerin geliştireceği bağlanma stilleri üzerinde yordayıcılığının incelenmesinde Hazan ve Shaver'ın (1987) sınıflandırılması bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Ainsworth (1989), çocuklarda bağlanmanın güvenli (secure), kaygılı-kararsız (anxious/ambivalent) ve kaçınan (anxious/avoidant) şeklinde farklı stillere ayrıldığını belirtmiş, Hazan ve Shaver (1987) ise Ainsworth'un çocuklar için yaptığı sınıflandırmayı yetişkinler için yaparak güvenli, kaçınan ve kaygılı-kararsız bağlanma stili olmak üzere benzer bir sınıflandırma elde etmişlerdir.

Yapılan bir diğer çalışmada da Brennan ve arkadaşları (1998) farklı bağlanma ölçeklerinde kullanılan 323 maddeyi geniş bir örnekleme uygulayarak faktör analiziyle temel boyutları belirlemeye çalışmışlardır. Bu araştırmacılar, faktör analizleri sonucunda yetişkin bağlanma davranışlarının yakın ilişkilerde yaşanan kaygı ve başkalarıyla yakınlaşmaktan kaçınma olmak üzere iki temel boyutta tanımlandığını göstermişlerdir. Ölçme teknikleri ve sınıflandırma biçimleri farklı olsa da hem çocuklarda hem de yetişkinlerde kaygı ve kaçınma boyutlarının bağlanma davranışlarını tanımlayan en temel iki boyut olduğu konusunda geniş bir görüş birliği vardır (Fraley & Waller, 1998). Tüm bu nedenlerden dolayı yapılan çalışmada katılımcıların bağlanma stilleri güvenli, kaygılı ve kaçınan/kaçınan

olarak ele alınmış ve yapılan nicel analizler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 5. Ölçeklerden Elde Edilen Verilere İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişken	Sayı	Ortalama	Standart sapma	En küçük değer	En yüksek değer
BSSF	821	15,61	16,95	0	80
YİYE-II Kaçınma	821	62,38	18,47	18	113
YİYE-II Kaygılı	821	65,02	20,12	16	126
ÜBBÖ Güvenli	821	18,38	3,88	5	25
ÜBBÖ Kaçınan	821	17,04	6,11	7	35
ÜBBÖ Kaygılı	821	18,10	5,59	6	30

Tablo 5'te araştırmanın nicel basamağında kullanılan üç ölçeğe dair ortalama ve standart sapma değerlerine bakıldığında, BSSF'nin ortalaması 15,61, standart sapması 16,95 olarak hesaplanmıştır. YİYE-II ölçeğinin kaçınma alt boyutu ortalaması 62,38, standart sapma değeri ise 18,47 olarak hesaplanmıştır. YİYE-II ölçeğinin kaygılı alt boyutu ortalaması 65,02, standart sapma değeri ise 20,12 olarak hesaplanmıştır. ÜBBÖ ölçeğinin güvenli bağlanma alt boyutu ortalaması 18,38, standart sapma değeri ise 3,88 olarak hesaplanmıştır. ÜBBÖ ölçeğinin kaçınan bağlanma alt boyutu ortalaması 17,04, standart sapma değeri ise 6,11 olarak hesaplanmıştır. ÜBBÖ ölçeğinin kaygılı bağlanma alt boyutu ortalaması 18,10, standart sapma değeri ise 5,59 olarak hesaplanmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 6'da ÜBBÖ kaygılı bağlanma alt boyutu ile BSSF düzeylerine ilişkin basit doğrusal regresyon analiz sonuçlarına dayalı bilgiler verilmiştir.

Tablo 6. ÜBBÖ Kaygılı Bağlanma Alt Boyutu ile BSSF Düzeylerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları

Değişken	B	B _{se}	R	R ²	t	p	r
Sabit	16,692	0,255			65,355	.000	
BSSF	,090	0,011	0,274	0,075	8,153	.000	.274
R=0,274	R ² =0,075		F _{1,819} =	66,478		p=.000	
Üçboyutlu bağlanma ölçeği kaygılı bağlanma alt boyutu= 16,692 + 0,090. BSSF							

Basit doğrusal regresyon analizinde p değeri <0.05 ise iki değişken arasında oluşan ilişkinin önemli olduğu söylenebilir (Kılıç, 2013). Gerçekleştirilen basit doğrusal regresyon analizi ile yapılan analiz sonucunda (Tablo 6) üç boyutlu bağlanma ölçeği kaygılı bağlanma alt boyutunun ebeveyn yabancılaştırması ile pozitif manidar bir ilişkisinin bulunduğu (r=.274); ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin kaygılı bağlanma üzerinde %7 oranında bir varyans oluşturduğu (R=0,274; R²=0,075) görülmektedir. Bu bağlamda ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin tek başına bireyin kaygılı bağlanma stili geliştirmesinde etkisinin olduğu yorumu yapılabilir. Warren ve arkadaşlarının (1997) yürüttükleri kohort çalışmada, bebeklik ya da erken çocukluk döneminde kaygılı bağlanma stili geliştiren çocukların, çocukluk ve ergenlik dönemleri boyunca anksiyete bozukluğu geliştirme açısından yüksek oranda risk altında olduklarını ifade etmişlerdir. Bir diğer ileriye dönük çalışmada ise (Collins vd., 2002), ergenlikte döneminde güvenli bağlanma stili geliştirmemiş ergenlerin yetişkinlik dönemlerinde olumsuz ilişkilere sahip olma açısından risk sahibi olduğunu ifade etmişlerdir. Çocukluğunda ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan yetişkinler üzerinde yapılan diğer çalışmalarda da, ebeveyn yabancılaştırmasının uzun süreli etkilerinin olduğu belirtilmektedir (Baker 2005b, Baker & Verrocchio 2013). Bu bağlamda ebeveyn yabancılaştırmasının bireyin sadece deneyim süreci içerisinde kalmamakla birlikte gelecek yaşantısında da olumsuz ilişkiler geliştirmesine neden olabileceği kanaati oluşmuştur. Aşağıda yer alan Tablo 7'de

ÜBBÖ kaçınan bağlanma alt boyutu ile BSSF düzeylerine ilişkin basit doğrusal regresyon analiz sonuçlarına dayalı bilgiler verilmiştir.

Tablo 7. ÜBBÖ Kaçınan Bağlanma Alt Boyutu ile BSSF Düzeylerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları

Değişken	<i>B</i>	<i>B_{se}</i>	<i>R</i>	<i>R²</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>r</i>
Sabit	15,640	,281			55,624	0,000	
BSSF	0,90	,12	0,250	0,063	7,400	0,000	,250
R=0,250 R ² = 0,063 F _{1,819} = 54,762 p=.000							
Üçboyutlu bağlanma ölçeği kaçınan bağlanma alt boyutu= 15,640+ 0,090.BSSF							

Tablo 7 incelendiğinde, EYS ve kaçınan bağlanma arasında pozitif manidar bir ilişkinin bulunduğu ($r=.250$); BSSF'den elde edilen skora göre EYS'nin kaçınan bağlanma üzerinde %6 oranında bir varyans oluşturduğu ($R=0,250$; $R^2=0,063$) görülmektedir. Buna göre EYS kaygılı bağlanmayı oluşturduğu ya da artırdığı yorumu yapılabilir. Bernet ve arkadaşları (2010) yapmış oldukları çalışmada da ebeveyn yabancılaştırmasının bağlanma bozukluğu olarak kavramsallaştırılabileceğini ifade etmişlerdir.

Ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan yetişkinlerle yabancılaştırmanın uzun süreli etkilerinin incelendiği araştırmalarda, katılımcıların çoğunda, düşük benlik saygısı, depresyon, madde bağımlılığı, kendine ve başkasına güven eksikliği, kendi çocuğuna karşı yabancılaştırma ve boşanma gibi problemler yaşandığı belirtilmektedir (Baker 2005b, Ben-Ami & Baker, 2012). Bu bireyler ayrıca korku ve fobiler geliştirebilmekte, bağlanma problemleri ve çocuklarıyla yetişkin olarak iletişimlerinde sorun yaşamaktadır (Aloia & Strutzenberg, 2019). Aşağıda yer alan Tablo 8'de ÜBBÖ güvenli bağlanma alt boyutu ile BSSF düzeylerine ilişkin basit doğrusal regresyon analiz sonuçlarına dayalı bilgiler verilmiştir.

Tablo 8. ÜBBÖ Güvenli Bağlanma Alt Boyutu ile BSSF Düzeylerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları

Değişken	B	B _{se}	R	R ²	t	p	r
Sabit	18,610	,184			100,955	0.000	
BSSF	-0,15	,008	0,064	0,004	-1,845	0,065	-0,064
R=0,064	R ² =0,004		F _{1,819} = 3,403			p=.065	

Üçboyutlu bağlanma ölçeği güvenli bağlanma alt boyutu= 18,610+ -0,15.
BSSF

Tablo 8 incelendiğinde, EYS ve güvenli bağlanma arasında pozitif manidar bir ilişkinin bulunmadığı ($r=.064$); BSSF'den elde edilen skora göre EYS'nin güvenli bağlanma üzerinde %4 oranında bir varyans oluşturduğu ($R=0,064$; $R^2=0,004$) görülmektedir. Buna göre EYS'nin güvenli bağlanma oluşturmasında herhangi bir etkisinin olmadığı yorumlanabilir.

Raso'nun 2004 yılında 11 katılımcı ile gerçekleştirmiş olduğu nitel çalışma sonucunda, ebeveyn yabancılaştırma sendrom kurbanı olarak nitelendirdiği ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan bireylerin deneyimin şiddeti ne kadar fazlaysa çocuğun dışa yönelim sorunlarının ve içselleştirme sorunlarının o kadar fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Raso'un içselleştirme sorunu olarak ele aldığı güven, yakınlık ve bağlılık sorunlarının gerçekleştirilen araştırmamız sonucunda da benzer sonuçlara paralel olduğu söylenebilir. Aşağıda yer alan Tablo 9'da YİYE-II kaygılı bağlanma alt boyutu ile BSSF düzeylerine ilişkin basit doğrusal regresyon analiz sonuçlarına dayalı bilgiler verilmiştir.

Tablo 9. YİYE-II Kaygılı Bağlanma Alt Boyutu ile BSSF Düzeylerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları

Değişken	B	B _{se}	R	R ²	t	p	r
Sabit	59,793	,917			65,235	0,000	
BSSF	0,335	,040	0,283	0,079	8,428	0,000	,283
R=0,283	R ² =0,079		F _{1,819} = 71,034			p=.000	
YİYE ölçeği kaygılı bağlanma alt boyutu= 59,793+ 0,335. BSSF							

YİYE-II ölçeği ve ebeveyn yabancılaştırma deneyimi ile yapılan basit doğrusal regresyon analiz sonuçlarında ortaya çıkan sonuçlar üç boyutlu bağlanma ölçeği ile yapılan analizler ile paralel sonuçlar vererek araştırma sonucunun güvenilirliğini arttırmıştır. Tablo 9 incelendiğinde, ebeveyn yabancılaştırması ve kaygılı bağlanma arasında pozitif manidar bir ilişkinin bulunduğu (r=.283); ebeveyn yabancılaştırmasının kaygılı bağlanma üzerinde %8 oranında bir varyans oluşturduğu (R=0,283; R²=0,079) görülmektedir. Buna göre BSSF ölçeğinden elde edilen skora göre EYS'nin kaygılı bağlanmayı oluşturduğu ya da artırdığı yorumu yapılabilir. Aşağıda yer alan Tablo 10'da YİYE-II kaçınan bağlanma alt boyutu ile BSSF düzeylerine ilişkin basit doğrusal regresyon analiz sonuçlarına dayalı bilgiler verilmiştir.

Tablo 10. YİYE-II Kaçınan Bağlanma Alt Boyutu ile BSSF Düzeylerine İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analiz Sonuçları

Değişken	B	B _{se}	R	R ²	t	p	r
Sabit	59,946	,868			69,034	0,000	
BSSF	0,156	,038	0,143	0,020	4,138	0,000	,143
R=0,143	R ² =0,020		F _{1,819} = 17,127			p=.000	
YİYE ölçeği kaçınan bağlanma alt boyutu= 59,946+ 0,156. BSSF							

Tablo 10 incelendiğinde, BSSF ve kaçınan bağlanma arasında pozitif manidar bir ilişkinin bulunduğu ($r=.143$); BSSF'den elde edilen skora göre EYS'nin kaçınan bağlanma üzerinde %2 oranında bir varyans oluşturduğu ($R=0,143$; $R^2=0,020$) görülmektedir. Buna göre EYS'nin düşük düzeyde kaygılı bağlanmayı oluşturduğu ya da artırdığı yorumu yapılabilir.

4.2. NİTEL BULGULAR

11 katılımcı ile gerçekleştirilen görüşmeler sonrasında görüşmelerin transkripsiyonları gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler Maxqda 24 veri analiz programında işlenmiştir. Gerçekleştirilen çalışma sonrasında elde edilen kodlara ilişkin genel bakış için Kod Matris Tarayıcı işlemi gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler Tablo 11'da gösterilmiştir.

Tablo 11 incelendiğinde toplam 1969 kodun belirlendiği görülmektedir. Tablo 11'in oluşturulmasında öncelikle Baker ve Fine'nin (2008) ebeveyn yabancılaştırma basamakları olan 17 basamaktan dokuz tanesinin kullanıldığı görülmektedir. Dokuz basamağının belirlenmesindeki neden ise geriye kalan dört basamağın katılımcıların ifadesinde yer almaması ve iki basamağın anlam bütünlüğü içerisinde tek kodla kodlanmasıdır. Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma basamağı olarak belirlediği sekiz basamak kod varlığı olarak görülmektedir. Baker ve Fine'nin ebeveyn yabancılaştırma davranış basamak kodları incelendiğinde en yoğun kodun 'hedefe karşı kuşku uyandırma/şüphe yaratma' kodunda (113) olduğu görülmekte olup, ikinci en yoğun kod ise 'hedef hakkında karalama/kötü söz söyleme' (85) davranışında olduğu görülmektedir. Gardner'ın ebeveyn yabancılaştırma davranış basamak kodları incelendiğinde en yoğun kodun 'hedefteki ebeveyni karalama kampanyası' (85) olduğu, 'gerçeküstü hikayelerle mantıksızlığa sürüklenme' (72) davranışının ise onu takip ettiği görülmektedir. Gardner (2001), çalışmalarında ebeveyn yabancılaştırmasının ortaya çıkmasında bir ebeveynin çocuğu programladığını belirtmekte ve bu programlama olmadığında bu rahatsızlığın oluşmayacağını vurgulamıştır. Bu yönüyle bakıldığında katılımcıların ebeveyn yabancılaştırma deneyimine yoğun olarak maruz kaldıkları da ifade edilebilir.

Boşanma sonrası sürece uyum sağlayabilen ebeveynler, çocuklarıyla sağlıklı bir biçimde ilişkilerini sürdürebilmektedir (Polak & Saini, 2015). Ancak alanyazında, boşanma sonrası uyum sürecini sağlıklı yönetemeyen ebeveynlerin bu süreçte öfke, incinme, kırgınlık, suçluluk gibi duyguları yoğun bir şekilde yaşadıkları belirtilmektedir (Pines vd., 2002; Tein vd., 2000; Zafar & Kausar, 2014). Boşanma sırası ve sonrası meydana gelen çatışmalar, genellikle boşanmadan iki ile üç yıl sonrasında azalmaya başlasa da bazı ebeveynler, bu çatışmaları uzun yıllar devam ettirebilmekte ve bu durum çeşitli açılardan çocuklar üzerinde olumsuz etkilere neden olabilmektedir (Karataş, 2019; Moné & Biringen, 2012; Tarhan, 2010).

Bu bağlamda, ebeveyn yabancılaştırma olgusu araştırmacı tarafından iki ana temaya bölünmüştür. Bu ana temalar ebeveyn yabancılaştırma sürecini deneyimlediği çocukluk gençlik anıları olan 'deneyim süreci' ve ebeveyn

yabancılaştırmasını yetişkin bir birey olarak değerlendirmeye başladığı şu anı temsil eden 'deneyim sonrası'dır.

Deneyim süreci ana temasında toplam 620 kod oluşmuş olup üç temaya bölünmüştür. Bu temalar ebeveyn yabancılaştırmasını deneyimleyen yabancılaştırılan bireyin, yabancılaştırma sürecinde kendi iç dünyasında yaşamış olduğu süreçleri temsil eden 'yabancılaştırılanın içsel süreci', yabancılaştırmayı deneyimi nedeniyle davranışlarındaki oluşumu temsil eden 'sergilenen davranış' ve ebeveyn yabancılaştırmasına deneyimleyen yabancılaştırılan bireyin yabancılaştırılan ebeveyn tarafından kendisine gerçekleştirilen eylemleri temsil eden 'deneyimlenen yabancılaştırma biçimleri'dir.

Yabancılaştırılanın içsel süreci temasının altında var olan alt temalar arasında en yoğun gözlemlenen 'hedefe düşmanlaşma' (44) olurken, 'olanları anlama çabası' 37 kez, kaçış alt teması ise 35 kez kodlanmıştır. Sergilenen davranış temasında ise en yoğun gözlemlenen alt tema ise 'hedefe kötü davranış sergileme' (32) olmuştur. Son tema olan deneyimlenen yabancılaştırma biçimlerinde ise 'hedefi karalama' alt teması 85 kez kodlanırken, 'gerçeküstü iddia'lar ise 72 kez kodlanmıştır.

Deneyim sonrası ana temasında toplam 712 kod oluşmuştur. Ve iki temaya bölünmüştür. Bu temalar ebeveyn yabancılaştırmasını deneyimleme sürecinde maruz kalan bireyin aslında ne yaşadığını, hangi olgular ile karşılaştığını anlamaya başladığı 'gerçeği keşfetme' teması ve deneyimlemiş olduğu ebeveyn yabancılaştırmasından sonra kendisine ayna tuttuğu 'öz değerlendirme' temasıdır.

Gerçeği keşfetme teması içerisinde en yoğun gözlemlenen kod yoğunluğu yabancılaştırılan kızgınlık alt temasında (127) gözlemlenmektedir. Bu alt temanın başka bir özelliği ise tüm kodlar arasında en yoğun varlık gösteren ikinci koddur. Öz değerlendirme temasında ise gözlemlenen en yoğun kod 'kişisel gelişime etki' alt temasında (136) olurken, bu kod aynı zamanda tüm kodlar arasında en yoğun gözlemlenen koddur. 'Kendine üzülmeye' alt teması da 114 kez kodlanarak yoğun kodlanan alt temalar arasında yer almaktadır.

Ebeveyn yabancılaştırmasının yetişkin çocuklar üzerindeki uzun vadeli etkilerinin incelendiği çalışmalarda katılımcıların çoğunda, düşük benlik saygısı, kendilerine ve başkalarına güven eksikliği, depresyon, uyuşturucu-alkol sorunları, kendi çocuklarından yabancılaşma ve boşanma gibi problemlerin yaşandığı saptanmıştır (Baker, 2005; Ben-Ami & Baker, 2012; Baker & Verrocchio, 2013). Tablo 10 detaylı incelendiğinde de iki durum dikkat çekmektedir. Bunlardan birincisi 'kendine üzülmeye' kodunda en yoğun kod varlığı gösteren K4'ün aynı zamanda 'kişisel gelişime' etki ve 'ebeveynlere bakış' kodunda da en yoğun varlık göstermesidir. Bu yönüyle diğer araştırmalarla da (Baker, 2005; Ben-Ami & Baker, 2012; Baker & Verrocchio, 2013) paralel bir sonuç alındığı ifade edilebilmektedir. K4'ün kendine üzülmeye ile ilgili ifadesi aşağıda verilmiştir.

K4:ben artık daha fazla kavga, gürültü dayanmak istemediğim için babaannemin evine geçtim.

Araştırmacı: O zamana kadar hep (11 yaşına kadar) annenin babanın evinde mi yaşıyordun?

K4: Evet, ama gündüzleri halamın yanına gidiyorum! Sadece yatmaya geliyorum. 8 yaşındayken 8-9 yaşındayken evlendi ve gitti. O günden beridir aile evinde mecburen kalmak zorundayım.

K4:Üzülüyordum çünkü hani anlamıyordum o zaman hani manipüle ettiğini anlamıyordum ama hani gerçekten üzülüyordum madem annem. O zaman gerçekten suç babamda olduğunu düşünüyordum.

K4: Gitmek istiyorum çünkü ben burayı sevmiyorum. Buraya ait olduğumu hissetmiyorum.

Araştırmacı: Peki nereye ait olduğunu hissediyorsun?

K4: İnan ben de bilmiyorum hocam. Yani burayı istemiyorum. Ben sadece huzur istiyorum yani ben tamam, ailem iyi olsun şey olsun ama benden uzakta olsunlar. Ben mesela maçlara gittiğim zaman benden uzakta olduklarında ben çok daha rahattım. Hani daha huzurluydum. En azından kafam o kadar şey olmuyordu. Çünkü düşünmem gereken bir şey olmadı işte bu akşam eve gidince kavga olacak mı diye düşünmek zorunda kalmıyordum.

Tablo 11'de ikinci dikkat çeken durum ise, en yoğun silah gibi kullanıldığını ifade eden K5'in aynı zamanda psikosomatik belirti şüphesi kodunda ve ebeveynler gibi olmaktan korku kod varlığında da en yoğun olduğudur. Camps (2003)

çalışmasında, 'boşanma sürecinde EYS'nin varlığının oluşmaması için gerekli adımlar atılmadığı takdirde, psikiyatrik ve psikosomatik uzun vadeli sonuçlar dramatik olabilir ve çocuk hasta için büyük acılar eşlik edebilir' ifadesini kullanmıştır. Ellis (2008) ebeveyn yabancılaştırmasının belirlenmesinde önemli kriterleri açıklamış olduğu çalışmasında, çocuğun hedeflenen ebeveyn ile karşılaştığında psikosomatik belirtiler göstermesini kriter basamağı olarak belirtmiştir. Bu belirtiler arasında panik atak, karın ağrısı, kusma, histerik ağlama, yere düşme, tutunma, hiperventilasyon, geçiş nesnelere kavrama ve ağlama gibi aşırı kaygı tepkisi göstermesidir.

Ebeveynler gibi olmaktan korkunun ebeveynlerle gerekli duygusal bağın gerçekleştirilememesi ve doyumun sağlanamaması nedeniyle rol model olarak alma konusunda çekinceli davrandıkları söylenebilir. Diğer yandan von Boch-Galhau ve Kodjoe'nin (2006) yapmış oldukları çalışmada, çocuğun içsel sadakat çatışması yaşaması sonucu korku, bağımlılık ve yabancılaştırıcı ebeveyn ile özdeşleme belirtileri gösterebildiği bildirilmiş ve bu durumda yabancılaştırılan çocuğun gerek hedef ebeveyninden uzaklaşması sonucu gerekse de yabancılaştırıcı ebeveyn ile özdeşleşmesi sonucu hedef ebeveyn gibi olmaktan çekindiği düşünülmektedir. Konu hakkında K5'in söylevleri aşağıda verilmiştir.

K5:aslında hiçte sağlıklı değilmiş şimdi dönüp baktığımda. Yani elbette hani sonuçta 11-12 yaşındasın ilk kez soyut düşünmeye başlıyorsun. Yani aslında iyi kötü ahlak ahlaksız süreçte ilk kez öğrenmeye başladığın zamanlarda annen babanın onu aldattığını söylüyor ve sen bunu tam olarak değerlendirecek kabiliyete sahip değilsin 11-12 yaşlarında. Aldatmak nedir hani başka bir kadın başka bir erkek nasıl olur? Ve annen sana bunu devamlı söylüyordu.

K5:Mesela annem babam ona kızmasın diye beni hep yanında götürüyordu takip etmek için. Hatta hatırlıyorum, 7. Sınıfta mesela akşamları saçım ıslakken bile dışarı çıkıyorduk. Babam anneme arabayı vermişti, arabayla gidip bekliyorduk o kadını.

Araştırmacı: Neden saçın ıslakken gidiyordun?

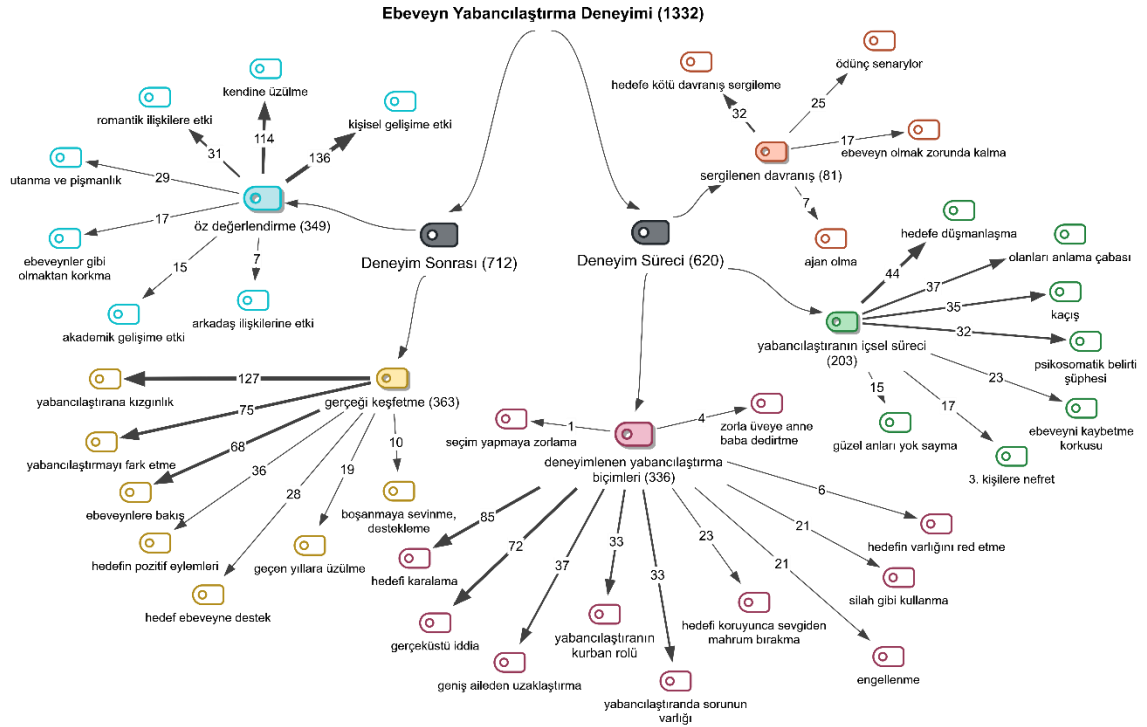
K5: Annem acele ediyordu. Mesela annem bi yerde olduğunu duyuyor ve hadi çıkarım diye beni götürüyordu.

Araştırmacı: Yani annen seni kamuflej gibi kullanıyordu.

K5: Evet.

K5:.....annem gibi olmak istemediğim için erkek arkadaşımın sorun yaşıyorum.

Şekil 6. Ebeveyn Yabancılaştırma Deneyiminin Hiyerarşik Kod – Alt Kod Modeli

Şekil 6'nın oluşturulması hiyerarşik kod-alt kod modeli çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışma ile ebeveyn yabancılaştırma deneyim kodunun diğer kodlarla olan ilişkisi ve frekans genişlikleri gösterilmiştir. Yapılan çalışma ile ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin altında deneyim süreci ve deneyim sonrası kodlarının olduğu görülmektedir. Gerçekleştirilen kodlama sonrasında, ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalma sürecinde ifade edilen yaşantıların Baker ile Fine (2008) ve Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma sürecindeki basamaklarla paralel bir yapıda olduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 6 incelendiğinde ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan bireylerin deneyim süreci ana temasının, deneyimlenen yabancılaştırma temasında (336) yabancılaştıran ebeveyn tarafından en yoğun hedef ebeveyne yönelik karalama (85) ve gerçeküstü iddialarda (72) bulunduğu saptanmıştır. Ortaya çıkan bu sonuç Gardner'ın (1999), çalışmasında da benzer bir ifade

kullanılarak, çocuklarını yabancılaştıran ebeveynlerin, bilinçli ve programlı bir şekilde hedefteki ebeveyni suçlamakta zaman zaman da bu ithamlar sanrı düzeyine varabildiğini açıklanmıştır.

Hedef ebeveynin geniş ailesine ve arkadaşlarına yönelik uzaklaştırma (37) davranışını sergileyen yabancılaştırıcı ebeveyn, Gardner'ın ebeveyn yabancılaştırma davranışları içinde almadığı, çocuğun hedef ebeveyni korumasında yabancılaştırıcı ebeveynin çocuğa karşı olan sevgisini geri çekmesi (23) ise önemli başka bir bulgudur. Yabancılaştıran ebeveynlerin 'iletişimi sınırlama' davranışını sıklıkla rastlanıldığı görülmekte olup, yabancılaştıran ebeveynin bu davranışı, hedef ebeveynin telefonlarına cevap vermeyerek, e-mail ve diğer iletişim kanallarını engelleyerek yaptığı görülmektedir (Altuntaş-Üner & Ziyalar, 2018; Baker, 2007; Baker & Sauber, 2012; Clawar & Rivlin, 1991). Bu durumu K5 hedef ebeveyni koruduğunda deneyimlemiş olduğu yaşantısını şu şekilde aktarmıştır;

Anneme açıklamaya çalışıyordum, çok ağladığım zamanlar oldu, hayır ben senin tarafındayım diye anlatmaya çalışıyordum. Hatta şu oldu. Annem babama düşkünlüğümü biliyordu, bir ara beni görüştürmeme kararı almıştı birden. Ama ben babamla hep konuşurdum, daha çok konuşurdum babamla, hatta bir gün lunaparka gitmiştik ben babama anlatmak konuşmak istiyordum ama annem izin vermedi bende ağladım ve annem sonunda telefonu verip git uzakta konuş diye telefonu vermişti. Böyle olduğunda da annem 'sen babanın kızısın' derdi bende 'hayır anne ben senin yanındayım, bak bende ona çok kızıyorum' diyerek ağlardım.

Şekil 6' da, ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan bireyin deneyim sürecinde sergilemiş olduğu davranışlara (81) bakıldığında hedef ebeveyne kötü davranış sergileme (32) ve ödünç senaryoların (25) varlığı gözlemlenmektedir. Clawar ve Rivlin (1991) incelemiş oldukları 700 danışmanlık vakasının %80'inde yabancılaştıran ebeveyn tarafından, hedef ebeveyn hakkında yanlış ve olumsuz fikirler aşılacak için çocuğa programların yapıldığını ifade etmişlerdir. Çocuğun hedef ebeveyne karşı tutumları yanında kaldığı yabancılaştıran ebeveynin tutumlarından etkilenmesi ve bu etkilenim sonucunda çocuğun hedef ebeveyne karşı düşmanca bir tutuma girebilir (Benedek & Brown, 1997).

Bu gerçek aynı zamanda Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma sendromunu açıkladığı basamaklara da uymaktadır. Katılımcılardan (K5) babasına gerçekleştirmiş olduğu eziyet davranışını görüşme esnasında şu şekilde aktarmıştır;

....yaptıktan sonra üzülüyordum. Yaparken üzülüyordum. Gözüm dönmüş gibi oluyordum o anlarda.

Ödünç senaryoların varlığında ise K4 yaşantısını şu şekilde aktarmıştır;

...ya hocam, üzülüyordum çünkü hani anlamıyordum o zaman hani manipüle ettiğini anlamıyordum ama hani gerçekten üzülüyordum madem annem. O zaman gerçekten suç babamda olduğunu düşünüyordum.

Şekil 6 incelendiğinde ebeveyn yabancılaştırma deneyimini yaşayan yabancılaştırılanın içsel süreç temasında en yoğun yaşamış olduğu durumun hedef ebeveyne düşmanlaşma (44) olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulgu diğer araştırmalarla da benzer sonuçlar alındığını göstermektedir. Stahl (1999); ebeveyne yabancılaşma yaşayan çocuk ile hedefteki ebeveynin ilişkisinde net ve gözle görülür bir zayıflama ve gerilim olduğunu ifade etmektedir. Bone ve Walsh (1999); olumlu ve sağlıklı baba-çocuk ilişkisinde ayrılık sonrası oluşan ani bozulmalarda ebeveyne yabancılaştırma olgusunun düşünülmesi gerektiğini, çocukların paylaşımında bulunmaktan birlikte zaman geçirmekten hoşlandıkları ebeveynlerini, müdahale olmaksızın reddetmelerinin mümkün olmadığı belirtmişlerdir.

Brezilya'da aile içi şiddet vakalarında öncü bir liderlik yapan Dias (2006) ebeveyn yabancılaştırması konusunda şu şekilde bir açıklama yapmıştır;

"Ebeveynini seven çocuk, onu da seven bir babadan alındı. Bu, bir duygu çatışmasına ve aralarındaki bağın yok olmasına neden olur... Bu manipülasyon oyununda, çocuğun cinsel istismar mağduru olduğu iddiası da dahil olmak üzere tüm silahlar kullanılır... Çocuk her zaman manipüle edildiğini fark edemez ve kendisine söylenenlere bu kadar ısrarlı ve tekrarlı bir şekilde inanır. Zamanla, anne bile doğru ile yanlış ayırt edemez. Yanlış bir varoluşun yanlış karakterleri ile yaşayan oğlu için onun gerçeği gerçek olur ve bunun sonucunda zihnine yanlış hatıralar yerleşir"

Ortaya çıkan bu sonuç, çocukluk yaşantılarında ebeveynlerin çocuk üzerinde nasıl da baskın bir rol oynadıklarını göstermektedir. Bir katılımcı (K4) içsel sürecini şu şekilde aktarmaktadır;

.....babamı suçluyordum, çünkü babamın suçlu olduğunu düşünüyordum.

Bir diğer katılımcı ise şu şekilde aktarım sağlamıştır;

(K6): Gerçekten onun öyle olduğunu düşünüyordum. Öyle olduğunu düşünüyordum... çünkü?.. Dediğim gibi sadece tek taraftan iletişim olduğu için o tarafı da dinleyemediğim için sadece nefret ve kin oluşuyordu. Öyle söyleyeyim.

Ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalma sonrasında yabancılaştırılan bireyin kendi benliği üzerinde etkili olan olguları öz değerlendirme (349) teması içerisinde ele alınırken deneyim sonrasında gerçeği keşfetme (363) teması da araştırmacı tarafından keşfedilmiştir. Şekil 6, incelendiğinde öz değerlendirme sürecinde ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan bireyin en yoğun kişisel gelişimine etki (136) yarattığını düşündüğü gözlemlenmiştir. Baker (2007), çocukken ebeveyn yabancılaştırma sendromuna maruz kaldıklarını düşünene 40 yetişkin ile nitel bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, ebeveyn yabancılaşmasının olası uzun vadeli etkilerinin, yas tutma ve yabancılaşmış ebeveynin kaybını anlamlandırma yeteneğinin olmamasından kaynaklanan depresyon; düşük benlik saygısı ile ilişkili aşırı bağımlı olma tarzı; hedef ebeveyne ne yaptığının farkına vardığında suçluluk duygusu ve kimlik gelişimi ile ilgili zorluklardır. Bu araştırma sonucu Bowlby'nin (1988), 'güvenli üs' tanımı ve eksikliği konusundaki açıklamalarını desteklemektedir. Bowlby'e göre (1988) gerekli desteği ve teşviki sağlamadan büyüyen çocuklar ve ergenler muhtemelen daha az neşeli olacaklar; hayatı, özellikle samimi ilişkileri bulmak konusunda daha zorlanacaklar ve zor koşullarda savunmasız kalacaklardır. Kişisel gelişimine etki ettiğini düşünen K11 nin ifadesi de Bowlby'nin 'güvenli üs' kavramının önemini ve birey için değerini göstermektedir.

K11 ;Gerçekleri öğrendikten sonra babamla konuşmaya başladıktan sonra içimdeki o korkuda bitti...

Araştırmacı ; Ne korkusu?

K11 ; Zarar gelecek, sevmeyecek, dışlanacak olmam... bunları sanki hak etmiyormuşum gibi gelirdi.

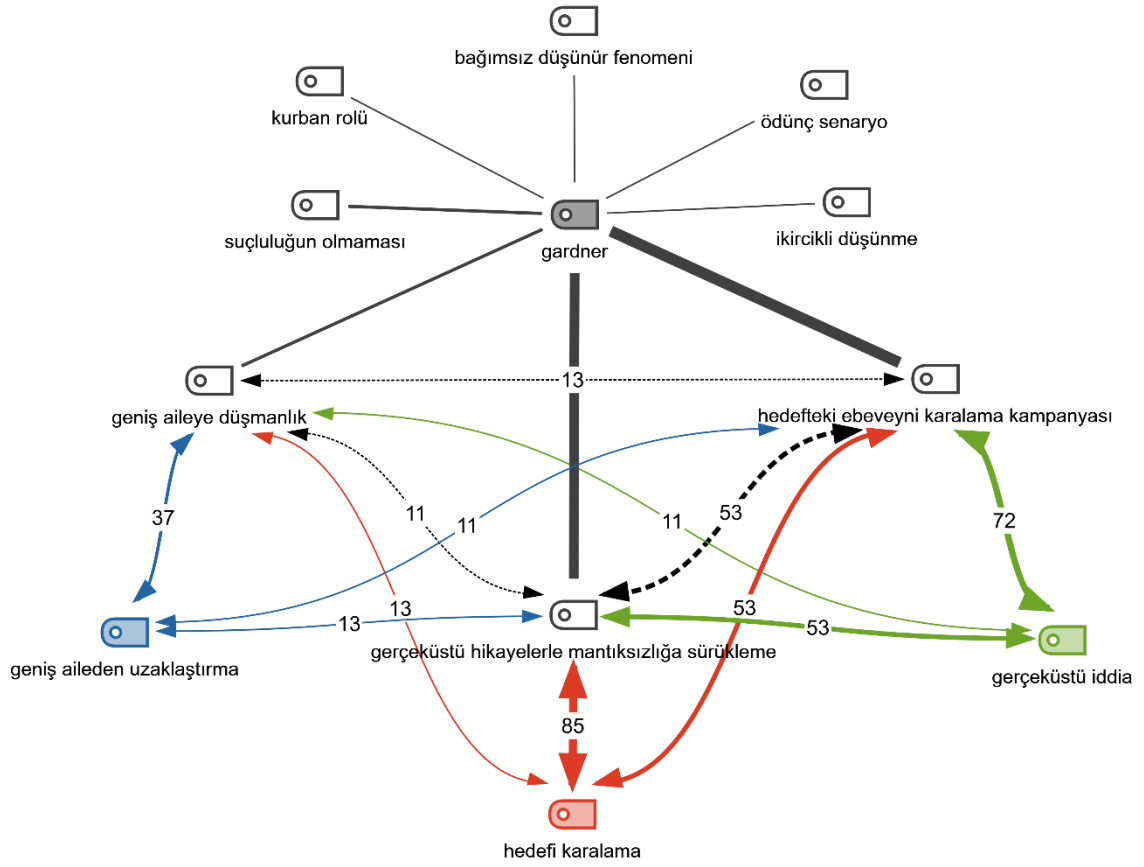
şekil 6 incelendiğinde araştırmanın en önemli sonucu olan gerçeği keşfetme (363) teması gözlemlenmektedir. Bu tema içerisinde yabancılaştıran ebeveyne kızgınlık (127) alt teması ise bütün katılımcıların ortak noktada yoğun olarak bahsettiği ve en yoğun gözlemlenen kod olmuştur. Bu alt tema hakkında katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir;

K1; Yok hocam annemin yatacak yeri yoktur, ona da dedim bunu. Sen bizim çocukluğumuzu çaldın kendi yalanları ile herkes seni bu yüzden sevmiyor diye. Biz zaten küçükken annemin yarattığı bir dünyayı gerçek sanarak büyümüşüz. Ondan tüm kinim anneme, mutlu olunabilecek her günümüz annemin paranoyasından dolayı mahvolmuş

K3; Yani evet. Kendin kızabilirsin. Sevmeyebilirsin. Nefret edebilirsin ama ben evladım neden beni soğutmaya alışyorsun ki. Ondan soğutmaya alışyorsun sonra evlendiğin adama baba dedirtmeye alışyorsun. Çok saçmaydı annemin tavrı.

K11; hocam o zamanlar üzüldüğümü korktuğumu dahi anlayamıyormuşum. Hep öyleydik çünkü. Baba demek bizi terk eden kişi babalık ise bizi döven kişiydi. şimdi şimdi anlıyorum fark ediyorum ne kadarda boktan bir çocukluk yaşadığımı. alınmış resmen çocukluk sevincim. Mesela hiç salıncakta babam beni sallayamadı, hiç beraber oyun oyanayamadık, hiç dondurma yiyemedik... (ağlamaklı...)

Şekil 7. Gardner Kod-Alt Kod Bölümler Modeli'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli ile Yabancılaştırma Deneyim Süreci'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli'nin Aynı Şekil Üzerinde Gösterimi

Şekil 7'nin oluşturulmasında üç basamaklı bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Birinci basamakta, Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma basamakları kod-alt kod bölümler modeli çizgi genişliğinin kod sıklığını yansıtması ile oluşturulmuş ve bu sayede kodların frekans ağırlıkları tespit edilmiştir. İkinci basamakta, Gardner Kuramının 8 basamağının kendi arasındaki ilişkinin tespit edilebilmesi amacıyla kod birlikte oluşum modeli çalışması gerçekleştirilmiştir. Üçüncü basamakta ise deneyim süreci kodları ile Gardner'ın yabancılaştırma basamak kodları arasındaki ilişkinin tespit edilmesi için kod birlikte oluşum modeli çalışması gerçekleştirilerek haritanın son hali ortaya çıkmıştır. Kod birlikte oluşum modeli çalışması için çakışan kodlar modeli seçilmiş ve minimum birlikte oluşum sıklığı 10 olarak düzenlenmiştir. 10 olarak düzenlenmesinin amacı, yüksek orandaki

kodların çakışma özelliklerini görmek ve düşük düzeyde çakışma oluşturan kodların şekil üzerinde karmaşıklığa neden olmamasıdır.

Şekil 7'ye bakıldığında Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma sendromunu açıklamak için kurgulamış olduğu sekiz basamak içerisinde Kod-Alt Kod bölümler modeline göre en yoğun hedefteki ebeveyni karalama kampanyasının gerçekleştirildiği ve kod yoğunluğu olarak gerçeküstü hikayelerle mantıksızlığa sürükleme basamağının ise ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Kod yoğunluğu yüksek olan bu kodları yoğunluk sırasıyla geniş aileye düşmanlık, suçluluğun olmaması, kurban rolü, bağımsız düşünür fenomeni, ödünç senaryo ve ikircikli düşünce takip etmiştir.

Hedefteki ebeveyni karalama kodu ile ilgili bazı katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir.

...hepte babamızı bize kötiledi.. (K11)

....babam beceremez, babam yapamaz işte ne bileyim bir işi beceremez tarzı. Yani küçümseme daha çok. (K9)

Kod yoğunluğu olarak ikinci sırada gelen gerçeküstü hikayelerle mantıksızlığa sürükleme kodunda ise katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır;

K3 : Ağza alınmayacak sıfatlar kullandı hep.

Araştırmacı : Açıkça konuşmak için söylüyorum, nasıl sıfatlar kullandı ?

K3 : Evet, çok sık kullandı. Orospu gibi.. Aldattı beni dedi. Gerçekten çok şeyler söyledi.

K4 : Annem babamın onu aldattığını düşünüyordu. Hııı, işte beni aldatıyor işte. Eee X'in (yaşanılan kent) her semtinde bir tane karısı varmış babamın öyle diyordu.

Şekil 7 üzerinde Gardner'ın (2001) sekiz basamaklı yabancılaştırma basamağı ile yabancılaştırma deneyim süreci kodları kod birlikte oluşum modeli (çakışan kodlar) de çalışılmış ve bu çalışma sonrasında, deneyim süreci kodları içerisinde

olan hedefi karalama davranışının en yoğun birlikte kodlandığı (151) ve onu sırasıyla hedef hakkında gerçeküstü iddialarda bulunma (136) ve geniş aileden uzaklaştırma davranışlarının (61) oluştuğu saptanmıştır.

Şekil 7 incelendiğinde yabancılaştırma deneyimi süreci içerisinde yabancılaştıran ebeveynin hedef ebeveyni karalama kodlarının en yoğun Gardner'ın (2001) gerçeküstü hikayelerle mantıksızlığa sürüklenme basamağı ile örtüştüğü (85), ikinci olarak hedefteki ebeveyni karalama kampanyasının geldiği (53) ve üçüncü olarak geniş aileye düşmanlık basamağı (13) ile oluştuğu ispatlanmıştır. Bazı durumlarda hedefteki ebeveynin geniş ailesi, torunlarını kaybetmekten korktuğu için süreç içerisinde tarafsız kalmayı tercih etmesine rağmen torunları tarafından iftira sürecinin bir parçası olabilmektedir. Alanyazında, bu süreçten en çok etkilenen kişilerin çocuklar olduğu belirtilmektedir (Beiner vd., 2014; Cartwright 1993; Kaganas & Piper, 2020).

Bu kodlar hakkında katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir.

O zaman da babam annenin sen ne yaptığını biliyor musun, sen o kadının nasıl bir kadın olduğunu biliyor musun, sana annelik yapacağını mı düşünüyorsun falan diyordu (K7).

Araştırmacı: Peki baban seni annenden yada annenin yakınlarından uzaklaştırmak için hiç iftira da bulundu mu ya da karalamaya çalıştı mı?

K2 : (gülerek) oooo hocam. Devamlı yaptılar.

.....güya bizim alt katta bir kömürlük vardı. Annem kömürlüğe geçermiş. Adamın tekiyle. Böyle şeyler olmaması için annem tuvalete gittiğinde dahi başında bekleyecektim.... (K8)

Şekil 7'de yabancılaştırma deneyimi sürecinde gerçeküstü iddialarda bulunma kodunun en yoğun hedefteki ebeveyni karalama kampanyası basamağında oluştuğu (72), ikinci olarak çocuğu gerçeküstü iddialarla mantıksızlığa sürüklenme basamağının geldiği (53) ve üçüncü olarak ise geniş aileye düşmanlık basamağının (11) geldiği görülmektedir. Cartwright'e göre (1993) çocuk bu süreçte yalnızca ebeveynine yabancılaştırmakla kalmayıp aynı zamanda büyükanne, büyükbaba, akraba ve ebeveynin arkadaşları ile görüşmeyi de reddetmektedir. Bu kodlar hakkında katılımcılar deyişleri şu şekildedir;

...işte çalışkan bir adam değildi, çok sümsüktü derdi. Yani sürekli olmayan, evet kötülüğü hala daha öyle. Mesela babamla hala daha sürtüşmeleri var. Bitmemiş bir sürtüşmeleri var. (K3)

K10 : Hocam mesela annem asla gözü dışarıda olan biri değildir, tövbe yarabbim de aralarında zaten 20 yaş fark var bu zamana kadar bir şey olmuş olsa şimdiye kadar çoktan olabilirdi. Tabii ki ben annemi 7/24 annemi takip eden biri değilim o yüzden yüzde yüz emin olamam. Benim gözlemediğim kadarıyla benim annem öyle biri değil.

Araştırmacı: Peki ne diyordu annene karşı?

K10: Ya mesela benim annem pazarcılık yapıyor hocam, mal aldığı kişiler var, işte ne bileyim, balcı ile iş atıyordu filan kusura bakmayın. Böyle konuşuyordu sürekli. Yani sürekli birşeyi vardı.

Devamlı olarak babaannemin hırsız olduğunu, bizi sevmediğini, amcamı koruduğunu hep ona para verdiğini söyler. Amcam da garip bir kını vardır. Ailenin bütün parasını yediğini, herşeyi onun kullandığını söyler. (K1)

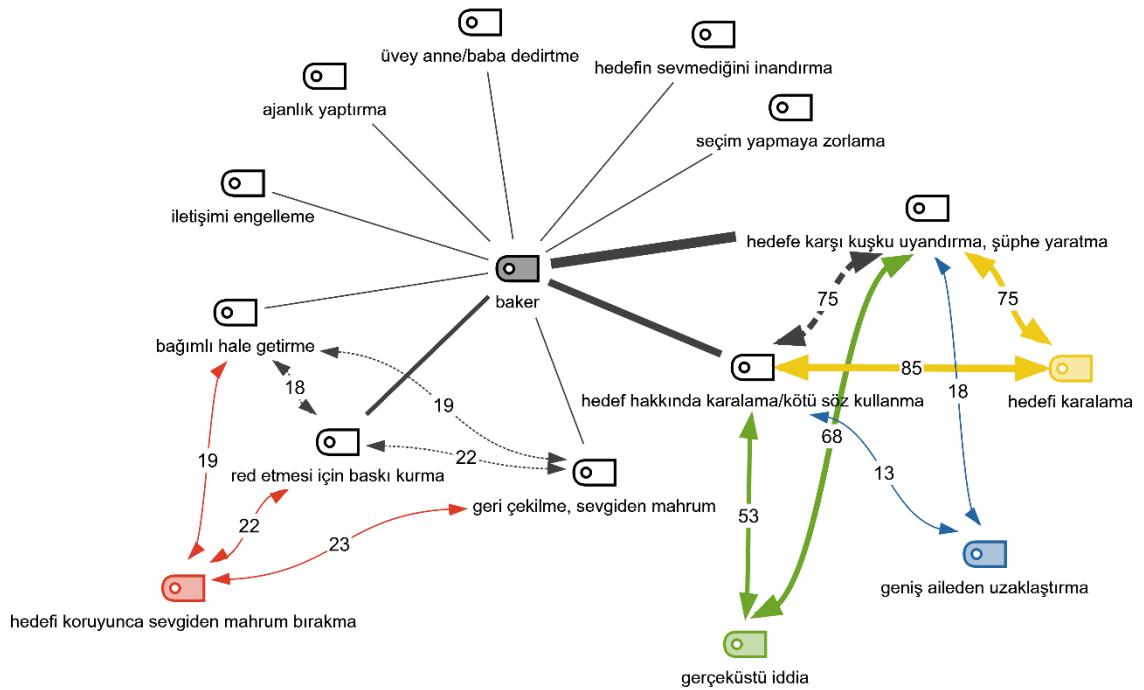
Şekil 7'de geniş aileden uzaklaştırma deneyim kodunun en yoğun geniş aileye düşmanlık basamağı (37) ile oluştuğu, bu basamağı sırasıyla gerçeküstü hikayelerle mantıksızlığa sürüklenme basamağı (13) ile hedefteki ebeveyni karalama kampanya basamağının (11) çakıştığı görülmektedir. Bu kod hakkında katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir.

Ya hocam annem devamlı birşeyleri takar ve hep bunlar üzerinden döndürür çevirir bir şekilde babamın ailesine getirir. Örneğin en basitinden evin kapı kolu kırılrsa nasıl yapar eder bir şekilde babaanneme amcam lafı mutlaka getirir... (K1)

Hocam annemin bin dediğinden biri anca doğrudur. Bize yıllarca babaannemin hırsız olduğunu söyledi alakası yokmuş, pis karı derdi annemden daha temizdir babaannem, amcamın tüm aileyi soyduğunu söyledi benide ablamı da üniversite amcamla babam okutuyor. Tüm yazları amcamla beraberiz, adam hem bize hem babaannelere bakıyor nerdeyse. (K1)

...ama işte küçükken o kadar çok babam, babaannem kötü konuşurdu ki korkardım o yüzden. Hatta babam saçını ananen hep yolar demişti, o yüzden ona taratmazdım saçlarımı. (K2)

Şekil 8. Baker ve Fine Kod-Alt Kod Bölümler Modeli'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli ile Yabancılaştırma Deneyim Süreci Aynı Şekil Üzerinde Gösterimi

Şekil 8'in oluşturulmasında Şekil 7'deki analiz çalışma basamakları takip edilmiştir. Birinci basamakta, Baker ve Fine'nın (2008) ebeveyn yabancılaştırma basamakları olan 14 basamaktan dokuz tane kodu kod-Alt kod bölümler modeli çizgi genişliğinin kod sıklığını yansıtmaları ile oluşturulmuş ve bu sayede kodların frekans ağırlıkları tespit edilmiştir. İkinci basamakta, dokuz kod basamağının kendi arasındaki ilişkinin tespit edilebilmesi amacıyla kod birlikte oluşum modeli çalışması gerçekleştirilmiştir. Üçüncü basamakta ise deneyim süreci kodları ile Baker ve Fine'nın yabancılaştırma basamak kodları arasındaki ilişkinin tespit edilmesi için kod birlikte oluşum modeli çalışması gerçekleştirilerek haritanın son hali ortaya çıkmıştır. Baker ve Fine'nın (2008) dokuz basamağının belirlenmesinde dört basamağın katılımcıların ifadesinde yer almamasından dolayı dışlama kriteri olarak görülmüştür. İki kodun ise benzer nitelikte bir kavram olarak Türk kültüründe yer almasından dolayı tek kod varlığına indirgenmiştir. Kod birlikte oluşum modeli için çakışan kodlar modeli seçilmiş ve minimum birlikte oluşum sıklığı 10 olarak düzenlenmiştir. 10 olarak düzenlenmesinin amacı, yüksek orandaki kodların çakışma özelliklerini görmek ve düşük düzeyde çakışma oluşturan kodların şekil üzerinde karmaşıklığa neden olmamasıdır.

Şekil 8'e incelendiğinde Baker ve Fine'nin (2008) ebeveyn yabancılaştırma sendromunu açıklamak için kurgulamış olduğu dokuz basamak içerisinde Kod-Alt Kod bölümler modeline göre en yoğun hedefe karşı kuşku uyandırma, şüphe yaratma davranışının yabancılaştırılan ebeveyn tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. İkinci kod yoğunluğu olan yabancılaştırma davranışı ise hedef ebeveyn hakkında kötü söz söyleme / karalama davranışı olduğu görülmekte olup üçüncü davranış olarak çocuğun hedef ebeveyni reddetmesi için baskı kurma olduğu görülmektedir. Kod yoğunluğu yüksek olan bu davranış kodlarını çocuğu yabancılaştırılan ebeveynle bağımlı hale getirme, hedef ebeveyn ile iletişimi engelleme, çocuğa ajanlık yaptırma, üvey anne/babaya anne baba dedirtme, hedef ebeveyni çocuğu sevmediğini inandırma ve çocuğa ebeveynler arasında seçim yapmaya zorlama takip etmektedir. Yoğunluk derecesi yüksek olan ilk üç kod hakkında katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir.

K1: ...ama diyorum ya benim tek duyduğum amcamın ailenin tüm parasını yiyen bizi annemden almaya çalışan nalet biri olduğu. Tabii bizi hiç aramamasının da verdiği bir kızgınlık nefrette var. Ama merakta ediyorum hani nasıl biri? Kim? Dedem de aynı şekilde babaannemde. Sonuçta varlar ama yoklar aynı zamanda.

K1: O zaman sanki herkes böylemiş gibi geliyor belki ama şimdi anlıyorum aslında yitip giden günlere.

K5: Yani elbette hani sonuçta 11-12 yaşındasın ilk kez soyut düşünmeye başlıyorsun. Yani aslında iyi kötü ahlak ahlaksız süreçte ilk kez öğrenmeye başladığın zamanlarda annen babanın onu aldattığını söylüyor ve sen bunu tam olarak değerlendirecek kabiliyete sahip değilsin 11-12 yaşlarında. Aldatmak nedir hani başka bir kadın başka bir erkek nasıl olur? Ve annen sana bunu devamlı söylüyordu.

K11: Annem çok kızdı sen o soysuz ile mi konuşuyorsun, hakkımı helal etmem sana filan diye? Bende anne neden, o benim babam, babalıktan hiçbir şey görmedim bırakta bundan sonra en azından mutlu olayım diye bayağa bir kavga ettik.

Şekil 8 üzerinde Baker ve Fine'nin (2008) dokuz yabancılaştırma davranış basamağı ile yabancılaştırma deneyim süreci kodları kod birlikte oluşum modeli (çakışan kodlar) de çalışılmış ve bu çalışma sonrasında, hedefi karalama

kodunun (160), gerçeküstü iddia kodunun (121), hedefi koruyunca sevgiden mahrum bırakmanın (64) ve geniş aileden uzaklaştırma (31) davranışlarının en yoğun olarak yabancılaştıran ebeveyn tarafından kodlandığı görülmektedir.

Şekil 8'de en yoğun görülen hedefi karalama davranışının (160) diğer kodlarla olan çakışma modeli incelendiğinde, hedef hakkında karalama/ kötü söz söyleme davranışının (85) en yoğun kodlandığı ve bu kodu hedef ebeveyne karşı kuşku uyandırma/ şüphe yaratma (75) davranışı takip ettiği görülmektedir. Bu kodlar hakkında katılımcıların ifadeleri aşağıda belirtilmektedir.

K10: ...annemle babam ayrılınca, babam bu kadın benle evliyken zaten başka biri vardı evi de benden kandırarak aldı filan derdi.

K11: ...sonra bir gün nasıl oldu tam hatırlamıyorum ama babalık evde yokken anneme sorduk babamız nerde, biz babamızı istiyoruz diye.

Araştırmacı: Ne dedi peki?

K11: O sizi bırakıp gitti dedi. Rus karılarına gitti. Yok babanız diyerek bizi başından savdı.

Şekil 8'de ikinci en yoğun görülen gerçeküstü iddia da bulunma davranışı (121) hedefe karşı kuşku uyandırma/ şüphe yaratma (68) davranışı ile en yoğun çakışma gösterdiği görülmekte olup, hedef hakkında karalama/ kötü söz söyleme (53) davranışının ise ikinci yoğunlukta olduğu saptanmıştır. Bu iki kod hakkında katılımcıların ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

K8:anneni alıp o adamın kapısına götüreceğim. Beni yine aldatıyor ediyor, rahat durmuyor vesaire vesaire diyerekten. Ben sizin için, şey bu kadına katlanıyorum diye bir şey kullanıyor bize. Ama saklıyorum diyor.

K6:hani iyi anne olmadığını üstüne basarak söylüyordu.

Şekil 8'de üçüncü en yoğun görülen hedef ebeveyni koruyunca sevgiden mahrum bırakma davranışının (64); geri çekilme, sevgiden mahrum bırakma (23), çocuğun hedef ebeveyni reddetmesi için baskı kurma (22) ve yabancılaştıran ebeveynin çocuğu kendine bağımlı hale getirme davranışı (19) kodları ile

çakışma yaşadığı saptanmıştır. Gardner (2001), EYS'nin ortaya çıkmasında bir ebeveynin çocuğu programladığını belirtmekte ve bu programlama olmadığında bu rahatsızlığın oluşmayacağını vurgulamıştır. Bu yönüyle çocuğun hedef ebeveyni reddetmesi için yabancılaştıran ebeveynin kasıtlı olarak baskı kurmasının nedenselliğini ebeveyn yabancılaştırması ile ilişkisini ortaya çıkarmaktadır,

Bu kodlar hakkında katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir.

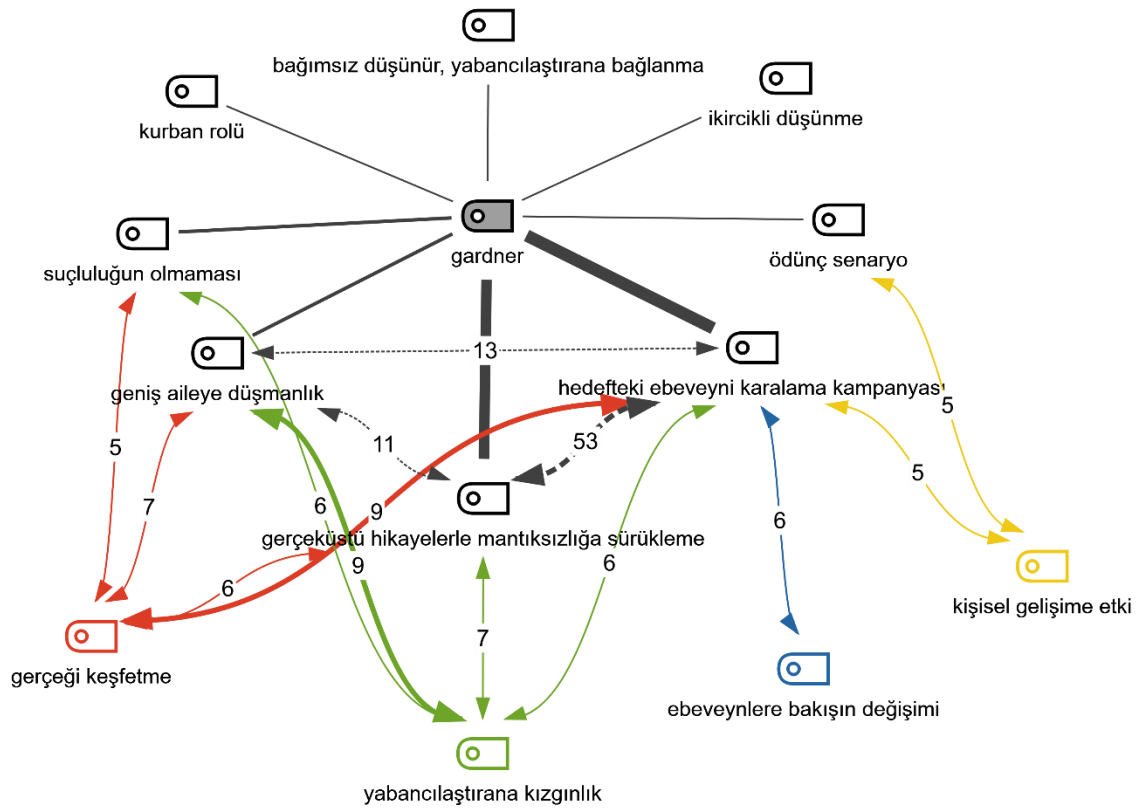
K5: Anneme açıklamaya çalışıyordum, çok ağladığım zamanlar oldu, hayır ben senin tarafındayım diye anlatmaya çalışıyordum. Hatta şu oldu. Annem babama düşkünlüğümü biliyordu, bir ara beni görüştürmeme kararı almıştı birden. Ama ben babamla hep konuşurdum, daha çok konuşurdum babamla, hatta bir gün lunaparka gitmiştik ben babama anlatmak konuşmak istiyordum ama annem izin vermedi bende ağladım ve annem sonunda telefonu verip git uzakta konuş diye telefonu vermişti. Böyle olduğunda da annem 'sen babanın kızısın' derdi bende 'hayır anne ben senin yanındayım, bak bende ona çok kızıyorum' diyerek ağlardım.

K1: Annem biz babaannemlere gidiyoruz diye bize döndüğümüzde yemek bile yapmazdı. Nerde yediyseniz hadi oraya gidin yallah, ananız yok sizin diye çok aç bırakmaya çalıştı bizi.

Araştırmacı: Peki sen annene hayır o (babam) öyle değil dediğini söyledin ya o zaman annenin reaksiyonu ne oldu?

K9: Eeee agresiflik, küçümseme, yok sayma bizi...

Şekil 9. Gardner Kod-Alt Kod Bölümler Modeli'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli ile Yabancılaştırma Deneyimi Sonrası Aynı Şekil Üzerinde Gösterimi

Şekil 9'un oluşturulmasında Şekil 7'de gerçekleştirilen analiz çalışma basamakları gerçekleştirilmiştir. Birinci basamakta, Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma basamakları kod-alt kod bölümler modeli çizgi genişliğinin kod sıklığını yansıttığı ile oluşturulmuş ve bu sayede kodların frekans ağırlıkları tespit edilmiştir. İkinci basamakta, Gardner Kuramının 8 basamağının kendi arasındaki ilişkinin tespit edilebilmesi amacıyla kod birlikte oluşum modeli çalışması gerçekleştirilmiştir. Üçüncü basamakta ise deneyim sonrası kodları ile Gardner'ın yabancılaştırma basamak kodları arasındaki ilişkinin tespit edilmesi için kod birlikte oluşum modeli çalışması gerçekleştirilerek haritanın son hali ortaya çıkmıştır. Kod birlikte oluşum modeli için çakışan kodlar modeli seçilmiş ve minimum birlikte oluşum sıklığı beş olarak düzenlenmiştir. Beş olarak düzenlenmesinin amacı, yüksek orandaki kodların çakışma özelliklerini görmek ve düşük düzeyde çakışma oluşturan kodların şekil üzerinde karmaşıklığa neden olmamasıdır. Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma davranışları içerisinde en yoğun ilk üç koda bakıldığında 'hedefteki ebeveyni karalama kampanyası'nın

en yoğun kodlandığı, onu sırasıyla 'gerçeküstü hikayelerle mantıksızlığa sürükleme' ve 'geniş aileye düşmanlık' davranışları görülmektedir.

Şekil 9 üzerinde Gardner'ın (2001) yabancılaştırma davranış basamakları ile yabancılaştırma deneyim sonrası kodları kod birlikte oluşum modeli (çakışan kodlar) de çalışılmış ve bu çalışma sonrasında, yabancılaştırana kızgınlık kodunun (28), gerçeği keşfetme kodunun (27), kişisel gelişime etki kodunun (10) ve ebeveynlere bakışın değişimi kodunun (6) en yoğun olarak kodlandığı görülmektedir.

Yabancılaştırma deneyimi sonrası en yoğun oluşan yabancılaştırana kızgınlık (28) kodunun Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma davranışları ile oluşturulan çakışma modeli incelendiğinde, geniş aileye düşmanlık dokuz, gerçeküstü hikayelerle mantıksızlığa sürükleme yedi, suçluluğun olmaması ve hedefteki ebeveyni karalama kampanyası davranışları ile 6'şar kod çakıştığı görülmektedir.

1992'de İsveç'te babasız büyüyen çocuklarla yapılan görüşmelere dayanan önemli bir araştırma projesi kitaplaştırılmış ve ebeveyn yabancılaştırmasının etkisi anne ve babasını sevebilmesine izin verilmeyen bir çocuk tarafından şu sözlerle ifade edilmiştir; "*İkisi de benim kan dolaşımında*" (Oberg & Oberg, 1992)

Bu kodlar hakkında katılımcıların ifadeleri yoğunluk sırasına göre şu şekildedir;

(K1) : Hocam ben o ilk gittiğimiz güne kadar amcamı sülalenin parasını yiyen zorba kötü adam diye tanıdım bildim nefret ettim, keza babaannem içinde. Hatta ilk giderken babamın zoruyla gittim. İçimde merak olmasaydı yine gitmezdim annemin dolduruşlarından sonra. Biz zaten küçükken annemin yarattığı bir dünyayı gerçek sanarak büyümüşüz. Ondan tüm kinim anneme, mutlu olunabilecek her günümüz annemin paranoyasından dolayı mahvolmuş...

K11 :Ya hocam dedim ya ablamla sorduğumuzda hep babamı bizi terk edip gittiğini anlattı, bizi hiç düşünmediğini, kendi keyfi için yaşadığını söylerdi. İtin den tut da hayvana, karı delisinden tut da şerefsizce kadar hep hakaret duyduk zaten.

Araştırmacı: Peki sana bu ne hissettiriyordu baban hakkında bu şekilde konuşurken?

K11 : Ya hocam o zamanlar üzülüğümü korktuğumu dahi anlayamıyordum. Hep öyleydik çünkü. Baba demek bizi terk eden kişi

babalık ise bizi döven kişiydi. Şimdi şimdi anlıyorum fark ediyorum ne kadarda boktan bir çocukluk yaşadığımı. Çalınmış resmen çocukluk sevincim. Mesela hiç salıncakta babam beni sallayamadı, hiç beraber oyun oynayamadık, hiç dondurma yiyemedik... (ağlamaklı...)

K4:ya o zamanlar inanıyordum hocam. Çünkü hani işte dediğim gibi amcamgil hani babamla kötü davranınca o zaman annem haklıymış şeyinden dönüyordum ama aslında daha sonradan da işte bu yaşımda aslında annemin haksız olduğunu gördüm yani. Çok karışık hocam olaylar (gülümseyerek). Yani anneme küçükken hak veriyordum ama daha sonradan işte bu olaylar konuşuldukça, konuştukça. Yani annemin haksız olduğunu anladım.

K6: Dediğim gibi sadece tek taraftan iletişim olduğu için o tarafı da dinlemediğim için sadece nefret ve kin oluşuyordu.

Yabancılaştırma deneyimi sonrası en yoğun ikinci oluşan gerçeği keşfetme (27) kodunun Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma davranışları ile oluşturulan çakışma modeli incelendiğinde, hedefteki ebeveyni karalama kampanyası dokuz, geniş aileye düşmanlık yedi, gerçeküstü hikayelerle mantıksızlığa sürükleme altı ve suçluluğun olmaması davranış kodları ile çakıştığı görünmektedir. Bu kodlar hakkında katılımcıların ifadeleri yoğunluk sırasına göre şu şekildedir;

K9:tam olarak ifade edemiyorum ama anne babama karşı beni nasıl doldurdu. Ama bunu anneme direk söylemedim farklı şekilde lanse ettim.

Araştırmacı: Nasıl lanse ettin?

K9: Yani sen beni doldurmuşsun diyemedim. Boşuna yoruyorsun kendini, bu adam bu şekilde, onu değiştirmeye çalışma, artık kabullen ve sorun yaratma. Hani çocuk avutur gibi, o çirkin sen cicisin gibi avutmaya çalışıyorum.

K9'un bu ifadesi gerek artık kasıtlı olarak yabancılaştıran ebeveyn tarafından yapılan yabancılaştırmının farkındalığının oluştuğunu gerekse de ebeveynin gerçekleştirmesi gerektiği güçlendirmeyi kendisinin üstlenmek zorunda kaldığını göstermektedir.

K2: Beni yıllarca annem ve ananeme doldurmaya çalıştılar. Küçükken hatırlıyorum ananemden uzak durmaya çalışırdım, sonra sonra bu geçti.

Araştırmacı: Neden uzak durmaya çalışırdın? Bir şey mi olmuştu?

K2: Hayır. Ananem dünya iyisidir. Ama işte küçükken o kadar çok babam babaannem kötü konuşurdu ki korkardım o yüzden. Hatta babam saçını ananen hep yolar demişti, o yüzden ona taratmazdım saçlarımı.

K2'nin ifadesine bakıldığında ebeveyn yabancılaştırma davranışının sadece yabancılaştıran ebeveyn tarafından yapılmadığı aynı zamanda yabancılaştıran ebeveynin geniş ailesinin de etkisinin olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan bu durum başka çalışmalarda da gözlemlenmiştir. Torun (2017), ebeveyne yabancılaşma sürecinde genellikle yabancılaştıran ebeveynin geniş ailesinin de rol oynadığını ve hedefteki ebeveyne yönelik yapılan beyin yıkama kampanyasına sorgusuz bir biçimde destek verdiğini ifade etmiştir.

K4: Annem babamın onu aldattığını düşünüyordu. Hıhı işte beni aldatıyor işte. Eee X'in (yaşanan şehir) her semtinde bir tane karısı varmış, babamın öyle diyordu. Evde para yetmediği için yetmiyordu hocam. Çünkü yok yani yok. Hani gerçekten de yok.

K8: ...babama çok kızgın olduğum için anneme sürekli söyledikleri bana çok mantıklı gelirdi, doğrudu da çünkü ama aslında çok yanlış bir şey. Çünkü aslında ben onun ebeveyni değilim. Ben onun ebeveyniymişim gibi davranıyor bazen..

Şekil 9'da üçüncü en yoğun yabancılaştırma sonrası oluşan kod olan kişisel gelişime etki (10) kodunun Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma davranışları ile oluşturulan çakışma modeli incelendiğinde, hedefteki ebeveyni karalama kampanyası davranışı ile ödünç senaryo kodunun 5'şer çakışma kodu olduğu görülmektedir.

Yabancılaşmış aileleri tanımlamak için Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma basamak tanımını kullanan Stoner-Moskowitz, boşanmış ebeveynlerin 141 çocuğunu incelediği çalışmasında, dört gruptaki çocukların da benlik kavramının azaldığını bulmuş ve boşanma çatışmasının benlik kavramı ile ters orantılı olduğunu ifade etmişlerdir (Stoner-Moskowitz, 1998).

Bu kodlar hakkında katılımcıların ifadeleri şu şekildedir.

K1:herkesten kaçan o çocuk olarak kalacaktım ama şimdi en güvendiğim insanın annemin kötü olabileceğini kabul edip güzel insanları tanımaya çalışıyorum.

K6: bunu bana yapmamaları gerekiyordu oldu.

Araştırmacı: Neden sence peki, sence neden bunu yapmamaları gerekiyordu?

K6: İşte o sözcükleri kullanarak düşmanlaştırmaları. İyi yönde bahsetmeleri gerekiyordu. Çünkü onu gördüğümde mesela mesafeli olmam gerekmiyordu benim (annesini ifade ediyor)

Araştırmacı: Rahat ol.

K6: Gördüğümde mesela koşarak boynuna atlamam gerekiyordu. Hep bir mesafe vardı.

Araştırmacı: Peki, Bu annende gördüğünde koşup kucağına atlayamamak sende nasıl bir duygu hissettiriyor?

K6: Çocukluğumun çalındığını düşünüyorum.

Şekil 9'da dördüncü en yoğun yabancılaştırma sonrası oluşan kod olan ebeveynlere bakışın değişimi (6) kodunun Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma davranışlarından sadece hedefteki ebeveyni karalama kampanyası ile çakışma oluşturduğu görülmektedir. Bu kod hakkında katılımcıların ifadeleri şu şekildedir.

K2: Evet tıpkı silah gibi... ama silah boşa çıktı. Hatta bunlardan dolayı annemle ilişkilerim daha da güçlendi sonradan. Ama bunu annemin sabrı ile olduğunu söyleyebilirim. Çünkü küçükken korkarak giderdim ananemin yanına ama onlar hep sevgiyle karşılık verdiler, babamlar gibi karşı tarafı kötülemediler hiç.

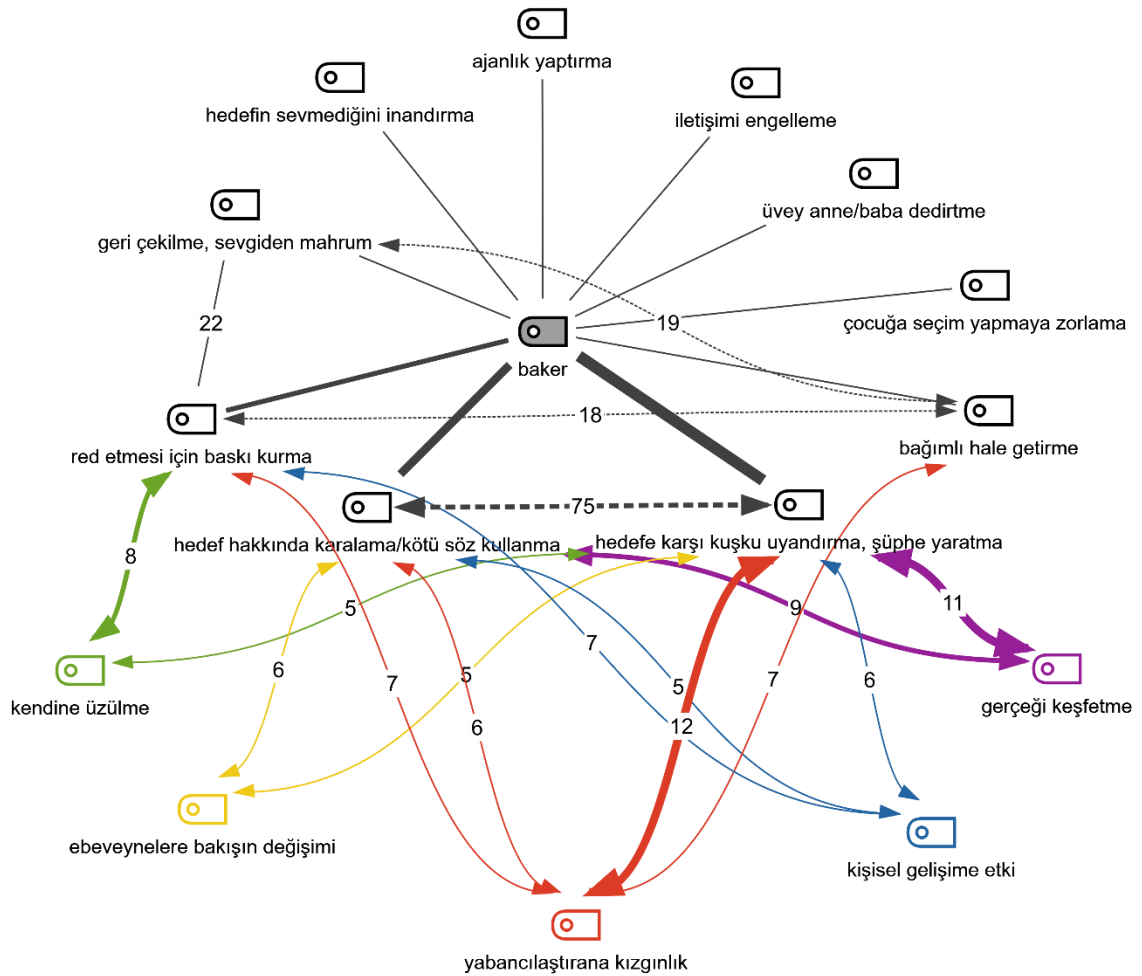
Araştırmacı: Peki şu anını düşünecek olursan, yaşamış olduğun bu deneyimler sana nasıl hissettiriyor? Yani annene ve babana karşı olan bakış açın değişti mi?

K9: Evet değişti.

Araştırmacı: Nasıl değişti?

K9: Eeee.. acı veren kişi daha çok sevilir bilirsiniz, anneme de çok bağılıyım babama da. Annemi halen içimde bir şekilde affetmeye çalışıyorum, bunun farkındayım. Gerek babama karşı olan davranışlarından dolayı gerekse de bana karşı olan davranışlarından dolayı. Ama halen aynı hisler var içimde. Anladıktan sonra hıııı dedğim oldu.

Şekil 10. Baker ve Fine Kod-Alt Kod Bölümler Modeli'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli ile Yabancılaştırma Deneyimi Sonrası Aynı Şekil Üzerinde Gösterimi

Şekil 10 oluşturulmasında Şekil 7'deki analiz çalışma basamakları takip edilmiştir. Birinci basamakta, Baker ve Fine'nın (2008) ebeveyn yabancılaştırma basamakları olan 14 basamaktan dokuz tane kodu kod-alt kod bölümler modeli çizgi genişliğinin kod sıklığını yansıtmaları ile oluşturulmuş ve bu sayede kodların frekans ağırlıkları tespit edilmiştir. İkinci basamakta, dokuz kod basamağının kendi arasındaki ilişkilerin tespit edilebilmesi amacıyla kod birlikte oluşum modeli çalışması gerçekleştirilmiştir. Üçüncü basamakta ise deneyim sonrası kodları ile Baker ve Fine'nın yabancılaştırma basamak kodları arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi için kod birlikte oluşum modeli çalışması gerçekleştirilerek haritanın son hali ortaya çıkmıştır. Kod birlikte oluşum modeli için çakışan kodlar modeli seçilmiş ve minimum birlikte oluşum sıklığı beş olarak düzenlenmiştir. Beş olarak düzenlenmesinin amacı, yüksek orandaki kodların çakışma özelliklerini görmek

ve düşük düzeyde çakışma oluşturan kodların şekil üzerinde karmaşıklığa neden olmamasıdır.

Baker ve Fine'nin (2008) ebeveyn yabancılaştırma davranışları içerisinde en yoğun ilk üç koda bakıldığında 'hedefe karşı kuşku uyandırma, şüphe yaratma' kodunun en yoğun kodlandığı, onu sırasıyla 'hedef hakkında karalama/kötü söz söyleme' ve 'hedef ebeveyni reddetmesi için baskı kurma' davranışları olduğu görülmektedir.

Şekil 10 üzerinde Baker ve Fine'nin (2008) yabancılaştırma davranış basamakları ile yabancılaştırma deneyim sonrası kodları kod birlikte oluşum modeli (çakışan kodlar) de çalışılmış ve bu çalışma sonrasında, yabancılaştırana kızgınlık kodunun (32), gerçeği keşfetme kodunun (20), kişisel gelişime etki kodunun (18), kendine üzülmeye (13) ve ebeveynlere bakışın değişimi kodunun (11) en yoğun olarak kodlandığı görülmektedir. Bu yönü ile ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalan katılımcıların her iki ebeveyn yabancılaştırma davranış modelinde de (Gardner ve Baker ile Fine) yabancılaştırma sonrasında yaşamış oldukları durumların neredeyse aynı olduğu görülmektedir.

Yabancılaştırma deneyimi sonrası en yoğun oluşan yabancılaştırana kızgınlık (32) kodunun Baker ve Fine'nin (2008) ebeveyn yabancılaştırma davranışları ile oluşturulan çakışma modeli incelendiğinde, hedefe karşı kuşku uyandırma, şüphe yaratma 12, hedef ebeveyni reddetmesi için baskı kurma ve bağımlı hale getirme 7'şer ve hedef ebeveyn hakkında karalama, kötü söz söyleme davranışı ise altı defa çakışma gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu kodlar hakkında katılımcıların söylevleri yoğunluk sırasına göre şu şekildedir;

Araştırmacı: Annen babana karşı karalamaya çalışır mıydı sizi?

K1: başka bir şey yapmazdı ki. Ne pısrıklığı kalmıştır ne adamlığı. Onlarca yüzlerce şey duydum annemden şimdiye kadar.

Araştırmacı: Peki baban ne diyordu o zamanlarda?

K1: Ya sabır çekip, susturmaya çalışıyordu.

Araştırmacı: Neden susturmaya çalışıyordu?

K1: Rezil oluyorduk hocam çünkü tüm mahalleye. Apartmanda zaten herkes bize acıyan gözle bakardı neredeyse hep. Annem çenesi hiç durmazdı ki.

K1'in ifadesine bakıldığında deneyimlemiş olduğu ebeveyn yabancılaştırmasının farkındalığı sonucunda yabancılaştıran ebeveyne karşı kızgınlık ve mesafe yarattığı, hedef ebeveyne karşı ise daha yakın durmaya başladığı gözlemlenmektedir. Bu durumunda ebeveyn yabancılaştırmasının farkındalığı sonucunda yabancılaştıran ebeveyn tarafından atılan okların kendisine dönmesine neden olduğunu gözler önüne sermektedir.

K5: annem o zamanda sen hep babanın tarafını tutuyorsun deyip kavga ederdik.

Araştırmacı: Peki o zaman sen ne hissediyordun?

K5: Anneme açıklamaya çalışıyordum, çok ağladığım zamanlar oldu, hayır ben senin tarafındayım diye anlatmaya çalışıyordum. Hatta şu oldu. Annem babama düşkünlüğümü biliyordu, bir ara beni görüştürmeme kararı almıştı birden. Ama ben babamla hep konuşurdum, daha çok konuşurdum babamla, hatta bir gün lunaparka gitmiştik ben babama anlatmak konuşmak istiyordum ama annem izin vermedi bende ağladım ve annem sonunda telefonu verip git uzakta konuş diye telefonu vermişti. Böyle olduğunda da annem 'sen babanın kızısın' derdi bende 'hayır anne ben senin yanındayım, bak bende ona çok kızıyorum' diyerek ağlardım.

K10: Ben o boşanma döneminde benim şahitlik yapmamı istediklerinde anladım. Babam hatta ayrıldıktan sonra onu aradığımda sen bana şahitlik yapmadın artık sen benim kızım değilsin, neden beni arıyorsun beni arama, yanımda olsaydın şevket amcan sana ayda bin lira cebine harçlık koyacaktı dedi, bende baba bin lira parayla nasıl okuyayım dedim sonra telefonu suratıma kapamıştı. Ben işte o dönem ortada kurban olduğumu anladım. Annem tarafından anlamamıştım ama babamın böyle konuşmasından sonra anlamıştım.

K7: İşte o küçükken alkol alırken bayağa kaçırıldı alkolün dozunu. Sonra bir kere bizi yetimhaneye doğru götürdü. Tehdit etti bizi (yoğun ağlamaklı). Ondan sonra işte biz ablamlarla ağlaya ağlaya yalvardık. Sonra bırakmadı tabi de, ama bize işte bizi tehdit edip bizim ona mahkummuş gibi davranmasına sinir oluyorduk.

Araştırmacı: Ne hissettiriyordun?

K7: Muhtaç hissediyorduk.

Araştırmacı: Peki sende bu muhtaç hissetme durumu sende nasıl bir duygu hissettiriyordu?

K7: Küçükken korkuyordum babamda giderse ne yapacağım diye ama şimdi öyle bir korkum yok çünkü büyüdükçe kendi ayaklarımın üzerinde durup kimseye muhtaç olmayacağım demeye başladım.

K4:babama sürekli sövüyordu, sevmediğini biliyordum ama işte mesela. İşte onu işte baban sizin yüzünüzden oluyor her şeyi babanız yapıyor. Babanızdan bıktım.

Yabancılaştırma deneyimi sonrası en yoğun oluşan ikinci koda bakıldığında gerçeği keşfetme (20) kodunun Baker ve Fine'nın (2008) ebeveyn yabancılaştırma davranışları ile oluşturulan çakışma modeli incelendiğinde, hedefe karşı kuşku uyandırma, şüphe yaratma 11 ve hedef ebeveyn hakkında karalama, kötü söz söyleme davranışının ise dokuz defa çakışma gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu kodlar hakkında katılımcıların söylevleri yoğunluk sırasına göre şu şekildedir;

K1: Hocam annemin bin dediğinden biri anca doğrudur. Bize yıllarca babaannemin hırsız olduğunu söyledi alakası yokmuş, pis karı derdi annemden daha temizdir babaannem, amcamın tüm aileyi soyduğunu söyledi beni de ablamı da üniversite amcamla babam okutuyor. Tüm yazları amcamla beraberiz, adam hem bize hem babaannelere bakıyor nerdeyse.

K11: Babam bizi seviyormuş meğerse, bizi terk etmemiş. Bunu bilmek o kadar rahatlattı ki beni. Üzerimde hiç bilmediğim bir yük varmışta kalkmış gibi. Şimdi herşey çok daha farklı. Küçükken dedim ya hiç anım yok babamla, o zamanlar bunu çok da önemseyemiyordum annem yanımda olsun yeterdi benim için ama şimdi herşeyi öğrenince kendime üzülüyorum. Bende mutlu olabilirmişim, benim de resimlerim olabilirmiş babamla.

Yabancılaştırma deneyimi sonrası en yoğun oluşan üçüncü koda bakıldığında kişisel gelişime etki (18) kodunun Baker ve Fine'nın (2008) ebeveyn yabancılaştırma davranışları ile oluşturulan çakışma modeli incelendiğinde, hedef ebeveyni reddetmesi için baskı kurma yedi, hedef ebeveyne karşı kuşku uyandırma, şüphe yaratma altı ve hedef ebeveyn hakkında karalama, kötü söz söyleme davranışının ise beş defa çakışma gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu kodlar hakkında katılımcıların söylevleri yoğunluk sırasına göre şu şekildedir;

K3: Kendimle alakalı hani, tek başıma, yalnız olduğumu hissettim. Herkesin yani arkadaşlarıma bakıyorum annesi babası destek yanında, ama benim

kimsem yok. Arkamı yaslayabileceğim kimsem yok. Beni bu kadar niye yalnız bıraktılar, neden beni kullanmaya çalıştılar. Kızıyorum ikisine de.

K4: Hiçbir şey eskisi gibi olmuyor çünkü hani yani benden şey bekliyorlar işte o kaosu içinde benden bir başarı bekliyorlar.

K6:hiçbir değerimizin olmadığını fark ettim.

Araştırmacı: Bu sana ne hissettirdi?

K6: Kötü hissettirdi, bizim ne suçumuz vardı!!?

Yabancılaştırma deneyimi sonrası en yoğun oluşan dördüncü koda bakıldığında kendine üzülmeye (13) kodunun Baker ve Fine'nin (2008) ebeveyn yabancılaştırma davranışları ile oluşturulan çakışma modeli incelendiğinde, hedef ebeveyni reddetmesi için baskı kurma sekiz ve hedef ebeveyne karşı kuşku uyandırma, şüphe yaratma davranışının ise beş defa çakışma gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu kodlar hakkında katılımcıların söylevleri yoğunluk sırasına göre şu şekildedir;

K11: ben babası tarafından terk edilen K11 değilmişim babasından koparılan K11'mişim... bunu bilmek ne bileyim mutlu ediyor insanı, ağlamaklı bir mutluluk. Hem geçen yıllara kinim, kızgınlığım var hemde şimdi en azından gerçeği bilmenin, değerli olmanın, babamın yanımda olmasının mutluluğu var.

K1: Diyorum ya bize neler neler ile büyüttü ben babaannemi hırsız pis durmadan laf taşıyan dırdır yapan babamı sevmeyen bizi sevmeyen biri olarak tanıdım alakası bile yokmuş. Şimdi şimdi düşünüyorumda evde kavga çıkmasın diye aramıyor bile, hatta okula gelip benle ablamı okulun dışından seyredermiş dedemle. Sırf annem sorun çıkarmasın huzurlu olsunlar diye. Kadın bunu düşünüyor annemde neler diyor. Yok hocam annemin yatacak yeri yoktur, ona da dedim bunu. Sen bizim çocukluğumuzu çaldın kendi yalanları ile herkes seni bu yüzden sevmiyor diye.

Araştırmacı: Çocukluğumuzu çaldın derken?

K1: Hocam ben babamın ailesini hiç görmeden büyüdüm. Benim en güzel günlerim neredeyse onlarla oldu oysa ki. Amcamla onlarca yere gittik, aylarca yazlıkta babaannem dedemle keyifle tatil yaptık. Ya kavgasız gürültüsüz bağırsız bir hayatı ilk kez gördüm ben onlarla. Ondan diyorum. Çocukluğum sadece kavgadan ibaret. Hergün annemin babamın tepesinde o şunu dedi, o bunun parasını aldı, biz aç kaldık, biz şunsuz kaldık diye.

Yabancılaştırma deneyimi sonrası en yoğun oluşan beşinci koda bakıldığında ebeveynlere bakışın değişimi (11) kodunun Baker ve Fine'nin (2008) ebeveyn yabancılaştırma davranışları ile oluşturulan çakışma modeli incelendiğinde, hedef ebeveyni karalama, kötü söz söyleme altı ve hedef ebeveyne karşı kuşku uyandırma, şüphe yaratma davranışının ise beş defa çakışma gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu kodlar hakkında katılımcıların söylevleri yoğunluk sırasına göre şu şekildedir;

K11:değişmez mi hocam, babam benim korkulu rüyamdı, hani küçükken karşıma çıksa silah tutuşturular elime vuracağım adamdı ama şimdi gerçekleri görünce benim herşeyim oldu. Yıllarca biz ablamla burada işkence çekerken o da orada tek başına işkence çekmiş bize hasret.

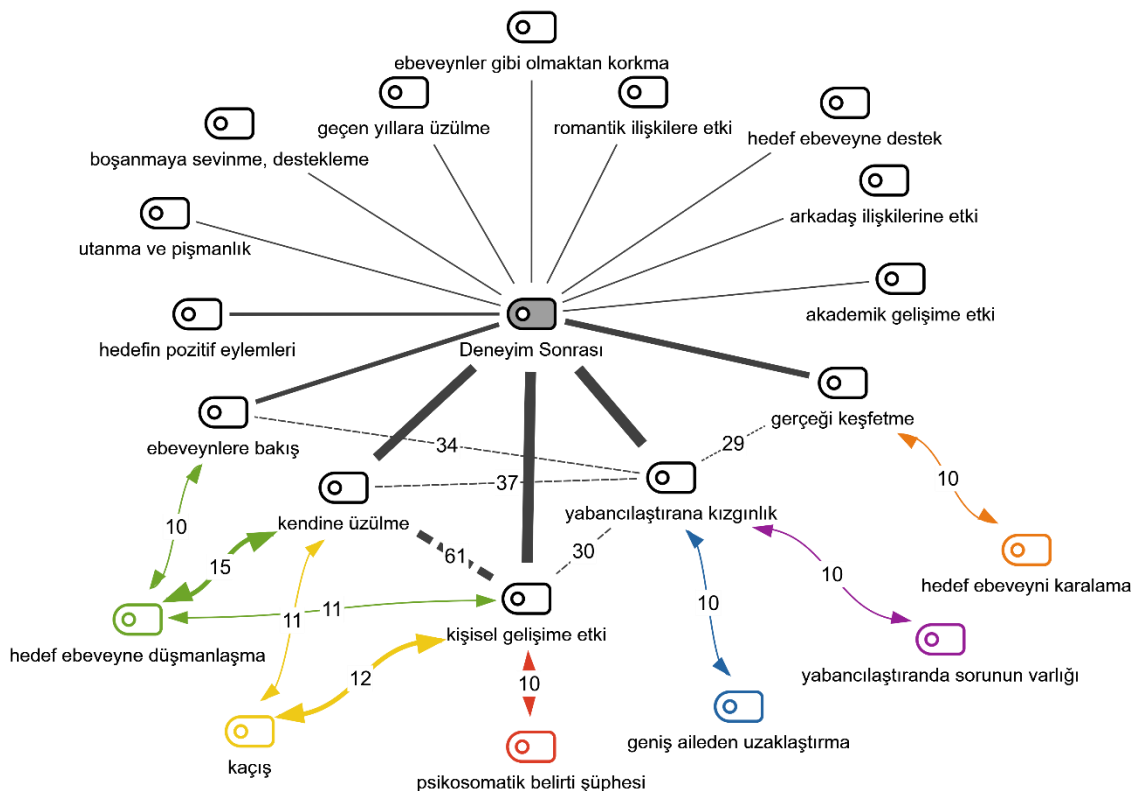
Araştırmacı: Şu ana gelecek olursak (21 yaş) annene ve babana karşı bakış açın değişti mi?

K10: Değişti hocam çok değişti.

Araştırmacı: Ne değişti?

K10: Anneme o dönem ne yapsam hak ediyor diyordum ama şimdi hiç birşeyine kıyamıyorum. Ne derse ikiletmiyorum. Babama karşı da şöyle değişti, daha çok kırgınım. Azıcıkta özlüyorum açıkçası.

Şekil 11. Deneyim Sonrası Öz değerlendirme Kod-Alt Kod Bölümler Modeli'nin Kod Birlikte Oluşum Modeli ile Deneyim Süreci Kod Birlikte Oluşum Modeli'nin Aynı Şekil Üzerinde Gösterimi

Şekil 11'in oluşturulmasında öncelikle ebeveyn yabancılaştırma deneyimi sonrası katılımcıların kodları Kod-Alt Kod Bölümler modeli çizgi genişliğinin kod sıklığı çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu model çalışmasında en yoğun sıklık kişisel gelişime etki kodunda oluşurken, yabancılaştırana kızgınlık, kendine üzülmeye, gerçeği keşfetme, ebeveynlere bakışın değişimi ise yoğun sıklığa sahip olan kodlardır. Bu çalışmanın ardından ebeveyn yabancılaştırma deneyimi sonrası oluşan kodlar kendi içlerinde ilişkinin incelenmesi için Kod Birlikte Oluşum modeli (çakışan kodlar) çalışması yapılmış ve bu çalışma sonrasında en yoğun ilişkinin kişisel gelişime etki ile kendine üzülmeye kodunda (61) gerçekleştiği tespit edilmiştir. Bu ilişkiyi sırasıyla kendine üzülmeye ile yabancılaştırana kızgınlık (37), ebeveynlere bakışın değişimi ile yabancılaştırana kızgınlık (34), kişisel gelişime etki ile yabancılaştırana kızgınlık (30) ve gerçeği keşfetme ile yabancılaştırana kızgınlık (29) arasında gerçekleştiği görülmektedir. Bu çalışma sonrasında

yabancılaştırana kızgınlık kodunun diğer kodlarla en yoğun çakışma yaşadığı (130) görülmektedir.

Şekil 11'in oluşturulmasında üçüncü basamakta ise ebeveyn yabancılaştırma deneyim sonrası oluşan kodlar ile ebeveyn yabancılaştırma deneyim sürecindeki kodların ilişkilerinin belirlenebilmesi için Kod Birlikte Oluşum modeli (çakışan kodlar) çalışması gerçekleştirilmiştir.

Yapılan bu çalışma sonrasında en yoğun ilişkinin, hedef ebeveyne düşmanlaşma kodunda gerçekleştiği, bu kodun, kendine üzülmeye kodu ile 15, kişisel gelişime etki kodu ile 11 ve ebeveynlere bakışın değişimi kodu ile 10 kez çakışan kod oluşturduğu görülmektedir. Ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalmış 40 katılımcı ile yapılan nitel çalışma sonucunda, yabancılaştıran ebeveyn tarafından en sık kullanılan stratejilerin hedef ebeveyn hakkında kötü sözler söylemek, hedef ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkiyi sınırlamak, sevgi azlığı ve öfke olduğu vurgulanmıştır (Baker, 2007).

Bu kod hakkında katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir.

K7:ama annemde ulaşmak istese ulaşırdı diye düşünüyorum.

K8: babama karşı bir uzaklaşma olurdu...

K9:endişelendim hocam, babam annemi mi aldatıyor diye. Çok kötü hissetmişim. Çok kızmışım babama. Annemi böyle daha masum daha çaresiz gördüğüm için babama karşı büyük bir kızgınlık oluşmuştu içimde. Babamdan soğumuştum. Babama karşı tek soğumam böyle olmuştu.

K3: Evet, çok sık kullandı. Aldattı beni dedi. Gerçekten çok şeyler söyledi. Sonra ben bunlara inanıp döndüğümde. Anneme bayağı bir yanı şey yapmışım o zaman hani başka biri mi var işte sen babamdan niye boşanmak istiyorsun? Senden işte ev yüzünden kavga etmediniz. Siz başka bir şey var falan diye baya bir kavga ettim annemle.

Araştırmacı: Annen ne dedi peki sen öyle söyleyince?

K3: Hiçbir şey demedi, ağladı, öyle bir şey yok, seni doldurmuşlar dedi. Böyle bir şey olsaydı, ben şu an sizin yanınızda mı olurum dedi. Ama sonra gerçekten dayımın yanına gitmiş olan sonra annem gitti tabi acaba hani gitti adama mı gitti falan diye düşünmüştüm. Bende o ara ama. Sonra dayımlar arayınca. Hani benim yanımda. Öylelikle ikna olmuşum ben işte.

Şekil 11'in üçüncü basamağında oluşan en yoğun ikinci ilişkiye bakıldığında kaçış kodunun olduğu görülmektedir. Kaçış kodu kişisel gelişime etki ile 12 ve kendine üzülmeye kodu ile 11 kez çakışma gerçekleştirmiştir. Bu kod hakkında katılımcıların ifadeleri şu şekildedir;

K10: Hocam ben okula gidiyom ee ne derse veriyorsun kafanı nede birşeye. Yani okuldan kaçıyorum sürekli. Sonra annemi arıyorlar okuldan kaçtı diye. Annem beni arıyor bağıyor. Ben ne okula gitmek istiyordum ne eve gitmek. Sadece gezmek istiyordum, kafamı dağıtmak istiyordum. Oraya gideyim buraya gideyim ama okula veya eve gitmeyeyim. Eve gerçekten girmiyordum. Sabah çıkıyordum bi yemek yemeye geliyordum annem cafeden alırdı beni akşam.

Araştırmacı: Peki bu olaylar yaşanmadan önce nasıldı okul hayatın?

K10: İyi di hocam.

Araştırmacı: Peki okuldan neden kaçıyordun, senin için nasıl bir anlamı vardı?

K10: Valla hocam okulda durmak beni sıkıyordu. 40 45 dakika sınıfta duruyorsun ve ben durmadan birşeyler düşünüyordum, benim kafamda durmadan o dönüyordu. Ama gezdiğimde öyle değildi. Oraya gidiyoruz buraya gidiyoruz, o aktiviteyi yapıyoruz bu aktiviteyi yapıyoruz düşünmeye zamanım kalmıyordu. Tek kalmak istemiyordum. Hatta bu konu hakkında ilk kez bu kadar uzun konuştuğum kişi siz olabilirsiniz. Direk kapatırıyorum konuyu kim olursa olsun karşımdaki ister partnerim olsun ister arkadaşım ister annem olsun.

K10'nun ifadesine bakıldığında ev içerisinde yaşamış olduğu kaotik sorunların üstesinden tek başına gelemediği ve sorunların çözümsüzlüğünden dolayı gözardı etme ya da yok sayma davranışını sergileme yolunu seçtiği görülmektedir. Bu durum aslında sorunla başetme kapasitesinin noksanlığından kaynaklandığı gibi görülmesine rağmen gerek sorun içerisindeyken çözümsüzlüğün getirmiş olduğu sıkışmışlık hissi gerekse de asıl sorunun kaynağı olan kişilerin (yabancılaştıran-hedef ebeveyn) çözüm üretmeme, üretmeme kapasitelerinden kaynaklandığı yorumu yapılabilir. Benzer durumu K4'de şu şekilde açıklamaktadır.

K4:sadece tek dediğim bir şey. Kendimi soyutluyordum onlardan, tabii onlar fark etmedi ama. Hani yeteri kadar artık umursamıyordum. Dediğim gibi kulaklığımı takıyordum. Müzik dinliyordum. Hani umursamıyorum hani keşke diyorum. Hani aklım daha çok erseydi daha çok çalışabilseydim de gitseydim falan diyorum. Hala daha bunun için çabalıyorum. Gitmek istiyorum çünkü ben burayı sevmiyorum. Buraya (evini kast ediyor) ait olduğumu hissetmiyorum.

Şekil 11'in üçüncü basamağında oluşan en yoğun üçüncü ilişkiye bakıldığında yoğunluk sıklığı aynı olan dört kod görünmektedir. Bu kodların birbirleriyle olan ilişkisine bakıldığında; psikosomatik belirti şüphesinin kişisel gelişime etki ile 10 kez, geniş aileden uzaklaştırma kodunun yabancılaştırana kızgınlık ile 10 kez, yabancılaştırmada sorunun varlığı koşunun yabancılaştırana kızgınlık ile 10 kez, hedef ebeveyni karalama kodunun ise gerçeği keşfetme kodu ile 10 kez çakışma içerisinde olduğu görülmektedir. Sırasıyla bu kodlar hakkında katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir.

K: çok titriyorum. Yani titriyorum derken o sinirden böyle sinir titremesi geliyor.

Araştırmacı: Başka?

K5: Midem çok bulanıyor.

Araştırmacı: Sıcak basması?

K5: sıcak evet kesinlikle sıcak.

K8: Ya benim fark ettiğim kadarıyla etkilemedi ama içten içe etkilemiş olabilir çünkü kolay şeyler değildi. Ben çok şey yaptım ya kafaya taktım, kafaya taktın şöyle. Sürekli bu şekilde davranmaları söylediği kelimeler, yaşanan olaylar ben geceleri mutlaka bu uyumadan önce aklıma gelirdi. Yatmadan önce mesela uyku bozukluğu falan yapmıştı. Bir ara uyuyamazdım, edemezdim. Mesela düşündükçe bazen el titremelerim olur.

K7: Teyzeme de öyle diyordu, annen gibi diyordu.

Araştırmacı: Ne diyordu tam olarak?

K7: Kötü kadın diyordu.

Araştırmacı: ne hissediyordun küçükken annen babanın ailesi hakkında uzaklaştırıcı davranışlarda bulunduğu zaman?

K9: Çok üzülüyordum...

Araştırmacı: Ne hissediyordun, nasıl tepki veriyordun biraz açar mısın?

K7: Bazen gizli gizli ağlardık utanıyorsak eğer, bazen de sarılırdık babaanneme, çocuktuk işte.

K1:biz zaten küçükken annemin yarattığı bir dünyayı gerçek sanarak büyümüşüz. Ondan tüm kinim anneme, mutlu olunabilecek her günümüz annemin paranoyasından dolayı mahvolmuş.

Araştırmacı: Paranoya derken? Annenin bir rahatsızlığı var mı?

K1: Bilmiyorum hocam ama kesin var. Yıllarca babamda bende söyledim doktora gitme konusunda ama bir türlü ikna olmadı. Biz dedikçe kötü olduk, sonra da zaten bende babamda pes etti.

K8:küçüklüğümde hatta şey olurdu ya bir ara kardeşim yeni olduğu sıralar güya bizim alt katta bir kömürlük vardı. Annem kömürlüğe geçmişti. Adamın tekiyle. Böyle şeyler olmaması için annem tuvalete gittiğinde dahi başında bekleyecektim.

Araştırmacı: Peki sen bunları duyduğun zaman ne hissederdin? Hani babanın annene karşı bu tip ya çok üstü iddialar bulunduğu zaman? Ne hissederdin yani?

K8: Bilmiyorum, ben hep ağlardım ya panik olurdum. Evet ya annem yapar mı? Yapar yapıyordur mu yoksa yapmadın mı? Farkındaydım. Annem o zamanlar çalışmıyordu çünkü hiçbir yere gidip gelmezdi. Ekmeğe bile ben gider alırdım. Çöpü ben atardım, evden çıkmazdı. Bilmiyorum, ben hep ağlardım ya panik olurdum, hep ağlardım ben bakış açın değişir miydi yani bir içinde acaba der miydi hani hiçbir zaman demedim küçükken de hani daha etken de demedim hep babama karşı uzaklaşma olurdu.

Şekil 12. Bütün Belgelerin Kelime Bulutu

Şekil 12 oluşturulmasında 11 katılımcı tüm ifadelerini temsil eden toplam 45511 kelime kullanılmıştır. En sık vuruş 'bir' kelimesinde 983 kez gerçekleşmiş olup, 'o' kelimesi ise 772 kez, 'ben' kelimesi ise 557 kez gerçekleşmiştir. Ben ve o

kelimelerinin sıklığı bireyin kendilik algısı ile diğerleri arasında bir kıyas içerisinde olduğunu düşündürmektedir.

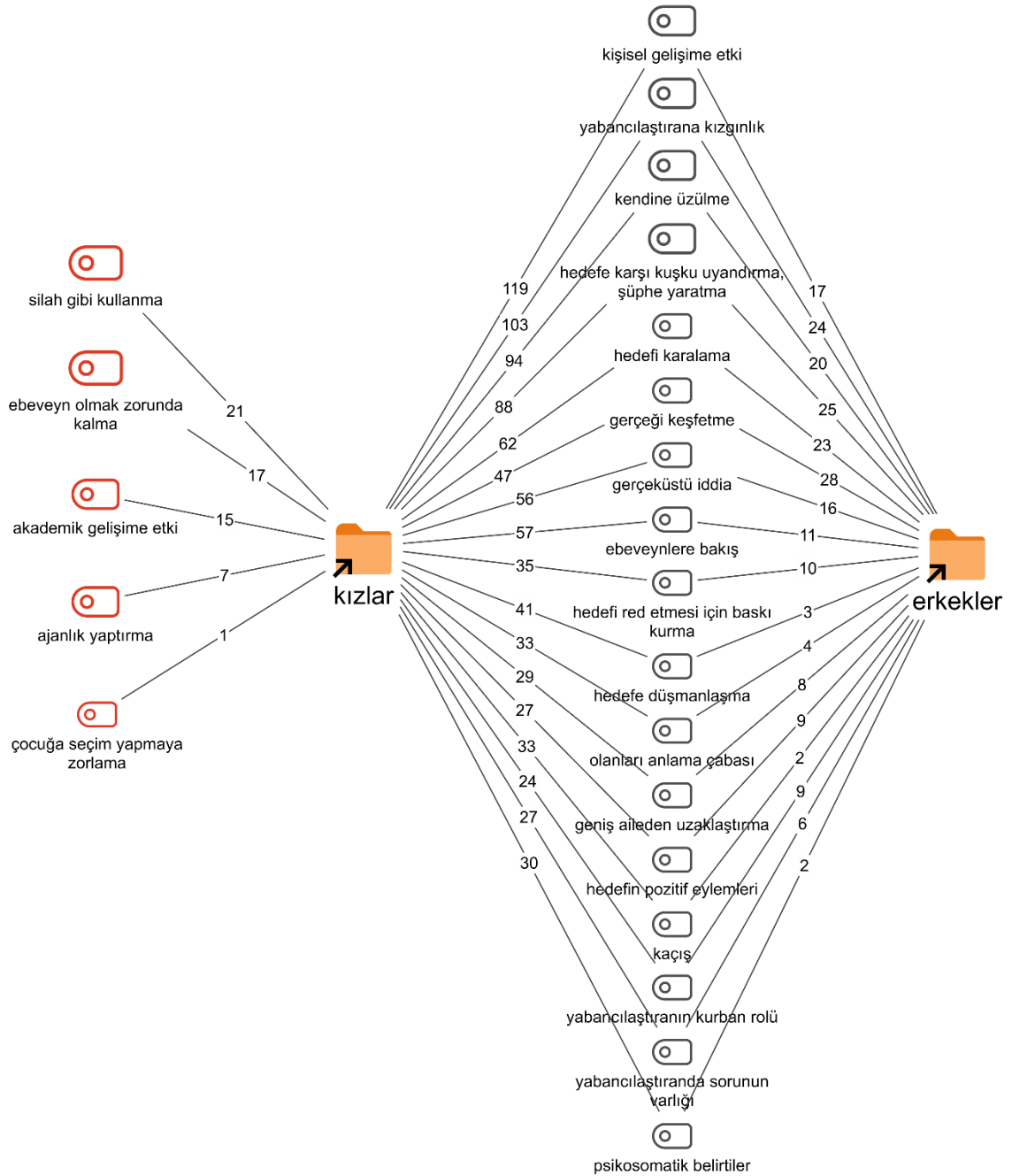
Kelime bulutu içerisinde zarf, bağlaç, zamir ve sıfatlar çıkartıldığında oluşan niteliksel kelime bulutu aşağıdaki Şekil 13'de gösterilmiştir.

Şekil 13. Bütün Belgelerin Kelime Bulutu

Şekil 13 incelendiğinde 'işte' (313), 'annem' (303), 'evet' (260) ve 'babam' (247) kelimelerinin vuruş frekanslarının en yoğun olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum katılımcıların ebeveyn yabancılaştırma deneyiminde anne ve baba figürlerinin önemini ortaya koymakla birlikte 'işte' kelimesinin en sık kullanılmasını gerek anlatılan sözün sonucunu göstermek için gerekse de anlatılan şeye dikkat çekmek için olduğu söylenebilir. Ayrıca Şekil 13'e bakıldığında anne ve baba isimlerini ifade eden annen, annemin ya da babanın, babama gibi kelimelerinin yoğunluğu da katılımcıların ebeveyn yabancılaştırma deneyimlerini aktarırken kullandıkları kelime olarak göze çarpmaktadır.

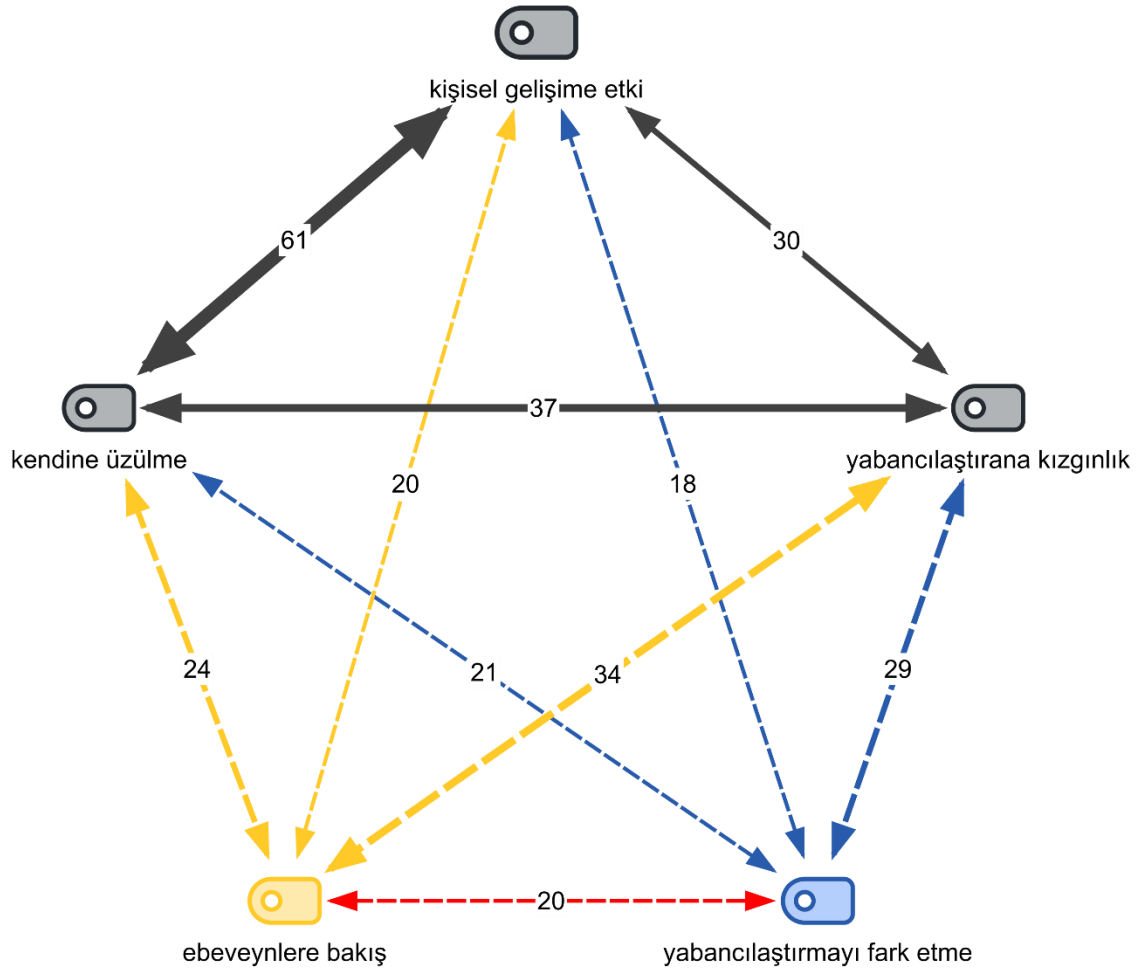
Şekil 14. Cinsiyetler Arası İki Vaka Modeli

Cinsiyetler arası iki vaka modeli Şekil 14 incelendiğinde araştırmancının nicel basamağında olduğu gibi cinsiyetler arasında manidar bir farkın olmadığı gözlemlenmektedir. Her iki cinsiyetinde ebeveyn gerek yabancılaştırma deneyim sürecinde ve gerekse de ebeveyn yabancılaştırma deneyimi sonrasındaki kodları büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Alanyazına bakıldığında cinsiyete dayalı bir ebeveyn yabancılaştırma deneyim bulgusuna erişilmemiştir. Kız öğrencilerin

erkek öğrencilerde gözlemlenmeyen silah gibi kullanıma nedeninin ataerkil toplum yapısında gözlemlenen 'kız evlat' olarak 'biat' etme görevi kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Kız öğrencilerde görülen ebeveyn olma zorunda kalma kodunun da yine benzer şekilde ataerkil toplum yapısı içerisinde kız evladın kardeşlerine 'yedek annelik' vazifesi kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

Şekil 15. Ebeveyn Yabancılaştırma Beşgeni Kod Birlikte Oluşum Modeli

Şekil 15'in oluşturulmasında tüm kodlar içerisinde en yoğun kodlanan kişisel gelişime etki kodu (136), yabancılaştırmaya kızgınlık kodu (127) ve kendine üzülmeye kodu (114) kullanılarak kod birlikte oluşum modeli (çakışan kodlar) oluşturulmuştur. Modelin kullanılması sonrasında araştırmacı her üç kodunda yoğun olarak iki kod üzerinde yığılma gösterdiğini saptamış ve ikinci bir çalışma

yapılarak ebeveynlere bakış kodu ile yabancılaştırmayı fark etme kodu aynı model üzerinde çalıştırılmıştır. Çalışma sonrasında ebeveynlere bakış ile yabancılaştırmayı fark etme kodu arasında da manidar bir yoğunluğun olduğu gözlemlenmiş ve Şekil 15'in nihai şekli oluşmuştur. Ortaya çıkan şeklin fiziki görünümünden ve en yoğun kodlanan kodların birbirleri ile bağının ortaya çıkmasındaki öneminden dolayı araştırmacı tarafından şekle 'Ebeveyn Yabancılaştırma Beşgeni' adı verilmiştir. En yoğun kodlanan üç kodun ebeveynlere bakış ve yabancılaştırmayı fark etme kodları hakkında katılımcılardan K11'in ifadesi ebeveyn yabancılaştırma sürecinin yani 'ebeveyn yabancılaştırma beşgeni'nin kısa bir özetini sunmaktadır, ifadesi şu şekildedir;

K11: o kadar çok annem aynı şeyleri tekrarlıyordu ki, hep Rus kadınlarla hayal ederdim babamı. Onun için hep kötü şeyler besledim. O yüzden hayalimde hep kötü, babalık gibi sadece kötü kötü gülen bir adam vardı..

Araştırmacı: Peki bu yaşadıklarından sonra artık herşeyi daha net ve doğru bir şekilde görebiliyorsun..

K11: Şükür hocam.

Araştırmacı: Annen veya baban hakkında düşüncelerin değişti mi?

K11: Değişmez mi hocam, babam benim korkulu rüyamdı, hani küçükken karşıma çıksa silah tutuşturular elime vuracağım adamdı ama şimdi gerçekleri görünce benim herşeyim oldu. Yıllarca biz ablamla burada işkence çekerken o da orada tek başına işkence çekmiş bize hasret.

Araştırmacı: Peki annen hakkında?

K11: Ona da değişti hocam, anneme nefret doluyum. Çocukluğumun çalınmasına neden oldu. Ama bir yandan da kıyamıyorum. Dayıma uyması tek suçu. Ona inanması. İnanmasaydı, kocasına inansaydı, sabretseydi belki herşey düzelecekti ama köylü kadını nereden bilsin ki... bilmiyorum hocam hem çok kızgınım hemde kıyamıyorum ne olursa olsun yanımızda olmaya çalıştı ama hepte babamızı bize kötiledi..

Araştırmacı: Peki kendine karşı değişti mi?

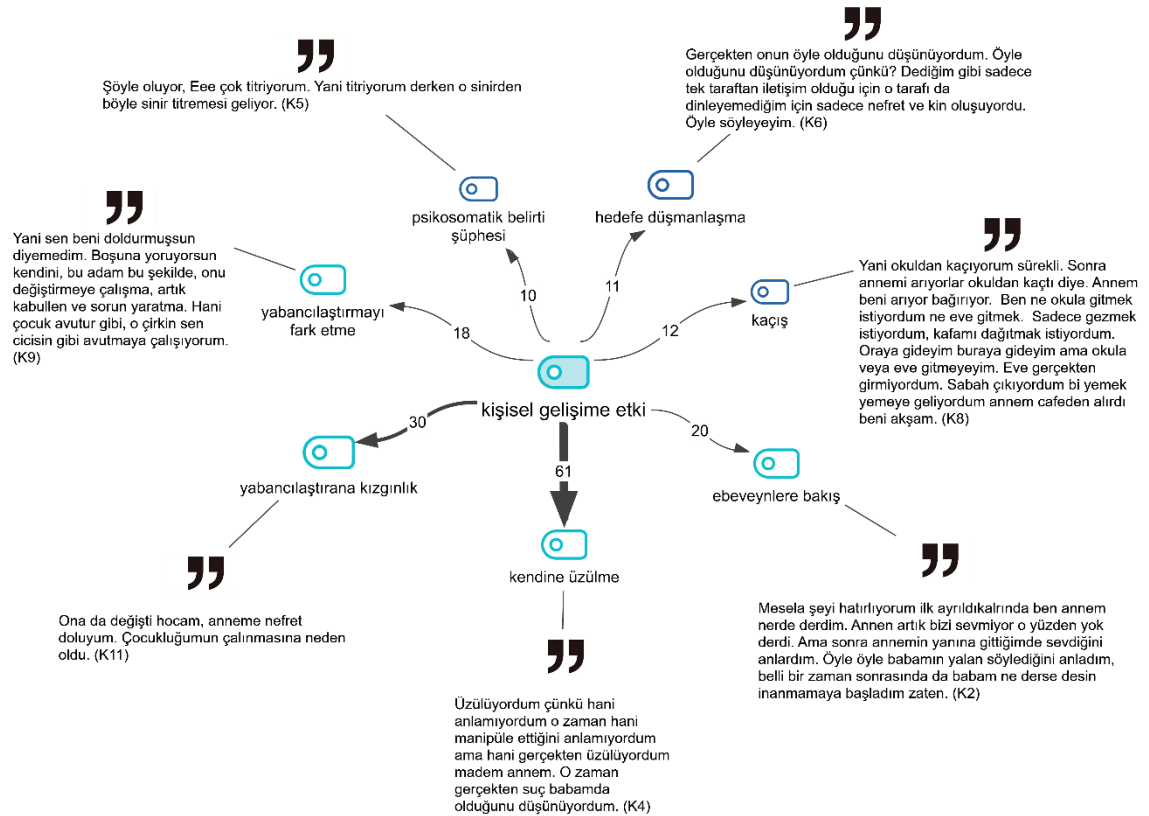
K11: Değişti hocam. Artık mutluyum, içim mutlu. Ha üzülüyorum bir yandan da. Film gibi aslında, nasıl kıymışlar bize.. para için babamızdan etmişler, bir yuvayı yıkmışlar resmen. Olanda bize olmuş. O yüzden karman karışığım ama artık en azından değerli olduğumu biliyorum, ben babası tarafından terk edilen K11(ismini ifade ediyor) değilmişim babasından koparılan K11'mişim... bunu bilmek ne bileyim mutlu ediyor insanı, ağlamaklı bir mutluluk. Hem geçen yıllara kinim, kızgınlığım var hemde şimdi en azından gerçeği bilmenin, değerli olmanın, babamın yanımda olmasının mutluluğu var. (ağlamaklı)

Araştırmacı: Peki bu yaşadıkların senin kişisel gelişimine nasıl etkiledi sence?

K11: Elbette olumsuz hocam. Bir yandan devamlı döven bir babalık, bir yandan siz Murtaza'nın piçisiniz diyen akrabalar, bir yandan babanız sizi terk edip rus karılarına gitti diyen anne... ben bunlarla büyüdüm. Hep değersiz, sevilmeyen biri olduğumu inanarak, hep Murtaza'nın çocuğu olmanın yükünü taşıdım, köydeki çocuklar bile bana oyun oynarken piç derlerdi hocam (ağlamaklı)...

En sık kod yoğunluğuna sahip olan 'kişisel gelişime etki' (136), 'yabancılaştırana kızgınlık' (127) ve 'kendine üzülmeye' (114) kodlarının kendi içlerinde diğer kodlar ile ilişkisine bakılması için tekli Kod Birlikte Oluşum modeli çalışması gerçekleştirilmiştir. Şekil 16'de kişisel gelişime etki kodunun kod birlikte oluşum modeli sunulmuştur.

Şekil 16. Kişisel Gelişime Etki Kodu'nun Kod Birlikte Oluşum Modeli (Çakışan Kodlar)

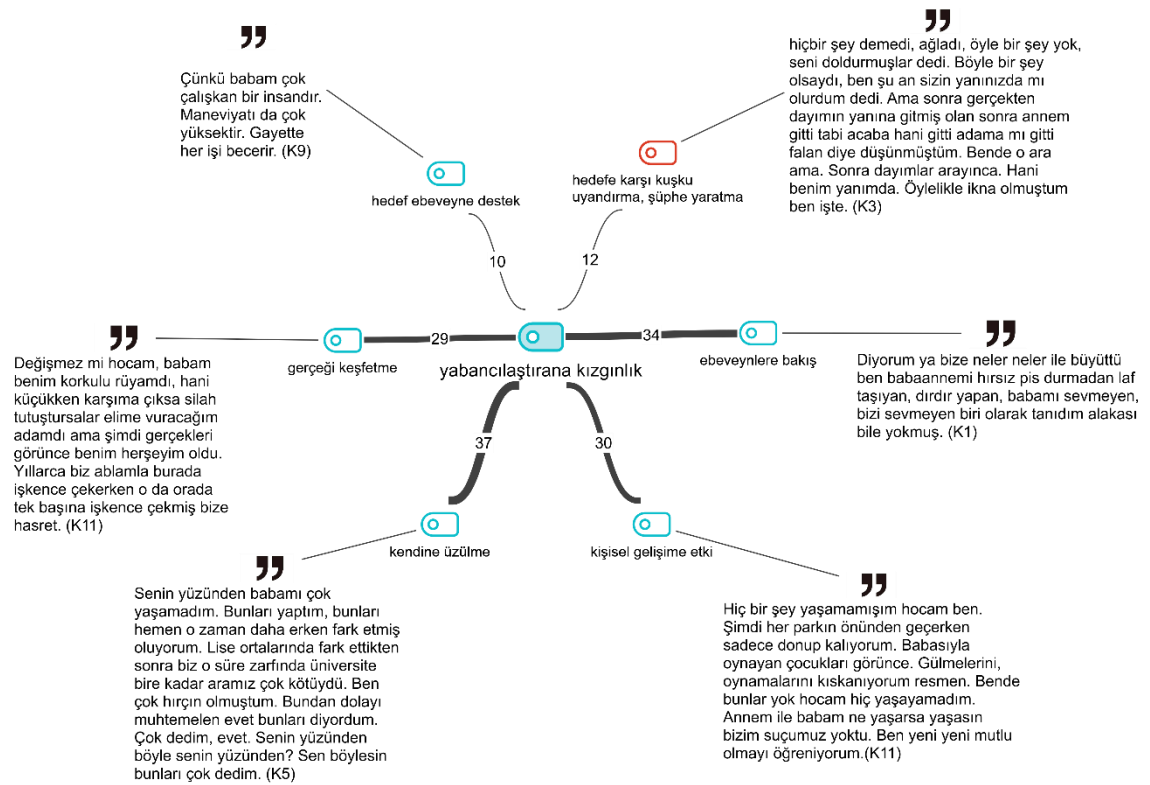

Şekil 16 incelendiğinde 'kişisel gelişime etki' kodu dört yabancılaştırma deneyim sonrası kodlar olan kendine üzülmeye (61), yabancılaştıran kızgınlık (30), ebeveynlere bakış (20) ve yabancılaştırmayı fark etme kodu ile en yoğun kod frekansına sahip olduğu görülmektedir. Yabancılaştırma deneyim süreci

kodlarından ise kaçış (12), hedefe düşmanlaşma (11) ve psikosomatik belirti şüphesi (10) kodu ile çakışma kodu oluşturduğu görülmektedir. Bu sonuç bize en yoğun kodlanan kodun hem deneyim süreci ile hem de deneyim sonrası varlığını oluşturduğunu göstermekte ve kişisel gelişime etki sürecinin sadece ebeveyn yabancılaştırma süreci olan çocukluk süreci ile kalmadığı aynı zamanda deneyim sonrasında farkındalığının artması ile birlikte kişisel gelişime etki ettiğini göstermektedir.

En sık kod yoğunluğuna sahip olan ikinci kod olan yabancılaştırana kızgınlık kodunun diğer kodlar ile gerçekleştirdiği kod birlikte oluşum modeli Şekil 17’de sunulmuştur.

Şekil 17. Kod Birlikte Oluşum Modeli Yabancılaştırana Kızgınlık Kodu

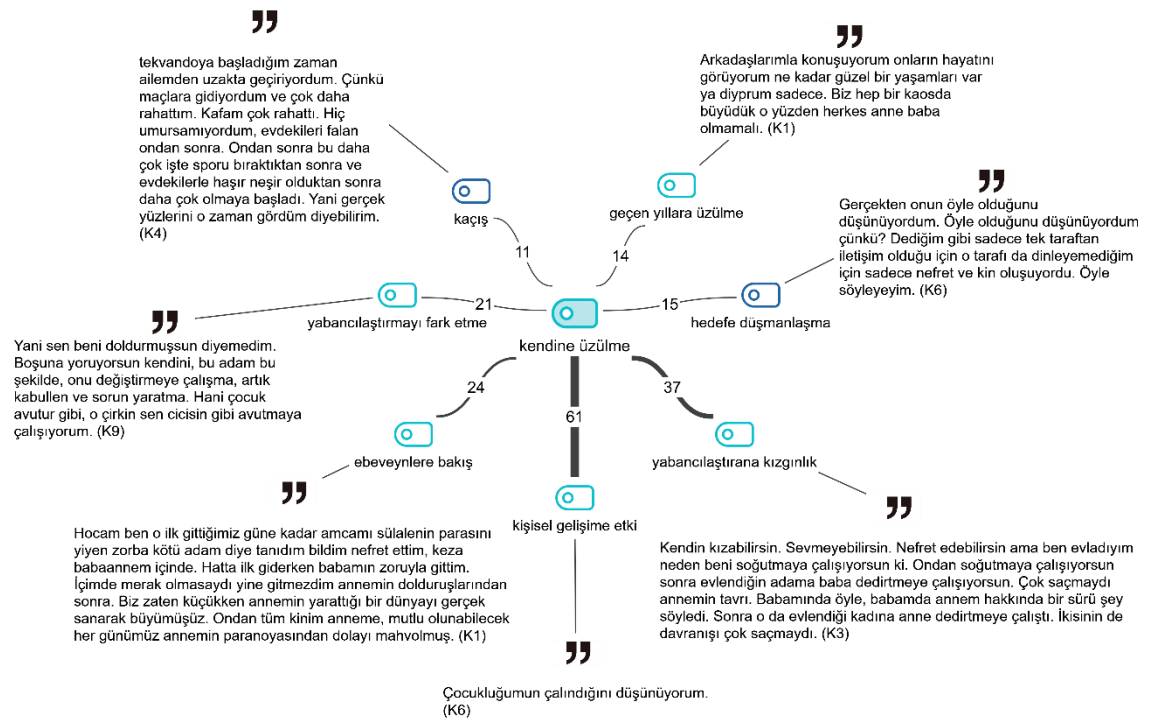

Şekil 17 incelendiğinde 'yabancılaştırana kızgınlık' kodu beş yabancılaştırma deneyim sonrası kodlar olan kendine üzülme (37), ebeveynlere bakış (34), kişisel gelişime etki (30), gerçeği keşfetme (29) ve hedefe ebeveyne destek kodu (10) ile en yoğun kod frekansına sahip olduğu görülmektedir. Yabancılaştırma deneyim süreci kodları ile herhangi bir yoğunluk görülmez iken sadece hedefe karşı kuşku

uyandırma, şüphe yaratma kodu ile (12) yoğunluk gösterdiği görülmektedir. Yabancılaştırana kızgınlık kodunun altı kod ile gerçekleştirdiği en yoğun çakışmanın beşinin yabancılaştırma deneyimi sonrası kodları ile oluşması bizlere katılımcıların ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kaldıkları süreç içerisinde yabancılaştıran ebeveynin davranışlarını tarafsız olarak değerlendiremediği ve deneyim sonrasında artık tarafsız düşünebilme yetisine sahip olduktan sonra olanları değerlendirme şansına eriştiğini göstermektedir. Ayrıca hedefe karşı kuşku uyandırma, şüphe yaratma kodu ve hedef ebeveyne destek olma kodu ile gerçekleşen yoğunluk, ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan katılımcının deneyim sonrasındaki değerlendirmelerinde yabancılaştıran ebeveynin amacının aksine bir sonucun ortaya çıkmasına ve kasıtlı veya kasıtsız yapılan yabancılaştırmanın kendi aleyhine sonuç verdiğini de göstermektedir.

En sık kod yoğunluğuna sahip olan üçüncü kod olan kendine üzüme kodunun diğer kodlar ile gerçekleştirdiği kod birlikte oluşum modeli Şekil 18'de sunulmuştur.

Şekil 18. Kod Birlikte Oluşum Modeli Kendine Üzüme Kodu

Şekil 18 incelendiğinde 'kendine üzülme' kodu beş yabancılaştırma deneyim sonrası kodlar olan kişisel gelişime etki (61), yabancılaştırana kızgınlık (37), ebeveynlere bakış (24) ve yabancılaştırmayı fark etme (21) ve geçen yıllara üzülme (14) kodu ile en yoğun kod frekansına sahip olduğu görülmektedir. Yabancılaştırma deneyim süreci kodlarından ise hedefe düşmanlaşma (15) ve kaçış (11) kodu ile çakışma kodu oluşturduğu görülmektedir. Şekil 18 incelendiğinde Şekil 17 ve Şekil 16'dan farklı bir kodun varlığı göze çarpmaktadır. O kod da geçen yıllara üzülme kodudur (14). Yaş olarak genç nüfusu temsil eden üniversite öğrencisi olan katılımcıların çocukluk yıllarının akranlarına nazaran olumsuz geçmesinin üzüntüsünü ve burukluğunu yaşadığı gözlemlenmekte olup, Şekil 18'de K1'in ifadesi haricinde diğer katılımcıların ifadelerine bakıldığında aslında çocuğun bakımından birincil sorumlu olan anne ve babanın kasıtlı veya kasıtsız yapmış oldukları ebeveyn yabancılaştırma deneyimi nedeniyle çocuklarında hangi izlerin bıraktığını net olarak göstermektedir.

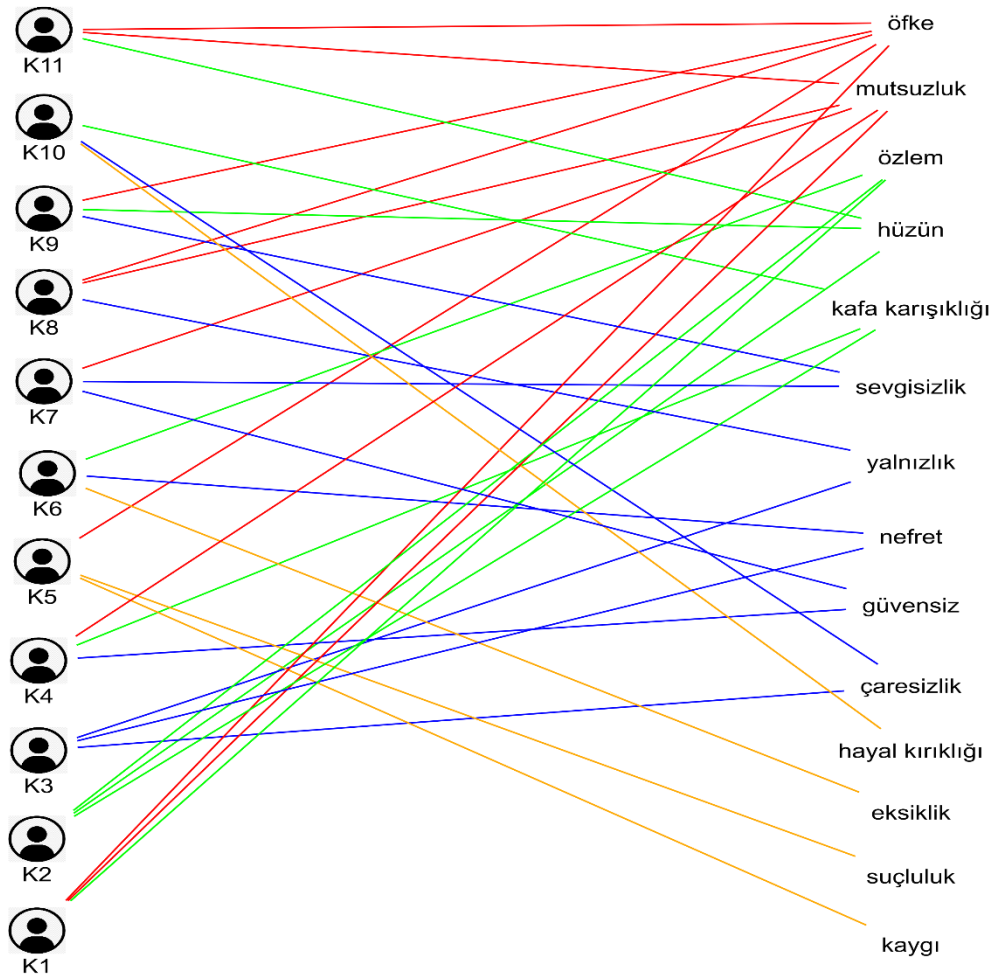
Küçüklükten beri sürekli hani algılamaya başladıktan sonra bir sorun var, evet ama nerede çözüm, hani çözüm nerede? Mesela arkadaşlarımın ailelerine bakıyordum, tamam, onlar da kavga ediyorlar ama mesela hani çocuklarıma bakıyordum, çocuklarına her şeyi var. (K4)

Çalınmış resmen çocukluk sevencim. Mesela hiç salıncakta babam beni sallayamadı, hiç beraber oyun oyanayamadık, hiç dondurma yiyemedik... (K11)

.....senin yüzünden babamı çok yaşamadım. (K5)

Keşke yurda verselerdi diyorum ikimizide. Devlet daha iyi sahip çıkar diye. Bilemeyiz. Şu an geldiğim noktada. Öyle düşünüyorum yani. (K3)

Şekil 19. Katılımcıların Anahtar Kelimeleri

Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşme sürecinde bazı ifadelerin tekrarlandığı gözlem notlarında saptanmıştır. Şekil 19, katılımcıların ebeveyn yabancılaştırma deneyimini üç kelime ile ifade etmeleri ile oluşturulmuştur. Şekil 19, incelendiğinde öfke ve mutsuzluk ifadesinin beş katılımcıda ifade edildiği; özlem, hüznün ve kafa karışıklığı ifadesinin üçer kez ifade edildiği; sevgisizlik, yalnızlık, nefret ve güvensiz ifadelerinin ikişer kez ifade edildiği ve hayal kırıklığı, eksiklik, suçluluk ve kaygının ise sadece birer kez katılımcılar tarafından ifade edildiği görülmektedir. Ortaya çıkan bu şekil ebeveyn yabancılaştırmasının olumsuz bir tablo çizdiğini bir kez daha bizlere sunmaktadır.

5. BÖLÜM: TARTIŞMA

Çalışmanın tartışma bölümünde, araştırma sonucunda elde edilen nicel ve nitel bulgular alanyazındaki benzer çalışmalar ile desteklenerek ele alınmıştır. İlk olarak nicel çalışma sonrasında elde edilen ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalmanın bağlanma stilleri üzerindeki yordayıcılığı ele alınmış olup benzer çalışmalar ile tartışılmıştır. Nicel bulguların tartışılması sonrasında ise nitel bulgular benzer nitelikteki diğer çalışmalar ile ele alınmış ve ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin keşfedilmesi için tartışılmıştır.

İnsanlığın ilk var olduğu günden bu yana insanoğlu Epictetus'un kuramında da belirttiği üzere 'haz' odaklı yaşamış olup, yeri geldiğinde bu 'haz' arayışı Adem'in yasak elmayı yemesi, yeri geldiğinde Edison'un yüzlerce deneme sonrasında ampulü keşfetmesi, yeri geldiğinde ise 'evet'li kelimesinin söylendiği nikah masalarında bulunmuştur. Yine Epictetus'un ifade ettiği üzere birey haz arayışını gelecekte elde edeceği büyük haz için kimi zaman küçük hazlardan da vazgeçebilmelidir. Tıpkı kilo vermeye çalışan bireyin dondurma yeme hazzını ertelemesi, doktora tezini kusursuz yapmak için günlerce araştırma yapıp eğlenmeyi ertelemesi yada çocuğunu en iyi şekilde yetiştirmek için bütün sosyal ilişkilerinden anlık ta olsa mahrum kalan bakım veren anne ya da baba gibi...

Bireyin varoluşu fizyolojik olarak ana rahmine düşmesi ile başlamasına rağmen yakın zamanda yapılan araştırmalar göstermektedir ki bilişsel oluşum epigenetik faktörlerden dahi etkilenmekte ve doğum ile birlikte Freud'un da belirttiği üzere hazsal doyum sağladığı anne memesi ile başlamaktadır. Her yeni günde güvenli bağlanmayı gerçekleştirebilen bebek formundaki birey hazzını 'iyi meme' ile devam ettirebilirken, kendisi kadar şanslı olmayan veya olamayan kimi akranları ise 'kötü meme' ile ilişkisini sürdürmekte ve yaşam yolunda ihtiyaç duyduğu sevgi bağını gerçekleştirememesinden dolayı ilişkilerinde hep bir adım geride kalmaktadır.

İyi meme metaforu ile hayatına güvenli bağlanma oluşumunu sağlamaya başlayan bebek kimi zaman gelecekte o kadar da şanslı olamamaktadır. Bireyin hayata olumlu bir başlangıç yapabilmesi, bebekliğinde ve çocukluğunda bakım verenleri olan ebeveynleri tarafından güven ve sevgi bağı ile fizyolojik gelişimini

sağlaması ile başlamaktadır. Ancak günümüzde gerek ülkemizde gerekse de tüm dünyada boşanma oranlarının hızlıca artması bireyin bebeklik yaşantısında en yoğun sevgi ve ilgi alabileceği ve ihtiyaç duyduğu anne ve babasından ayrılmasına neden olmaktadır. Elbette bu süreçte sağlıklı boşanma ve ayrılma süreci yaşanabilirken ne yazık ki çoğu boşanma vakası çocuklar için tam bir kaos haline gelebilmekte hatta kimi zamanda oluşan bu kaosta en güvendiği ebeveynleri tarafından 'silah' gibi kullanılabilir. Bu süreçte de araştırmaların odağı olan ebeveyn yabancılaştırması ortaya çıkmaktadır.

Boşanma sonrasında ortak çocuğun velayeti, yargı sisteminde aksi bir talepte bulunulmadığı takdirde genel olarak tek bir ebeveyne bırakılmaktadır. Bu durum da dolayısıyla çocuk ile aynı çatı içerisinde yaşamayan ebeveyn arasındaki ilişkinin boşanma öncesindeki ilişki kalitesine göre düşük kalmasına neden olmaktadır. Fiziki temasın olanaksız olduğu bu süreç içerisinde çocuk doğal olarak tek ebeveynine bağımlı hale gelme eğiliminde olmakta ve eğer velayet sahibi olan ebeveyn süreç konusunda çocuğun yararına bir davranış içerisinde girmezse oluşan bu uzaklaşma daha da açılmaktadır (Cordero, 2008; Kopetski, 1998a; Lowenstein, 2010).

Çocuğunun yüksek yararını düşünen her ebeveyn boşanma gibi travmatik bir süreç içerisinde aynı evde ikamet etmeyen ebeveyni kötülemek veya karalamak yerine olanaklar dahilinde olumlu ifadeler kullanır. Bu durum ebeveynleri ayrılrsa dahi çocuğun her iki ebeveynine karşı sevgi bağını korumasına ve güçlendirmesine ön ayak olur ve sağlıklı olan güvenli bağlanma stilini geliştirmesine sağlar (Lowenstein, 2010).

Ancak ne yazık ki her ebeveyn benzer yapıcı davranışı sergileyememektedir. Ebeveyn yabancılaştırması sonucunda yabancılaştıran ebeveynin düşünceleri ile özdeşleşen çocuk hedef ebeveyn ile güvenli bağlanmasını gerçekleştiremediği için hedef ebeveyninden uzaklaşır ve temas kurmak istemez. Bu tip bir durumda da mahkemeler genellikle çocuğun ifadesini dikkate alarak hedef ebeveynin aleyhine kara verir. Bu sonucun ortaya çıkmasında bağlanma teorisi, yabancılaştıran ebeveynin amaçlarını ustaca kullanmasına zemin hazırlamaktadır (Lowenstein, 2010).

Araştırmanın nicel basamağında ana odak sorularından biri olan ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalan üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri üzerinde yordayıcılığı var mı? sorusuna yanıt aranmıştır. Gerek konu daha önce literatürde araştırılmamış olmasından dolayı gerekse de bireyin hayat yolunda ki tüm ilişkilerinde nasıl bir yol izleyeceği konusunda önemli bilgiler sunmasından dolayı bu sorudan hareket edilmiştir. Araştırmanın nicel çalışma basamağı sonrasında elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlar aşağıda aktarılmıştır;

Çocukluk veya ergenlik çağlarında ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalan üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin oluşumunda katılımcıların cinsiyetlerinin herhangi bir faktör oluşturmadığı ortaya çıkmıştır. Kilpatrick ve Williams'da (1998) oluşan aile içi sorunun sıklığının ve yoğunluğunun çocuğun yaşı veya cinsiyeti gibi özelliklerine bakılmaksızın yaşandığını ve bundan dolayı cinsiyet farkının önemsiz hale geldiğini ifade etmişlerdir.

Bağlanma kuramı, temelinde yakın ilişkiler ve duygulara dayalı bir kuram olduğu için özellikle insan etkileşiminin psikodinamik anlayışını benimsemiş olan toplum araştırmacıları tarafından sürekli olarak yakından takip edilmiştir (Shemmings, 2004).

Yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin katılımcıların ÜBBÖ ölçeğinin kaygılı alt boyutuna göre ($p=.00$, $R^2=0,075$) %7 oranında bir varyans oluşturduğu saptanmıştır. Çoklu doğrusal regresyon analizlerinde %20 oranında veya üstünde etkinin olması birden fazla bağımsız değişkenin varlığı ile ilişkilendirilebilir ancak çalışma da gerçekleştirilen basit doğrusal regresyonda tek bağımsız değişkenin etki oranı $p<0.05$ ile önemli ilişkinin varlığını göstermektedir (Kılıç, 2013). Bu bilgi ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin tek başına bağlanma stili üzerinde önemli bir etken olduğunu istatistiki olarak göstermiştir. Baker ve Verrocchio'nun (2013) çalışmalarında önemli durdukları nokta, çocukluğunda ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan bireylerin uzun süre etkilerinin kalmasıdır. Ayrıca Collins ve arkadaşları (2002) çalışmalarında, ergenlik döneminde güvenli bağlanma stili geliştirememiş ergenlerin yetişkinlik dönemlerinde olumsuz ilişkilere sahip olma açısından risk sahibi olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yönüyle bakıldığında

ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalmanın bireyin kaygılı bağlanma stili geliştirmesinde etkili olduğu ve tüm yaşamı boyunca yaşayacağı ilişkilerde olumsuz ilişkiler geliştirilebileceği söylenebilir.

Araştırmada gerçekleştirilen bir diğer basit regresyon analiz sonucuna göre, ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin maruz kalan bireylerin ÜBBÖ ölçeğinin kaçınan alt boyutuna göre %6 oranında bir varyans oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Tespit edilen bu durum Aloia ve Strutzenberg'in (2019) yapmış oldukları çalışmalarında da görülmektedir. Aloia ve Strutzenberg (2019), ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan bireylerin korku ve fobiler geliştirebileceklerini, kendi çocuklarıyla iletişimlerinde sorun yaşayabileceklerini ve bağlanma problemlerini yaşayabileceklerini ifade etmişlerdir. Tespit edilen bu etki, ebeveyn yabancılaştırmasının sadece mağdur kalan çocuğu etkilemekten daha ötesinde, gelecekte sahip olacağı çocuğunun dahi yaşam kalitesini düşüreceği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarının güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmak için kullanılan bir diğer bağlanma stili ölçeği (YİYE-II) sonuçlarına bakıldığında da basit doğrusal regresyon sonuçlarına göre, ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin kaygılı bağlanma stili geliştirmesinde %8, kaçınan bağlanma stili geliştirmelerinde %2 varyans oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Hamarta (2002) bir bireyin sahip olduğu kişiliğinin oluşumunda kendisine bakım verenler ile geliştirmiş olduğu bağlanma stilinin baskın bir rolü olduğunu ifade etmiştir. Bu bağlamda araştırma sonrasında ortaya çıkan bu sonuç, araştırmada kullanılan diğer bağlanma stili ölçeği ile paralel bir sonuç vermesi yönünden bilimsel kanıtın oluşması için önemli bir katkı sağlarken aynı zamanda ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin bireylerin bağlanma stilleri üzerinde olumsuz etkisi olduğu ve bu durumda ileriki yaşantılarında olumsuz yaşantılar ile karşılaşmaları konusunda ip ucu vermektedir.

Subaşı ve Kazan'ın (2020) üniversite öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada, bağlanma stilleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma sonrasında, güvenli bağlanma stiline sahip olan katılımcıların zihinsel beceriler arasında olumlu yönde bir ilişki saptanırken, kaçınan veya kaygılı bağlanma

stiline sahip olan katılımcıların zihinsel becerileri arasında negatif bir ilişki saptanmıştır.

Tüm nicel analiz sonuçlarına bakıldığında, ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalma bireyin bağlanma stilini geliştirirken güvenli bağlanma stili geliştirmesinde engel oluşturabileceği ortaya çıkmış olup, bu durumun bireyin yaşam yolculuğunda sağlıklı ve kaliteli ilişkiler geliştirememesinde önemli bir etken olduğu ifade edilebilir.

Araştırmanın ikinci basamağı olan nitel araştırma da elde edilen bulgular ile benzer çalışmalara bakıldığında aşağıda yer alan bilgilere ulaşılmıştır.

Nitel araştırma sonucunda, 'deneyim süreci' ve 'deneyim sonrası' olmak üzere iki ana tema oluşmuştur. Deneyim süreci temasının oluşumu ile Wallerstein ve Kelly'nin (1980) yapmış olduğu çalışma arasında benzerlikler bulunmaktadır. 60 aile ile yapılan bu çalışmada boşanma öncesinde hedef ebeveyn ile herhangi bir sorunu olmayan çocukların boşanma sonrasında yabancılaştıran ebeveynin telkinleri ile hedef ebeveynlerine sırtlarına döndükleri tespit edilmiştir. Deneyim sonrası teması ise ebeveyn yabancılaştırma deneyiminde bilişsel gelişimini tamamlayamamış olan ve kaotik bir süreçte velayeti alan ebeveyne güvenmekten başka bir çaresi olmayan çocuğun yetişkinlik çağlarına geldiğinde yaşamış olduğu deneyimin etkilerini gözlemleyebilme yeteneği ile yüz üstüne çıkmaktadır. Boylamsal çalışmalara bakıldığında, ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin bireylerin deneyim sürecinde karşılaştıkları deneyimlerin etkilerini uzun yıllarca yaşadıklarını ve birçok ilişkisel sorunlar yaşadığını göstermektedir (Aloia & Strutzenberg, 2019; Baker, 2005b; Ben-Ami & Baker, 2012; Baker & Verrocchio, 2013). Baker (2005a) çocukken ebeveyn yabancılaştırma sendromuna maruz kaldıklarını inanan yetişkinler ile yapmış olduğu çalışmada, katılımcıların yüksek oranda düşük benlik saygısı yaşadıklarını, katılımcıların çoğunluğunda önemli depresyon dönemleri yaşadıklarını, katılımcıların yaklaşık üçte birinde uyuşturucu ve/veya alkolle ilgili sorunlar yaşadıklarını, katılımcıların kendilerine ve diğer insanlara güven eksikliği yaşadıklarını; katılımcıların yaklaşık yarısında kendi çocuklarına karşı yabancılaşma yaşadıklarını ve boşanma oranlarının ülke ortalamasına göre daha fazla olduğunu bildirmiştir. Bu bağlamda nitel çalışma

sürecinde oluşan ‘deneyim sonrası’ ana teması yaşanan ebeveyn yabancılaştırma sürecinin nihai bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Nitel araştırma basamağında ebeveyn yabancılaştırmasının keşfedilmesi için Gardner’ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma basamakları olarak belirlediği sekiz basamak ve Baker ile Fine’nin (2008) belirlemiş olduğu dokuz tanesi ele alınarak ebeveyn yabancılaştırmasının varlığı keşfedilmeye çalışılmıştır. Araştırmacıların tanılamış olduğu bu basamaklar ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin keşfedilmesinde hem yol gösterici bir niteliği sahip olurken aynı zamanda da yarı yapılandırılmış görüşme sorularının hazırlanmasında katılımcıların ebeveyn yabancılaştırmasını tarif edici rol oynamışlardır.

Araştırmanın nitel basamağında gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilen kodların incelenmesi sonrasında, ‘Deneyim süreci’ ana temasında üç tema oluşmuştur. Bu temalar; ‘deneyimlenen yabancılaştırma biçimleri’, ‘yabancılaştırmanın (çocuğun) içsel süreci’ ve ‘sergilenen davranış’ temalarıdır. Bu temaların sonuçları alanyazındaki benzer çalışmalar ile birlikte incelendiğinde şu bilgilere erişilmiştir;

Deneyimlenen yabancılaştırma biçimlerinde en yoğun gözlemlenen kod ‘hedefi karalama’ ve ‘gerçeküstü iddialar’ olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan bu kod, Gardner’ın (1985) ebeveyn yabancılaştırma sendromunu tanımlamasının da merkezinde bulunması yönüyle büyük bir benzerlik göstermektedir. Ebeveyn yabancılaştırması konusunda yapılan diğer çalışmalarda da ‘hedefi karalama’ ve ‘gerçeküstü iddialar’ın yabancılaştırma ebeveyn tarafından çocuğa uygulandığı ifade edilmektedir (Baker & Fine, 2008; Bone & Walsh, 1999; Kelly & Johnston, 2001; Torun, 2011).

Deneyimlenen yabancılaştırma biçimleri temasında gözlemlenen diğer bir davranış ise yabancılaştırma ebeveynin çocuğu hedef ebeveynin geniş ailesinden uzaklaştırma davranışlarıdır. Bu durum ülkemizde de sıklıkla gözlemlenen en genel ebeveyn yabancılaştırma davranışlarından biri olup, Gardner’ın (1985) ve Torun’un (2017) yapmış oldukları çalışmalarında da benzer nitelikte sonuçlar ortaya çıkmıştır. Haines ve arkadaşlarının (2019) ebeveyn yabancılaştırması konusunda yapmış oldukları çalışmada çok daha geniş bir yabancılaştırma süreci

ortaya çıkmıştır. Gerçekleştirilen çalışmada, yabancılaştırılan ebeveynin çocuk ile hedef ebeveyn arasındaki iletişime zarar vermek için okul personellerine dahi manipüle edici bir yaklaşımla yaklaştıklarını ifade ederlerken, diğer çalışmalarda da ise bazen bu durumun okul personeline bilgi paylaşmamasını talep ederek bazen de çocuğun kimliğini dahi gizlenmesine kadar varabildiğini tespit edilmiştir (Baker & Darnall 2006; Steinberger, 2006).

Deneyimlenen yabancılaştırma biçimleri temasında gözlemlenen diğer davranışlar ise ilişkiyi engelleme, silah gibi kullanma, hedef ebeveynin varlığını reddetme, zorla üvey anne-babaya gibi davranışlardır. İlişki kurmanın engellenmesi konusunda Bone ve Walsh (1999) ebeveyn yabancılaştırmasının tanımlamak için dört kriterden biri olarak bahsederken, birçok çalışmada da yabancılaştırılan ebeveynin hedef ebeveyn ile çocuk arasındaki iletişimi sınırlama ya da engelleme davranışında bulunduğu dair açıklamalar bulunmaktadır (Altuntaş-Üner & Ziyalar, 2018; Baker, 2007; Baker & Darnall 2006; Baker & Sauber, 2012; Clawar & Rivlin, 1991; Haines vd., 2019; Steinberger, 2006). Yapılan araştırma sonrasında elde edilen bu bulgular, ebeveyn yabancılaştırması konusunda yabancılaştırılan ebeveynin davranış kalıpları konusunda da gerçekleştiren diğer çalışmalar ile de paralellik göstermektedir (Baker & Fine, 2008; Gardner, 2001).

Deneyim süreci ana temasında oluşan yabancılaştırılan çocuğun içsel sürecinde ise en yoğun durum 'hedefe düşmanlaşma'dır. Çocukluk yaşantısında en güvenli gördüğü anne veya babası tarafından manipülatif ve subliminal mesajlara maruz kalan çocuğun yabancılaştırılmaya çalışılan ebeveyn hakkında hedefe düşmanlaşma duygusunu yaşaması beklenen bir sonuç olmakla birlikte bu durum aslında çocuğun içsel sürecinde sevgisine ihtiyaç duyduğu kişiden uzaklaşmasına ve daha da ötesinde nefret duygusunu oluşturmasına neden olmaktadır. Bernet ve arkadaşları (2010), yapmış oldukları çalışmada ebeveyn yabancılaştırma sürecinde yabancılaştırılan ebeveynin çocuğun zalim ve nankör olması konusunda teşvik ettiğini, çocuğun eleştirel düşünme becerilerinin gelişmesini engelleyebildiğini, istenmeyen (hedef ebeveyn) insanları ortadan kaldıracı sürecini yaşatmalarından dolayı kişilerarası ilişkiler için olumsuz örnek olabildiklerini, çocuğun varlığının oluşmasında tamamlayıcı olan ebeveynin

metaforik olarak 'yok edilmesi'nden dolayı olumsuz benlik imajı oluşturabileceği ve çocuğun yabancılaştıran ebeveyne sağlıksız bağımlılık geliştirmesine neden olarak çocuğun kendi kendine yetebilen yeterlilik duygusunu zedeleyebildiğini bildirmişlerdir (Bernet, vd., 2010). Bu bağlamda araştırmamızda da ebeveyn yabancılaştırma sürecinde sistematik bir düşmanlaşma davranışına teşvik edilen çocuğun süreç içerisinde gerek doğru yada yanlış ayrımı yapabilme kabiliyetinin olmamasından dolayı gerekse de boşanma ile tek ebeveynin kaybetmenin korkusu ile sahip olduğu ebeveyni kaybetmeme güdüsü ile onun isteğine ve komutlarına uyarak hedef ebeveyne düşmanlaşma davranışı sergilediği gözlemlenmiştir.

Deneyim sürecinde yabancılaştırılanın içsel sürecinde ortaya çıkan bir diğer sonuç ise 'kaçış'dır. Bu davranışın çıkması beklenilmeyen bir sonuç olmakla birlikte görüşmeler esnasında katılımcıların '*çaresizlikten dolayı ne yapacağımı bilmiyordum, sadece mutlu olmak istiyordum*' deyişlerinin haklılığını ortaya çıkarmaktadır. Bir kaosu içerisinde, savaşın ortasında kalan çocuğun iki taraftan da caymak istememesi ama devamlı bir taraf için taraftar olmasının istenmesi, akranlarına göre yaşından büyük sorunlar ile yüzleşip çaresizlikten dolayı var olan sorundan kaçmak istemesi anlaşılabilir bir sonuçtur. Moos (1993) stresle baş edebilme konusunda yapmış olduğu çalışmasında, stresle baş etme konusunda bireylerin yaklaşma ve kaçınma davranışlarını ifade etmiştir. Var olan stresin bertaraf edilebilmesi için bireyin yol alabileceği en iyi yol stresle yüzleşmek iken çalışma esnasında katılımcıların çocukluk süreçlerinde kolay ve pratik olan kaçınma davranışlarını sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Ebeveyn yabancılaştırma deneyim süreci ana temasında oluşan bir diğer tema ise 'sergilenen davranış' temasıdır. Sergilenen davranış içerisinde çocuğun yabancılaştırmanın etkisi ile hedef ebeveyne karşı kötü davranış sergilediği ortaya çıkmaktadır. Baker (2007) çocukken ebeveyn yabancılaştırma sendromuna maruz kaldıklarını düşüne 40 yetişkin ile nitel bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, ebeveyn yabancılaşmasının olası uzun vadeli etkilerinin, yas tutma ve yabancılaşmış ebeveynin kaybını anlamlandırma yeteneğinin olmamasından kaynaklanan depresyon; düşük benlik saygısı ile ilişkili aşırı bağımlı olma tarzı; hedef

ebeveyne ne yaptığının farkına vardığında suçluluk duygusu ve kimlik gelişimi ile ilgili zorluklardır. Baker'ın (2007) belirtmiş olduğu bu sonuçlarda çocukluğunda ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalmanın birçok uzun vadeli olumsuz etkisi bulunmaktayken, çocukluğunda ne yaptığını farkına varması, geçmiş eylemlerinde olumsuz davranmasının getirmiş olduğu rahatsızlığı ifade etmektedir. Johnston ve arkadaşlarının (2005a) yapmış oldukları çalışmada ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalan çocukların sorunla çıkma konusunda ebeveyn yabancılaştırması yaşamayan akranlarına göre zorlandıklarını ifade etmiştir. Bu bağlamda araştırmamızda da tespit edilen en yoğun kodlardan biri olan hedef ebeveyne karşı kötü davranış sergileme diğer çalışmalarla da benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Sergilenen davranışta gözlemlenen diğer bir davranış ise yabancılaştıran ebeveynin senaryolarını ödünç almadır. Darnall (1998), ebeveyn yabancılaştırma sürecinde takıntılı yabancılaştırıcı ebeveynin çocuğa hedeflenen ebeveyn hakkında kendi olumsuz görüşlerini benimsemesi için baskı kurduklarını ifade etmiştir. Clawar ve Rivlin (1991), yapmış oldukları boylamsal çalışmada da ödünç senaryonun varlığının oluşması için yabancılaştıran ebeveyn tarafından çocuğa sistemli bir uygulamanın olduğu ifade edilirken bu durumun 700 vakanın %80'inde olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmamızda tespit edilen bu sonuç kimi zaman, çocuğun bilişsel gelişimini tamamlamadan soyut düşünme kapasite gerektirecek durumları konuşmasına neden olabilmektedir. Ortaya çıkan bu gerçek özellikle adli sosyal hizmet alanında çalışan meslek elemanlarının çocuklar ile yapılan mesleki uygulamalarda çocuğun bilişsel kapasitesine uygun ifadeleri kullanıp kullanmadığı, yönlendirmeye tabii olup olmadığı konusunda önemli bir yol gösterici olabilir.

Sergilenen davranışta ortaya çıkan bir diğer önemli sonuç ise ebeveyn olmak zorunda kalma ve ajan olmadır. Ebeveyn olmak zorunda kaldığını ifade eden katılımcılar ebeveynlerin çatışma içerisinde ebeveynlik sorunlarını yerine getirmelerinde eksik kaldıklarını ve bundan dolayı da küçük kardeşlerinin olumsuz etkilenmelerini engellemek için kimi zamanlarda kendi durumlarını bakmaksızın ebeveyn olmak zorunda kaldıklarını ifade etmişlerdir. Ortaya çıkan bu durum yetişkin kimliği içerisinde ebeveynlerin kimi zaman yetişkin kimliklerini

kaybettiklerini ve dolayısıyla ebeveynlik vasıflarını da kaybettikleri sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Erdim ve Ergün'ün (2016) boşanmanın çocuk üzerindeki etkisi konusunda yapmış oldukları derleme çalışmasında da adolesan dönemde olan çocukların boşanma sonrasında çocuğun kendisi, ebeveyni ve kardeşleri hakkında endişe duygularını yaşadığı belirtilmektedir. Bu bağlamda çalışmamızda da tespit edilen bu gerçeklik çocuğun ebeveyn yabancılaştırma sürecinde hali hazırda hedef ebeveyn ile bağlarının kopmasına engel olurken aynı zamanda yaşından çok daha büyük sorumlulukları almak zorunda kaldıklarını göstermektedir.

Ortaya çıkan diğer sonuç olan ajan olma davranışı ise bir ebeveyni tarafından terk edildiği duygusunda olan çocuğun gerek sahip olabildiği tek ebeveynini kaybetmemek için gerekse de yabancılaştıran ebeveynin yanında olduğunu göstermek için bu davranışı sergilediğini ortaya çıkarmaktadır. Katılımcılardan K5'in 'ne yapsam annem, sen babanın kızısın diyordu ve kendimi hep annemin yanında olduğumu ispatlamakla uğraşmakla buluyordum' ifadesi ortaya çıkan bu sonucu göstermektedir. Ebeveyn yabancılaştırma sendromuna maruz kalan çocuklar ile yapılan araştırmalarda, çocukların davranış bozukluğu, psikopati, ayrılık kaygısı bozukluğu ve cinsiyet kimlik sorunları yaşama olasılıklarının yüksek olduğu (Gardner, 2006), çocuğun içsel sadakat çatışması yaşaması sonucu korku, bağımlılık ve yabancıyla özdeşleşme belirtileri gösterebildiği bildirilmiştir (von Boch-Galhau & Kodjoe, 2006). Bu iki çalışmada yer alan ayrılık kaygısı bozukluğu ile bağımlılık ve özdeşleşme belirtilerinin, çalışmamızda ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan çocuğun yabancılaştıran ebeveynin yanında yer aldığını ona hissettirmek için ajan olma rolüne bürünmesi benzer sonuçların olduğunu göstermektedir. Ajan olma davranışını Baker ve Fine (2008) ebeveyn yabancılaştırma davranışları içerisinde ele almış ve yapmış oldukları çalışmada, yabancılaştıran ebeveynin çocuğuna hedef ebeveyn aleyhine ajan olma teklifinde bulunmasını, ebeveyn yabancılaştırma davranışı olarak tanılamışlardır.

Deneyim sonrası ana temasında iki tema oluşmuştur. Bunlar 'öz değerlendirme' ve 'gerçeği keşfetme' temalarıdır. Öz değerlendirmenin sonuçlarına bakıldığında en yoğun ortaya çıkan durum ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin 'kişisel

gelişime etkisi' olduğu görülmektedir. Araştırma sürecinde, ebeveyn yabancılaştırma deneyimi sonrasında deneyime maruz kalan bireyin öz değerlendirme yapması ve yaşadıklarının etkilerini ifade etmesi kaçınılmaz bir beklentiydi. Ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalmanın etkileri konusunda alanyazında birçok araştırma bulunmaktadır. Ebeveyn yabancılaştırmasının yetişkin çocuklar üzerindeki uzun vadeli etkilerinin incelendiği çalışmalarda katılımcıların çoğunda, düşük benlik saygısı, kendilerine ve başkalarına güven eksikliği, depresyon, uyuşturucu-alkol sorunları, kendi çocuklarından yabancılaştırma ve boşanma gibi problemlerin yaşandığı saptanmıştır (Baker, 2005b; Baker & Verrocchio, 2013; Ben-Ami & Baker, 2012). Bu bireyler ayrıca korku ve fobiler geliştirebilmekte, bağlanma problemleri ve çocuklarıyla yetişkin olarak iletişimlerinde sorun yaşamaktadır (Aloia & Strutzenberg, 2019).

Bir diğer önemli bulgu ise öz değerlendirme içerisinde var olan 'kendine üzülmeye' durumudur. Katılımcılardan büyük çoğunluğu deneyimlemiş oldukları ebeveyn yabancılaştırması konusunda yaşadıklarının üzücü olduklarını ve o günleri düşündüklerinde kendilerine acıdıkları ortaya çıkmıştır. Ebeveyn yabancılaştırması hakkında yapılan diğer araştırmalarda, hafif derecede yabancılaştırıcı davranışlara maruz kalan çocukların bile öğrenmede, konsantre olmada, rahatlamada veya akranlarıyla geçinmede sorunlar yaşayabileceği, enürezis ve enkoprezis, yemek yeme problemleri, şiddetli baş ağrıları ve ciddi davranış sorunları gibi fiziksel semptomlar geliştirebildikleri, öfke, üzüntü, kayıp veya dürtü kontrolü kaybı, kendine güven ve benlik saygısı kaybı, özgüven eksikliği, bağlanma ve ayrılık kaygısı, birleşme ve ayrılma kaygısı, korkular ve fobiler, depresyon ve intihar düşüncesi ve uyku bozukluğu gibi sorunlar yaşayabilecekleri, anksiyete bozukluğu, panik bozukluğu, madde kötüye kullanımı, cinsel kimlik problemleri, zayıf akran ilişkileri ve eğitim problemleri, antisosyal kişilik bozukluğu, ayrılma anksiyetesi, sanrısız bozukluk, narsisistik kişilik bozukluğu, dissosiyatif bozukluk gibi birçok ruhsal bozukluk geliştirebilecekleri açılanmıştır (Andre, 2004; Baker, 2005b, 2006; Baker & Ben-Ami, 2011; Baker & Brassard, 2013; Baker & Verrocchio, 2013; Darnall, 1998; Gardner, 2006; Geniş vd., 2019; Johnston vd., 2005b; Lowenstein, 1999, 2007;

Sher, 2015; Torun, 2011; Verrocchio vd., 2019; von Boch-Galhau, 2018). Alanyazında tespit edilen bu bulgular ile birlikte ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalmanın bireyler üzerinde yüksek derece olumsuz yaşantılar yaşattığı kanısı oluşmuştur.

Öz değerlendirme temasında bir diğer önemli ortaya çıkan sonuç ise romantik ilişkilere etkisidir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde nicel araştırma basamağı sonucuna paralel olarak genelde ilişkilerinde kaygılı ya da kaçınan bağlanma davranışı sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye dayalı çalışmalara bakıldığında güvenli bağlanma stiline diğer bağlanma stillerine nazaran daha fazla ilişkiye bağlılık gösterdikleri ve memnuniyet düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Simpson, 1990). Diğer çalışmalara bakıldığında ise birincil bakım verenlere yönelik geliştirilen bağlanma stiline, bireylerin romantik ilişkilerini şekillendirdiği düşünülmektedir (Çavuşoğlu, 2011; Fricker, 2006; Solmuş, 2003; Weiss, 1982). Bowlby (1988), güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişkilerinde mutlu ve güvenilir bir duruş sergilediklerini ve terk edilme ya da yakınlık kurma hususunda endişe taşımadıklarını ifade etmiştir. Güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin romantik ilişki başlatma konusunda mesafeli durdukları (Hazan & Shaver, 1987), ve aldatma eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir (Gentzler & Kerns, 2004; Kantarcı, 2009). Tüm bu sonuçlar araştırmada elde edilen romantik ilişkilerde sorun yaşama ile benzer bir sonuç ortaya çıkarmaktadır.

Deneyim sonrasında ortaya çıkan bir diğer önemli olgu ise 'yabancılaştırıcı ebeveyn kızgınlığı'dır. Türkat (1994) ebeveyn yabancılaştırması konusunda yapmış olduğu çalışmada, yabancılaştırıcı ebeveynin çocuğuna karşı doğrudan veya dolaylı yollarla uzaklaştırma davranışlarında bulunmasından dolayı çocuğunda bu süreç içerisinde hedef ebeveyni karşı haksız bir eleştiri ve nefret duygusunu yaşadığını dile getirmiştir. Süreç içerisinde neye maruz kaldığını anlamlandıramayan çocuk yetişkinlik çağına geldiğinde ise maruz kaldığı durumun aslında kendisi ile doğuştan bağı olan ebeveynine karşı haksızlık yaptığını fark etmesiyle, eylemi gerçekleştiren ebeveyni karşı olumsuz duygular beslemektedir. Yapılan çalışmada da benzer durumun sıklıkla olduğu gözlemlenmiştir. Çocukluğunda neyle karşı karşıya kaldığını anlamayan

katılımcılar yetişkinlik çağına geldiklerinde aslında sevdikleri insana karşı yaptıkları veya ortak oldukları olumsuz durumlardan dolayı yoğun bir pişmanlık ve yabancılaştıran ebeveyne karşı kızgınlık duygularını beslemektedirler. Ve bu durum araştırmanın 'gerçeği keşfetme' temasındaki ebeveynlere bakışın değişimi alt temasını oluşmasına neden olmaktadır.

Baker (2005b)'in çocukluğunda ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kaldığını ifade eden katılımcılar ile yapmış olduğu çalışmada katılımcıları deneyim süreci sonunda kendilerine ve diğer insanlara karşı güven eksikliği yaşadığını tespit etmiştir. Baker (2007) bir diğer çalışmasında ise çocukluğunda ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalan yetişkinlerin yabancılaşmış ebeveynin kaybını anlamlandırma yeteneğinin olmamasından kaynaklanan depresyon, yabancılaştıran sağlıksız aşırı bağımlı olma hali, yabancılaşmış ebeveyne ne yaptığının farkına vardığında suçluluk duygusu yaşama gibi zorluklar yaşadıklarını bildirmiştir. Bu bağlamda yaşanan deneyim sadece bireylerin hedef ebeveyne bakışlarını değiştirmemekte aynı zamanda hem kendilerine karşı hem de kendisine en yakın gördüğü sığınakları olan yabancılaştıran ebeveynlerine karşı da değişimine neden olduğunu söylenebilir. Yaşanan bu farkındalık doğru sandığı herşeyin aslında yanlış olduğunu fark etmesiyle tüm gerçekliğini sorgulamaya neden olmasına neden olmaktadır.

6. BÖLÜM: SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan üniversite öğrencilerinden elde edilen nicel ve nitel bulguların sonuca bağlanması gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın yöntemi doğrultusunda öncelikle ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalan üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin oluşumundaki yordayıcılığı konusunda sonuç bilgileri sunulacak olup ardından nitel araştırma kısmında ebeveyn yabancılaştırmasının keşfedilmesine dair sonuç bilgisine yer verilmiştir. Öneriler kısmında ise bütüncül bir bakış açısı olması için sırasıyla; ebeveyn yabancılaştırması deneyimlediğini düşünen bireylere öneriler, sosyal hizmet uzmanlarına öneriler, yargı sistemi çalışanlarına

yönelik öneriler, boşanma sürecinde olan ya da boşanan çiftlere yönelik öneriler, üniversite ve akademisyenlere yönelik öneriler ve son olarak araştırmacılara yönelik öneriler sunulmuştur.

6.1. SONUÇLAR

Nicel araştırma sonucunda elde edilen verilerin sonuçlarına bakıldığında şu bilgilere erişilmiştir;

- Yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin katılımcıların kaygılı bağlanma stili geliştirmelerinde etken olduğu saptanmıştır.
- Araştırma da gerçekleştirilen bir diğer basit doğrusal regresyon analiz sonucuna göre, ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin kaçınan bağlanma stili geliştirmelerinde etken olduğu ortaya çıkmıştır.
- Araştırma sonuçlarının güvenilirliğini ve geçerliliğini artırmak için kullanılan bir diğer bağlanma stili ölçeği (YİYE-II) sonuçlarına bakıldığında da basit doğrusal regresyon sonuçlarına göre, ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin kaygılı bağlanma stili geliştirmesinde etken olduğu, kaçınan bağlanma stili geliştirmelerinde ise düşük seviyede etken olduğu ortaya çıkmıştır. Tespit edilen bu sonuç, araştırmada kullanılan diğer bağlanma stili ölçeği ile paralel bir sonuç vermesi bilimsel kanıtın oluşması için önemli bir katkı vermiştir.
- Sonuç olarak, ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalma bireyin bağlanma stilini geliştirirken güvenli bağlanma stili geliştirmesinden engel oluşturabileceği ortaya çıkmış olup, bu durum bireyin yaşam yolculuğunda sağlıklı ve kaliteli ilişkiler geliştirememesinde önemli bir etken olabileceği tespit edilmiştir.

Araştırmanın ikinci basamağı olan nitel araştırma elde edilen bulgulara ilişkin sonuçlara bakıldığında aşağıda yer alan bilgilere ulaşılmıştır.

- Nitel araştırma sonucunda, 'deneyim süreci' ve 'deneyim sonrası' olmak üzere iki ana tema oluşmuştur. Bu iki ana temanın oluşumunda katılımcıların görüşmeler esnasında aktarımlarında deneyim sürecini ve deneyim sonrasında yaşadıklarını aktarmaları etken olmuştur.

- Deneyimlenen yabancılaştırma biçimleri temasında en yoğun gözlemlenen kod 'hedefi karalama' ve 'gerçeküstü iddialar' olduğu görülmüştür. Bu durum yabancılaştıran ebeveynin çocuğunu gerek kendi tarafına çekmek için gerekse de hedef ebeveynin değer yapısını zedelemek için yapıldığı sonucuna varılmıştır.
- Deneyimlenen yabancılaştırma biçimleri temasında gözlemlenen diğer bir davranış ise yabancılaştıran ebeveynin çocuğu hedef ebeveynin geniş ailesinden uzaklaştırma davranışlarıdır. Bu durum ülkemizde de sıklıkla gözlemlenen en genel davranış kalıplarından biri olması nedeniyle önemli bir bilimsel kanıttır.
- Deneyimlenen yabancılaştırma biçimleri temasında ise yabancılaştıran ebeveynin ilişkiyi engelleme, çocuğu silah gibi kullanma, hedef ebeveynin varlığını reddetme, çocuğa baskıyla üvey anne-babaya 'anne-baba' dedirtme gibi davranışları ortaya çıkmıştır.
- Deneyim süreci ana temasında oluşan yabancılaştırılan çocuğun içsel süreç temasında ise en yoğun olgu, çocuğun hedef ebeveyne düşmanlaşması olmuştur.
- Deneyim sürecinde yabancılaştırılan çocuğun içsel süreç temasında ortaya çıkan bir diğer sonuç ise 'kaçış' duygusudur. Kaçış olarak ifade edilen durum, aile içinde yaşanan çatışmaların içerisinde olmak istememek ve aynı zamanda herhangi bir tarafı tutması için zorlanılmamak için eylem olarak gözlemlenmiştir.
- Ebeveyn yabancılaştırma deneyim sürecinde sergilenen davranış teması içeriğinde çocuğun yabancılaştırmının etkisi ile hedef ebeveyne karşı kötü davranış sergilediği ortaya çıkmıştır. Diğer oluşan davranışlar ise yabancılaştıran ebeveynin senaryolarını ödünç almadır.
- Sergilenen davranış temasında ortaya çıkan bir diğer önemli sonuç ise çocuğun ebeveyn olmak zorunda kalması ve ajan olması olmuştur.
- Deneyim sonrasında, çocuğun öz değerlendirme ve gerçeği keşfetme temaları oluştuğu saptanmıştır. Öz değerlendirme temasında en yoğun kişisel gelişime etki olduğu görülmüş sonrasında ise kendine üzülmeye gelmektedir. Katılımcıların çoğunluğunda deneyimlemiş oldukları

ebeveyn yabancılaştırması konusunda yaşadıklarının üzücü olduğunu ve o günleri anımsadıklarında kendilerine acıdıkları ortaya çıkmıştır.

- Öz değerlendirme temasında bir diğer önemli ortaya çıkan sonuç ise romantik ilişkilere etkisidir. Katılımcılar ile yapılan görüşmelerde nicel araştırma basamağı sonucuna paralel olarak genelde ilişkilerinde kaygılı ya da kaçınan bağlanma davranışı sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Bu konu sonda soruları ile derinleştirildiğinde ise; zaten değersiz oldukları hissiyatına sahip oldukları ve hedef ebeveyn ile olan ilişkilerinde olduğu gibi terk edilecekleri korkusunun olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalmanın bireyin ilerleyen yaşantısında geliştireceği ilişkilerin sağlıklı olmasında etken olabileceğini göstermektedir.
- Gerçeği keşfetme içerisinde en yoğun ilk gözlemlenen sonuç 'yabancılaştırıcı ebeveyne kızgınlıktır'. Bu durumun oluşması, soyut düşünme becerisine sahip olamadığı zaman içerisinde yabancılaştırıcı ebeveyn tarafından kasıtlı olarak uzaklaştırıldığı fark edilmesi sonucu ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durumun ebeveyn yabancılaştırma sürecinde kazanan taraf olarak görünen yabancılaştırıcı ebeveynin ilerleyen yıllarda çocuğun bilişsel gelişimini tamamlayabilmesi ve düşünme yetisine kavuşabilmesiyle aleyhine döndüğünü göstermektedir.
- Gerçeği keşfetme içerisinde, yabancılaştırmayı fark etme ve ebeveynlere bakışın değişimi olgularının da oluştuğu görülmüştür. Deneyim sürecinde oluşan durumun farkına varamayan katılımcının yetişkinlik döneminde süreci ele aldığı gerçeğe gerçekleştirilen eylemleri fark ettiği ve bu durumdan dolayı ebeveynlere karşı bakışının değiştiği ortaya çıkmıştır. Bu durumun yukarıda bahsedilen yabancılaştırıcı ebeveyne kızgınlık durumu ile paralel bir oluşum içerisinde olduğu ve beklenen bir sonuç olduğu ifade edilebilir.
- Gardner'ın (2001) sekiz ebeveyn davranışı ile katılımcıların deneyim süreci arasındaki ilişkide en yoğun oluşumun Gardner'ın gerçeküstü hikayelerle mantıksızlığa sürüklenme davranışı ile deneyim sürecinde yabancılaştırıcı ebeveynin hedef ebeveyni karalama arasında oluştuğu ortaya çıkmıştır.

- Baker ve Fine'nin (2008) betimlemiş oldukları ebeveyn yabancılaştırması basamakları ile ebeveyn yabancılaştırma deneyim süreci incelendiğinde; Gardner'da ortaya çıkan sonuç paralelinde bir sonuca varılmaktadır. Baker ve Fine'nin (2008) hedefe karşı kuşku uyandırma, şüphe yaratma davranışı ile katılımcıların ebeveyn yabancılaştırma sürecinde deneyimlemiş oldukları; hedefi karalama, gerçeküstü iddialar ve geniş aileden uzaklaştırılma davranışlarına yoğun şekilde maruz kaldıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.
- Gardner'ın (2001) ebeveyn yabancılaştırma davranışları ile katılımcıların ebeveyn yabancılaştırma deneyimi sonrası ifadeleri incelendiğinde; katılımcıların gerçeği keşfetme süreçlerinin hedefteki ebeveynin yabancılaştıran ebeveyn tarafından karalanmaya çalışıldığında ortaya çıktığı saptanmıştır. Bu sonuç asıl amacı hedef ebeveyni çocuktan soğutmak olan yabancılaştıran ebeveynin yaptığı olumsuz davranışlarının da ortaya çıkmasına neden olan bir sonuçtur.
- Baker ve Fine'nin (2008) ebeveyn yabancılaştırma davranışları ile katılımcıların ebeveyn yabancılaştırma deneyimi sonrası düşünceleri incelendiğinde ise yabancılaştıran ebeveyne kızgınlık duygusunun en yoğun hedefe karşı kuşku uyandırma, şüphe yaratma davranışı içerisinde ortaya çıktığı sonucu ortaya çıktığı saptanmış olup, yabancılaştıran ebeveynin çocuğun hedef ebeveyni red etmesi için baskı kurması, hedef ebeveyn hakkında karalama davranışları ve çocuğu kendine bağımlı hale getirme davranışlarında da görülmektedir. Ayrıca çocuğun gerçeği keşfetme sürecinin yabancılaştıran ebeveynin hedef ebeveyne karşı karalama davranışları ve kuşku uyandırma davranışlarında gözlemlendiği sonucu ortaya çıkmıştır.
- Araştırmanın bir diğer önemli nitel sonucu ise araştırma sürecinde ortaya çıkan en yoğun üç kodun birbirleriyle olan ilişkisinin incelenmesidir. Çalışmanın sonucuna bakıldığında, kendine üzülmeye, kişisel gelişime etki, yabancılaştıran kızgınlık kodlarının iki kod üzerinde yığılma gösterdiği görülmüştür. Bu kodlar ebeveynlere bakışın değişimi ve yabancılaştırmayı fark etmedir. Bu sonuç ebeveyn yabancılaştırmalarının bireyler üzerinde

gerek kendisi hakkında gerekse de ebeveynleri hakkında bakışının değişmesine, bu değişimin yoğun olarak yabancılaştırana kızgınlık olarak oluşturduğunu göstermektedir.

Tüm sonuçlar ele alındığında ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalınmasının bebeklik ve çocukluk çağında geliştirilen bağlanma stilleri üzerinde önemli bir etkisinin olduğu, kişisel gelişime olumsuz etkileri olduğu, bireyin yaşadıklarını anlamlandırmasıyla yaşanmışlıklarına karşı üzüntü duyduğu ve bu durum nedeniyle kendisine olan bakış açısının ve ebeveynlerine karşı olan bakış açısının değiştiği, yabancılaştıran ebeveyne karşı yoğun bir kızgınlık duygusu beslenildiği ortaya çıkmıştır.

Yapılan çalışma ile alanyazında ilk kez ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalmanın bağlanma stilleri üzerindeki etkisi tespit edilmiştir.

Ebeveyn yabancılaştırma bağlamında ise Baker'ın (2005b) araştırmasını özetlemesindeki ifade ile ortak bir yapı içerisinde bir sonucun çıktığını ifade edebiliriz.

...ebeveyn yabancılaşmasıyla ilişkili çoklu travmalar ışığında şaşırtıcı değil. Katılımcılar sadece bir ebeveyn kaybı yaşamakla kalmadılar, aynı zamanda bu kaybın yasını tutmaları veya düşünce ve duygularını birincil bakıcılarıyla paylaşmaları da yasaklandı. Esasen, hedeflenen ebeveyne karşı sahip oldukları olumlu saygıyı reddetmeye ve/veya gömmeye, süreçte kendilerinden bir parçayı kesmeye ve inkar etmeye teşvik edildiler...

6.2. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında farklı gruplara öneriler sunulmaktadır. Öneriler, ebeveyn yabancılaştırmasını deneyimleyen veya deneyimlediğini düşünen en küçük birim (mikro) olan bireylere, ebeveyn yabancılaştırmasının tüm basamaklarında dolaylı ya da dolaysız varlığı olan sosyal hizmet uzmanlarından, yargı mensuplarına, ailelerden, meslek elemanı yetiştiren akademisyenlere (mezzo) ve konu hakkında araştırma yapacak araştırmacılara ve politika geliştirici ve uygulayıcılarına (makro) yöneliktir.

Ebeveyn Yabancılaştırması Deneyimlediğini Düşünenlere Öneriler

Ebeveyn yabancılaştırmasının uzun vadede yoğun olumsuz etkiler oluşturan bir süreç olmasından dolayı, bu olguya maruz kaldığına inanan veya şüphelenen bireylerin ruh sağlığı alanında görev yapan profesyonel meslek elemanlarına başvurmaları önerilmektedir. Meslek elemanı klinik sosyal hizmet uzmanı olabileceği gibi bir psikolog veya bir psikoterapist te olabilmektedir. Baker (2005a) çocukken ebeveyn yabancılaştırma sendromuna maruz kaldıklarını inanan yetişkinler ile yapmış olduğu çalışmasında, katılımcıların yüksek oranda düşük benlik saygısı yaşadıklarını, katılımcıların çoğunluğunda önemli depresyon dönemleri yaşadıklarını, katılımcıların yaklaşık üçte birinde uyuşturucu ve/veya alkolle ilgili sorunlar yaşadıklarını, katılımcıların kendilerine ve diğer insanlara güven eksikliği yaşadıklarını; katılımcıların yaklaşık yarısında kendi çocuklarına karşı yabancılaşma yaşadıklarını ve boşanma oranlarının ülke ortalamasına göre daha fazla olduğunu bildirmiştir. Belirtildiği üzere bireyin yaşam standardı içerisinde olumsuz benlik algısı geliştirmiş olması ve devam ettirdiği varsayılacak olursa yaşam kalitesinin düşük kalması olasıdır.

Konu hakkında yapılan araştırma sonrasında ebeveyn yabancılaştırmasının sadece bireyin olumsuz ilişkiler geliştirmesine neden olmadığı ayrıca güvensiz bağlanma stillerini geliştirmesine de neden olduğu ve bu durumda gerek ikili ilişkilerinde gerekse de romantik ilişkilerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda bireyin sağlıklı bağlanma stili geliştirebilmesi için bağlanma konusunda uzmanlaşmış bir klinik sosyal hizmet uzmanından, psikologtan veya psikoterapistten destek alması önerilmektedir.

Ayrıca ebeveyn yabancılaştırması sadece maruz kalan bireyi etkilememekte, kendisinin yanı sıra ileride sahip olacağı çocuğu üzerinde de etki yaratmakta olduğu araştırmalarda tespit edilmiştir (Baker, 2005a). Bu bağlamda bireyin farkındalığı sürecinde çocuğu varsa, çocuğunun da potansiyel mağdur olabilmesinden dolayı çocuğunun da meslek elemanınca kontrol edilmesinin ve sorunun varlığında gerekli iyileştirici eylemlerin yapılması önerilmektedir.

Sosyal Hizmet Uzmanlarına Yönelik Öneriler

Freeman ve arkadaşları (2004) çalışmalarında terapist görevini üstlenen meslek elemanlarının önemine değinmişler ve boşanma sonrasında velayet sahibi olan ile velayet sahibi olmayan ebeveynler arasında sağlıklı bir köprü görevi gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda başta sosyal hizmet uzmanlarının ebeveyn yabancılaştırma şüphesinin olup olmamasına bakmaksızın her boşanma vakasında ebeveynler arasında sağlıklı bir iletişim kurulmasını öncelikli hale getirmelidir. Çalışma sürecinde katılımcı K5'in hedef ebeveyninin, yabancılaştıran ebeveynin tüm yabancılaştırma davranışlarını profesyonel bir destek alarak bertaraf etmesini anlaşılması bu savı güçlendirmektedir.

Meslek elemanları, ebeveynlik ilişkisinde her iki tarafında eşit derecede önemli bir role sahip olduğunun farkında olmalıdırlar. Bu yönü ile sosyal hizmet uzmanının gerek adli alandaki çalışmalarında gerekse de psikoterapik müdahalelerinde sorun yaşayan ebeveynler arasında uzlaştırmacı kimliğini köprü sıfatı ile gerçekleştirmesi önerilmektedir.

Tüm dinamiklerin anlaşılabilmesi ve tarafsız bir inceleme için gerekliliğinde çocuğun ve ailenin komşu görüşmeleri, okul-öğretmen görüşmeleri, geniş aile görüşmeleri sosyal incelemenin ve kurgulanacak olan sosyal hizmet müdahale planı için önem arz etmektedir. Bu nedenle konu hakkında çalışan sosyal hizmet uzmanının ebeveyn yabancılaştırmasının izini tüm dinamiklerde araması ve raporlaştırması önerilmektedir.

Sosyal hizmet uzmanları uygulamalarını gerçekleştirdiği tüm süreç boyunca müracaatçısının üstün yararını gözetmek zorundadır. Bu nedenle üstün yarar için mesleki donanımlarının yetersiz veya eksik kaldığı alanlarda veya daha üstün bir uygulama için farklı meslek grupları oluşturacakları multidisipliner çalışmalar ile bir dinamik yakalaması önerilmektedir.

Yapılan çalışma sonrasında ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalmanın kaçınan ve/ya kaygılı bağlanma stili oluşumunda tek başına etkili olduğu tespit edilmiştir. Güvensiz bağlanma stilleri olarak bilinen kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri bireylerin gerek sosyal ilişkilerinde gerek romantik ilişkilerinde gerekse de içsel süreçlerinde olumsuz edinimleri yarattığı bilinmektedir. Bu yönü ile

bakıldığında benzer sorunları yaşayan bireylerin sosyal hizmet müdahaleleri arasında olan grup çalışmalarına dahil edilmesinin sahip olunan olumsuzlukların giderilmesi açısından sosyal hizmet uzmanına kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir.

Sosyal hizmet, kanıt temelli yaklaşıma sahip olan bir bilimdir. Bu doğrultuda danışanlarına mesleki müdahale sürecinde kanıt temelli uygulama yaklaşımı ile yol haritası çizmek isteyen sosyal hizmet uzmanlarının, ebeveyn yabancılaştırma deneyiminin varlığı konusunda kanıt niteliği taşıyan ve çalışmamız sürecinde geliştirilen Baker Strateji Soru Formu'nun kullanılması önerilmektedir. Bu sayede sosyal hizmet uzmanı gerek duyduğu kanıtı bilimsel bir çerçeve içerisinde keşfedebilecek ve uygulamalarında kanıt temelli adım atabilecektir.

Sosyal hizmet uzmanlarının görev almış oldukları tüm alanlarda, karşılaştıkları ebeveyn yabancılaştırmasının çocuk üzerinde kalıcı olabilecek olumsuz yaşam deneyimi nedeniyle, vaka yönetim ve raporlandırma süreçlerinde bahsi geçen davranışın bir tür duygusal istismar olmasından dolayı 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanun'un 5. maddesinin 1. fıkrasının A bendince çocuk hakkında danışmanlık tedbirinin alınmasının, ebeveyn yabancılaştırmasının etkileri çocuk üzerinde yoğun olarak gözlemleniyorsa ya da yabancılaştıran ebeveynin davranışlarının yoğunluğu gözlemleniyorsa uzman bir meslek elemanı tarafından gerekli onarıcı ve koruyucu tedavinin uygulanabilmesi ve devlet kontrolünde takip edilebilmesi için aynı kanun madde ve fıkranın D bendince çocuk hakkında sağlık tedbirinin alınmasının yararlı olacağı önerilmektedir.

Sosyal hizmet uzmanları sahip oldukları mesleki donanımları sayesinde kimi zaman adli sosyal hizmet alanında görev yapabilirken, kimi zaman da psikoterapist görevini üstlenebilmektedir. Tüm bu uygulamaları edinmiş oldukları eğitimler sayesinde ve deneyimlerini de katarak saha da gerçekleştirmektedirler. Ancak edinilmiş olan mesleki bilgi varlık yapısı gereğince değişebilen ve gelişebilen bir haldedir. Bu nedenle saha da hangi sıfatla veya konuyla görev yaparsa yapsın sosyal hizmet uzmanları mesleki donanımlarının gelişimi için bilimsel çalışmalara yakın olması ve kendi mesleki bilgisini güncelleyen bir yapı içerisinde olmalıdır. Aksi takdirde günümüzde yeni yeni konuşulmaya başlanan

ve ne yazık ki halen ülkemizde çok az araştırmaya konu olan ebeveyn yabancılaştırması konusunda bilgisiz kalabilir ve bu da mesleki uygulamalarında müracaatçının üstün yararına aykırı bir durum oluşturmalarına neden olabilir.

Yargı Sistemi Çalışanlarına Yönelik Öneriler

Lowenstein (2010) bağlanma ve ebeveyn yabancılaştırmasını derlemiş olduğu çalışmasında, ebeveyn yabancılaştırmasını gerçekleştiren ve çocuğu kendine bağlayan ebeveynler genelde çocuğunun mahkemede hedef ebeveyn ile görüşmek istemediğinde; 'Çocuğumu annesiyle/babasıyla birlikte olması için teşvik ettim ama o bunu istemiyor. Benden çocuğumu kendi iradesine karşı zorlamamı mı bekliyorsunuz? Çocuğumun karar verme hakkı yok mu? Çocuğumu zorlamayacağım.' şeklinde söylevlerde bulunarak durumu kendi lehlerinde savunduklarını ifade etmiştir. Görüldüğü üzere mahkeme heyetinin potansiyel ebeveyn yabancılaştırma vakalarında detaylı bir inceleme yapılması için karar vermesi ve bu konu da bilirkişi olarak görev yapacak olan sosyal hizmet uzmanlarının vakayı tüm dinamikleri ile ele alması çocuğun yüksek yararına olacağı düşünülmektedir.

Bağlanma teorisi çocuğun yalnızca ebeveynlerinden birine değil, her iki ebeveyne de bağlanmasını vurgular. İki ebeveyn arasında vuku bulan sorunların sonucunda gerçekleşen boşanma sürecinde ebeveynlerin çocuğa yaklaşımı aynı ise ve herhangi bir çocuğa zarar verici bir eylem gerçekleştirilmediyse, çocuğun velayeti almayan ebeveyninden uzaklaşmak istemesi ya da düşüncesinin olması yargı sistemi tarafından dikkatli bir şekilde ele alınması ve sosyal hizmet uzmanlarınca ebeveyn yabancılaştırmasının varlığı konusunda şüphe duyması gerekir. Aksi takdirde çocuğun yüksek yararına aykırı bir karar çıkması ve hali hazırda her iki ebeveynle de sağlıklı bir bağlanma gerçekleştirilmesi gereken çocuk manipülatif davranışlara maruz kalmasından dolayı hedef ebeveyninden daha da uzaklaşacaktır ve dolayısıyla bağlanma stilini geliştirmesinde ve ileriki yaşantısında yaşayacağı ilişkilerinde de sorun yaşaması kaçınılmaz olacaktır. Bu konuda Lowenstein (2010), çocuğun hedef ebeveyn ile görüşmek istememesi için

geçerli bir nedeni yoksa bu durum, ebeveyn yabancılaştırmasının gerçekleşmiş olduğunu gösterebilir ifadesi konunun önemini göstermektedir.

Yargı sistemi, sosyal hizmet uzmanlarının dikkat etmesi gerektiği gibi ebeveynlik ilişkisinde her iki tarafında eşit derecede önemli bir role sahip olduğunun farkında olmalıdır. Bu doğrultuda, çocuğun üstün yararı ilkesi doğrultusunda ebeveyn yabancılaştırmasının varlığı halinde çocuk hakkında 5395 sayılı kanunun 5. Maddesinin 1. Fıkrasının A bendince danışmanlık tedbiri uygulanması konusunda karar verilmesinin, ebeveynlik sorumluluklarını getirmede zorlanan veya eksik kalan ebeveynlerden birinin veya her ikisinin de konu hakkında gerekli eğitimleri almasının sağlanması önerilmektedir. Ayrıca ebeveyn yabancılaştırmasının yoğun olarak yaşandığının gözlemlenmesi halinde de 5395 sayılı kanunun 5. Maddesinin 1. Fıkrasının D bendince sağlık tedbiri kararına varılmasının, çocuğun yaşamış olduğu travmatik sürecin etkilerinin ve devamlılığının sonlanabilmesi için uzman bir meslek elamanı olan klinik sosyal hizmet uzmanı, psikolog veya bir psikoterapist tarafından gerekli uygulamaların yapılması ve takibinin yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Yukarıda ifade edilen tüm risk etmenleri göze alındığında, oluşabilecek sorunların önünü geçmek için yargı sistemi içerisinde görev alan savcı, hâkim, sosyal hizmet uzmanı ve diğer meslek elemanlarının ebeveyn yabancılaştırması konusunda hizmet içi eğitim almalarının yararlı olacağı düşünülmektedir. Alınacak olan eğitimin de konu hakkında deneyim sahibi olan mentorluk becerisine sahip bir sosyal hizmet uzmanı tarafından verilmesi eğitimin niteliği açısından bir o kadar önem arz etmektedir. Aksi takdirde liyakatsiz eğitim sonucunda önlenebilecek birçok vaka ne yazık ki yine önlenemez hale gelecektir.

Boşanma Sürecinde Olan ya da Boşanan Çiftlere Yönelik Öneriler

Boşanma süreci evlilik süreci kadar olağan bir yaşamsal süreç olmasına rağmen ne yazık ki etkileri yıkıcı ve geri döndürülemez nitelikte olabilmektedir. Özellikle de boşanma süreci iki kişi arasında olmasına rağmen genellikle yaşananlarda hiçbir payı olmamalarına rağmen en çok zarar görenler ise çocuklar olmaktadır.

Boşanma yıkıcı etkisini çocuklar üzerinde en az etkisinin oluşması için her iki ebeveyne de önemli sorumluluklar düşmektedir.

Velayeti alan ebeveynin, özellikle boşanma sonrasında çocuğuna karşı diğer ebeveyni hakkında pozitif ve/ya yapıcı nitelikli konuşmalar yapması önemlidir. Gerek ulusal gerekse de uluslararası hukukta velayet olağandışı bir durum olmadığı sürece anneye verilmektedir. Güven duygusu bebek ve annesi arasındaki etkileşimden doğarak ve bireyin ileride kuracağı kişilerarası ilişkilerin ana yapısını oluşturmaktadır (Yavuzer, 1999). Bu bağlamda velayeti alan annenin çocuğunun bağlanma stillerini oluşturmasında birincil sorumluluğu olduğu görülmektedir. Bu nedenle velayeti alan ebeveynin (annenin) çocuğunun yüksek yararı ve olumlu ilişkiler sağlayabilecek niteliğe kavuşması için, velayeti almayan ebeveyn (babanın) ile çocuk arasında yapıcı nitelikte bir köprü görevi görmesi önemli görünmektedir. Aksi takdirde araştırmamızda da ortaya çıktığı üzere çocuğu hem sağlıklı ilişkiler yürütebilecek bir bağlanma stili geliştirmesinde engel sahibi olacak hem de ebeveyn yabancılaştırmasının uzun vadeli birçok etkisini yaşayabilme riski ile karşılaşacaktır.

Üniversite ve Akademisyenlere Yönelik Öneriler

Ebeveyn yabancılaştırması sorunsalı konusunda etkin rol alacak olan ve müdahale edebilme kabiliyetine sahip olacak olan sosyal hizmet uzmanlarının mesleki eğitimlerini aldığı süreç oldukça önem arz etmektedir. Ebeveyn yabancılaştırması, yabancılaştıran ebeveyn tarafından kimi zaman kasıtsız şekilde yapılmakta olsa da kimi zamanda kasıtlı olarak yapılmakta ve bu uygulama sürecinde yabancılaştıran ebeveyn süreci bir 'savaş' olarak görebilmektedir. Savaşın içerisinde kalmış olan çocuğun ebeveyn yabancılaştırma deneyimini yaşamasını engellemek için sosyal hizmet uzmanının konu hakkında yeteri bilgi ve donanımının olması çocuğun yüksek yararı için önemlidir. Bu bağlamda meslek elemanı yetiştiren sosyal hizmet akademisyenlerinin ebeveyn yabancılaştırması konusunda gerekli eğitimin verilmesi için eğitim ve öğretim müfredatlarında ebeveyn yabancılaştırma konusunda gerekli eklemeyi yapmaları önemlidir. Verilecek olan eğitimin

içerisinde ebeveyn yabancılaştırmasının olgusal bütünlüğü, yabancılaştıran ebeveynin davranış kalıpları, ebeveyn yabancılaştırmasının çocuk üzerindeki etkileri ve ayırt edilebilirliği konusunda gerekli bilgilerin olması fayda sağlayıcı olacaktır.

Gerçekleştirilen çalışmadan ebeveyn yabancılaştırması olgusu deneyim süreci ve deneyim sonrası olmak üzere iki ana tema üzerinde ele alınmıştır. Bu temaların oluşumunda çocuğun yabancılaştırma davranışlarına maruz kaldığı süreç kendi başına bir kaos olarak gözlemlenmekteyken, bu deneyim sonrasında farkındalığının oluşması ile içsel çatışmaya girdiği ve hem kendisi hakkında hem de ebeveynleri hakkında anlam karmaşasına girdiği görülmektedir. Bu yönüyle bakıldığında, bireyin içsel sürecinin keşfedilmesi ve anlam karmaşası için psikanalitik kuramın önemi ortaya çıkmaktadır. Amacı, bireyin yüksek yararına erişmesine yardımcı olan sosyal hizmet uzmanlarını yetiştiren akademisyenlerin psikanalitik kuramın bireyin kimlik oluşumundaki etkinliği konusunda gerekli eğitimlerin ve önemin verilmesinde lisans müfredatında yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Lisans eğitimi süreci haricinde, lisansüstü eğitim basamaklarında (yüksek lisans, doktora) ebeveyn yabancılaştırması konusunda uzmanlık edinimi boşanma oranlarının tarihteki en yüksek seviyede olduğu günümüzde potansiyel mağdurların üstün yararları için yapılacak olan mesleki müdahale açısından önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir.

Akademik alt yapısı ile bilimsel donanımı en üst seviyede olan ve konumu gereğince kendini yeni bilgiler ışığında güncelleyen sosyal hizmet akademisyenlerinin sahip oldukları bilgi birikimlerini sadece eğitim verdikleri çatı içerisinde aktarmaları haricinde saha da görev yapan ve çeşitli nedenlerle kendini mesleki olarak güncelleme şansı olmayan sosyal hizmet uzmanları için oldukça önemlidir. Bu nedenle sosyal hizmet akademisyenlerinin gerek STK'lar aracılığıyla gerekse de kendi örgütlenme becerileri ile saha da çalışan uzmanların ebeveyn yabancılaştırması konusunda eğitimler sunması hem sosyal hizmet uzmanlarının mesleki kabiliyetlerini artırıcı hem de bilimsel gelişime teşvik edici olacağı düşünülmektedir.

Gerçekleştirilen çalışmanın örneklemini oluşturan üniversite öğrencilerinin ebeveyn yabancılaştırma deneyimlerinin bağlanma stilleri üzerinde olumsuz etkileri olduğu ve deneyim sonrasında birçok farklı durumda sorun yaşadıkları saptanmıştır. Bu yönü ile bakıldığında evreni temsil eden tüm üniversite öğrencilerinin benzer durumda olabileceği varsayımıyla üniversitelerin sahip olmuş olduğu mediko ve/ya psikososyal servisler aracılığı ile genel taramaların yapılması ve saptanacak olan öğrencilere psikoterapötik uygulamaların yarar sağlayacağı önerilmektedir. Ayrıca üniversiteler bünyesinde gerçekleştirilmesi önerilen tarama ve destek modelinin, ilk ve orta öğrenim basamağında da uygulanabilmesi için okul sosyal hizmeti alanında görev yapan ve/ya uzmanlaşan akademisyen ve/ya meslek elemanlarının de benzer çalışmaları gerçekleştirmesi önleyici ve koruyucu nitelikte olması açısından önerilmektedir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Ebeveyn yabancılaştırma sendromu hakkında şu an Amerika başta olmak üzere halen dünyanın birçok ülkesinde tanınabilirliği konusunda tartışmalar devam etmektedir. Ancak tartışmalar devam ederken birçok uluslararası çalışma ebeveyn yabancılaştırmasının varlığı ve etkisi konusunda sonuçlarını yayınlamak ve en savunmasız olan iki ebeveyn arasında sıkışmış olan çocukların durumunu ve onlar üzerindeki etkilerini göstermektedir.

Gerçekleştirilen çalışma ile alanyazında ilk kez ebeveyn yabancılaştırmasının bağlanma stillerinin oluşumunda yordayıcılığı incelenmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalan katılımcıların %7 ve %8 oranında kaçınan ve kaygılı bağlanma stili oluşturmasında etkili olduğu ispatlanmıştır. Bu yönü ile bakıldığında ilk kez ebeveyn yabancılaştırmasının güvensiz bağlanma stili gelişimi kaynaklı kişilik oluşumunda önemli bir sorun oluşturduğu gözlemlenmiş ve akla 'daha nelere neden olabilir?' sorusu gelmektedir. Bu nedenle araştırmacıların;

- Akademik gelişim,
- Romantik ilişkiler,

- Sosyal İlişkiler, gibi konularda ne kadar yordayıcı olduğu konusunda araştırma yapmaları, ebeveyn yabancılaştırmasının bakir olan bilinmezliğine ışık tutacak niteliktedir.

Çocukluk ve/ya ergenlik döneminde ebeveyn yabancılaştırma deneyimine maruz kalan bireylerin yaşantı bilgilerini alarak, ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalıp kalmadığı konusunda alanyazında araştırmacı (Adıbatmaz ve Özkan, 2023) tarafından ölçek uyarlanmış olmasına rağmen, hali hazırda çocuk ve/ya ergen yaşta olup süreci yaşayan bireylerin ebeveyn yabancılaştırmasına maruz kalıp kalmadıklarına yönelik bir ölçüm aracı bulunmamaktadır. Bu konuda büyük bir eksikliğin olduğu düşünülmekte olup, araştırmacıların alanyazındaki bu eksikliğin giderilmesi konusunda çalışabilecekleri önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıbatmaz, M. & Özkan, Y. (2023). Baker Strateji Soru Formu'nun Türk kültürüne uyarlanması. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 21: 26-42. <https://doi.org/10.46218/tshd.1208234>
- Aloia, L. S., & Strutzenberg, C. (2019). Parent-child communication apprehension: The role of parental alienation and self-esteem. *Communication Reports*, 32, 1-14. <https://doi.org/10.1080/08934215.2018.1514641>
- Albayrak, A. S. (2005). Çoklu Doğrusal Bağlantı Halinde En küçük Kareler Tekniğinin Alternatifi Yanlı Tahmin Teknikleri ve Bir Uygulama. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 105–126.
- Altuntaş-Üner, G. E., & Ziyalar, N. (2018). Ebeveyne Yabancılaşma Olgusu- Reddedilen Ebeveyn Olarak Baba. *Adli Tıp Bülteni*, 23(1), 25-35.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of Attachment: A Psychological Study of the Strange Situation*. Hillsdale, Lawrence Erlbaum.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American Psychologist*, 44, 709-716. <https://doi.org/10.1037//0003-066x.44.4.709>
- Ainsworth, M. D. S., & Bell, S. M. (1970). Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Development*, 41(1), 49-67. <https://doi.org/10.2307/1127388>
- Akhunlar, M. N. (2010). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ile uyum süreçleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Akpınar, M. (2021). *Bireyin bağlanma stili ile eş seçimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul

- Allen, E., & Baucom, D. H. (2004). Adult attachment and patterns of extradyadic involvement. *Family Process*, 43(4), 467-488. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2004.00035.x>
- Allen, J. P. & Miga, E. M. (2010). Attachment in adolescence: A move to the level of emotion regulation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 27(2), 181-190. <https://doi.org/10.1177/0265407509360898>
- Andre, K. (2004). Parent alienation syndrome. *Annals of the American Psychotherapy Association*, 7, 7-11.
- Aral, N., & Sağlam, M. (2012). Ebeveynleri boşanma sürecinde olan çocuklar ile ebeveynleri ile birlikte yaşayan çocukların duyguların cinsiyete göre incelenmesi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 74-79. https://doi.org/10.1501/Asbd_0000000019
- Armsden, G. C., & Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(5), 427-454. <https://doi.org/10.1007/BF02202939>
- Ateşci, K. (2023). Yargı Kararları Işığında Ebeveyne Yabancılaşma Sendromunun Çocuk Velayetindeki Yeri. *İstanbul Barosu Dergisi*, 28-38.
- Aydoğdu, H., & Çam, M. O. (2013). Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve sosyal destek algıları yönünden karşılaştırılması. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4, 137-144.
- Bala, N., Hunt, S., & McCarney, C. (2010). Parental Alienation: Canadian Court Cases 1989-2008. *Fam Court Rev*, 48(1), 164-79. <https://doi.org/10.1111/j.1744-1617.2009.01296.x>
- Bakala'r, E. (2006). *Divorce Topics and Modern Psychology* (pp. 40–58). Prague, Czech Republic: Karolinum.
- Baker, A. J. L. (2005a). The long-term effects of parental alienation on adult children: A qualitative research study. *American Journal of Family Therapy*, 33(4), 289-302. <https://doi.org/10.1080/01926180590962129>

- Baker, A. J. L. (2005b). The cult of parenthood: A qualitative study of parental alienation. *Cultic Studies Review*, 4(1), 1-29.
- Baker, A. J. L. (2006). Patterns of parental alienation syndrome: A qualitative study of adults who were alienated from a parent as a child. *American Journal of Family Therapy*, 34(1), 63-78. <https://doi:10.1080/01926180500301444>
- Baker, A. J. L. (2007). *Adult children of parental alienation syndrome: Breaking the ties that bind*. New York: W. W. Norton & Co.
- Baker, A. J. L. (2010). Even when you win you lose: Targeted parents' perceptions of their attorneys. *The American Journal of Family Therapy*, 38(4), 292-309. <https://doi.org/10.1080/01926187.2010.493429>
- Baker, A. J. L. (2020). Parental alienation and empirical research. D. Lorandos, & W. Bernet (Eds.), *Parental alienation – science and law* (pp. 207-253). Illinois: Charles C Thomas Pub.
- Baker, A. J. L., & Darnall, D. (2006). Behaviors and strategies employed in parental alienation: A survey of parental experiences. *Journal of Divorce & Remarriage*, 45(1-2), 97-124. https://doi.org/10.1300/J087v45n01_06
- Baker, A. J. L., & Fine, P. (2008). Beyond the high road: Responding to 17 parental alienation strategies without compromising your morals or harming your child. <https://www.amyjl baker.com/beyond-the-high-road> (Erişim: 10.01.2021).
- Baker, A. J. L., & Ben-Ami, N. (2011). To turn a child against a parent is to turn a child against himself: the direct and indirect effects of exposure to parental alienation strategies on self-esteem and well-being. *J Divorce Remarriage*, 52, 472-489. <https://doi.org/10.1080/10502556.2011.609424>
- Baker, A. J. L., & Chambers, J. (2011). Adult recall of childhood exposure to parental conflict: Unpacking the black box of parental alienation. *Journal of Divorce & Remarriage*, 52(1), 55-76. <https://doi.org/10.1080/10502556.2011.534396>

- Baker, A. J. L., & Sauber, S. R. eds. (2012). *Working with Alienated Children and Families: A Clinical Guidebook*. Newyork: Routledge.
- Baker, A. J. L., & Brassard, M. R. (2013). Adolescents caught in parental loyalty conflicts. *J Divorce Remarriage*, 54, 393-413. <https://doi.org/10.1080/10502556.2013.800398>
- Baker, A. J. L., & Verrocchio, M. C. (2013). Italian college student-reported childhood exposure to parental alienation: Correlates with wellbeing. *J Divorce Remarriage*, 54, 609-628. <https://doi.org/10.1080/10502556.2013.837714>
- Baker, A. J. L., & Eichler, A. (2014). College student childhood exposure to parental loyalty conflicts. *Families in Society*, 95(1), 59-66. <https://doi.org/10.1606/1044-3894.2014.95.9>
- Baker, A. J. L., & Fine, P. R. (2014). *Surviving parental alienation: A journey of hope and healing*. Maryland: Rowman & Littlefield.
- Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.
- Balcı, S. (1996). *Danışma becerileri eğitiminin üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyine etkisi*. Doktora tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Barnett, D., & Vondra, J. I. (1999). Atypical patterns of early attachment: Theory, research, and current directions. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 64(3), 1-24. <https://doi.org/10.1111/1540-5834.00031>
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of personality and social psychology*, 61(2), 226-244. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>
- Beckwith, L., Cohen, S., & Hamilton, C. (1999). Maternal sensitivity during infancy and subsequent life events relate to attachment representation at early adulthood. *Developmental Psychology*, 35(3), 693-700. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.35.3.693>

- Beiner, S. F., Lowenstein, L., Worenklein, A., & Sauber, S. R. (2014). Grandparents' rights: Psychological and legal perspectives. *Am J Fam Ther*, 42, 114-126. <https://doi.org/10.1080/01926187.2013.857907>
- Belizaire, L. S., & Fuertes, J. N. (2011). Attachment, coping, acculturative stress, and quality of life among Haitian immigrants. *Journal of Counseling & Development*, 89(1), 89-97. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2011.tb00064.x>
- Ben-Ami, N., & Baker, A. J. L. (2012). The long-term correlates of childhood exposure to parental alienation on adult self-sufficiency and wellbeing. *Am J Fam Ther*, 40, 169-183. <https://doi.org/10.1080/01926187.2011.601206>
- Benedek, E. P., & Brown, C. F. (1997). Boşanma ve Çocuğunuz: Çocuğunuzun Boşanmanızla Başetmesine Nasıl Yardımcı Olursunuz. Ankara: HYB Yayıncılık.
- Bergman, A., & Harpaz-Rotem, I. (2004). Revisiting rapprochement in the light of contemporary developmental theories. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 52(2), 555-569. <https://doi: 10.1177/00030651040520020301>
- Bernet, W., von Boch-Galhau, W., Baker, A. J. L., & Morrison, S. L. (2010). Parental Alienation, DSM-V, and ICD-11. *The American Journal of Family Therapy*, 38(2), 76-187, <https://doi: 10.1080/01926180903586583>
- Bernet, W., Baker, A. J. L., & Verrocchio, M. C. (2015), Symptom Checklist-90-Revised Scores in Adult Children Exposed to Alienating Behaviors: An Italian Sample. *J Forensic Sci*, 60, 357-362. <https://doi.org/10.1111/1556-4029.12681>
- Bernier, A., & Miljkovitch, R. (2009). Intergenerational transmission of attachment in father-child dyads: The case of single parenthood. *The Journal of Genetic Psychology*, 170(1), 31-51. <https://doi.org/10.3200/GNTP.170.1.31-52>
- Berns, S. (2001). Parental alienation syndrome in the family court: magic bullet or poisoned chalice? *Australian Journal of Family Law*, 15(3), 191-214.

- Bifulco, A., Moran, P. M., Ball, C., & Bernazzani, O. (2002). Adult attachment style. I: Its relationship to clinical depression. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 37, 50-59. <https://doi.org/10.1007/s127-002-8215-0>
- Biller, H. B. (1993). *Fathers and Families Paternal Factors in Child Development*. London: Auburn House.
- Bleichmar, H. (2003). Attachment and intimacy in adult relationships. In M. Cortina & M. Marrone (Eds.), *Attachment theory and the psychoanalytic process* (pp. 382–406). London, UK: Whurr.
- Blissett, J., Walsh, J., Harris, G., Jones, C., Leung, N., & Meyer, C. (2006). Different core beliefs predict paternal and maternal attachment representations in young women. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 13, 163-171. <https://doi.org/10.1002/cpp.482>
- Boccio, M., Laudenslager, M. N., & Retie, M. L. (1994). Intrinsic and extrinsic factors affect infant responses to maternal separation. *Psychiatry*, 57(1), 43-50. <https://doi.org/10.1080/00332747.1994.11024667>.
- Bone, J. M., & Walsh, M. R. (1999). Parental alienation syndrome: How to detect it and what to do about it. *Florida Bar Journal*, 73(3), 44-47.
- Bow, J. N., Gould, J. W., & Flens, J. R. (2009). Examining parental alienation in child custody cases: A survey of mental health and legal professionals. *The American Journal of Family Therapy*, 37(2), 127-145. <https://doi.org/10.1080/0192618.0801960658>
- Bower, M. (2005). *Psychoanalytic theories for social work practice*. Routledge.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss*, 1st Ed. London, Hogarth Press.
- Bowlby, J. (1969). *Bağlanma. Bağlanma ve Kaybetme* 1.T. V. Soylu. (Çev). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss: Separation, Anxiety and Anger*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1979). *The Making and Breaking of Affectional Bonds*. London: Tavistock Publications.

- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Loss*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1988). Developmental psychiatry comes of age. *The American journal of psychiatry*, 145(1), 1-10. <https://doi.org/10.1176/ajp.145.1.1>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>
- Brennan, K. A., Clark, C. L., & Shaver, P.R. (1998). Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson and W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 46-76). New York: Guilford Press.
- Bretherton, I. (1985). Attachment theory: Retrospect and prospect. *Monograph of the Society for Research in Child Development*, 50(1/2), 3-35. <https://doi.org/10.2307/3333824>
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28(5), 759-775. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.28.5.759>
- Bretherton, I., & Munholland, K. A. (1999). Internal working models in attachment relationships. A construct revisited. J. Cassidy, & P. R. Shaver(Eds.). In *Handbook of Attachment. Theory, Research and Clinical Applications*, 1st Ed. pp:89-114. New York, Guilford Press.
- Bretherton, I. (2000). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. S. Goldberg, R. Muir ve J. Kerr (Ed.). *Attachment Theory: Social, Developmental and Clinical Perspectives* (s:45-84). Hillsdale, New Jersey: The Analytic Press.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. İstanbul: Kaknüs Yayıncılık.
- Burrill, J. (2001). *Parental alienation syndrome in court referred custody cases*. Dissertation, Northcentral University, Prescott Valley, Arizona.
- Büyükoztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 133-151.

- Camps, A. (2003). Psychiatrische und psychosomatische Konsequenzen für PAS-Kinder. W. von Boch-Galhau, U. Kodjoe, W. Andritzky & P. Koeppl (Ed.). *Das Parental Alienation Syndrom, Eine interdisziplinäre Herausforderung für scheidungs begleitende Berufe* (pp:143–155). Berlin: Verlag für Wissenschaft und Bildung.
- Cantwell, B. (2009). Review: L.F. Lowenstein Parental Alienation: How to Understand and Address Parental Alienation Resulting from Acrimonious Divorce or Separation. *Journal of Social Work*, 9(3), 365-366. <https://doi.org/10.1177/1468017309334910>
- Carroll, J. S., Badger, S., Willoughby, B. J., Nelson, L. J., Madsen, S. D., & McNamara-Barry, C. (2009). Ready or Not?: Criteria for Marriage Readiness Among Emerging. *Journal of Adolescent Research*, 24(3), 349-375. <https://doi.org/10.1177/0743558409334253>
- Cartwright, G. F. (1993). Expanding The Parameters Of Parental Alienation Syndrome. *The American Journal of Family Therapy*, 21(3), 205-215.
- Clarke-Stewart, K., Vandell, D., McCartney, K., Owen, M., & Booth, C. (2000). Effects of parental separation and divorce on very young children. *Journal of Family Psychology*, 14(2), 304-326.
- Clarkson, H., & Clarkson, D. (2008). Confusion and controversy in parental alienation. *J Soc Welf Fam Law*, 29, 265-275.
- Clawar, S. S., & Rivlin, B. V. (1991). *Children Held Hostage: Dealing With Programmed and Brainwashed Children*. Chicago: American Bar Association.
- Clemente, M., & Padilla-Racero, D. (2016). When courts accept what science rejects: Custody issues concerning the alleged “parental alienation syndrome”. *J Child Custody*, 13, 126-133.
- Collins, N. L., & Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 644-663.

- Collins, N. L., Cooper, L. M., Albino, A., & Allard, L. (2002). Psychosocial vulnerability from adolescence to adulthood: a prospective study of attachment style differences in relationship functioning and partner choice. *J Pers*, 70 965-1008.
- Consedine, N. S., & Magai, C. (2003). Attachment and emotion experience in later life: The view from emotions theory. *Attachment and Human Development*, 5(2), 165-187.
- Cook, R. D., & Weisberg, S. (1982). *Residuals and influence in regression*. New York: Chapman and Hall.
- Cooper, M. L., Shaver, P. R., & Collins, N. L. (1998). Attachment styles, emotion regulation and adjustment in adolescence. *J Pers Soc Psychol*, 74, 1380-1397.
- Cordero, D. W. (2008). The breaking of a family: Children in the battlefield. Erişim: 10.01.2024. <http://www.personalityresearch.org/papers/eagan.html>
- Cortazar, A., & Herreros, F. (2010). Early Attachment Relationships and the Early Childhood Curriculum. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 11(2), 192-202. <https://doi.org/10.2304/ciec.2010.11.2.192>
- Cotterell, J. L. (1992). The relation of attachments and supports to adolescent well-being and school adjustment. *Journal of Adolescent Research*, 7(1), 28–42. <https://doi.org/10.1177/074355489271003>
- Coulshed, V., & Orme, J. (1998). *The Psychosocial Approach - Social Work Practice*. England: British Association of Social Worker.
- Creasey, G., & Ladd, A. (2005). Generalized and Specific Attachment Representations: Unique and Interactive Roles in Predicting Conflict Behaviors in Close Relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31(8), 1026-1038. <https://doi.org/10.1177/0146167204274096>
- Creswell, J. W., & Plano-Clark, V. L. (2015). *Karma Yöntem Araştırmaları: Tasarımı ve Yürütülmesi*. (Y. Dede ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Anı Yay.

- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (M. Bütün ve S. B. Demir, Çev.). Ankara: Siyasal kitabevi.
- Cristobal, R. (2003). The psychoanalytic process in the light of attachment theory. M. Cortina ve M. Marrone (Ed.). *Attachment theory and the psychoanalytic process* (s. 356–381). London, UK: Whurr.
- Crowell, J. A., & Treboux, D. A. (1995). A review of adult attachment measures: implications for theory and research. *Soc Dev*, 4(3), 294-327. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.1995.tb00067.x>
- Crowell, J. A., Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2009). Measurement of individual differences in adolescent and adult attachment. J. Cassidy & P. R. Shaver, (Eds.). *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (s. 599-634). New York: Guilford Press.
- Çağatay, S. E. (2014). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeyi ile bağlanma stilleri ve savunma mekanizmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1, 240-255.
- Çavuşoğlu, Z. Ş. (2011). *Bağlanma stilleri evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Çelik, Ş. (2004). *The effects of an attachment-oriented-psychoeducational-group-training on improving the preoccupied attachment styles of university students*. (Dissertation). Middle East Technical University, Ankara.
- Çetin, F. Ç. (2008). Gelişimsel psikopatolojinin temel kavramları. F. Ç. Çetin, A. Coşkun, E. İşeri & R. Uslu (Ed.) *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı* (s:141-142). Ankara, Hekimler Yayın Birliği.

- Çetin, N., Güngör Aytar, A., Pak, M. D., & Artık, A. (2016). Ergenlerde Anne-Baba ve Arkadaşlara Bağlanma Biçimleri İle Romantik İlişkilerde Sorun Çözmeleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(2), 79-95.
- Darnall, D. (1998). *Divorce casualties: Protecting your children from parental alienation*. Dallas, TX: Taylor Trade Publishing.
- Davies, P., & Cummings, E. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387-411. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.116.3.387>
- Deegener, G., & Korner, W. (2005). *Kindesmisshandlung und vernachlässigung — Ein handbuch*. Gottingen, Germany: Hogrefe.
- Delfieu, J. (2005). Syndrome d'alienation parentale, Diagnostic et prise en charge medico-juridique. *Experts*, (67), 24–30.
- Demirel, A.C., & Batman, H. (2023) Bağlanma Kuramı ve Sosyal Hizmet. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(3), 682-692. <https://doi.org/10.47525/ulasbid.1334197>
- Deniz, M. E., Hamarta, E., & Arı, R. (2005). An investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their attachment styles in a sample of Turkish students. *Social Behavior and Personality*, 33, 19 -32. <https://doi.org/10.2224/sbp.2005.33.1.19>
- Deniz, M. E. (2011). An Investigation of Decision Making Styles and the Five-Factor Personality Traits With Respect to Attachment Styles. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 11(1), 105-113.
- Dickstein, L. J. (2005). Relational problems. B. J. Saddock ve V. A. Saddock (Eds.), *Comprehensive textbook of psychiatry* (s: 2241–2246). Philadelphia: Lippincott, Williams & Wilkins.
- Doyle, A. B., Lawford, H., & Markiewicz, D. (2009). Attachment Style With Mother, Father, Best Friend, and Romantic Partner During Adolescence. *Journal Of Research On Adolescence*. 19(4), 690–714. <https://doi.org/10.1111/j.1532-7795.2009.00617.x>

- Doumas, D. M., Pearson, C. L., Elgin, J. E., & McKinley, L. L. (2008). Adult attachment as a risk factor for intimate partner violence: the "mispairing" of partners' attachment styles. *Journal of interpersonal violence*, 23(5), 616–634. <https://doi.org/10.1177/0886260507313526>
- Dönmez, Ş., & Raşit, A. V. C. I. (2023). Ebeveyn Yabancılaşması. *Klinik ve Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 3(1), 19-35.
- Dufour, J. (2014). Baba Cinayeti, Tüm güçlülüğün Ölümünden Doğan Gerçeklik. M. I. Ertüzün (Der.). *Baba İşlevi* (s:70-74). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları
- Dwiwardani, C., Hill, P. C., Bollinger, R. A., Marks, L., Steele, J. R., Doolin, H. N., & Davis, D. (2014). Virtues develop from a secure base: Attachment and resilience as predictors of humility, gratitude, and forgiveness. *Journal of Psychology and Theology*, 42(1), 83-90. <https://doi.org/10.1177/009164711404200109>
- Eisenberg, N., & Fabes, R. A. (1995). The relation of young children's vicarious emotional responding to social competence, regulation, and emotionality. *Cognition and Emotion*, 9(2–3), 203-228. <https://doi.org/10.1080/02699939508409009>
- Ellis, E. (2000). *Divorce wars: Interventions with families in conflict*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Ellis, E. (2008). A Stepwise Approach to Evaluating Children for Parental Alienation Syndrome. *Journal of Child Custody*, 4(1-2), 55-78. https://doi.org/10.1300/J190v04n01_03
- Emery, R. E. (2011). *Renegotiating Family Relationships: Divorce, Child Custody, and Mediation* (2. Baskı). New York: Guilford Press.
- Eng, W., Heimberg, R. G., Hart, T. A., Schneier, F. R., & Liebowitz, M. R. (2001). Attachment in individuals with social anxiety disorder: the relationship among adult attachment styles, social anxiety, and depression. *Emotion*, 1, 365- 380. <https://doi.org/10.1037/1528-3542.1.4.365>

- Engels, R. C. M. E., Finkenauer, C., Meeus, W., & Dekovic, M. (2001). Parental attachment and adolescent's emotional adjustment: The associations with social skills and relational competence. *J Couns Psychol*, 48(4), 428-439. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.48.4.428>
- Erdim, L., & Ergün, A. (2016). Boşanmanın ebeveyn ve çocuk üzerindeki etkileri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(1), 78-84. <https://doi.org/10.17681/hsp.13621>
- Erdoğan, E. (2014). Ebeveyne yabancılaşma sendromu örnek raporlamaları. Erişim: 11.01.2023 <http://www.babac-der.org.tr/wp-content/uploads/2014/01/erkut-erdogan-eys-ornek-raporlar.pdf>
- Erwoine, D. (2005). Les traitements du syndrome d'alienation parentale. *Divorce et Separation*, (3), 117–125.
- Erzen, E. (2016). Üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1-21.
- Farkas, M. M. (2011). An introduction to parental alienation syndrome. *J Psychosoc Nurs Ment Health Serv*, 49(4), 20-26. <https://doi.org/10.3928/02793695-20110302-02>
- Fass, M. E., & Tubman, J. G. (2002). The influence of parental and peer attachment on college students' academic achievement. *Psychology in the Schools*, 39(5), 561–573. <https://doi.org/10.1002/pits.10050>
- Fidler, B. J., Bala, N., Birnbaum, R., & Kavassalis, K. (2008). Understanding child alienation and its impact on families. B. J. Fidler, K. Kavassalis, N. Bala ve R. Birnbaum (Ed.). *Challenging issues in child custody assessments, A guide for legal and mental health professionals* (pp. 203–229). Toronto, Canada: Thomson Carswell.
- Field, T., Gewirtz, J. L., Cohen, D., Garcia, R., Greenberg, R., & Collins, K. (1984). Leave-takings and reunions of infants, toddlers, preschoolers, and their parents. *Child Development*, 55(2), 628–635.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research In education* (8th ed.). New York: Mc Graw Hill.

- Fraley, R. C., & Waller, N. G. (1998). Adult attachment patterns: A test of the typological model. J. A. Simpson ve W. S. Rholes (Eds.). *Attachment theory and close relationships* (s. 77-114). New York: Guilford Press.
- Fraley, R. C., Waller, N. G., & Brennan, K. A. (2000). An Item Response Theory Analysis of Self-Report Measures of Adult Attachment. *J Pers Soc Psychol*, 78(2), 350-65. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.78.2.350>
- Fraley, R. C., & Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of general psychology*, 4(2), 132-154. <https://doi.org/10.1037/1089-2680.4.2.13>
- Fraley, R. C. (2004). A brief overview of adult attachment theory and research. Erişim: 10.01.2024 <https://labs.psychology.illinois.edu/~rcfraley/attachment.htm>
- Freeman, R., Abel, D., Cowper-Smith, M., & Stein, L. (2004). Reconnecting children with absent parents: A model for intervention. *Family Court Review*, 42(3), 439-459. <https://doi.org/10.1111/j.174-1617.2004.tb00662.x>
- Freud, S. (1935). *A general introduction to psycho-analysis*. New York: Garden City Publishing.
- Freud, S. (1966). *Introductory lectures on psychoanalysis*. New York: W. W. Norton & Company.
- Fricker, J. (2006). *Predicting infidelity: The role of attachment styles, lovestyles, and the investment model*. (Dissertation). Swinburne University of Technology, Victoria, Australia
- Fromm, E. (1955). *Sane society*, New York: A Fawcett Premier Book.
- Frosch, C., Mangelsdorf, S., & McHale, J. (2000). Marital behavior and the security of preschooler-parent attachment relationships. *Journal of Family Psychology*, 14(1), 144-161. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.14.1.144>
- Gagne, M., & Drapeau, S. (2005). L'aliénation parentale est-elle une forme de maltraitance psychologique? *Divorce et Separation*, (3), 29– 42.

- Garber, B. D. (2020). Dynamics, not diagnoses. *Fam Court Rev*, 58, 368-370.
<https://doi.org/10.1111/fcre.12492>
- Gardner, R. A. (1985). Recent trends in divorce and custody litigation. *Academy Forum*, 29, 3-7.
- Gardner, R. A. (1999). Differentiating between parental alienation syndrome and bona fide abuse-neglect. *American Journal of Family Therapy*, 27(2), 97-107.
- Gardner, R. A. (2001). Parental Alienation Syndrome (PAS): Sixteen Years Later. *Academy Forum*, 45(1), 10-12.
- Gardner, R. A. (2002). Parental alienation syndrome versus parental alienation: Which diagnosis should evaluators use in childcustody disputes? *American Journal of Family Therapy*, 30, 93-115.
<https://doi:10.1080/019261802753573821>
- Gardner, R. A. (2003). Does DSM-IV have equivalents for the Parental Alienation Syndrome diagnosis. *Am J Fam Ther*, 31(1), 1-21
<https://doi.org/10.1080/01926180301132>
- Gardner, R. A. (2004). The three levels of parental alienation syndrome: Differential diagnosis and management. *Am J Forensic Psychiatry*, 25, 41-76.
- Gardner, R. A. (2006). Future predictions on the fate of PAS children: What hath alienators wrought? R. A. Gardner, S. R. Sauber ve D. Lorandos (Eds.). *The international handbook of parental alienation syndrome, conceptual, clinical and legal considerations* (pp. 179–194). Springfield, IL: Charles C. Thomas.
- Garrity, C. B., & Baris, M. A. (1994). *Caught in the middle: Protecting the children of high-conflict divorce*. New York: Lexington Books.
- Geniş, M., Toker, B., & Şakiroğlu, M. (2019). Boşanmanın çocuklara etkisi, çocuğa söylenmesi ve ebeveyn yabancılaşması derleme çalışması. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(3), 190-199.

- Gentzler, A. L., & Kerns, K. A. (2004). Associations between insecure attachment and sexual experiences. *Personal Relationships*, 11(2), 249-265. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2004.00081.x>
- George, C., & Solomon, J. (1999). Attachment and caregiving: The caregiving behavioral system. J. Cassidy ve P. R. Shaver (Eds.). *Handbook of Attachment: Theory, Research and Clinical Application* (pp:649-670). New York, Guilford Press.
- Geray. H. (2006). *Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş: İletişim Alanından Örneklerle*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Goldin, D. S., & Salani, D. (2020). Parental alienation syndrome: What health care providers need to know. *J Nurse Pract*, 16(5), 344-348. <https://doi.org/10.1016/j.nurpra.2020.02.006>
- Gordon, R. M., Stoffey, R., & Bottinelli, J. (2008). MMPI-2 findings of primitive defenses in alienating parents. *American Journal of Family Therapy*, 36(3), 211-228. <https://doi.org/10.1080/01926180701643313>
- Gottlieb, D. S. (2006). Parental alienation syndrome: An Israeli perspective, reflections and recommendations. R. A. Gardner, S. R. Sauber ve D. Lorandos (Eds.). *The international handbook of parental alienation syndrome, conceptual, clinical and legal considerations* (pp. 90-107). Springfield, IL: Charles C. Thomas.
- Gregory-Öngider, N. (2016). Divorce or continue marriage for child? An important question about psychological adjustment of child. *Current Approaches in Psychiatry*, 8(3), 275-289 <https://doi.org/10.18863/pgy.238189>
- Güler, G. (2017). Ebeveyn yabancılaştırma sendromu ve boşanma. *Türkiye Klinikleri*, 3(3), 225-228.
- Gülseren, K. (2007). *Ergenlerin Ruhsal Durumları ve Ebeveyn Tutumları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Gürçam, Ç. (2017). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri ile öfke denetimi ve yaşam doyumu arasındaki ilişki*. (Yüksek lisans tezi). Gelişim Üniversitesi, İstanbul.

- Güvendeğer-Doksat, N., & Demirci-Çiftçi, A. (2016). Bağlanma ve Yaşamdaki İzdüşümleri. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 25(4), 489-501. <https://doi.org/10.17827/aktd.253561>
- Haines, J., Matthewson, M., & Turnbull, M. (2019). *Understanding and Managing Parental Alienation: A Guide to Assessment and Intervention*. United Kingdom, Routledge.
- Hamarta, E. (2002). Bağlanma Teorisi ve Yetişkin İlişkilerinde Bağlanma. A. M. Sünbül (Ed.). *Eğitime Yeni Bakışlar-I*, Ankara: Mikro.
- Hamarta, E. (2004). Bağlanma Teorisi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 53-66.
- Hamilton, C. E. (2000). Continuity and discontinuity of attachment from through adolescence. *Child Dev*, 71(3), 690-694. <http://www.jstor.org/stable/1132387>
- Hannuniemi, A. (2007). Vanhemmassa vieraannuttaminen: uhka lasten hyvinvoinnille. *Oikeustiede: Suomalaisen lakimiesyhdistyksen vuosikirja*, 40, 5-126.
- Harvey, B., & Byrd, M. (2000). Relationships Between Adolescents' Attachment Styles and Family Functioning. *Adolescence*, 35(138), 345-357. PMID: 11019776.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1990). Love and work: An attachment-theoretical perspective. *Journal of Personality and social Psychology*, 59(2), 270-280. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.2.270>
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0501_1
- Hollis, F. (1972). *Casework: A Psychosocial Therapy*. (2. Baskı). New York: Random House.

- Holmes, J. (1993). Attachment theory: a biological basis for psychotherapy? *Br J Psychiatry*, 163, 430-8. <https://doi: 10.1192/bjp.163.4.430>
- Horowitz, L. M., Rosenberg, S. E., & Bartholomew, K. (1993). Interpersonal problems, attachment styles, and outcome in brief dynamic psychotherapy. *J Consult Clin Psychol*, 61(4), 549-560. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.61.4.549>
- James, G., Witten, D., Hastie, T., & Tibshirani, R. (2013) *An Introduction to Statistical Learning with Applications in R*. New York: Springer.
- Johnston, J. R. (2003). Parental alignments and rejection: An empirical study of alienation in children of divorce. *J Am Acad Psychiatry Law*, 31(2), 158-170
PMID: 12875493.
- Johnston, J. R., & Campbell, L. E. (1988). *Impasses of Divorce: The Dynamics and Resolution of Family Conflict*. New York: Free Press.
- Johnston, J. R. (1993). Children of divorce who refuse visitation. C. Depner ve J. H. Bray (Eds.). *Non-residential parenting, new vistas in family living* (pp. 109–135). Newbury Park, CA: Sage.
- Johnston, J. R., & Roseby, V. (1997). Parental alignments and alienation among children of high-conflict divorce. J. R. Johnston, V. Roseby ve K. Kuehnle (Eds.). *In the name of the child* (pp. 193–220). New York: Simon & Schuster.
- Johnston, J. R., Walters, M. G., & Olesen, N. W. (2005a). Clinical ratings of parenting capacity and Rorschach protocols of custody-disputing parents: An exploratory study. *Journal of Child Custody*, 2(1-2), 159–178. https://doi.org/10.1300/J190v02n01_09
- Johnston, J. R., Walters, M. G., & Olesen, N. W. (2005b). Is it alienating parenting, role reversal or child abuse? An empirical study of children's rejection of a parent in child custody disputes. *Journal of Emotional Abuse*, 5(4), 191-218. https://doi.org/10.1300/J135v05n04_02
- Kaçmaz, Ö. N. (2020). *Boşanmış aileye sahip bireylerde bağlanma stillerinin ilişki doyumu ve reddedilme duyarlılığı ile ilişkisi*. (Yüksek lisans tezi). Işık Üniversitesi, İstanbul.

- Kaganas, F., & Piper, C. (2020). Grandparent contact: another presumption?. *J Soc Welf Fam Law*, 42(2), 176-203. <https://doi.org/10.1080/09649069.2020.1751932>
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. (4. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kantarıcı, D. (2009). *Evli bireylerin bağlanma stillerine göre aldatma eğilimleri ve çatışma yönetim biçimlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kapçı, E. G., & Küçüker, S. (2006). Ana Babaya Bağlanma Ölçeği: Türk Üniversite Öğrencilerinde Psikometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 286-295.
- Karakuş, Ö. (2012). Ergenlerde Bağlanma Stilleri Ve Yalnızlık Arasındaki İlişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(2), 33-46.
- Karataş, Z. (2017). Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: Nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 68-86.
- Karataş, E. (2019). *Boşanmış aile çocuklarındaki uyum problemleri: Ortak ebeveynlik açısından bir inceleme*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kart, N. M. (2002). *Yetişkin bağlanma stillerinin bazı bilişsel süreçlerle bağlantısı: Sağlık personeliyle yapılan bir çalışma*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kayma-Güneş, D. (2007). *Boşanma sürecindeki eşlerin aile içi ilişkileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara
- Keklik, İ. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stillерinin Cinsiyet, Kişisel Anlamlılık, Depresyona Yatkınlık ve Sürekli Kaygı Düzeyleriyle İlişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 84-95.

- Kelley, M. L., Schroeder, V. M., Cooke, C. G., Gumienny, L., Platter, A. J., & Fals-Stewart, W. (2010). Mothers' versus fathers' alcohol abuse and attachment in adult daughters of alcoholics. *Journal of Family Issues*, 31, 1555-1570. <https://doi.org/10.1177/0192513X1036>
- Kelly, J. B., & Johnston, J. R. (2001). The alienated child: A reformulation of parental alienation syndrome. *Family Court Review*, 39(3), 249-266. <https://doi.org/10.1111/j.174-1617.2001.tb00609.x>
- Kenny, M. E., & Sirin, S. R. (2006). Parental attachment, self-worth, and depressive symptoms among emerging adults. *Journal of Counseling and Development*, 84(1), 61-71. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2006.tb00380.x>
- Kesebir, S., Kavzoğlu, S., & Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2), 321-342.
- Kırcı, G. S., Yalçın-Cömert, H. S., & Özer, E. (2017). Anne-çocuk cinayetleri Medea Kompleksi. *The Bulletin of Legal Medicine*, 22(2), 130-133.
- Kılıç, S. (2013). Doğrusal regresyon analizi. *Journal of Mood Disorders*, 3(2), 90-92. <https://doi.org/10.5455/jmood.20130624120840>
- Kilpatrick, K. L., & Williams, L. M. (1998). Potential mediators of posttraumatic stress disorder in child witnesses to domestic violence. *Child Abuse & Neglect*, 22, 319–330. [http://dx.doi.org/10.1016/S0145-2134\(97\)00178-6](http://dx.doi.org/10.1016/S0145-2134(97)00178-6)
- Kirkpatrick, L. A., & Hazan, C. (1994). Attachment styles and close relationships: A four-year prospective study. *Personal Relationships*, 1(2), 123–142. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1994.tb00058.x>
- Koçyıldırım, G. (2010). *Sosyal hizmet bakış açısıyla çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamların icrası uygulamaları*. (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kodjoe, U. (2003). Vorwort. W. von Boch-Galhau, U. Kodjoe, W. Andritzky ve P. Koepfel (Eds.). *Das Parental Alienation Syndrom, Eine interdisziplinäre Herausforderung für scheidungsbegleitende Berufe* (pp. 11–12). Berlin: Verlag für Wissenschaft und Bildung.

- Kopetski, L. M. (1998a). Identifying cases of parent alienation syndrome: Part I. *Colorado Lawyer*, 27(2), 65-68.
- Kopetski, L. M. (1998b). Identifying cases of parental alienation syndrome-Part II. *Colorado Lawyer*, 27(3), 61-64.
- Kopetski, L. M. (2006). Commentary: Parental alienation syndrome. R. A. Gardner, S. R. Sauber ve D. Lorandos (Eds.). *The international handbook of parental alienation syndrome, conceptual, clinical and legal considerations* (pp. 378-390). Springfield, IL: Charles C. Thomas
- Kökçü, F., & Kesebir, S. (2010). İki uçlu olgular ve çocuklarında bağlanma biçiminin mizaç, kişilik ve klinik özellikler ile ilişkisi: kontrollü bir çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 309-318.
- Köse, D., Çınar, N., & Altınkaynak, S. (2013). Yenidoğanın Anne ve Baba ile Bağlanma Süreci. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 22(6), 239-245.
- Kraemer, G. W. (1992). A psychobiological theory of attachment. *Behav Brain Sci*, 15(3), 493-541. <https://doi.org/10.1017/S0140525X00069752>
- Kretchmar, M. D., & Jacobvitz, D. B. (2002). Observing mother-child relationships across generations: Boundary patterns, attachment, and the transmission of caregiving. *Family Process*, 41(3), 351-374. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2002.41306.x>
- Krysik, J. L., & Finn, J. (2015). *Etkili Uygulama için Sosyal Hizmet Araştırması*. (E. Erbay, Çev.). Ankara: Nika Yay.
- Kurdek, L. A. (2009). Pet dogs as attachment figures for adult owners. *Journal of Family Psychology*, 23(4), 439-446. <https://doi.org/10.1037/a0014979>
- Küçüködük, C. (2015). *3-5 Yaş Arasında ve Anaokuluna Giden Çocuk Annelerinin Ayrılma Kaygısı ve Bağlanma Biçimleri İle Çocuğun Davranışları ve Ayrılma Kaygısı Arasındaki İlişki: Bilişsel Esnekliğin Aracı Rolü*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Ankara.
- Laible, D. J., Carlo, G., & Roesch, S. C. (2004). Pathways to self-esteem in late adolescence: The role of parent and peer attachment, empathy, and social

- behaviors. *Journal of Adolescence*, 27(6), 703-716.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2004.05.005>
- Lay, K. L., Waters, E., Posada, G., & Ridgeway, D. (1995). Attachment security, affect regulation, and defensive responses to mood induction. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 60(2/3), 179-196.
<https://doi.org/10.2307/1166178>
- LeCroy, C. W. (1988). Parent adolescent intimacy: Impact on adolescent functioning. *Adolescence*, 23(89), 137-147.
- Lee, E. J. (2003). The attachment system throughout the life course: Review and criticisms of attachment theory. Erişim: 18.2.2023,
<http://www.personalityresearch.org/papers/lee.html>
- Lopez, F. G., Melendez, M. C., & Rice, K. G. (2000). Parental divorce, parent-child bonds, and adult attachment orientations among college students: A comparison of three racial/ethnic groups. *Journal of Counseling Psychology*, 47(2), 177-187. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.47.2.177>
- Lowenstein, L. F. (1999). The psychological effect and treatment of parental alienation Syndrome. *Justice of the Peace*, 163, 47-50.
- Lowenstein, L. F. (2007). *Parental alienation: How to understand and address parental alienation resulting from acrimonious divorce or separation*. UK: Russell House Publishing.
- Lowenstein, L. F. (2010). Attachment theory and parental alienation. *Journal of Divorce & Remarriage*, 51(3), 157-168. <https://doi.org/10.1080/10502551003597808>
- Lowenstein, L. F. (2013). Is the concept of parental alienation a meaningful one? *J Divorce Remarriage*, 54(8), 658-667.
<https://doi.org/10.1080/10502556.2013.810980>
- Ma, C. Q., & Huebner, E. S. (2008). Attachment relationships and adolescents' life satisfaction: Some relationships matter more to girls than boys. *Psychology in the Schools*, 45(2), 177-190. <https://doi.org/10.1002/pits.20288>

- Mack, T. D., Hackney, A. A., & Pyle, M. (2011). The Relationship Between Psychopathic Traits and Attachment Behavior in A Non-Clinical Population. *Personality and Individual Differences*, 51(5), 584-588. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.05.019>
- Main, M., Kaplan, N., & Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A move to the level of representation. *Monographs of the society for research in child development*, 50(1/2), 66-104. <https://doi.org/10.2307/3333827>
- Main, M. (1990). Cross-cultural studies of attachment organization: Recent studies, changing methodologies, and the concept of conditional strategies. *Human Development*, 33(1), 48–61. <https://doi.org/10.1159/000276502>
- Marshall, W. L., & Marshall, L. E. (2010). Attachment and intimacy in sexual offenders: An update. *Sexual and Relationship Theory*, 25(1), 86-90. <https://doi.org/10.1080/14681991003589568>
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396. <https://doi.org/10.1037/h0054346>
- Massey, S. H., Compton, M. T., & Kaslow, N. J. (2014). Attachment security and problematic substance use in low? income, suicidal, African American women. *Am J Addict*, 23, 294-299. <https://doi.org/10.1111/j.1521-0391.2014.12104.x>
- Maxwell, J. (1992). Understanding and validity in qualitative research. *Harvard educational review*, 62(3), 279-301. <https://doi.org/10.17763/haer.62.3.8323320856251826>
- McMahon, C., Barnett, B., Kowalenko, N., & Tennant, C. (2005). Psychological factors associated with persistent postnatal depression: past and current relationships, defence styles and the mediating role of insecure attachment style. *J Affect Disord*, 84(1), 15-24. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2004.05.005>
- McMillen, J. C. (1992). Attachment theory and clinical social work. *Clinical Social Work Journal*, 20(2), 205- 218. <https://doi.org/10.1007/bf00756509>

- Meier, J. S. (2009). A historical perspective on parental alienation syndrome and parental alienation. *Journal of Child Custody*, 6(3-4), 232-257. <https://doi:10.1080/15379410903084681>
- Meredith, P. J., Strong, J., & Feeney, J. A. (2007). Adult attachment variables predict depression before and after treatment for chronic pain. *Eur J Pain*, 11, 164-170. <https://doi.org/10.1016/j.ejpain.2006.01.004>
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Meyers, S. A. (1998). Personality correlates of adult attachment style. *The Journal of Social Psychology*, 138(3), 407-409. <https://doi.org/10.1080/00224549809600394>
- Mickelson, K. D., Kessler, R. C., & Shaver, P. R. (1997). Adult attachment in a nationally representative sample. *J Pers Soc Psychology*, 73(5), 1092–1096. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.5.1092>
- Miga, E. M., Hare, A., Allen, J. P. , & Manning, N. (2010). The relation of insecure attachment states of mind and romantic attachment styles to adolescent aggression in romantic relationships. *Attachment & Human Development*, 12(5), 463-481. <https://doi.org/10.1080/14616734.2010.501971>
- Mikulincer, M. (1998). Attachment working models and the sense of trust: An exploration of interaction goals and affect regulation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1209–1224. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.5.1209>
- Mikulincer, M., Florian, F., & Weller, A. (1993). Attachment styles, coping strategies, and posttraumatic psychological distress: The impact of the Gulf War in Israel. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(5), 817-826. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.64.5.817>
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2005). Attachment security, compassion, and altruism. *Current Directions in Psychological Science*, 14(1), 34–38. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.003>

- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2008). Adult attachment and affect regulation. J. Cassidy & P. R. Shaver (Eds.). *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (pp:503-532). New York: Guilford Press.
- Milchman, M. S., Geffner, R., & Meier, J. S. (2020). Ideology and rhetoric replace science and reason in some parental alienation literature and advocacy: A critique. *Fam Court Rev*, 58(2), 340-361. <https://doi.org/10.1111/fcre.12476>
- Moné, J. G., & Biringen, Z. (2012). Assessing parental alienation: Empirical assessment of college students' recollections of parental alienation during their childhoods. *J Divorce Remarriage*, 53(3), 157-177. <https://doi.org/10.1080/10502556.2012.663265>
- Moos, R. (1993). *Coping Responses Inventory: Professional Manual*. (2nd ed.). New York: PAR Assessment Resources,
- Morse, J. M. (2018). Reframing rigor in qualitative inquiry. N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.). *SAGE handbook of qualitative inquiry (5th ed.)*. Sage.
- Myhr, G., Sookman, D., & Pinard, G. (2004). Attachment security and parental bonding in adults with obsessive-compulsive disorder: a comparison with depressed out-patients and healthy controls. *Acta Psychiatr Scand*, 109(6), 447-456. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0047.2004.00271.x>
- Raja, S. N., McGee, R., & Stanton, W. R. (1992). Perceived attachment to parents and peers and psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 21(4), 471-485. <https://doi.org/10.1007/BF01537898>
- Nakash-Eisikovits, O., Dutra, L., & Westen, D. (2000). Relationship between attachment patterns and personality pathology in adolescents. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 41(9), 1111-1123. <https://doi.org/10.1097/00004583-200209000-00012>
- Nicholas, L. (1997). *Does parental alienation syndrome exist? Preliminary empirical study of the phenomenon in custody and visitation disputes*. [Paper]. Proceedings of Thirteenth Annual Symposium of the American College of Forensic Psychology, Vancouver, British Columbia.

- Oberg, B. & Oberg, G. (1992). *Pappa, se mig! Om forneerade barn och maktlösa fäder*. Sweden: Förlagshuset Gothia.
- Olesen, N., & Drozd, L. (2004). *Attachment in divorcing families: Problems and solutions* [Paper]. Institute presented at the Association of Family and Conciliation Courts annual conference, San Antonio, TX.
- Ordway, A. M., Moore, R. O., Casasnovas, A. F., & Asplund, N. R. (2020). Understanding vicarious trauma, burnout, and compassion fatigue in high-conflict divorce. *Fam J Alex Va*, 28(2), 187-193. <https://doi.org/10.1177/1066480720904028>
- Owen, M., & Cox, M. (1997). Marital conflict and the development of infant-parent attachment relationships. *Journal of Family Psychology*, 11(2), 152-164. <https://doi.org/10.1037/0893-3200.11.2.152>
- Öngider, N. (2013). Boşanmanın çocuk üzerindeki etkileri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(2), 140-161.
- Paterson, J., Pryor, J., & Field, J. (1995). Adolescent attachment to parents and friends in relation to aspects of self-esteem. *Journal of Youth and Adolescence*, 24(3), 365–376. <https://doi.org/10.1007/BF01537602>
- Payne, M. (2020). *Psikodinamik Uygulama*. K. Karataş (Ed.). Modern Sosyal Hizmet Kuramı (s:127-167). Ankara: Nika Yayınevi
- Pearson, J. L., Cowan, P. A., & Cowan, C. P. (1993). Adult attachment and adult child-order parent relationships. *Am J Orthopsychiatry*, 63(4), 606-613. <https://doi.org/10.1037/h0079471>
- Pedrosa, D. S., & Bouza, J. M. (2008). *(SAP) Síndrome de Alienación Parental*. Buenos Aires, Argentina: Garcia Alonso.
- Pehlivan Türk, B. (2004). Otistik Çocuğu Olanlarda Bağlanma. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 15(1), 56- 63.
- Pepiton, M. B., Alvis, L. J., Allen, K., & Logid, G. (2012). Is Parental alienation disorder a valid concept? Not according to scientific evidence. A review of

- parental alienation, DSM-5 and ICD-11 by William Bernet. *J Child Sex Abus*, 21(2), 244-253. <https://doi.org/10.1080/10538712.2011.628272>
- Pines, A. M., Gat, H., & Tal, Y. (2002). Gender differences in content and style of argument between couples during divorce mediation. *Conflict Resolution Quarterly*, 20(1), 23-50. <https://doi.org/10.1002/crq.9>
- Pines, A. M. (2004). Adult Attachment Styles And Their Relationship To Burnout: A Preliminary, Cross-Cultural Investigation. *Work & Stress*. 18(1), 66-80. <https://doi.org/10.1080/02678370310001645025>
- Pishva, N., & Besharat, M. A. (2011). Relationship Attachment Styles with Positive and Negative Perfectionism. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 30, 402-406. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.10.079>
- Polak, S., & Saini, M. (2015). Children resisting contact with a parent postseparation: Assessing this phenomenon using an ecological systems framework. *J Divorce Remarriage*, 56(3), 220-247. <https://doi.org/10.1080/10502556.2015.1012698>
- Polkinghorne, D. E. (1989). Phenomenological research methods. R. S. Valle ve S. Halling (Eds.). *Existential-phenomenological perspectives in psychology: Exploring the breadth of human experience* (pp: 41-60). Boston, MA: Springer US.
- Poustie, C., Matthewson, M., & Balmer, S. (2018). The forgotten parent: The targeted parent perspective of parental alienation. *Journal of Family Issues*, 39(12), 3298-3323. <https://doi.org/10.1177/0192513X18777867>
- Punch, K. F. (2011). *Sosyal Araştırmalara Giriş*. (D. Bayrak, Çev.). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Rasmussen, B., & Salhani, S. (2010). Some social implications of psychoanalytic theory: a social work perspective. *Journal of Social Work Practice*, 24(2), 209-212. <https://doi.org/10.1080/02650531003741728>
- Raso, C. (2004). *If the bread goes stale, it's my dad's fault: The parental alienation syndrome*. (Dissertation). Concordia University, Montreal, Quebec.

- Reay, K. M. (2007). *Psychological distress among adult children of divorce who perceive experiencing parental alienation syndrome in earlier years*. (Dissertation). Capella University, Minnesota.
- Reich, W. (1949). *Character-Analysis (3rd ed.)*. New York: Farrar Straus Giroux.
- Roisman, G. I., Madsen, S. D., Hennighausen, K. H., Sroufe, L. A., & Collins, W. A. (2001). The coherence of dyadic behavior across parent–child and romantic relationships as mediated by the internalized representation of experience. *Attachment and Human Development*, 3(2), 156-172. <https://doi.org/10.1080/14616730110056946>
- Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent selfimage*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Sable, P. (2008). What is adult attachment? [Yetişkin Bağlanması Nedir?]. *Clinical Social Work Journal* 36, 21–30 <https://doi.org/10.1007/s10615-007-0110-8>.
- Sabuncuoğlu, O., & Berkem, M. (2006). Bağlanma biçemi ve doğum sonrası depresyon belirtileri arasındaki ilişki: Türkiye'den bulgular. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17, 252-258.
- Safran, J. D. (1990). Towards a refinement of cognitive therapy in light of interpersonal theory: I. Theory. *Clinic Psychology Review*, 10(1), 87-105. [https://doi.org/10.1016/0272-7358\(90\)90108-M](https://doi.org/10.1016/0272-7358(90)90108-M)
- Sardoğan, M. T., Karahan, T. T., Dicle, A. T., & Menteş, Ö. T. (2007). Ebeveyne bağlanma düzeyine ve anne babanın boşanma/birliktelik durumuna göre çocuklarda evlilik çatışmasını algılama biçimleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 12-25.
- Sauber, S. R. (2006). PAS as a family tragedy: roles of family members, professionals, and the justice system. R. A. Gardner ve S. R. Sauber (Eds.). *The International Handbook of Parental Alienation Syndrome: Conceptual, Clinical and Legal Considerations* (pp:12-33). Springfield, IL: Charles C. Thomas Pub Ltd.

- Saymaz, İ. (2003). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Schachner, D. A., Shaver, P. R., & Gillath, O. (2008). Attachment style and long term singlehood. *Personal Relationships*, 15, 479-491. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2008.00211.x>
- Scharfe, E., & Bartholomew, K. (1994). Reliability and stability of adult attachment patterns. *Pers Relatsh*, 1(1), 23-43. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1994.tb00053.x>
- Schindler, I., Fagundes, C. P., & Murdock, K. W. (2010). Predictors of romantic relationship formation: attachment style, prior relationships, and dating goals. *Personal Relationships*, 17(1), 97–105. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.2010.01255.x>
- Scullin, M. B., & Jacobs, J. R. (2001). *Personality traits, attachment styles, and the irassociation with alcohol and nicotine use in college under graduates* [Paper]. Annual Conference of the American Psychological Association, United States. (ERIC Document Reproduction Service no: ED457423).
- Selçuk, E., Günaydın, G., Sümer, N., & Uysal, A. (2005). Yetişkin Bağlanma Boyutları İçin Yeni Bir Ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk Örnekleminde Psikometrik Açısından Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16) 1-11.
- Shemmings, D. (2004). Researching Relationships From an Attachment Perspective: The Use of Behavioural, Interview, Self-Report and Projective Measures. *Journal of Social Work Practice*. 18(3), 299-314. <https://doi.org/10.1080/0265053042000314393>
- Siegel, J. C., & Langford, J. S. (1998). MMPI-2 validity scales and suspected parental alienation syndrome. *American Journal of Forensic Psychology*, 16(4), 5-14.
- Sher, L. (2015). Parental alienation and suicide in men. *Psychiatr Danub*, 27(3), 288-289.

- Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(5), 971-980. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.59.5.971>
- Solmuş, T. (2003). Romantik bağlama (II) ilişkisel değişkenler ve ilişki süreci. *Türk Psikoloji Bülteni*, 9(28–29), 99-208
- Solomon, J., & George, C. (1999). The development of attachment in separated and divorcing families: Effects of overnight visitation, parent and couple variables. *Attachment and Human Development*, 1(1), 2-33. <https://doi.org/10.1080/14616739900134011>
- Spruijt, E., Eikelenboom, B., Harmeling, J., Stokkers, R., & Kormos, H. (2005). Parental alienation syndrome (PAS) in the Netherlands. *American Journal of Family Therapy*, 33(4), 303–317. <https://doi.org/10.1080/01926180590962110>
- Stahl, P. M. (1999). *Complex Issues in Child Custody Evaluation* (pp:102-164). California: SAGE Publications.
- Steele, H., & Steele, M. (2003). Clinical uses of the adult attachment interview. M. Cortina ve M. Marrone (Eds.). *Attachment theory and the psychoanalytic process* (pp. 107-126). London, UK: Whurr.
- Steinberger, C. (2006). Father? What father? Parental alienation and its effect on children. *Law Guardian Reporter*, 22(3), 1-18.
- Stoner-Moskowitz, J. (1998). *The Effect of parental alienation syndrome and interparental conflict on the self-concept of children of divorce*. (Dissertation) Miami Institute of Psychology of the Caribbean Center for Advanced Studies, Florida.
- Subaşı, N., & Kazan, H. (2020). Çocukluk Dönemi Bağlanma Stillerinin Yetişkin İletişimindeki Etkisi. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 10(2), 147-162. <https://doi.org/10.7456/11002100/007>
- Surcinelli, P., Rossi, N., Montebanocci, O., & Baldora, B. (2010). Adult attachment styles and psychological disease: Examining the mediating role of

personality traits. *The Journal of Psychology*, 144(6), 523-534.
<https://doi.org/10.1080/00223980.2010.508082>

Sümer, N., Ünal, S., Selçuk, E., Kaya, B., Polat, R., & Çekem, B. (2009). Bağlanma ve Psikopatoloji: Bağlanma Boyutlarının Depresyon, Panik Bozukluk ve Obsesif-Kompulsif Bozuklukla İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24, 38-45.

Tarhan, N. (2010). *Aile Okulu ve Evlilik*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Teherani, A., Martimianakis, T., Stenfors-Hayes, T., Wadhwa, A., & Varpio, L. (2015). Choosing a qualitative research approach. *Journal of graduate medical education*, 7(4), 669-670. <https://doi.org/10.4300/JGME-D-15-00414.1>

Tein, J. Y., Sandler, I. N., & Zautra, A. J. (2000). Stressful life events, psychological distress, coping, and parenting of divorced mothers: A longitudinal study. *J Fam Psychol*, 14(1), 27-41.
<https://doi.org/10.1037/0893-3200.14.1.27>

Terzi, Ş., & Çankaya, Z. C. (2009). Bağlanma stillerinin öznel iyi olmayı ve stresle başa çıkma tutumlarını yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 1-11.

Thompson, R. A. (2002). Attachment theory and research. M. Lewis (Eds.). *Child and Adolescent Psychiatry*, (pp:164-172). Philadelphia: Lippincott Williams Wilkins.

Torun, F. (2011). Ebeveyn yabancılaştırma sendromu. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3), 466-482.

Torun, F. (2017). *Ebeveyne Yabancılaşma Sendromu*. Ankara, Psikonet Yayınları.

Torun, F., Torun, S.D., & Matthewson, M. (2021). Parental Alienation: Targeted Parent Experience in Turkey. *The American Journal of Family Therapy* 50(2), 195-204 <https://doi.org/10.1080/01926187.2021.1895903>

- Tuncay, T. (2014). Sosyal Hizmet Uygulamasında Müdahale Yöntemleri 2, Sosyal Hizmet Kuramı I ders notu, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü.
- TÜİK, (2024). Evlenme ve Boşanma İstatistikleri. Erişim: 14.03.2024 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Evlenme-ve-Bosanma-Istatistikleri-2023-53707>
- Türkat, I. D. (1994). Child visitation interference in divorce. *Clinical Psychology Review*, 14(8), 737–742. [https://doi.org/10.1016/0272-7358\(94\)90039-6](https://doi.org/10.1016/0272-7358(94)90039-6)
- Turan, N. (2012). *Birey ve Aileler ile Sosyal Hizmet*. (1.Baskı). Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayını
- Uğur, R. (2017). Heteroseksüel çiftlerin bağlanma romantizm ve eş seçimine yönelik tutumlarının çift uyumu ile ilişkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Ulutürk, S. (2019). 11 – 18 Yaş Arası Boşanmış Aile Çocuklarının ve Boşanmamış Aile Çocuklarının Ebeveyn Yabancılaştırma Sendromu ve Davranış Sorunlarının Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(47), 5772-5785.
- Van Gijseghem, H. (2002). Le syndrome d'alienation parentale. *La Revue d'Action Juridique & Sociale*, (218), 38–41.
- Van Gijseghem, H. (2004). L'alienation parentale: Les principales controverses. *La Revue d'Action Juridique et Sociale*, 237, 11–18.
- Van Gijseghem, H. (2005a). L'alienation parentale: Points controverses. *Divorce et Separation*, 3, 13–27.
- Van Gijseghem, H. (2005b). Les controverses entourant la notion de l'aliénation parentale. *Revue de Psychoéducation*, 34(1), 119–129.
- Van Gijseghem, H. (2009). Principal controverses regarding parental alienation. J. Zander (Eds.), *Boycotted Parenting* (pp: 45–62). Deventer, The Netherlands: Rela Publishing.

- Varlık Özsoy, E. (2015). *Bağlanma, anksiyete ve bilgi işleme*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Vassiliou, D., & Cartwright, G. F. (2001). The lost parents' perspective on parental alienation syndrome. *The American Journal of Family Therapy*, 29(3), 181-191. <https://doi.org/10.1080/019261801750424307>
- Verrocchio, M. C., Marchetti, D., Carrozzino, D., Compare, A., & Fulcheri, M. (2019). Depression and quality of life in adults perceiving exposure to parental alienation behaviors. *Health Qual Life Outcomes*, 17(14), 1-9 <https://doi.org/10.1186/s12955-019-1080-6>
- Verrocchio, M. C., Baker, A. J. L., & Bernet, W. (2016). Associations between exposure to alienating behaviors, anxiety, and depression in an Italian sample of adults *Journal of Forensic Sciences*, 61(3), 692-698. <https://doi:10.1111/1556-4029.13046>
- Verrocchio, M.C., Baker, A.J.L., & Marchetti, D. (2018). Adult report of childhood exposure to parental alienation at different developmental time periods. *Journal of Family Therapy*, 40, 602-618. <https://doi.org/10.1111/1467-6427.12192>
- Von, I.J., & Zendoom, M.H. (1995). Adult attachment representations, parental responsiveness and infant attachment: a meta analysis on the predictive validity of the Adult Attachment Interview. *Psychol Bull*, 117(3), 387-403. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.387>
- von Boch-Galhau, W., & Kodjoe, U. (2006). Psychological consequences of PAS indoctrination for adult children of divorce and the effects of alienation on parents. R. A. Gardner, S. R. Sauber, & D. Lorandos (Eds.). *The international handbook of parental alienation syndrome, Conceptual, clinical and legal considerations* (pp. 310–322). Springfield, IL: Charles C. Thomas.
- von Boch-Galhau, W. (2018). Parental Alienation (Syndrome)-A serious form of psychological child abuse. *Ment Health Fam Med*, 14. 725-739.
- Wallerstein, J. S., & Kelly, J. B. (1976). The effects of parental divorce: Experiences of the child in later latency. *American Journal of*

Orthopsychiatry, 46(2), 256-269. <https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1976.tb00926.x>

Wallerstein, J. S., & Kelly, J. B. (1980). *Surviving the breakup: How Children and Parents Cope with Divorce*. New York: Basic Books.

Wallerstein, J. S., & Blakeslee, S. (1989). *Second chances: Men, women, & children a decade after divorce*. New York: Ticknor & Fields.

Walker, L. E., Brantley, K. L., & Rigsbee, J. A. (2004). A critical analysis of parental alienation syndrome and its admissibility in the family court. *J Child Custody*, 1(2), 47-74. https://doi.org/10.1300/J190v01n02_03

Walker, L. E., & Shapiro, D. L. (2010). Parental alienation disorder: Why label children with a mental diagnosis? *J Child Custody*, 7(4), 266-286. <https://doi.org/10.1080/15379418.2010.521041>

Warren, S. L., Huston, L., Egeland, B., & Sroufe, L. A. (1997). Child and adolescent anxiety disorders and early attachment. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*, 36(5), 637-644. <https://doi.org/10.1097/00004583-199705000-00014>

Warshak, R. A. (2003a). Bringing sense to parental alienation: A look at the disputes and the evidence. *Fam Law Q*, 37(2), 273-301. <https://www.jstor.org/stable/25740420>

Warshak, R. A. (2003b). Payoffs and pitfalls of listening to children. *Family Relations*, 52(4), 373-384. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2003.00373.x>

Waters, E., Crowell, J., Elliott, M., Corcoran, D., & Treboux, D. (2002). Bowlby's secure base theory and the social/personality psychology of attachment styles: Work(s) in progress. *Attachment and Human Development*, 4(2), 230-242. <https://doi.org/10.1080/14616730210154216>

Watson, D., & West, J. (2006). *Social Work Process and Practice: Approaches, Knowledge and Skills*, New York: Palgrave Macmillan.

- Weiss, R. S. (1982). Attachment in Adults. C.M. Parkes & J.S. Hinde (Eds.). *The Place of Attachment in Human Behavior* (pp:171-184). New York: Basics.
- West, M. L., & Sheldon-Keller, A. E. (1994). *Patterns of Relating: An Adult Attachment Perspective*. New York: Guilford Press.
- Whittemore, R., Chase, S. K., & Mandle, C. L. (2001). Validity in qualitative research. *Qualitative Health Research*, 11(4), 522-537.
<https://doi.org/10.1177/104973201129119299>
- Wilkinson, R. B. (2004). The role of parental and peer attachment in the psychological health and self-esteem of adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 33(6), 479-493.
<https://doi.org/10.1023/B:JOYO.0000048063.59425.20>
- Winnicott, D. W. (1971). *Playing and reality*, London, UK: Tavistock.
- Winnicott, D.W. (2014). *Başlangıç Noktamız Ev*. (N. Diner ve N. Nirven, Çev.). İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Yakupoğlu, Y. (2011). *Erken çocukluk döneminde yer alan, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların benlik kavramı algısıyla babalarının bağlanma stillerinin (güvenli-korkulu-kayıtsız-saplantılı) arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yárnöz-Yaben, S. (2010). Attachment style and adjustment to divorce. *The Spanish Journal of Psychology*, 13(1), 210-219.
<https://doi.org/10.1017/s1138741600003796>
- Yavuzer, H. (1999). *Ana- Baba ve Çocuk*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C. (2008). *Üniversite Öğrencilerinin Geçmişte Yaşadıkları Ayrılık Kaygısı ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Yıldızhan, E. (2017). Bağlanma teorisi ve bağlanma bozukluklarına genel bir bakış. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 22(1), 66-72.
- Yörükoğlu, A. (2012) *Çocuk Ruh Sağlığı*, İstanbul: Özgür Yayınevi.
- Yvanna Aires Gadelha, S. (2016). Medea's children and the parental alienation syndrome. *Psicologia USP*, 27, 482-491. <https://doi.org/10.1590/0103-656420140113>
- Zafar, N., & Kausar, R. (2014). Emotional and social problems in divorced and married women. *FWU Journal of Social Sciences*, 8, 31-35.
- Zimmerman, M., & Coryell, W. (1987). The Inventory to Diagnose Depression (IDD): a self-report scale to diagnose major depressive disorder. *Journal of consulting and clinical psychology*, 55(1), 55-62. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.55.1.55>
- Zeanah, C.H, Boris, N.W., & Larriey, J. A. (1997). Infant development and developmantal risk: a review of the past 10 years. *J Am Acad Child Adolescent Psychiatry*, 36(2), 165-178. <https://doi.org/10.1097/00004583-199702000-00007>
- Zimmermann, P., & Becker-Stoll, F. (2002). Stability of attachment representations during adolescence: The influence of ego-identity status. *J Adolesc*, 25, 107-124. <https://doi.org/10.1006/jado.2001.0452>

EK 1. ORJİNALLİK RAPORU

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-DR-21
	FRM-DR-21 Doktora Tezi Orijinallik Raporu <i>PhD Thesis Dissertation Originality Report</i>	Yayın Tarihi Date of Pub.	04.01.2023
		Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev. Date	25.01.2024

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih: 16/04/2024

Üniversite Öğrencilerinin Deneyimledikleri Ebeveyn Yabancılaştırma Yaşantıları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Ve Ebeveyn Yabancılaştırma Yaşantılarının Keşfedilmesine Dair Karma Bir Çalışma

Yukarıda başlığı verilen tezinin a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 158 sayfalık kısmına ilişkin, 15/04/2024. tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezinin benzerlik oranı % 13 'dür.

Uygulanan filtrelemeler**:

- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- Kaynakça hariç
- Alıntılar hariç
- Alıntılar dâhil
- 5 kelimededen daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tezinim herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Mustafa ADIBATMAZ

Öğrenci Bilgileri	Ad-Soyad	MUSTAFA ADIBATMAZ		
	Öğrenci No	N18246933		
	Enstitü Anabilim Dalı	SOSYAL HİZMET		
	Programı	SOSYAL HİZMET		
	Statüsü	Doktora	☒	Lisans Derecesi ile (Bütünleşik) Dr

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.
Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN

	HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu Form No.	FRM-DR-21
		Yayın Tarihi Date of Pub.	04.01.2023
	FRM-DR-21 Doktora Tezi Orijinallik Raporu <i>PhD Thesis Dissertation Originality Report</i>	Revizyon No Rev. No.	02
		Revizyon Tarihi Rev. Date	25.01.2024

TO HACETTEPE UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF SOCIAL WORK

Date: 16/04/2024

Thesis Title (In English): A MIXED STUDY ON EXAMINING THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTAL ALIENATION EXPERIENCES AND ATTACHMENT STYLES OF UNIVERSITY STUDENTS AND EXPLORING PARENTAL ALIENATION EXPERIENCES

According to the originality report obtained by myself by using the Turnitin plagiarism detection software and by applying the filtering options checked below on 15/04/2024 for the total of 158 pages including the a) Title Page, b) Introduction, c) Main Chapters, and d) Conclusion sections of my thesis entitled above, the similarity index of my thesis is 13 %.

Filtering options applied**:

- Approval and Declaration sections excluded
- References cited excluded
- Quotes excluded
- Quotes included
- Match size up to 5 words excluded

I hereby declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Social Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Mustafa ADIBATMAZ

Student Information	Name-Surname	MUSTAFA ADIBATMAZ		
	Student Number	N18246933		
	Department	SOSYAL HİZMET		
	Programme	SOSYAL HİZMET		
	Status	PhD	☒	Combined MA/MSc-PhD

SUPERVISOR'S APPROVAL

APPROVED
Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN

EK 2. ETİK KURUL İZİN BELGESİ

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Sayı : E-35853172-300-00002773531
Konu : Mustafa ADIBATMAZ Hk. (Etik Komisyon İzni)

31.03.2023

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 01.03.2023 tarihli ve E-12908312-300-00002717992 sayılı yazınız

Enstitünüz Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Doktora programı öğrencilerinden **Mustafa ADIBATMAZ**'ın **Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN** danışmanlığında hazırladığı “**Üniversite Öğrencilerinin Deneyimledikleri Ebeveyn Yabancılaştırma Yaşantıları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ve Ebeveyn Yabancılaştırma Yaşantılarının Keşfedilmesine Dair Karma Bir Çalışma**” başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **28 Mart 2023** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Sibel AKSU YILDIRIM
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: F5E14840-2EF7-4249-B8C0-B5CD0E8E90EC

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Duygu Didem İLERİ

E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik

Bilgisayar İşletmeni

Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992

Telefon: .

Kep: hacettepeuniversitesi@hs01.kep.tr

EK 3. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu çalışma, Üniversite Öğrencilerinin Deneyimledikleri Ebeveyn Yabancılaştırma Yaşantıları ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi ve Ebeveyn Yabancılaştırma Yaşantılarının Keşfedilmesine Dair Karma Bir Çalışma başlıklı doktora araştırma çalışması olup ebeveyn yabancılaştırmasının yetişkinlerin bağlanma stilleri üzerindeki etkilerini incelemek ve ebeveyn yabancılaştırma yaşantılarının keşfedilmesi amacını taşımaktadır. Çalışma, Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN danışmanlığında yürütülmekte ve sonuçları ile ebeveyn yabancılaştırmasının bağlanma stilleri üzerindeki etkisinin incelenmesine ve ebeveyn yabancılaştırmasının literatürde gelişimine ışık tutulacaktır.

- Bu araştırmanın gerçekleşmesinde etik kuralların denetimi ve geçerliliği için gerekli etik izin 'Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan onay alınmıştır.
- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, nicel veriler için ölçek soruları nitel veriler için görüşme yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda nitel veriler için, rızanız dahilinde veri kaybını önlemek için ses kaydı alınacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler kişisel verilerin korunması yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz.

Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet bölümünden Prof. Dr. Yasemin ÖZKAN'a yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı : Mustafa

ADIBATMAZ

Adres : Karabük Üniversitesi

Yaşlı Bakım Programı

İş Tel :03704188040

Cep Tel :05375830245

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK 4. NİCEL GÖRÜŞME SORULARI

Kişisel Bilgi Soruları

1. Cinsiyetiniz belirtiniz.
 - a. Kadın
 - b. Erkek
2. Yaşınızı belirtiniz
3. Eğitim almakta olduğunuz üniversitenin adını yazınız
4. Siz hariç kaç kardeşiniz
 - a. Tek çocuğum
 - b. 1
 - c. 2
 - d. 3
 - e. 4 veya daha fazla
5. Anne ve babanızın ilişkisini nasıl tanımlarsınız ya da tanımlardınız?
 - a. Arkadaşça
 - b. Sevgi Dolu
 - c. Geleneksel
 - d. Mesafeli
 - e. Soğuk
 - f. Kindar
 - g. Düşmanca

(5. Soru kesme sorusudur. Anne ve baba ilişki durumunu; mesafeli, soğuk, kindar veya düşmanca belirtenler 6. Soruya yönlendirilirken, arkadaşça, sevgi dolu veya geleneksel diye belirtenleri sorusuna yönlendirilmektedir)

6. Anne ve babanızın medeni birliktelik durumunu belirtiniz.
 - a. Birlikte yaşıyorlar
 - b. Boşandılar
 - c. Boşanmadılar ama ayrı yaşıyorlar
 - d. Vefat nedeniyle tek yaşıyor
7. Ebeveyn yabancılaştırması, bir ebeveynin kasıtlı veya kasıt olmadan çocuğuna/çocuklarına diğer ebeveyni kötüleyerek/karalayarak ondan uzaklaştırmaya çalıştığı bir süreçtir. Kendi deneyimlerinizi düşünerek hangi ebeveyninizin diğer ebeveyni kötülemeye/karalamaya çalıştığını düşünüyorsunuz?
 - a. En çok annem, babamı kötülemeye/karalamaya çalıştı
 - b. En çok babam, annemi kötülemeye/karalamaya çalıştı
 - c. Her ikisi de aynı oranda kötülemeye/karalamaya çalıştı.

(7. soru ikinci kesme sorusudur. Katılımcıların verdikleri cevaba göre; a şıkkını tercih edenler Baker Strateji Anne Soru Formu'na (BS-ASF), b şıkkını tercih edenler Baker Strateji Baba Soru Formu'na (BS-BSF), c şıkkını tercih edenler ise Baker Strateji Anne ve Baba Soru Formu'na (BS-A/BSF), yönlendirilmiştir. Belirtilen BS-ASF, BS-BSF ve BS-A/BSF'lerinden sonra ise sırasıyla Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği'ne yönlendirilmeler yapılmıştır)

Baker Strateji Anne Soru Formu

1. Annem, babam hakkında nadiren olumlu bir şey söylerken genellikle olumsuz özelliklerini abartan yorumlar yapardı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

2. Annem, babamla birlikte daha az zaman geçireyim diye, onunla görüşmemi ya engellerdi ya da sınırlandırırđı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

3. Annem, babamdan bana gelen mesajları, mektupları, kartları veya hediyeleri alıkoyardı veya onlara ulaşmamı engellerdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

4. Annem, babamla birbirimize ulaşmamızı ve iletişim kurmamızı zorlaştırdı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

5. Annem, babam ile ilgili konuşmamdan, soru sormamdan ya da onun fotoğrafını buldurmamdan dolayı rahatsız/hoşnutsuz olduğunu belirtirdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

6. Annem, babama sevgi gösterdiğimde ya da onun hakkında olumlu konuştuğumda üzüldüğünü belirtir, soğuk ve mesafeli davranmaya başlardı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

7. Annem, babamın beni gerçekten sevmediğini söylerdi veya ima ederdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

8. Annem, kendisini tercih etmemi ve babamı reddetme olasılığımın olduğu durumları yaratır ya da benden bunu yapmamı beklerdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

9. Annem, babamın güvenli olmadığını, tehlikeli olduğunu belirten şeyler söylerdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

10. Annem, bilmem gereken meselelerde (evlilikle ilgili veya maddi sorunlar, vb.) bana güvenip onun koruyucusu olarak hissetmeme veya babama kızmama neden olurdu.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

11. Annem, kendisini kayırmamı ama babamı reddetmek, terslemek ya da yok saymak zorunda hissettiğim durumlar yaratırdı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

12. Annem, babam hakkında gizlice bilgi edinmemi veya ona karşı casusluk yapmamı isterdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

13. Annem, babamın haberdar olması gereken konuları (nereye gideceğimizi, neler yapacağımız, vb.) ondan saklamamı/gizlememi isterdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

14. Annem, babama adıyla seslenirdi hitap ederken ve benim de konuşmalarım sırasında ona adıyla hitap etmemi isterdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

15. Annem, yeni eşinden bahsederken 'babam' der ve benim de ona 'baba' diye seslenmemi isterdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

16. Annem, her şeyden önce, onun fikrine ve onayına güvenmemi isterdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

17. Annem, beni babamın kurallarını, değerlerini ve otoritesini dikkate almamaya teşvik ederdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

18. Annem, babamın yakın akrabalarıyla zaman geçirmemi zorlaştırırdı ya da bu konuda beni kötü hissettirirdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

19. Annem, babamın beni kızdırabileceği veya incitebileceği durumlar yaratırdı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

20. Annem, beni babama düşman etmeye çalışırdı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

Baker Strateji Baba Soru Formu

1. Babam, annem hakkında nadiren olumlu bir şey söylerken genellikle olumsuz özelliklerini abartan yorumlar yapardı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

2. Babam, annemle birlikte daha az zaman geçireyim diye, onunla görüşmemi ya engellerdi ya da sınırlandırırdı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

3. Babam, annemden bana gelen mesajları, mektupları, kartları veya hediyeleri alıkoymayı veya onlara ulaşmamı engellerdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

4. Babam, annemle birbirimize ulaşmamızı ve iletişim kurmamızı zorlaştırırdı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

5. Babam, annem ile ilgili konuşmamdan, soru sormamdan ya da onun fotoğrafını buldurmamdan dolayı rahatsız/hoşnutsuz olduğunu belirtirdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

6. Babam, anneme sevgi gösterdiğimde ya da onun hakkında olumlu konuştuğumda üzüldüğünü belirtir, soğuk ve mesafeli davranmaya başlardı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

7. Babam, annemin beni gerçekten sevmediğini söylerdi veya ima ederdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

8. Babam, kendisini tercih etmemi ve annemi reddetme olasılığımın olduğu durumları yaratır ya da benden bunu yapmamı beklerdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

9. Babam, annemin güvenli olmadığını, tehlikeli olduğunu belirten şeyler söylerdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

10. Babam, bilmemem gereken meselelerde (evlilikle ilgili veya maddi sorunlar, vb.) bana güvenip onun koruyucusu olarak hissetmeme veya anneme kızmama neden olurdu.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

11. Babam, kendisini kayırmamı ama annemi reddetmek, terslemek ya da yok saymak zorunda hissettiğim durumlar yaratırdı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

12. Babam, annem hakkında gizlice bilgi edinmemi veya ona karşı casusluk yapmamı isterdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

13. Babam, annemin haberdar olması gereken konuları (nereye gideceğimizi, neler yapacağımız, vb.) ondan saklamamı/gizlememi isterdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

14. Babam, anneme adıyla seslenirdi hitap ederken ve benim de konuşmalarım sırasında ona adıyla hitap etmemi isterdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

15. Babam, yeni eşinden bahsederken 'annen' der ve benimde ona 'anne' diye seslenmemi isterdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

16. Babam, her şeyden önce, onun fikrine ve onayına güvenmemi isterdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

17. Babam, beni annemin kurallarını, değerlerini ve otoritesini dikkate almamaya teşvik ederdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

18. Babam, annemin yakın akrabalarıyla zaman geçirmemi zorlaştırırdı ya da bu konuda ben kötü hissettirirdi.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

19. Babam, annemin beni kızdırabileceği veya incitebileceği durumlar yaratırdı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

20. Babam, beni anneme düşman etmeye çalışırdı.

Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
--------------	---------	-------	----------	-----------

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II

1.....	2.....	3.....	4.....	5.....	6.....
.....	7.....				
Hiç katılmıyorum	Kararsızım/ fikrim yok				Tamamen katılıyorum

1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
7. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemseyemediğim kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
8. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
9. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
11. İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5	6	7

12. Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
14. Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
16. Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
17. Birlikte olduğum kişinin beni terk edeceğinden pek endişe duymam	1	2	3	4	5	6	7
18. Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5	6	7
19. Romantik ilişkide olduğum kişi kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5	6	7
20. Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5	6	7
21. Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5	6	7
22. Zor zamanlarımda, romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5	6	7
23. Birlikte olduğum kişinin, bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
24. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
25. Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirirler.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başımdan geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
27. Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
28. Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.	1	2	3	4	5	6	7

29. Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıktan sonra, "gerçek ben"den hoşlanmayacağından korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
30. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanma konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
31. Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkeli yapar.	1	2	3	4	5	6	7
32. Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip inanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
33. Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım	1	2	3	4	5	6	7
34. Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
35. Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgın olduğumda önemser.	1	2	3	4	5	6	7
36. Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5	6	7

Bağlanma stillerinin ölçülmesi için Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ)

Aşağıda sizinle ilgili ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her bir maddeyi dikkatlice okuyunuz ve sizi en iyi tanımlayan seçeneği işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Sizden beklenen içtenlikle cevap vererek bilimsel bir çalışmaya yardımcı olmanızdır. Lütfen bütün sorularla ilgili görüşlerinizi ifade ediniz. Katkılarınız için teşekkürler.					
1. Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.	1	2	3	4	5
2. Birisiyle çok fazla samimi olduğumda sorun çıkabileceğinden	1	2	3	4	5
3. Karar alırken kimseyi önemsemem.	1	2	3	4	5
4. Sorunu olan birisini gördüğümde kendimi onun yerine	1	2	3	4	5
5. Başkalarının benim kadar değerli olduklarını düşünmüyorum.	1	2	3	4	5
6. İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar az üzülürüm.	1	2	3	4	5
7. Ebeveynimle (anne, baba veya benim bakımımı üstlenen bir başkası)	1	2	3	4	5
8. İnsanlardan uzak duruyorum çünkü bana acı çektirebilirler.	1	2	3	4	5
9. Bir sorun varsa bunun kaynağı genelde karşımdakilerin sorunlu	1	2	3	4	5
10. Kendimi mutlu bir insan olarak tanımlıyorum.	1	2	3	4	5
11. Duygusal ilişki yaşadığım kişinin beni gerçekten sevmediğini	1	2	3	4	5
12. Yalnızca kendime değer veririm.	1	2	3	4	5
13. Başkalarının üzüntülerini anlayabiliyorum.	1	2	3	4	5
14. Duygusal ilişkilerden uzak duruyorum çünkü terk edilmek	1	2	3	4	5
15. İnsanların görüşleri benim için önemsizdir.	1	2	3	4	5

16.Ebeveynlerime (anne, baba veya benim bakımımı üstlenen bir başkası) genelde kırııcı sözler söylemem.	1	2	3	4	5
17.İnsanlardan ne kadar uzak durursam o kadar mutlu olurum.	1	2	3	4	5
18.Başkaları çok da umurumda değildir.	1	2	3	4	5

EK 5. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME SORULARI

Görüşme Soruları:

1. Ebeveyn yabancılaştırması (EY) ile ilgili hangi **deneyimleri yaşadınız?** Lütfen açıklayınız.

Sonda soruları;

- a. Annenizin/babanızın hedef ebeveyninize karşı uzaklaşmanız için karalama/iftira çabalarına maruz kaldınız mı? Evetse bu sizi nasıl hissettiriyordu?
- b. Annenizin/babanızın hedef ebeveyninize karşı uzaklaşmanız için gerçeküstü iddialar ile karşılaştınız mı? Evetse bu sizi nasıl hissettiriyordu?
- c. Anneniz/babanız sizi EY sürecinde yanına çekmek için kurban rolünü oynadığını hissettiniz mi? Evetse bu sizi nasıl hissettiriyordu?
- d. Anneniz/babanız hedef ebeveyninizi sizden uzaklaştırmak için onun ailesi ve arkadaşlarına da uzaklaştırdığını hissettiniz mi? Evetse bu sizi nasıl hissettiriyordu?

2. Hangi ortam veya durumlar EY ile ilgili yaşadığınız deneyimleri etkilemiştir? Açıklar mısınız?

3. EY deneyimindeyken kendinizi nasıl hissediyordunuz? Lütfen açıklayınız.

Sonda soruları;

- a. EY öncesi hedef ebeveyn ile yaşadığınız güzel anları/olayları yok saydığınız ya da hatırlamadığınız/reddettiğiniz oldu mu? Evetse bu sizi nasıl hissettiriyordu?
- b. Annenizi/Babanızı da kaybetmekten korktuğunuz ve bunun için onun gibi düşünmeye, davranmaya başladığınız oldu mu? Evetse bu sizi nasıl hissettiriyordu?
- c. EY'nı deneyimlerken hedef ebeveyninize kötü davranışlarda bulunduğunuzda suçluluk hissedermiydiniz? Hayırsa bu sizi nasıl hissettiriyordu?
- d. EY'nı deneyimlerken hiç şahit olmadığınız olayları yaşıyormuş gibi hissettiğiniz oldu mu? Evetse, bu sizi nasıl hissettiriyordu?

4. Şu an yaşamış olduğunuz deneyimler size nasıl hissettiriyor? Lütfen açıklayınız.

Sonda soruları;

- a. Anne veya babanıza bakış açınız değişti mi? Değiştiyse açıklayınız.
- b. Kendinize bakış açınız değişti mi? Değiştiyse açıklayınız.

5. Şu an ki benliğinize baktığınızda EY'nın kendi kişilik yapılanmasına nasıl bir etki yarattığını düşünüyorsunuz? Açıklar mısınız?

Sonda soruları;

- a. Kişisel gelişimimizde sizce etkili mi? Evetse, bu size ne hissettiriyor?
- b. Romantik ilişkilerinizde sizce etkili mi? Evetse, bu size ne hissettiriyor?
- c. Arkadaşlık ilişkilerinizde sizce etkili mi? Evetse, bu size ne hissettiriyor?
- d. Akademik gelişimimizde sizce etkili mi? Evetse, bu size ne hissettiriyor?